

РЕЧЕН СВЯТ II

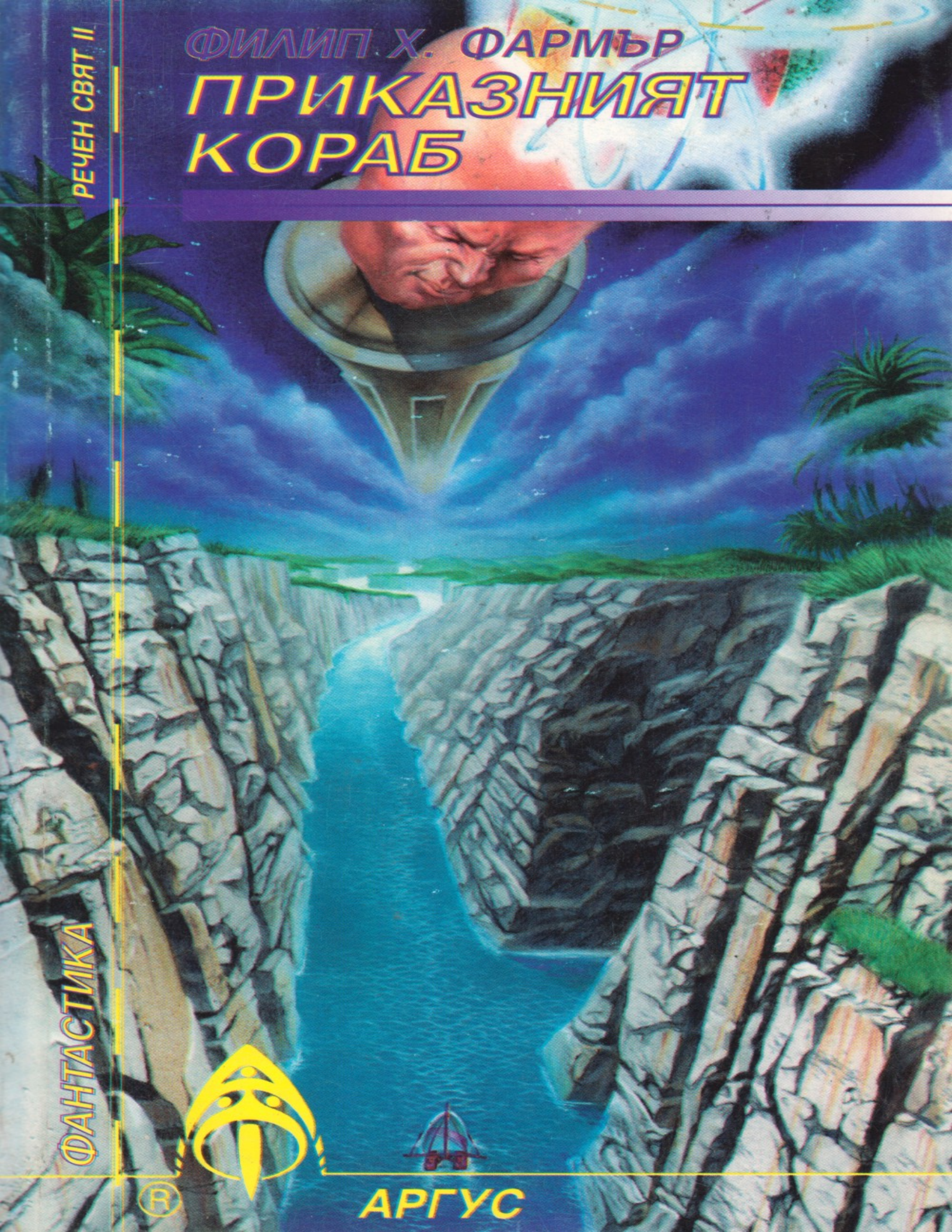
ФИЛИП Х. ФАРМЪР ПРИКАЗНИЯТ КОРАБ

ФАНТАСТИКА

®

АРГУС

ФИЛИП ХОСЕ ФАРМЪР ПРИКАЗНИЯТ КОРАБ

Превод: Владимир Зарков, Емануел Икономов

chitanka.info

АЛЕКСАНДЪР КАРАПАНЧЕВ

СУПЕРКАПИТАН НА СВЕТОВЕ

Понякога (ей така, пред чаша хубаво питие) аз си представям, че някъде по света вече е създадена енциклопедия на... фантастичната география. В компютърната памет на този мега справочник неуморно се вкарват текстове, снимки, рисунки, филми, музикални и сценични творби, посветени на хилядите места, където човешкото въображение се е опитало да разчупи железните закони на времето и пространството. Та ето с чия помощ, мечтая си, любопитният може да научи доста за Атлантида или Марс, видян от Алексей Толстой, Бредбъри и компания; да освежи своите спомени за имперския Трантор на Азимов или за землеморските острови, над които прелитат ята дракони; да се пренесе на много Земи, където авторите са действали като антични богове, или дори да кацне върху Лемовата планетка на бжутите — толкова малка, че ако цялото ѝ население реши да излезе от домовете си, трябва да застане на един крак...

Е, разбира се, просто не е възможно в тая енциклопедия да няма сума подробности за знаменития Речен свят на американеца ф. Х. Фармър.

На далечна планета, опасана от сякаш безкрайна Река, представители на свръхцивилизация провеждат небивал експеримент. Съдете сами: тук са възкресени всичките милиарди хора, съществували някога на Земята (от Адам и Ева до последните космонавти на ХХІ век). Сега те са подмладени, съвършено здрави и бликащи от енергия за нов живот. Да, ситуацията напомня донякъде стих от пасхална песен: „Ден на Възкресение е, нека, люде, да сияем!“ Освен това и подир стотици умирения героите оживяват отново, а т.нар. граали им осигуряват подбрани храни и напитки, тютюн и даже дъвка за мечти. Ала човешката природа е толкова сложна и противоречива, че не търпи еднозначните тълкования. Дали този модел е бленуваният от безчет поколения рай, дали е ад, или пък нещо съвсем

различно? Писателят не бърза с категорична присъда, умело водейки ни из лабиринтите на своето епично въображение.

Мисля, че с тия няколко изречения хвърлих мост към първата част на сериала „Речен свят“ — романа „В телата си разпръснати върнете се“, също издаден от „Аргус“.

Втората част, която днес държите в ръце, продължавала разбулва загадките край огромната Река. Кои точно са съществата, автори на експеримента? Защо и как го правят? Каква съдба очаква легионите възкръснали? С отговорите на подобни въпроси се нагърбват шепа смелчаци в „Приказният кораб“. И тука ще ви издам една — но само една! — тайна на творбата. Главен капитан на кораба е не кой да е, ами неотразимият Марк Твен. Две срички, които откриват простор за твърде богати асоциации, нали? Сега обаче е време да задълбочим нашето познанство със суперкапитана на Речния свят: Филип Хосе (според други транскрипции Жозе или Джоуз) Фармър.

Той се ражда през 1918 година в град Тера Хот, щата Индиана, под знака на Водолея. Преди да стане бакалавър на изкуствата по английска филология, животът го принуждавала изпробва букет професии — сезонен изкопчия, общ работник, дървосекач, контролор в стоманолеярнен завод. Утвърждаването му в SF е съпътствано с доста нерви и ентусиазъм, с многократни връщания на ръкописи, критики и дори временен отказ от музата, когато отчаяният Фармър просто постъпва в местната мандра. Неговият шумен успех номер 1 идва с малкия по обем роман „Любовниците“, публикуван в списание „Стряскащи истории“ (август 1952). Тук за първи път в световната фантастика откровено се използват сексуални мотиви и по научен начин се обясняват половите отношения между различни другопланетни раси. „Хм — казват си събратята му по перо, — значи можело да се пише и така! Виж ти, не го знаехме.“ Въстанал веднъж срещу библейската забрана, Филип Хосе ще развие своето откритие в поредица опуси, за да бъде сравняван понякога с напористия Маркиз дьо Сад.

Вече са изминали 48 години от първата публикация на Фармър. Днес той е автор на обширно творчество, от което романите „В телата си разпръснати върнете се“ и „Приказният кораб“ представляват скромните два-три процента.

Нека за по-пълна картина спомена някои негови книги. Ще започна с класическата „Плът“ и ще продължа с „Лунни езици“, „Вратата на времето“, „Долу, в черната банда“, „Летящите китове на Исмаил“, „Венера върху половин раковина“, „Гневът на рижия орк“... Не, по-добре е да спра в рамките на броевите редове. Рушител не само на сексуални табута, фантаст с малко съперници по сила, оригинално звучене и плодотворност на идеите, този писател особено обича романовите серии. Създал е доста томове за Света на нивата и Дневния свят, за разни герои на Бъроуз, Верн и Рони-старши („В подобни случаи — признава той — винаги съм се стремил да напишам тъмните страни в природата на известните персонажи“), еротико-фантастичната трилогия „Изгонването на бесовете“ и т.н.

Но чуйте: приказният кораб вече надува сирени, а железните му камбани отекват тържествено. На носа се ветрее пъстър флаг — ален феникс върху светлосиньо поле, символизиращ възроденото човечество. Ами екипажът? Ето ги гордия Марк Твен, крал Джон Безземни, титантропа Джо Милър (по изразу на Фармър неговата длан е голяма колкото енциклопедичен речник!), Сирано дьо Бержерак, елитния пилот Рихтхофен, красавиците Ливи и Гуенафра... Читателю, няма може да ти е скучно с такива спътници? Да не пропусна и други достойнства, скрити тук. Остър сюжет; коктейл от епохи, раси, националности; впечатляваща ерудиция и сладкодумие на суперкапитана Филип Хосе; загадъчен воал, който няма да повдигам.

Да, мечтата за кораба-чудо дълго е плавала в сънищата на мнозина от Речния свят, блещукайки там като скъпоценен камък със затворена в него пеперуда. Сега той навлиза и в български води.

Докато четях романа, аз си спомнях за ония златни ученически ваканции, когато с упоение поглъщах класически приключенски книги. Струва ми се, че в „Приказният кораб“ има немало от магичната светлина на детството, извисена допълнително от авторовата философия. Е, много ясно, че ф. Х. Фармър не е идеалният фантаст (такъв просто няма), ала неговият речен сериал спокойно може да застане редом със сагите на Ле Гуин, Франк Хърбърт или Айзък Азимов... Що се отнася до компютърната енциклопедия, за която писах в началото, вярвам, че все нещо от това издание на „Аргус“ ще влезе в паметта ѝ. Например рисунката на Момчил Митев и изящната карта на Камо, разположена върху съседната страница.

На несветата троица Робъртовци: Хайнлайн, Блох и Траурих — дано да ги срещна по бреговете на Реката, където ще се качим на приказния кораб.

1

— И възкресението, също като политиката, те събира в едно легло със странни хора — изрече Сам Клемънс^[1]. — Но не бих казал, че сънят с тях е особено отморяващ.

Докато крачеше напред-назад по кърмовата палуба на „Дрейругр“ („Окървавеният“) с далекогледа под мишница, от дългата му зелена пура излизаха облачета дим. Кормчията Ари Гримолфсон не знаеше английски и неприветливо погледна Клемънс, който му преведе думите си на окаян старонорвежки, но онзи продължаваше да го зяпа мрачно.

Сам Клемънс гръмко го прокле на английски като тъп варварин. Вече три години той денонощно се упражняваше в норвежкия език от десета век, а все още мъжете и жените на борда на „Дрейругр“ едва го разбираха.

— Един Хък Фин на деветдесет и пет години, плюс-минус няколко хиляди — каза Клемънс. Тръгнах надолу по Реката със сал. Сега съм на този идиотски викингски кораб и се движим срещу течението. Какво ли още ще става? Кога ще осъществя моята мечта?

Притиснал здраво към тялото си дясната ръка, за да не изпусне скъпоценния далекоглед, той удари с юмрук по лявата длан.

— *Желязо!* Нужно ми е желязо! Само че къде по тази богата на хора, но бедна на метали планета има желязо? Трябва поне мъничко да съществува! Иначе откъде е дошла брадвата на Ерик? И колко ли е? Достатъчно ли? Не, вероятно. Може би само съвсем малък метеорит, обаче подходящ за онова, което искам. Ала къде? Боже мой, та Реката е дълга двайсетина милиона мили! Желязото, ако въобще го има, може да се намира на другия ѝ край. Не, изглежда невероятно! Надали е твърде далече, най-много на стотина хиляди мили оттук. Но нима плаваме в грешна посока? Невежество, ти ли си майка на истерията, или обратното?

Той насочи далекогледа си към десния бряг и отново изруга. Въпреки молбите му да доближат кораба, така че да различи лицата от

по-малко разстояние, му беше отказано. Кралят на норвежката флота Ерик Кървавата брадва каза, че тази територия била враждебна. И докато флотата не излезе от нея, ще останат близо до средата на течението.

От трите подобни един на друг съда „Дрейругр“ беше флагманският. Осемдесет фута дълъг, почти изцяло построен от бамбук, той напомняше за драконовите кораби на викингите. Имаше удължен нисък корпус, засолена кърма и изрязана от дъб драконска глава на коса. Но освен това разполагаше с издигнати предна и кърмова палуба, чиито краища стърчаха над водата. На двете бамбукови мачти се виждаха надлъжни платка без рей. Материята им представляваше много тънка, но устойчива и гъвкава мембрана, изработена от стомаха на дълбоководния речен дракон. На кърмовата палуба имаше рул, управляван с щурвал.

Направените от кожа и дъб кръгли щитове на екипажа висяха от външната страна на бордовете, дългите весла бяха струпани в своите лавици. Ловейки в платната си вятъра, „Дрейругр“ плаваше на зиг-заг срещу него — непозната за норвежците маневра през земния им живот.

Мъжете и жените, които не бяха заети с корабните въжета, седяха по пейките на гребците, приказваха си, хвърляха зарове или играеха покер. Изпод кърмовата палуба долитаха крясъци на въодушевление или проклетия, а от време на време — и тихо тракане. Кървавата брадва и неговият телохранител играеха американски бiliarд и Клемънс силно се изнервяше от заниманието им. Кървавата брадва знаеше, че на три мили нагоре по Реката вражески кораби бяха отплавали, за да ги прихванат, а и от двата бряга зад тях ги преследваха други кораби. Но въпреки това кралят държеше на показното хладнокръвие. Или може би наистина беше невъзмутим като Дрейк преди битката си с Великата армада.

— Тук обаче условията са други — промърмори Клемънс. — По река, широка само миля и половина, липсва много място за маневри. И никаква буря няма да ни се притече на помощ.

Завъртя далекогледа към брега, както винаги го правеше от срещата си с тази флота преди три години. Той беше среден на ръст и с голяма глава, от която и без това не много широките му рамене изглеждаха още по-тесни. Имаше сини очи, рунтави вежди и римски нос. Косата му бе дълга и червеникавокафява. Лицето му не познаваше

мустаците, така широко известни по време на земния му живот. (Мъжете възкръснаха без такива окосмявания.) Гръдният му кош представляваше море от червеникави къдрави косми, стигащи до ямичката под гърлото. Носеше, вързана на кръста, дълга до коленете бяла кърпа, кожен колан за оръжията и калъф за своя далекоглед, а на краката си имаше кожени сандали. Собствената му кожа беше станала бронзова от екваториалното слънце.

Сам свали уреда от окоето си, за да хвърли поглед на вражеските кораби, изостанали на около миля. Докато завърташе глава, забеляза нещо да проблясва в небето — като извита сабя белота, внезапно извадена от канията на синевата. Тя се заби надолу, после изчезна зад планините.

Клемънс се стресна. Бе виждал множество дребни метеорити в нощното небе, но никога толкова голям. А от този дневен гигант очите му сякаш пламнаха, образът остана пред погледа му още секунда-две. След това избледня, той забрави за падащата звезда и отново насочи далекогледа си към брега.

Тази част от Реката беше типична. От всяка страна на широчината ѝ от миля и половина имаше още толкоз тревиста равнина. През миля близо до водата бяха разположени грамадните каменни туловища с форма на гъби — грааловите камъни. По равнината рядко се срещаха дървета, но планинските подножия бяха богати на бор, дъб, тис и желязно дърво. Това бе високо хиляда фута растение със сива кора и огромни като слонски уши листа, със стотици дебели сгърчени клони, с толкова яки корени и така твърда дървесина, че не можеше да бъде нито отсечено, нито изгорено, камо ли пък да бъде изкопано от земята. По клоните на железните дървета се увиваха лиани с големи пъстри цветове.

След миля или две от хълмове рязко се издигаха гладките стени на планините, високи от двадесет до тридесет хиляди фута, непристъпни над десетхилядния.

Територията, през която минаваха трите норвежки кораба, беше населена предимно от немци, съществували в началото на деветнадесети век. Тук бяха и обичайните десет процента хора от някое друго земно място и време. Тези десет процента се състояха от

перси, живели през първи век. И вездесъщият един процент от привидно случайно събрани люде от всяка епоха и всяка страна.

През лещите на далекогледа се плъзгаха бамбукови колиби, пръснати по равнината, както и лица на хора. Телата на мъжете бяха покрити с разнообразни парчета плат, а жените имаха къси увити поли и тънки ивици на гърдите. По бреговете се трупаше тълпа, очевидно за да наблюдава битката. Носеха копия с кремъчни върхове, лъкове и стрели, ала не бяха в боен строй.

Изведнъж Клемънс изсумтя и задържа в уреда си лицето на някакъв мъж. Със слабите възможности на инструмента от такова разстояние не можеха ясно да се различат чертите му. Но тялото с широки рамене и тъмната кожа му подсказваха за нещо познато. Къде ли бе зървал това лице преди?

Внезапно се досети. Мъжът забележително напомняше снимките на знаменития английски изследовател сър Ричард Бъртън, беше ги виждал на Земята. Или по-скоро имаше само прилика с този човек. Докато корабът го отнасяше, Клемънс въздъхна и завъртя далекогледа си към други лица. Никога нямаше да узнае истинската самоличност на това приятелче. Макар че с удоволствие би слязъл на брега да поговори с него и да разбере дали той наистина е Бъртън. След като през двадесетте години живот на тази речна планета видя милиони лица, Клемънс все още не бе срещал дори един човек, когото да е познавал на Земята. Нямаше лично познанство с Ричард Бъртън, но бе сигурен, че той трябва да е чувал за него. Този мъж — ако беше Бъртън — би му дал макар и тъничка връзка с мъртвата Земя.

И тогава далечна неясна фигура влезе в кръглото зрително поле на уреда. Сам Клемънс нададе вик, сякаш не вярваше на очите си.

— Ливи! О, Боже мой! Ливи!

Нямаше място за съмнения. Въпреки че не успяваше ясно да види чертите ѝ, те се събираха в една надделяваща истина, която не търпеше отрицание. Главата, прическата, тялото и походката, които не можеше да сбърка с други (уникални като отпечатъци от пръсти), заявяваха гръмка, че това беше неговата земна съпруга.

— Ливи! — изхлипа.

Корабът се завъртя за нова маневра и тя се изгуби от погледа му. Той трескаво започна да мята насам-натам края на инструмента.

След това с широко отворени очи заби пета в палубата и изрева:

— Кървава брадво! Ела тук! Побързай!

Сам се извъртя към кормчията и му закрещя, че трябва да се върне и да насочи кораба към крайбрежната ивица. Гримолфсон се сепна от разбушувалия се Клемънс. После присви очи, поклати глава и изръмжа в знак на отказ.

— Заповядвам ти! — крещеше Сам Клемънс, забравил, че кормчията не разбира английски. — Това е жена ми! Ливи! Моята хубава Ливи, каквато беше на двадесет и пет! Възкръснала!

Някой избоботи зад него и Клемънс рязко се обърна, за да види как една руса глава с отсечено ляво ухо се появява над ръба на палубата. После, докато мъжът се катереше по стъпалата, пред взора му възникнаха едрите рамене, масивният гръден кош и грамадните бицепси на Ерик Кървавата брадва, последвани от подобни на колони бедра. Носеше кърпа на шахматно наредени зелени и черни квадратчета, широк пояс с няколко затъкнати ножа от кремъчен кварц и калъф за брадвата. Тя беше изработена от стомана, с голямо острие и дъбова дръжка. Доколкото Клемънс знаеше, тази брадва бе единствена на планетата, където като материали за оръжия служеха само камъкът и дървото.

Мъжът смръщено огледа Реката. Обърна се към Сам и каза:

— Какво има, бе, дявол да те вземе? Заради тебе не улучих, ти писна като невястата на Тор^[2] през брачната им нощ. Загубих облога по пура с Токи Нялсон.

Той измъкна брадвата от калъфа и я завъртя. Слънцето замъждука по синкавата стомана.

— Добре е да имаш сериозна причина, за да ми нарушиш спокойствието. Убивал съм мнозина мъже и за по-малко.

Лицето на Клемънс пребледня под загара, но не от заплахата на Ерик. Гледаше го яростно, разрошената му от вятъра коса, впитите очи и орловият профил го оприличаваха на керкenez.

— По дяволите и ти, и брадвата ти! — извика той. — Току-що видях жена си Ливи — там, на десния бряг! Искам... настоявам... да ме оставиш долу, за да бъда отново с нея! О, Боже, след всичките тези години, след цялото търсене без надежда! Ще ти отнеме само минутка! Не можеш да ми откажеш, нечовешко е да постъпиш така!

Брадвата изсвистя и заискри. Норвежецът се ухили.

— Толкоз шум за една жена? Ами за нея какво ще кажеш?

И той посочи дребничката мургавелка, застанала до голямата основа и дулото на ракетомета.

Сам Клемънс още повече пребледня и възкликна:

— Темах е чудесно момиче! Много съм привързан към нея! Но тя не е Ливи!

— Стига толкова — отсече Кървавата брадва. — Да не ме смяташ за чак такъв глупак, какъвто си ти? Ако доближа брега, ще се заклешим между силите им по вода и на земя и ще ни смажат като зърно в мелницата на Тор. Забрави я.

Клемънс изпищя като сокол и се хвърли към викинга, размахал разперените си ръце. Ерик стовари плоската страна на острието върху главата му и го събори на палубата. Сам остана няколко минути проснат по гръб, отворените му очи бяха невиждащо взрени в слънцето. През корените на косата, закрила лицето му, се процеждаше кръв. После той се надигна на длани и колене и започна да повръща.

Ерик нетърпеливо заповяда нещо. Хвърлящата коси уплашени погледи към Ерик Темах потопа вързаната с въже кофа в Реката. След това плисна водата върху Клемънс, който седна и несигурно се изправи на краката си. Темах извади още една кофа и изми палубата.

Сам Клемънс заръмжа срещу Ерик, но той се засмя и рече:

— Дребен страхливецо, твърде дълго отваряше голямата си уста! Сега знаеш какво става, когато приказваш с Ерик Кървавата брадва, сякаш е някакъв трол. Имаше късмет, че не те убих.

Клемънс отстъпи от Ерик, затътри се до перилата и се опита да ги прескочи.

— Ливи!

Кървавата брадва изпсува, затича се към него, сграбчи го през кръста и го дръпна назад. Толкова силно блъсна американеца, че той отново падна на палубата.

— Не ти позволявам точно сега да ме изоставиш! Нужен си ми, за да откриеш онзи железен рудник!

— Няма никак... — започна Клемънс и стисна устни.

Ако кралят разбереше, че той не знае къде е рудникът — ако въобще съществуваше такъв, — щеше да го убие в същия миг.

— Освен това — весело продължи Ерик, — щом намерим желязото, ще ми потрябва помощта ти в пътешествието ни към Мъгливата кула, макар че според мен можем да стигнем дотам, като

просто следваме Реката. Но ти знаеш много неща, от които се нуждая. Може да ми бъде полезен и онзи леден гигант — Джо Милър.

— Джо! — задавено възкликна Клемънс, опитвайки се да стане.
— Джо Милър! Къде е Джо? Той ще те убие!

Брадвата прорязва въздуха над главата му.

— Няма да казваш на Джо нищо, чуваш ли? Кълна се в кухото око на Один^[3], че ще те докопам и ще те пречукам, преди той да посегне. Разбра ли?

Клемънс се задържа на крака, като се олюляваше така около минута. После извика по-силно:

— Джо! Джо Милър!

[1] Става дума за Самюъл Лангхорн Клемънс (1835—1910), прочул се с псевдонима Марк Твен. — Б. ред. ↑

[2] Скандинавски бог на бурята и плодородието. — Б. пр. ↑

[3] Върховен бог в скандинавската митология. — Б. пр. ↑

2

Под кърмовата палуба замърмори нечий глас. Бе толкова дълбок, че космите по вратовете на мъжете настръхнаха, макар да го слушаха за хиляден път.

Здравата бамбукова стълба за пука под тежестта, пращейки толкоз силно, че се чуваше през песента на вятъра в кожените въжета, през плющенето на мембраните в платната, през скърцането на дървените сглобки, виковете на екипажа и съскането на водата по корпуса.

Главата, надигнала се над ръба на палубата, беше още по-страховита от нечовешки дълбокия глас — широка като половин бъчонка бира, цялата в костени греди и арки, отстъпи и надвиснали зъбери под нагънатата розова кожа. Обкръжени от кост, тъмносините му очи изглеждаха малки. Носът му не подходеше на другите черти, би следвало да е плосък и с раздути ноздри. Но вместо това се отличаваше с чудовищните си размери, сякаш комично подобие на човешки нос, каквото хоботестите маймуни показват на присмивация им се свят. В дългата му сянка се криеше широка горна устна, като на шимпанзе или ирландец от комикс. Бърните пък бяха тънки и изпъкнали поради масивните челюсти под тях.

В сравнение с неговите рамене тези на Ерик Кървавата брадва приличаха на соленки. Пред себе си тласкаше голямо шкембе — като балон, стремящ се да отлети от тялото, към което бе прикован. Удълженото туловище караше ръцете и краката му да изглеждат привидно къси. Тазобедрените му стави се издигаха наравно с брадичката на Сам Клемънс, а ръцете му можеха да го държат (и бяха го правили) прав във въздуха около час, без да потрепнат.

Той не носеше дрехи, а и не би имал нужда да угоди на свенливостта си, каквото чувство не познаваше, преди Хомо сапиенс да го научи на това. По тялото му вследствие на потта бяха полепнали дълги, ръждиви на цвят кичури, по-гъсти от косата на човек, но не и от

козината на шимпанзе. Кожата под тези косми беше розова като на рус северняк.

Джо прокара длан с големината на енциклопедичен речник през вълнистата си коса — отметната назад и започваща на инч над очите. Прозаявката му откри грамадни, наглед човешки зъби.

— Шпях ши — затътна той, — шънувах Жемята и *кравултитменгбабафвинг*, вие му викате мамут. И онежи штари добри времена.

Той се затътри напред, но изведнъж замръзна.

— Шам! Какво е штанало! Ти кървиш! Виждаш ми ше болен!

Крал Ерик призоваваше с резове своите телохранители и отстъпваше по-надалече от титантропа.

— Приятелят ти полудя! Привидяла му се неговата Ливи — за хиляден път — и ме нападна, защото не исках да го закарам на брега. Джо, кълна се в ташаците на Тор! Знаеш колко пъти си мислеше, че е видял онази жена и колко пъти спирахме, но винаги излизаше, че мацката по нещо приличала на неговата, но не е тя! И сега му казах „не“! Дори да беше съпругата му, пак това щях да кажа! Така щяхме да си пъхнем главите право във вълчата пасть!

Ерик приклегна с вдигнато оръжие, готов да замахне срещу гиганта. От средната палуба долитаха крясъци, едър червенокос мъжага с кремъчна брадва в ръка се изкачи тичешком по стълбата. Кормчията с жест му нареди да се махне. Щом видя колко вбесен е Джо Милър, червенокосият охотно се подчини.

— Какво ще кажеш, Шам? — попита Милър. — Да го ражкъшам ли на парчета?

Клемънс стисна главата си с длани и отвърна:

— Не. Предполагам, че е прав. Всъщност не зная дали тя бе Ливи. Вероятно е някоя немска домакиня. Не зная! — Той изстена. — Не зная! Може и тя да беше!

Отекнаха тръби от рибешка кост, загърмя грамадният барабан на средната палуба. Сам Клемънс рече:

— Забрави случая, Джо, поне докато се измъкнем през протока... ако въобще се измъкнем! Щом искаме да оцелеем, трябва да се бием заедно с тях. После...

— Вше кажваш „пошле“, Шам, ама никога не идва туй „пошле“. Жащо?

— Ако и това не проумяваш, ти си тъп колкото изглеждаш! — отсече Клемънс.

Очите на Милър блеснаха в сълзи, издутите му бузи се овлажниха.

— Вшеки път като ще уплашиш, шамо ме наричаш тъпак. Жащо ши го ишкарваш на мене? Жащо не на хората, от които ти ше шмръжват лайната? Жащо не на Кървавата брадва?

— Моля те да ме извиниш, Джо. От устите на младенците и на човекоподобните... Въобще не си тъп, ами си доста проникателен. Забрави го, Джо. Съжалявам.

Кървавата брадва наперено пристъпи към тях, но внимаваше да не се доближава излишно до титантропа. Сетне ухилен завъртя брадвата си.

— Скоро ще има *сблъсък на метал!* — засмя се той. — Какви ги дрънкам? Битката вече е сблъсък на камък и дърво, ако не броим моята звездосияйна брадва, разбира се! Ала какво значение има? През тези шест мирни месеца се уморих. Нужни са ми бойните викове, съсъкът на прелитащо копие, вливането на моята остра стомана в плътта, шуртящата кръв. Ставам нетърпелив като затворен жребец, подушил разгонена кобила. Ще се съвкупя със Смъртта.

— Бивол! — кимна Джо Милър. — Ти ши не по-добре от Шам, по швой ши начин. И ти ше штрахуваш, но ше прикриваш ш голямата ши ушта.

— Не разбирам твоята саката реч — присмя се Кървавата брадва. — Маймуните не бива да се мъчат с човешкото слово.

— Много добре ме ражбираш.

— Стига приказки, Джо — помоли Сам Клемънс.

Той изви погледа си към Реката. На две мили напред равнините от двете страни се стесняваха с настъплението на планините навътре, образуващи проток, не по-широк от четвърт миля. Водата кипеше в подножието на скалите, високи може би три хиляди фута. По върховете им проблясваха непознати предмети.

Половин миля преди протока трийсетина галери се бяха построили във формата на три полумесеца. Подпомогнати от бързото течение и шестдесет гребла във всяка, те с голяма скорост напредваха към тройката неканени кораби. Клемънс ги разгледа с инструмента си и каза:

— На всяка галера са се качили около четиридесет войници, има и по два ракетомета. Това ще стане адски капан. А нашите ракети толкова отдавна са на склад, че вероятно барутът им е кристализирал. Ще се пръснат в дулата и ще ни пратят по дяволите. Пък и онези неща върху скалите. Да не са апарати за мятане на „гръцки огън“?

Един мъж донесе доспехите на краля — шлем от три слоя кожа с криле и предпазител за носа, кожена ризница, набедреници и щит. Друг мъж домъкна наръч копия — тисови пръчки с кремъчни остриета.

Групата на ракетомета се състоеше само от жени, те сложиха първия снаряд в дулото на въртящата се поставка. Той беше дълъг шест фута, направен от бамбук и изглеждаше точно като празничните ракети за Четвърти юли. Бойната му глава съдържаше двадесет фунта черен барут и многобройни дребни парчета камък вместо шрапнели.

Палубата заскрибуца под осемстотинте фунта на Джо Милър, който слезе да си вземе бронята и оръжията. Клемънс си сложи шлем и праметна през рамо щит, но никога не би използвал набедреници и ризница. Колкото и да се боеше от рани, още повече се страхуваше да не потъне поради тежките доспехи, ако падне в Реката.

Той благодари на съществуващите богове, че имаше късмета да си допадна с Джо Милър. Сега вече бяха кръвни братя — макар че Клемънс припадна по време на церемонията, изискваща да се смеси кръвта им и придружена от някои още по-болезнени и отвратителни действия. Милър трябваше да го брани, Сам Клемънс също трябваше да се бие за Милър до смърт. Досега титантропът се справяше самичък с битките, нали беше предостатъчно грамаден за двама.

Неприязната на Кървавата брадва към Джо се коренеше в завистта. Той си въобразяваше, че е най-великият боец на света, и все пак знаеше, че в двубой с него Милър би се затруднил да го смаже не повече, отколкото с едно куче, при това малко куче.

Ерик даваше своите заповеди за сражението, чрез сигнали на огледала от обсидиан ги предаваха на другите два кораба. Те трябваше да продължат с вдигнати платна и да се помъчат да се промъкнат между галерите. Това щеше да бъде трудно, защото, ако някой кораб се опиташе да промени курса в бягството си от тарана на неприятеля, можеше да изтърве вятъра. Освен това всеки от техните съдове щеше да бъде подложен на троен кръстосан огън.

— Вятърът е на тяхна страна — каза Клемънс. — Ракетите им ще имат по-голям обсег, чак докато се напъхаме сред тях.

— Учиш баба си да кърми... — промълви Кървавата брадва и млъкна.

Няколко ярки тела напуснаха позициите си върху скалите и се плъзнаха във въздуха по траектория, която щеше да ги изведе ниско над викингите. Норвежците се развикаха от учудване и тревога, ала Клемънс разпозна планерите. С възможно по-малко думи обясни на Кървавата брадва какво представляваха те и кралят се канеше да предаде информацията на другите викинги, но се наложи да спре, защото предните галери изстреляха първия си ракетен залп. Бълвайки плътен черен пушек, десетте снаряда полетяха в извити дъги към трите кораба с платна, които промениха курса си с най-голяма възможна бързина, и два почти се сблъскаха. Няколко ракети едва не удариха мачтите и корпусите, но всички до една паднаха в Реката, без да избухнат.

По това време първият от планерите се плъзна над тях. С тънко тяло и дълги криле, с малтийски кръст, изрисуван отстрани на стройния сребрист силует, той се гмурна под ъгъл 45 градуса към „Дрейругр“. По заповед на командира си норвежките стрелци опънаха своите тисови лъкове.

С няколко стърчащи от корпуса стрели планерът зави ниско над водата и се насочи да кацне. Не бе успял да пусне бомбите си над „Дрейругр“ и те вече се намираха някъде в дълбините на Реката.

Но към трите кораба сега връхлитаха други планери, а предните галери на врага изстреляха следващите ракети. Клемънс изви очи към собствения им ракетомет. Едрите руси жени въртяха дулото под заповедите на дребната мургава Темах, обаче тя още не беше готова да запали заряда. Най-близката галера засега оставаше извън обсега на „Дрейругр“.

За секунда всичко замря като на снимка — двата планера, които се издигаха след пикирането с краища на крилето, отдалечени само на два фута, малките черни бомби, падащи към палубите на техните мишени, стрелите на половин разстояние към планерите, немските ракети на половин път към корабите на викингите, прехвърлили най-високата точка на полета.

Клемънс усети внезапния тласък на вятъра в гърба си; свистене, после експлозия, след като платната поеха цялата мощ на въздуха и корабът остро зарови нос във водата. Чу се пращане, сякаш самата тъкан на света се разкъсваше, и пукот като от впиване на грамадни брадви в мачтите.

Бомбите, планерите, ракетите и стрелите бяха отхвърлени нагоре и назад. Като изстреляни платната и мачтите отлетяха надалече от кораба. Освободен от техния натиск, той отново застана водоравно, след като беше потънал в Реката почти под прав ъгъл. Клемънс не бе отнесен от първата плесница на вятъра само защото титантропът сграбчи с едната си ръка щурвала, а с другата — него. Кормчията също се вкопчи в щурвала. С отворени устни и развети коси, групата жени при ракетомета отлетя като птиче ято от кораба и писъците им се разнесоха от вятъра нагоре по Реката. После плъснаха във водата. Дулото на ракетомета се откъсна от своята основа и ги последва.

Кървавата брадва докопа с едната си длан перилата, а другата не изпусна скъпоценното стоманено оръжие. Докато корабът се клатушкаше напред-назад, той успя да пхне брадвата в калъфа и да се хване с две ръце за перилата. Добре, че постъпи така, защото вятърът, с писък на падаща от скала жена, стана още по-могъщ и след няколко секунди необичаен горещ порив се стовари върху кораба. Наблизо избухна ракета. Клемънс се почувства оглушал и обгорен. Някакво грамадно набъбване в Реката ги повдигна нависоко. Той отвори очи и изкрещя, но не успя да чуе собствения си глас в зашеметените си уши.

Стената от мръснокафява вода, надигнала се на петдесетина фута, препускаше по завоя на долината на около четири-пет мили от тях. Искеше му се пак да затвори очи, обаче не можеше. Продължи да се вира с втвърдени от напрежението клепачи, докато разлялото се море ги наближи на около миля. По предната стена на вълната вече се различаваха отделни дървета — гигантски борове, дъбове и тисове, а с приближаването ѝ — парчетии от бамбукови и чамови къщи, както и незнайно как останал непокътнат покрив, придружен от разбит корпус с половин мачта, и тъмносивото тяло на речен дракон с размери на кашалот, изтръгнато от дълбоката петстотин фута Река.

Вече нищо не чувстваше от ужас. Изпитваше желание да умре, за да избегне точно такава смърт. Но не можеше, затова с вцепенен взор и скован ум гледаше как корабът, вместо да бъде потопен и смазан под

стотиците хиляди галони вода, се издигаше нагоре и нагоре по склона на вълната, нагоре и нагоре, а мръснокафявият хълм надвисваше над тях, всеки миг заплашващ да връхлети като лавина. Небето от обедно синьо стана сиво.

После се озоваха на върха, започнаха да се спускат, разклатиха се и поеха надолу към браздата между вълните. Следващите, по-ниски, ала все още огромни, падаха върху кораба. Близо до Клемънс на палубата се стовари тяло, мощно изхвърлено от бушуващата вода. Той го наблюдаваше с едва мъждукаща искрица разбиране. Беше твърде вледенен от неописуемия ужас, за да почувства нещо, бе достигнал до границите на съзнанието си.

Клемънс се вираше в трупа на Ливи — премазан от едната страна и недокоснат от другата. Това беше Ливи, неговата съпруга, която видя до брега на Реката.

Още една вълна едва не го отдели от титантропа, покривайки палубата. Кормчията писна, изтърва щурвала и последва трупа на жената през борда.

Корабът започна да се издига от дъното на браздата, после се завъртя и посрещна поредната вълна с борда си. Но макар и наклонен, продължаваше все нагоре, така че Милър и Клемънс увиснаха от огризката на щурвала, сякаш се клатушкаха под дънер, щръкнал от отвесна планинска стена. След това корабът се изравни и се втурна към следващата падина. Кървавата брадва не успя да се удържи, излетя към палубата и би прескочил отсрещния борд, но дървеното корито се изправи навреме. Той успя да се хване за десните перила.

От върха на третата вълна „Дрейругр“ се втурна странично надолу по водната планина. Блъсна се в отчупения нос на друг кораб, раздруса се и вследствие на сътресението Кървавата брадва отново се пусна. Затъркаля се, удари се в перилата на кърмата, разби ги и падна през тях върху средната палуба.

3

Сам Клемънс започна да се опомня от смразилия го шок едва на следващото утро. „Дрейругр“ някак успя да продължи да се люшка по големите вълни достатъчно дълго, за да се плъзне в по-плитките, но още бурни води. Накрая бе изтласкан край хълмовете през тесен проход в малък каньон под планината. И щом талазите се отдръпнаха, корабът с трясък се настани на земята.

Екипажът лежеше потънал в ужас като в гъста тиня, а Реката и вятърът беснееха, докато небето си оставаше с цвета на изстиващо желязо. Най-сетне поривите утихнаха. По-скоро спряха онези, насочени срещу течението на Реката, и задуха нормалният успокояващ обратен вятър.

Петимата оцелели на палубата се размърдаха и започнаха да си задават въпроси. Сам като че с мъка насилваше думите да излязат от схванатата му уста. Заеквайки, той им разказа за проблясъка в небето, който видя петнайсетина минути преди да ги връхлети стихията.

Някъде надолу по долината, може би на около двеста мили, беше паднал гигантски метеорит. Отделил огромно количество топлина при триенето си, пришелецът бе разместил въздушните пластове, които надигнаха грамадните вълни. Колкото и да бяха ужасни, те сигурно са приличали на пигмеи в сравнение с онези по-близо до точката на удара. Всъщност „Дрейругр“ се озова в най-външния край на бурята.

— Тъкмо бе престанала да бушува и ставаше направо палавница, когато се срещнахме — отбеляза Сам.

Някои от норвежците се привдигнаха несигурно и затрополиха с обущата си, други подадоха глави от люковете. Кървавата брадва страдаше от болките, причинени от търкалянето му по палубата, ала събра сили да изреве:

— Всички в трюма! Ще има още много вълни, по-лоши от досегашните, и никой не знае колко ще бъдат!

Ерик не беше симпатичен на Клемънс, но трябваше да си признае, че норвежецът е достатъчно схватлив, когато опря до двубой с

водата. Самият той предположи, че първите вълни ще се окажат последни.

Екипажът наляга из трюма, където хората си намираха места и нещо, за което да се хванат. Изчакаха, но не за дълго. Земята затътна и се разтнесе, после Реката налетя върху прохода със съскането на петдесетфутова котка, последвано от рев. Понесен нагоре от потопа, нахлуващ през теснината, „Дрейругр“ се разлюля и се завъртя в кръг. Сам изстина от страх. Беше сигурен, че на дневна светлина и той, и останалите са изглеждали като сиво-сини трупове.

Корабът ту се издигаше, ту задираше в стените на каньона. Сам Клемънс беше готов да се закълне, че „Дрейругр“ достигна до горния му край, когато возилото се запуска като повлечено от водопад. Пропадеше бързо, поне така му се стори, водата изтичаше навън също тъй стремително, както бе придошла. Трясък, последван от тежкото дишане на мъже и жени, тук-таме стонове, звуци от падащи капки и далечен рев на отдръпваща се стихия.

Все още не бе свършило. В безчувствения студ на ужаса имаше още очакване, водата отстъпваше да запълни мястото си, откъдето я бяха изтласкали стотиците хиляди пламтящи тонове на метеорита. Хората трепереха като оковани в лед, въпреки че времето беше много по-горещо от когато и да било в този късен час. И за първи път през двадесетте им години на тая планета през нощта нямаше дъжд.

Преди водата да се нахвърли отново, усетиха трусовете и ръмженето на земята, последвано от необятно съскане и рев. Корабът пак се надигна, завъртя се, блъсна се в каменните стени и се спусна надолу. Този път ударът при падането не беше толкова разтърсващ, каза си Сам, защото „Дрейругр“ бе полегнал върху дебел слой тиня.

— Не вярвам в чудеса — прошепна той, — но ето ти едно. Откъде накъде пък ще оставаме живи?

Джо Милър се опомни по-бързо от останалите и излезе на половинчасов оглед. Върна се с голото тяло на мъж, товарът му се оказа жив. Под ивиците от кал се забелязваха руса коса, хубаво лице и сиво-сини очи. Мъжът се обърна към Клемънс и продума нещо на немски, а след като го положиха внимателно на палубата, успя да се усмихне.

— Намерих го в неговия планер — рече Джо. — Тоешт, в каквото беше оштанало от него. Ижвън тожи каньон има дошта трупове. Какво ишкаш да го правим?

— Ще се сприятелим с него — из грачи Клемънс. — Хората му вече ги няма, тази земя е прочистена до основи.

После се разтрепери. Трупът на Ливи, захвърлен на палубата като подигравателен дар, мократа ѝ коса, прилепнала от едната страна на смазаното лице, останалото ѝ око, мрачно взряно в него — представата ставаше все по-ярка и по-болезнена. Чувстваше напирашките у него ридания, но не можеше да заплаче, поне от това бе доволен. Плачът би го съсипал и превърнал в купчинка пепел. По-късно, когато щеше да има силата да устои, щеше да ридае. Беше толкова близо...

Русият мъж седна на палубата. Трепереше неудържимо и каза на английски:

— Студено ми е.

Милър слезе под палубите, донесе сушена риба и жълъдов хляб, бамбукови връхчета и сирене. Викингите пазеха храна за случаите, в които попадаха във враждебни територии и им се забраняваше да използват своите граали.

— Онжи глупав мъж Кървавата брадва още е жив — кимна Милър. — Има няколко щчупени ребра, челият е бъркотия от оточи и рани. Но голямата му ушта ши е шъвшем наред и работи. Какво ли друго да очакваш?

Клемънс заплака. Джо Милър също поплака с него, като подсмърчаше с грамадния си хобот.

— Ето — отбеляза той. — Чувштвам ше много по-добре. Никога не шъм бил толкова уплашен преж челия ши живот. Щом жабеляжах онажи вода, като че вшички мамути на швета препушкаха към наш, кажах ши — довиждане, Джо. Довиждане, Шам. Ще ше шъбудя някъде по Реката в ново тяло, но никога вече няма да те видя, Шам. Шамо че бях твърде уплашен да тъгувам жа това. Ишуше, колко ше ижплаших!

Младият непознат се представи. Беше Лотар фон Рихтхофен, пилот на планер, капитан от Luftwaffe^[1] на Негово императорско величество кайзера на Нова Прусия Алфред I.

— През последните десет хиляди мили подминахме стотина Нови Прусии — каза Клемънс. — И всичките толкова малки, че няма как да застанеш по средата на някоя и да метнеш тухла, без да падне по средата на следващата. Ама повечето не бяха войнствени като вашата. Те ни позволяваха да слезем на брега и да си заредим граалите, особено след като им демонстрирахме какво можем да разменим срещу ползването на техните камъни.

— Търговия?

— Да. Разбира се, не търгувахме със стоки, пък и всички товарни кораби на старата Земя не биха могли да качат толкова стока, че да им стигне дори за частица от Реката. Търгувахме с идеи. Например показвахме на тия хора как да си направят маси за американски билиард и как да получат фиксатор за коса от обезмирисен рибен клей.

Кайзерът на тази територия от планетата бил граф фон Валдзее, немски фелдмаршал, роден през 1832 и умрял през 1904 година.

Клемънс кимна и отбеляза:

— Спомням си, че прочетох във вестниците за смъртта му и изпитах силното задоволство, че съм надживял още един съвременник. Това беше една от малкото истински и безплатни радости на живота. Но щом умеете да летите с машина, значи сте от двадесети век, прав ли съм?

Лотар фон Рихтхофен накратко ги запозна с битието си. Летял с немски изстребител по време на Weltkrieg^[2]. Тогава неговият брат бил най-големият въздушен ас сред двете воюващи страни.

— Първата или Втората световна? — попита Клемънс.

Бе срещал достатъчно хора от двадесети век, за да знае някои факти и измислици за събитията след собствения си край през 1910 година.

Фон Рихтхофен добави още подробности. Участвал в Първата световна война. Бил се под командването на своя брат и имал на сметката си четиридесет свалени самолета на Антантата. През 1922 година, когато откарвал американска киноактриса и нейния мениджър от Хамбург до Берлин, машината му се разбила и той загинал.

— Късметът на Лотар фон Рихтхофен ме изостави тогава — каза пилотът и се засмя. — Поне това си помислих в онзи момент. Но ето ме тук, отново в двадесет и пет годишно тяло, след като съм пропуснал

тъжните страни на остаряването, когато жените вече не те поглеждат, когато виното те кара да плачеш, вместо да се смееш, и вкисва устата ти с вкуса на слабостта, а всеки следващ ден те отвежда по-близо до смъртта. И късметът ми пак проработи, щом се появи метеоритът. Още при първия удар на вятъра планерът ми остана без криле, но вместо да се забия в земята, се задържах във въздуха с корпуса, преобръщах се, пропадах, пак се издигах, пак падах, а накрая бях оставен леко като листче хартия върху един хълм. После дойде потопа, планерът се понесе с вълните и аз кротко се опрях в подножието на планината. Чудо!

— Чудото е случайно разпределение на събитията, появяващо се веднъж на милиард пъти — отбеляза Клемънс. — Смятате, че гигантски метеорит е причинил това наводнение?

— Видях блясъка и следата от горящ въздух. За наш късмет трябва да е паднал доста далече.

Те слязоха от кораба и се повлякоха през плътната тиня към изхода от каньона. Джо Милър вдигаше дънери, които биха позатруднили и впряг товарни коне. После избута други настрана и тримата се спуснаха надолу през хълмовете към равнината. След тях вървяха още хора.

С изключение на железните великани опустошената земя бе лишена от дървета. Те бяха толкова дълбоко вкоренени, че повечето още се извисяваха изправени. Освен това по местата, където не бе се утаила тиня, се виждаше трева — свидетелство за жилавината и упоритото ѝ вкопчване, — която дори милионите тонове вода не бяха успели да изтръгнат от горния почвен слой.

След отдръпването на потопа тук-там личаха останки. Трупове на мъже и жени, натрошено дърво, кърпи, граали, лодка-еднодръвка, изскубнати с корените борове, дъбове и тисове.

Големите граалови камъни, разположени през миля и по двете крайбрежни ивици, също стояха цели и непоклатими, макар че много от тях бяха почти затрупани от тинята.

— Дъждовете постепенно ще се погрижат за нея — каза Клемънс. — Наклонът на земята е към Реката.

Той заобикаляше труповете, които го изпълваха с нараняващо душата му отвращение. Усещаше страх да не би отново да види тялото на Ливи. Не вярваше, че би могъл да го понесе, би полудял.

— Едно е сигурно — продължи той. — Между нашата група и метеорита няма никой. Имаме правото на първите, а после от нас зависи дали да опазим цялото това желязно съкровище от вълците, надушили миризмата му. Искате ли да се присъедините и вие? Ако ме подкрепяте, някой ден ще имате самолет, а не само планер.

Клемънс малко по-подробно обясни своята мечта, Спомена по нещо и от разказа на Джо Милър за Мъгливата кула.

— Това е възможно само при наличието на големи количества желязо. И с много упорита работа. Викингите не са способни да ми помогнат в построяването на параход. Нуждая се от технически знания, с които те не разполагат. Но аз ги използвах, за да ме отведат до потенциално находище на желязо. Надявах се, че там, откъдето произхождаше брадвата на Ерик, ще се намери достатъчно за моите цели. За да ги подтикна към тази експедиция, се възползвах от алчната им жажда за метал и от историята на Милър. Сега не е необходимо да търсим, знаем къде следва да има повече от достатъчно. Всичко, което трябва да сторим, е да го изкопаем, да го претопим, да го пречистим и да го излеем в желаните от нас форми. И да го защитаваме. Няма да ви подмамвам с приказки за лесни успехи. Може да минат години, преди да завършим нашия кораб, ще бъде дяволски трудно да го направим.

Лицето на Лотар пламна с искра, раздухана от пестеливите думи на Клемънс.

— Това е благородна, величествена мечта! — възкликна той. — Да, бих искал да се присъединя към вас и ще се закълна в честта си, че ще ви следвам, когато нахлуем в Мъгливата кула! Кълна се в кръвта на бароните Рихтхофен с думата си на джентълмен и офицер!

— Дайте ми дума като човек — сухо отбеляза Сам.

— Какво странно, дори немислимо трио представляваме! — говореше Лотар. — Гигантски прачовек, който трябва да е умрял сто хиляди години преди появата на цивилизацията. Пруски барон и авиатор от двадесети век. Велик американски хуморист, роден през 1835 година. И нашият екипаж... — Клемънс вдигна рунтавите си вежди, щом чу думата „нашият“ — викинги от десетото столетие!

— В момента сме жалка сбирщина — каза Сам, докато наблюдаваше как Кървавата брадва и другите затъват на всяка крачка в тинята. — Аз също не съм особено добре. Някога виждали ли сте как

японец прави по-нежно месото на мъртъв октопод? Вече се досещам как би се чувствал той. Знаете ли, между другото аз бях нещо повече от хуморист. Бях и писател.

— А, моля да ми простите! — промълви Лотар. — Нараних чувствата ви! Нека да сложа мехлем върху раната, мистър Клемънс, като ви кажа, че през момчешките си години много се смях, четейки вашите книги, и смятам „Хъкълбери Фин“ за велик роман. Но се налага да призная, че начинът, по който осмяхте аристокрацията във вашия „Един янки в двора на крал Артур“, не ми вдъхна симпатия. Те са били англичани, а вие — американец.

Ерик Кървавата брадва реши, че всички са твърде смазани и изтощени, за да се заемат още същия ден с работата по смъкването на „Дрейругр“ към Реката. Щяха да заредят граалите си вечерта, да се нахранят, да поспят, да закусят и после да се захванат с тази съсипия.

Върнаха се при кораба, взеха граалите от трюма и ги поставиха във вдлъбнатините по плоския връх на едно съоръжение. Когато слънцето докосна планинските върхове на запад, хората започнаха да очакват характерния тътен и нажежено синия пламък. Изпразването на електричество щеше да зареди преобразувателите на енергия, материята щеше да се оформи под фалшивите дъна на граалите и щом отвореха капците им, щяха да намерят стотвено месо, зеленчуци, хляб и масло, плодове, тютюн, дъвка за мечти, концентрат или медовина.

Но мракът се спускаше в долината, а грааловите камъни тук оставаха беззвучни и студени. Оттатък Реката за миг изригнаха пламъци, дочу се слабият отзвук на тътен.

За първи път през двадесетте години след възкресението камъните по западния бряг не проработиха.

[1] Военновъздушни сили (нем.). — Б. пр. ↑

[2] Световна война (нем.). — Б. пр. ↑

4

Мъжете и жените се почувстваха тъй, сякаш Бог ги бе изоставил. Даровете от грааловите камъни, давани им по три пъти на ден, бяха станали за тях нещо така естествено, както изгревът на слънцето. Мина време, докато облекчат присвитите си стомаси с последните остатъци от риба, бамбукови връхчета и сирене.

Клемънс задълго изпадна в скръбна паника. Но фон Рихтхофен започна да обмисля на глас необходимостта от прекарването на собствените им граали през Реката, за да има с какво да се нахранят на следващата сутрин. Накрая Сам стана да поговори с Кървавата брадва. Норвежецът беше в по-гадно от обичайното настроение, ала все пак призна, че Ще се наложи да го направят. Джо Милър, немецът и един едър рижав швед на име Токе Кроксон се върнаха на кораба и домъкнаха няколко весла. После тримата заедно с Клемънс пренесоха граалите на отсрещния бряг с помощта на еднодръвка. Токе откара обратно лодката. Милър, Клемънс и фон Рихтхофен се настаниха за сън върху граалов камък. Беше чист, защото електрическото изпразване изгори цялата тиня.

— Щом завали, ще трябва да се скрием под камъка — рече Сам.

Отпусна се на гръб с ръце под главата и зарея поглед към нощното небе. Не беше земното, не и с това сияние на двайсетина хиляди звезди, по-ярки от Венера в най-силния ѝ блясък, с трепкащи влакна, прострели се като пипала от искрящи газови облаци. Някои от звездите светеха толкова мощно, че дори по обяд се забелязваха като бледи призраци.

— Метеоритът трябва да е смачкал няколко граалови камъка по западния бряг — каза Сам Клемънс. — Така че е прекъснал веригата. Боже мой, що за верига е това! Ако изчисленията на някои хора са верни, може би има поне двайсетина милиона свързани едно с друго съоръжения.

— Нагоре и надолу по Реката ще забушува ужасен сблъсък — предположи Лотар. — Жителите на западния бряг ще нападнат онези

от източния, за да заредят граалите си. Каква война! По тази Речна долина би следвало да щъкат между тридесет и пет и тридесет и седем милиарда души. И всички ще се вкопчат в битка на живот и смърт заради храната.

— Най-гадното е — добави Джо Милър, — че ако половината бъдат убити, жа да оштане доштатъчно мяшто по грааловите камъни, от това няма да ижвлечем никаква полжа. Шлед денонощие мъртвите ще оживеят и вшичко ще жапочне отначало.

— Не съм толкова сигурен — възрази Сам. — Мисля, че фактът е установен — камъните имат някаква връзка с възкресенията. И ако половината са излезли от строя, производството на Лазаровци може чувствително да спадне. Този метеорит е саботьор от небесата.

— Отдавна смятам, че тоя свят и нашето възкресение не са дело на свръхестествени същества — каза фон Рихтхофен. — Чували ли сте шантавата история, която се носи от уста на уста нагоре и надолу по Реката? Разправят, че един мъж се събудил преди Деня на възкресението и открил, че се намира в много чудновато място. Във въздуха около него били увиснали милиони тела — голи мъже, жени и деца с бръснати глави, които бавно се въртели под въздействието на невидима сила. Този тип, англичанин на име Пъркин или Бъртън, според твърденията на някои е умрял на Земята около 1890 година. Освободил се, но бил заловен от две създания — човеци — и те отново го приспали. После се събудил като всички нас на брега на Реката. Който и да стои зад всичко това, не е непогрешим. С Бъртън са сбъркали. Той зърнал за малко пред възкресението, етап някъде между нашата смърт на Земята и подготовката ни за живота в този свят. Звучи фантастично, като приказка за сбъднатите желания. Обаче...

— Слушал съм за това — каза Сам Клемънс.

Поколеба се дали да не спомене, че видя през далекогледа лицето на Бъртън точно преди да забележи Ливи. Но болката от мисълта за нея още беше непоносима. Седна, изруга и размаха юмрук към звездите, сетне заплака. Приклекнал до него, Джо Милър се пресегна с гигантската си длан и леко го потупа по рамото. Смутеният фон Рихтхофен гледаше встрани. Накрая рече:

— Ако си заредим граалите, ще бъда доволен. Допуши ми се.

Клемънс се разсмя и изтри сълзите си.

— Ех, толкова лесно не избухвам в плач и преодолявам срама си, ако ми се случи. Този свят е тъжен, почти толкова тъжен, колкото и нашата стара Земя. Все пак отново имаме младежките си тела, не сме принудени да работим за насъщния или да се тревожим, че не сме си платили сметките или че жените ни не са в състояние да забременеят и можем да хванем някоя болест. Ако ни убият, на другия ден се пробуждаме здрави и непокътнати, макар и на хиляди мили от мястото на смъртта си. Но той по нищо не прилича на модела, в който ни убеждаваха проповедниците. Разбира се, това не е изненада и може така да е по-добре. Кой би искал да лети наоколо с аеродинамично неустойчиви криле или да се мотае по цял ден, като свири нескопосано на лира и кряска фалшиво „осанна“?

Лотар се засмя и каза:

— Попитайте някой китайски или индийски черноработник дали този свят не е дяволски по-добър от предишния. Само ние, покварените западняци, мърморим, за да търсим първопричини и крайни основания. Не знаехме особено много за движещите сили на нашия земен космос, за тоя пък знаем още по-малко. Но се намираме на това място и след време можем да открием кой ни е оставил тук и защо. Е, дотогава, щом има красиви и благосклонни жени, а тях ги има, придружени от дъвка за мечти, вино и интересни битки, на кого му пука? Ще се радвам на тази твърде светла долина на сенките, докато пак ми отнемат хубавите неща в живота. Грях отива при греха, докато стане „прах при праха“.

Помълчаха. Клемънс успя да заспи едва когато наближи времето да завали. Подслони се под гъбата и изчака да отмине пороят. После се върна върху плоския ѝ връх, като в продължение на няколко часа трепереше и се обръщаше въпреки дългите кърпи, с които се зави. С настъпването на утрото тежката ръка на Милър го разтърси. Той припряно се смъкна от камъка и се отдалечи на безопасно разстояние. Пет минути по-късно съоръжението блъвна син пламък, който подскочи на трийсетина фута във въздуха и изрева като лъв.

По същото време затътнаха и камъните оттатък Реката. Клемънс се спогледа с Лотар.

— Някой е поправил прекъсването.

— Кожата ми настръхва — проговори Лотар. — Кой е този *някой*!

Умълча се, но още преди да стигнат до западния бряг, вече се смееше и бърбеше като гост на коктейл. „Доста е весел“ — помисли си Клемънс.

— Те никога досега не се бяха проявявали открито, поне аз не зная такъв случай — рече Сам. — Ала се досещам, че този път просто са били принудени.

5

Следващите пет дни прекараха в смъкването на кораба до крайбрежната ивица. Още две седмици бяха заети с ремонта на „Дрейругр“. През цялото време имаше хора на пост, но никой не навлезе в околността. Когато най-сетне спуснаха останалия без мачти и платна кораб на вода и загребаха надолу по Реката, пред погледите им не се мяркаше жива душа.

Екипажът, свикнал да вижда тълпи от мъже и жени по равнините, бе неспокоен. Тишината опъваше нервите им. В този свят нямаше животни, с изключение на рибите в Реката и земните червеи в почвата, но хората винаги вдигаха достатъчно шум.

— Хиените скоро ще довтасат насам — каза Клемънс на Кървавата брадва. — Това желязо е значително по-ценно, отколкото някога е било златото на Земята. Искаш битки? Така ще се преситиш от тях, че ще ти се доповръща.

Норвежецът размаха брадвата си, обаче трепна от болка в ребрата.

— Нека да дойдат! Ще научат, че са влезли в бой, който би сгрял от радост и сърцата на Валкириите^[1]!

— Бивол! — измърмори Джо Милър.

Сам се усмихна, но се премести зад титантропа. Кървавата брадва се боеше само от едно същество в този свят, ала можеше да загуби и без това не особено устойчивото си самообладание и да побеснее. Все пак имаше нужда от Милър, който заместваше двайсетина воини. Корабът бързо напредваше през светлите часове на следващите два дни. Докато екипажът спеше, през нощта го насочваше само един човек. В ранната вечер на третия ден титантропът, Клемънс и фон Рихтхофен седяха на предната палуба, пушеха пурите си и отпиваха от уискито, появило се в техните граали при последното спиране.

— Защо го наричаш Джо Милър? — попита Лотар.

— Докато избърбориш истинското му име, ще си изкривиш челюстите — по-дълго е от всяко понятие на някой немски философ. Не можах да го произнеса при първата ни среща, така и не свикнах. След като достатъчно понаучи английски, за да ми разкаже виц (а толкова жадуваше за това, че едва дочака момента), реших да го наричам Джо Милър. И ми издрънка толкова овехтяла история, че направо не повярвах. Знаех, че отдавна я разправят, малко преиначена самият аз я чух за първи път като момче в Ханибал^[2], щата Мисури. И бях принуден да я слушам с погнуса за стохиляден път дори когато остарях. Но да чуя този виц от устата на човек, умрял сто хиляди, може би милион години, преди да се родя!

— И какъв е вицът?

— Ами един бродещ ловец вървял цял ден по следите на ранен елен. С настъпването на нощта започнала силна буря. Ловецът видял огън и стигнал пред входа на някаква пещера. Попитал стария шаман, който живеел там, дали ще може да пренощува вътре. И старият шаман му отговорил: „Разбира се, обаче тук е доста претъпкано. Ще трябва да спиш с дъщеря ми.“ Нужно ли е да продължавам?

— Шам не ше шмя — избоботи Джо. — Шлучва ше да мишля, че въобще няма чувство жа хумор.

Клемънс дружески подръпна оформения като.снаряд нос на Джо.

— Шлучва ше да мишля, че ши прав. Но всъщност аз съм най-големият шегобиец на света, защото съм и най-натъженият човек. Всеки смях се корени в болката.

Загледан в брега, той засмука пурата си за някое време. Малко преди смрачаване навлязоха в най-крайните земи, ожарени от горещия дъх на метеорита. С изключение на няколко железни дървета всичко останало беше пометено от удара на изгарящите пламъци. Железните дървета бяха загубили огромните си листа в огъня, дори невероятно устойчивата им кора бе обгоряла, а дървесината отдолу, по-твърда от гранит, се бе овъглила. Освен това ударната вълна беше повалила или наклонила много стволове, пречупвайки ги в основата. Грааловите камъни бяха почернели и не работеха, но запазваха неизменната си форма.

Накрая Клемънс каза:

— Лотар, сега е подходящ момент да научиш нещо за причините на нашите търсения. Джо може да ти го разкаже по свой начин, а аз ще

ти обясня всичко, което не разбираш. Това е странна история, обаче в действителност не по-странна от всичко останало, случило се тук след нашето възкресение.

— Жаден шъм — въздъхна Джо. — Нека първо да пийна нещичко.

Тъмносините очи, засенчени от костените кръгове около тях, гледаха съсредоточено в чашата. Той се взираше във вътрешността ѝ, сякаш извикваше от паметта си картините, които щеше да опише. Говореше гърлено, езикът му наблягаше по-силно на някои съгласни и от това неговият английски ставаше звънлив, но и по-комичен от фъфленето, а гласът му дълбоко и вибриращо напираше от гърдите като от кладенеца на Делфийския оракул. Разказа им за Мъгливата кула.

— Някъде по Реката аж ше шъбудих гол, какъвто шъм и шега. Намерих ше в мяшто, което трябва да е в далечния шевер на тажи планета, жащото беше по-штудено и шветлината не беше толкова ярка. Нямахше хора, бяхме шамо ние... ъ-ъ, титантропите, както Шам ни нарича. Имахме граали, но бяха много по-големи от вашите, както шами можете да видите. И нямахме бира и уишки. Никога не шме познавали алкохола, жатова и липшваше в нашите граали. Пиехме вода от Реката. Мишлехме ши, че шме в мяштото, където отиваш шлед шмъртта, че... ъ-ъ, боговете ша ни дали това кътче и вшичко, от което имахме нужда. Бяхме щаштливи, шъвъкуплявахме ше, ядяхме, шляхме и ше биехме ш враговете ши. И аж щях да бъда предоволен, ако не беше дошъл онжи речен шъд.

— Иска да каже кораб — обясни Сам.

— Това кажвам и аж. Кораб. И не ме прекъшвай, Шам. Доштатъчно ме огорчи, като ми шъобщи, че немало никакви богове. Въпреки че аж видях боговете.

— Видял си *боговете*? — натърти Лотар.

— Не шъвшем. Видях ги къде живеят. И жърнах техния кораб.

Фон Рихтхофен възкликна:

— Какво? За какво говориш?

Клемънс махна с пурата в ръка.

— После. Остави го да довърши. Ако го прекъсваш твърде често, той се обърква.

— Там, откъдето идвам, не говориш, когато някой друг говори. Иначе те прашват по ноша.

— Джо, с такъв голям нос като твоя сигурно много боли.

Милър нежно погали своя хобот.

— Имам ши шамо един и ше гордея ш него. В тажи чашт на долината никой пигмей няма нош като моя. Хм, там откъдето идвам, ношът ти показва колко ти е дълъг... как му кажвахте вие, Шам?

Сам се задави и дръпна пурата от устните си.

— Джо, ти ни разправяше за кораба.

— Да. Не! Не е вярно! Още не съм штигнал до това. Но както вече кажах, един ден ши лежах и гледах как играят рибите. Мишлех ши да штана, да ши направя кука и прът, жа да ши хвана няколко. Ижведнъж чух кряшък. Ижжад жавоя на Реката ше появи онова чудовище. Беше ужасно. Шкочих. Тъкмо да побягна и видях, че ноши хора на гърба ши. Ех, приличаха на хора, ала когато чудовището наближи, ражбрах, че те ша дребни краштави джуджета беж никакви ношове. Можех да ги пребия вшичките до шмърт ш едната ши ръка, обаче те яждеха тажи грамадна речна жмия като пчели в кожата на мечка. И така...

Заслушан, Клемънс се почувства по същия начин, когато чу разказа за първи път. Сякаш стоеше там до това същество от зората на човешката история. Въпреки звънтящите и фъфлещите звуци, въпреки запъването и бавното търсене на думи тоя титан говореше увлекателно. Клемънс усещаше неговата паника и изумление, неговото почти непреодолимо желание да избяга. Освен това долавяше и противоположния импулс — любопитството на този прачовек, което го правеше ако не пълноценен, то поне най-близък негов родственик. Зад надвисналите очни дъги се намираше пулсиращото сиво вещество, което не би се задоволило само да съществува, но трябваше да се храни с образите на непознати неща, с невиджани форми.

Затова и Джо Милър останал на пясъка до водата, макар пръстите му да стиснали дръжката на граала, готови да го носят, ако се стигне до бягство.

Чудовището доплувало наблизо. Джо започнал да мисли, че може и да не е живо. Но ако не е, защо му е тази голяма глава, вдигнала се и сякаш готова да клъвне? Обаче наистина не изглеждала жива.

Вдъхвала му *мъртвешко* усещане. Това нямало особено значение, защото Джо бил виждал ранена мечка да се преструва на мъртва много убедително, после да скача, за да откъсне ръката на един от неговите спътници ловци. И още — макар и да бил свидетел на смъртта на ловеца, сетне го забелязал да оживява в деня, когато се събудил на брега с другите от своя вид. А щом онзи и Джо могли да възкръснат, какво пречело на тази вкаменена змиеподобна глава да се отърси от мъртвешкото си вцепенение и да го стисне в зъбите си?

Но той пренебрегнал страха си и разтреперан пристъпил към чудовището. Бил титан, по-старият брат на човека — от свежото утро на разума и тласкан от присъщото на прахората „Искам да знам какво става“.

Един пигмей махнал на Джо Милър да дойде при тях, бил с опадала козина като останалите, ала носел на главата си стъклен обръч с мътночервено пламтящо слънце. Другите върху дървеното чудовище стояли зад мъжа със стъкления обръч, държали копия и странни устройства, по-късно Джо научил, че били лъкове и стрели. Наглед не се плашели от колоса, може би защото били толкова преуморени от рядко прекъсващото гребане срещу течението, че вече не ги интересувало какво ще им се случи.

Доста време минало, докато вождът на пигмеите качил Джо на кораба. Онези слезли на брега да заредят граалите си, а титантропът се отдръпнал от тях. Те се нахранили, той също, но на разстояние. Неговите съплеменници избягали по хълмовете, обладани като него от паника при вида на кораба. След време видели, че речната змия с нищо не застрашавала Джо, и доближили. Пигмеите отстъпили на борда.

Тогава вождът им извадил от своя граал странен предмет и поднесъл към върха му тлеещ тел, после от предмета и от устата на вожда излязъл дим. Джо подскочил при появата на първото облаче, а сродниците му отново се пръснали из хълмовете. Той се почудил дали тези пигмеи без носове не са потомството на драконката. Може пък децата ѝ да имат такава форма като ларви, но като майка си са способни да бълват огън и дим?

— Ама аж не съм тъпчо — каза Джо. — Не ми трябваше много време да проумея, че димът ижличаше от предмета, който на английски наричат пура. Техният вожд ми покажа ящно, че ако ще кача на кораба, мога да пуша. Ами шигурно съм бил побъркан да

поштъпя така, но ишках да опитам от онажи пура. Може да шъм мишлил, че ще направя впечатление на моето племе, де да жнам.

Милър скочил на кораба, който под тежестта му леко се наклонил към левия борд. Размахал своя граал, за да им покаже, че ако го нападнат, ще им изпотроши черепите с него. Те схванали намека и не се приближили прекалено. Вождът подал пура на Джо и макар че той се разкашлял малко и преценил вкуса на тютюна като доста особен, харесало му. А когато пийнал бира за първи път, бил очарован.

Така че Джо решил да продължи с пигмеите върху гърба на речната змия нагоре срещу течението. Дали му да върти могъщо весло и го нарекли Техути.

— Техути ли? — попита фон Рихтхофен.

— Гръцката форма е Тот — обясни Клемънс. — В очите на египтяните той наподобявал бога ибис с дългия клюн. Предполагам, че им е напомнял и за бога бабуин Баст, но грамадният нос ги накарал да пренебрегнат това. Затуй станал Тот или Техути.

Дни и нощи изтичали като Реката. Понякога Джо се уморявал и искал да го оставят на брега. Вече можел да говори езика на пигмеите, ала често се запъвал на някоя дума. Вождът се съгласявал да изпълнява желанията му, тъй като било очевидно, че каквато и да е форма на отказ би причинила изстреблението на целия екипаж. И отново подхващал тъжно да говори за обучението на Техути, което щяло да приключи в този момент, а той тъкмо започвал да напредва. Бил звяр, но имал лика на бога на мъдростта и скоро щял да се превърне в човек.

Звяр? Бог? Човек?

Какво били те?

Не се подреждали точно в тази последователност, казвал вождът. Правилният ред, продължаващ безкрайно нагоре, бил звяр, човек, бог. И все пак истина било, че можеш да видиш божество под маската на животно; човекът пък представлявал неосъзната сплав от животинското към божественото, застинала в равновесие между двете, понякога, се превръщал в едното или другото.

Това било непосилно за оформения като самун мозък на Техути. Той прикляквал и се зъбел срещу все по-близкия бряг. Повече нямало да има пури и бира. Хората по крайбрежието били от неговия вид, но не и от неговото племе, затова биха могли да го убият. Отгоре на

всичко за първи път изпитвал влиянието на интелектуалното насърчение, което също щяло да свърши, щом отново се озове сред титантропи.

Ето защо поглеждал вожда, примигвал, ухилвал се, поклащал глава и му казал, че ще остане на кораба. Идвал му редът да върти веслото, подновявал и изучаването на най-чудесното от всички неща — езика, който познавал философията. Започнал свободно да говори на тяхната реч, да схваща удивителните работи, които вождът му обяснявал, макар и понякога да било болезнено като да стиснеш цяла шепа тръни. Ако една или друга идея му убягвала, той я преследвал, догонвал я, поглъщал я, а може би я и изхвърлял десетина-двайсет пъти. След време я смилал и донякъде се насищал от нея.

Реката шумяла край тях. Те натискали веслата, винаги се придържали в близост до брега, където течението било най-слабо. Дните и нощите се сменяли, слънцето вече не се издигало толкова нагоре в небесата, а светело в зенита си малко по-ниско от предишната седмица. Въздухът ставал по-студен.

— Джо и неговите спътници стигали все по-близо до Северния полюс — продължи Клемънс — Наклонът на екватора на тази планета спрямо плоскостта на еклиптиката е равен на нула. Както сам знаеш, тук няма сезони, денят и нощта са с еднаква продължителност. Обаче Джо напредвал към точката, откъдето щял винаги да вижда слънцето наполовина над хоризонта и наполовина под него. Поне би го виждал, ако не бяха тези планини.

— Да, винаги беше ждрач. Беше ми штудено, но не колкото на хората. Така ше трешяха, че аха да им паднат жадничите.

— Неговото грамадно туловище излъчва по-малко топлина от нашите хилави телца — отбеляза Клемънс.

— Моля, моля! Да говоря ли или да ши държа голямата ушта жатворена?

Лотар и Сам се ухилиха насреща му.

Той продължи. Вятърът се засилвал, а въздухът се насищал с мъгла. Джо започвал да се безпокои. Имал желание да се върне, но по това време вече не би искал да загуби уважението на вожда. Щял да измине заедно с тях всеки инч по пътя към незнайната им цел.

— Не си знаел накъде са тръгнали? — учуди се Лотар.

— Не шъвшем точно. Те ишкаха да штигнат до ижворите на Реката. Мишлеха ши, че боговете може да живеят там и че ще ги пушнат в иштиншкия жадгробен швят. Кажваха, че тожи швят не бил иштиншкият. Бил чашт от пътя към него, какъвто ще да е той.

Един ден Джо дочул слаб тътен, но сякаш много близък, като куркането на червата му. След малко звукът се превърнал в грохот и той вече знаел, че го причинява вода, падаща от невероятна височина.

„Дрейругр“ завил и влязъл в залив, защитен от протегната като пръст земна ивица. Тук грааловите камъни вече не бележели бреговете на Реката. Хората трябвало да ловят риба и да я сушат. На кораба имало и запаси от бамбукови връхчета, събрали ги още в огретите от слънцето земи тъкмо за такъв случай.

Вождът и неговите хора се помолили и отрядът се закатерил покрай поредицата стръмни водопади. И сега свръхчовешката сила на Техути-Джо Милър им помагала в преодоляването на препятствията. Но друг път тежестта му се превръщала в пречка и опасност.

Вървели все нагоре, подгизнали от просмукващите въздуха пръски. Когато стигнали до гладка като лед скала, извисяваща се на хиляда фута, те се отчаяли. Огледали се наоколо и открили въже, люлеещо се по повърхността на камъка. Било направено от завързани една за друга кърпи. Джо опитал издръжливостта му и се изкачил, придръпвайки се с ръце и опирайки ходила на отвесната скала, докато най-сетне се добрал до върха. Там се обърнал да наблюдава последвалите го хора. Вождът, пръв тръгнал след титантропа, много по-бързо от него се уморил и на половината път догоре вече не бил в състояние да продължи. Джо го издърпал при себе си заедно с твърде тежкото въже. Направил същото и за всеки мъж от отряда.

— Откъде, по дяволите, е изникнало това въже? — попита фон Рихтхофен.

— Някой им е подготвил пътя — каза Клемънс. — Като си припомним примитивната технология на тази планета, никой не би могъл да намери начин за качването на въжето до скалата, на която бил вързан горният му край. Вероятно балон би успял да издигне човек дотам. Както знаеш, възможно е да си направиш, балон от кожата на речен дракон или от човешка кожа. Би могъл и да получиш водород, като пуснеш пара през свръхнагрят въглен, при наличието на

катализатор. Ама в такъв беден на метали свят откъде ще вземеш катализатор? Водородът може да се добие и без катализа, но с огромен разход на гориво. Обаче нямало никакви следи от пещи, необходими за производството на този химичен елемент. Пък и защо да си зарязват кърпите, щом отново ще им потрябват? Не, някой неизвестен, да го наречем Тайнствения непознат, е сложил там въжето за Джо и неговия отряд. Или за всеки, който би дошъл. Не ме питай кой е бил или как го е направил. Слушай, има още. Понесъл въжето в мъгливия здрач, отрядът изминал няколко мили по платото. Стигнали до друг зъбер, където Реката се разширявала над тях в грамаден водопад. Бил толкова широк, че според Джо там имало достатъчно вода да понесе и земната луна със себе си. Нямало да се учуди, ако види онова голямо сребристо-черно кълбо да се появява над ръба на водопада далече горе и да пропада в громолящите води, за да се разбие на парчета в страховития водовъртеж на подножието.

— Тук вятърът бил по-силен и шумен, а мъглата — по-гъста — продължи Сам. — Капки вода кондензирали по кърпите, с които те се увили от глава до пети. Скалата пред тях също била огледално гладка и отвесна като изкачената преди нея. Горният ѝ край се губел в мъглата. Би могла да е висока само петдесет фута или десет хиляди. Обикаляли подножието в търсене на някакъв пролом. И намерили. Бил като малка врата, където се срещали платото и зъберът, и толкова нисък, че се принудили да лазят на длани и колене. Раменете на Джо се триели в каменните стени. Но скалата била гладка, сякаш човек е пробил дупката и е чегъртал, докато премахне всички грапавини. Тунелът водел нагоре през планината под ъгъл, незначително по-малък от 45 градуса. Нямало как да премерят дължината му. Когато Джо се измъкнал в другия край, раменете, дланите и коленете му били разранени и кървели въпреки предпазващите го кърпи.

— Не разбирам — намеси се фон Рихтхофен. — Както ми изглежда, тамошните планини са били оформени така, че да попречат на хората да стигнат до изворите на Реката. Защо този тунел е бил пробит в плътна скала, давайки проход на натрапници? И защо в първата скала е нямало тунел?

— Един пролом в нея би могъл да бъде забелязан от часови или патрули на района — разясни Клемънс. — Но втората скала е била скрита в мъгла.

— Онези навързани бели кърпи би трябвало още повече да бият на очи — каза немецът.

— Вероятно са били поставени там малко преди Джо да стигне до тях.

Фон Рихтхофен потръпна.

— В името на небешата, нека да ражкажа по-нататък! В края на краищата това ши е моя иштория.

— И то голяма — кимна Клемънс, като хвърли поглед към грамадните бутове на Джо.

— Но ш камъни и пръчки могат да ме натрошат на шъчки.

[1] Войнствени девици, подчинени на бог Один, които разпределят загубите и победите на бойното поле. — Б. пр. ↑

[2] Градът, в който израства Марк Твен. — Б. пр. ↑

6

Отрядът изминал десет мили по равна местност. Поспали или поне се опитали, хапнали и започнали да се катерят. Тук скалите били много стръмни и назъбени, ала все пак достъпни. Главният им враг станал недостигът на кислород. Отчаяно се мъчели да дишат, често се налагало да спират за почивка.

По това време Джо вече усещал болки в стъпалата и накуцвал. Не питал дали може да си отдъхне. Докато другите вървели, щял да продължи и той.

— Джо не умее да стои прав колкото съвременния човек — обясни Клемънс. — Всички от неговия вид страдат от дюстабан. Теглото им е твърде голямо за двуного с такива размери. Не бих се изненадал, ако неговият вид е изчезнал от Земята заради сплесканите сводове на стъпалата.

— Пожнавам един предштител на Хомо шапиенс, който ще страда от шчупен нош, ако не прештане да ши го пъха в моята работа, която е да ражкажа тажи иштория.

Катерили се, докато Реката, колкото и да била широка, вече се виждала като нишка под тях. По-често не съзирали дори тази нишка заради облаците. Снегът и ледовете правели това изкачване още по-опасно. После открили път надолу към следващото плато и заопипвали посоката през мъглата, срещу виещия и хапещ вятър.

Озовали се пред страховито грамадна дупка сред планините. От нея Реката се втурвала по пътя си и от всички страни, освен при изворите, каменните склонове се издигали отвесни и гладки. Дупката била единственият път. От гърлото ѝ връхлитал такъв грохот, че те не се чували един друг — гласът на бог, говорещ със силата на смъртта.

Джо Милър открил тясна издатина, водеща към пещерата високо над водата. Той забелязал, че днес вождът вървял подире му. След малко титантропът осъзнал, че всички пигмеи гледали на него като на свой водач и защитник. Когато крещели, за да се чуят през гръмотевичния рев, те го наричали Техути. Нищо необичайно, но

преди долавял нотки на подигравка в употребата на това име. Вече не. Сега наистина бил техният Техути.

Клемънс пак го прекъсна.

— Било все едно ние да наричаме селския идиот Йехова или нещо подобно. Когато хората не се нуждаят от боговете, те им се присмиват. Ала щом се уплашат, започват да се отнасят с уважение към тях. Би могло да се каже, че в този момент Тот ги водел към входа за Подземния свят. Разбира се, аз само се поддавам на човешкия порок да търсим символи в случайните съвпадения. Което и куче да почешеш, все ще изскочи бълха.

Джо Милър дишаше тежко с уродливия си нос, широкият му гръден кош се надигаше и спадаше като ковашки мях. Явно възкръсналото в паметта му преживяване пробуди в него стария ужас.

Издатината не приличала на Тунела през планината, не била подготвена. Била грапава, насечена от цепнатини, а понякога се издигала толкова високо, че Джо трябвало да пълзи, за да се промъкне между нея и тавана на пещерата. Мракът го заслепявал, сякаш някой му изтръгвал очите. Слухът не му помагал, грохотът запълвал ушите му. Единствено осезанието му оставало, за да го води, но бил толкоз възбуден, че понякога се питал дали и то не му е изменило. Възнамерявал да се откаже, само че хората зад него нямало да могат да продължат.

— Шпряхме два пъти да ядем и веднъж да шпим — разправяше той. — Тъкмо жапочвах да мишля, че можем да пължим, докато ни щвърши храната, и жърнах отпред нещо да шивее. Не беше шветлина. Прошто по-малко тъмнина.

Излезли на открито от пещерата откъм планините. На няколко хиляди фута под себе си видели море от облаци. Слънцето било скрито зад върховете, ала небето над тях още не потъмнявало. Тясната издатина продължавала, те пълзели на окървавените си длани и колене, но вече надолу, защото первазът постепенно се свил и изчезнал.

Треперещи, вкопчвали пръсти и в най-мъничките дупки. Един от мъжете се изтървал и ударил друг. Двамата с писъци изчезнали в облаците.

Въздухът се загреял.

— Реката отдавала топлината си — каза Клемънс. — Тя не само извира при Северния полюс, а се излива на същото място, след като е събрала топлинка в змийските си извивки по цялата планета. Въздушната маса над полюса е студена, но значително в по-малка степен, отколкото на Земята. Разбира се, това са само предположения.

Отрядът стигнал до друга издатина, вече можели да се изправят с лица към планината и да се придвижват настрани, като крабове. Издатината се виела по склона. Джо спрял. Тясната долина се била разширила в голямо поле. Далече отдолу дочувал плясъка на вълни по скали.

В здрача успявал да различи планините, обкръжили морето на Северния полюс. Покритата с облаци шир образувала басейн с диаметър около шестдесет мили. Към отсрещната страна облаци се съгъстявали. Тогава не знаел защо е така, обаче Сам му обяснил, че те скривали устието на Реката, където топлата вода влизала в допир със студения въздух. Джо направил още няколко крачки по извиващата пътека и видял сив метален цилиндър пред себе си.

В първия миг не разбрал какво било туй, което му се сторило толкова чуждо и толкова неочаквано. После очертанятията му се видели познати и вече знаел, че представлява граал, оставен от човек, вървял преди него по тази опасна пътека. Някой незнаен пилигрим, преживял същите митарства до това място. Оставил е граала си, за да се нахрани. Капакът бил отворен, вътре имало смърдящи остатъци от риба и плесенясал хляб. Пилигримът използвал своя уред вместо торба, вероятно с надеждата да попадне на граалов камък, за да го зареди.

Но нещо му се случило. Не би го зарязал, освен ако не са го убили или се е уплашил толкова много, че е избягал без него. От тази мисъл по кожата на Джо плъзнали студени тръпки. Минал покрай стърчащия ръб, където гранитът изпъквал, морето за миг се скрило от погледа му.

Заобиколил надвисналата скала — и силно извикал.

Хората се обадили и попитали какво го е разтревожило така.

Не могъл да им обясни, защото шокът му отнел наскоро научената реч и той заговорил на родния си език.

Облаци в средата на морето се дръпнали за броени секунди. Между тях се показал върхът на постройка. Цилиндричен и сив като

капак на чудовищен граал.

Мъглата се виела нагоре-надолу по него и ту го откривала, ту го поглъщала.

Някъде в планинския пръстен, обхванал полярното море, имало пролука. В този миг ниско слизащото слънце сигурно стигнало до тази точка. През прореза се промъкнал светлинен лъч и попаднал върху горната плоскост на кула.

Джо присвил очи и се опитал да различи нещо в яркото отражение.

Над кулата се появило обло тяло и тъкмо се спускало към нея. Било бяло, с формата на яйце и слънцето се отразявало от него.

В следващата секунда светилото отминало жлеба в планината и искренето угаснало. Кулата и тялото над нея избледнели в тъмната мъгла. Джо се развикал поради зърнатия летящ предмет и направил крачка назад. Кракът му закачил граала, оставен от незнайния пилигрим. Размахал ръце да запази равновесие, но дори маймунската му ловкост не могла да го спаси. Падал по гръб, ревял ужасено и се премятал неспирно. Веднъж мернал лицата на своите спътници — редица тъмнокафяви овали с по-тъмните кръгчета на зяпналите усти, — загледани в пропадането му към облаците и водата под тях.

— Не помня удара долу — каза Джо. — Шъбудих ше прехвърлен на двайшестина мили от мяштото, където беше Шам Клемънш. Там живееха норвежци от дешети век на новата ера. Трябваше да жапочна ш учене на нов ежик, шъвшем отначало. Дребошъчите беж ношове ше плашеха от мене, но ишкаха да ше бия жа тях. Пошле шрецнах Шам и штанахме приятелчета.

Помълчаха. Джо Милър надигна чашата към своите тънки и подвижни като на шимпанзе устни и изля в гърлото си остатъка от напитката. Другите двама го гледаха сериозно. Единствените светлинки край тях бяха огънчетата на пурите.

Фон Рихтхофен попита:

— Ами онзи, който носел стъклен обръч с лъчисто слънце? Как каза, че му било името?

— Не шъм кажвал.

— Добре де, как се наричаше?

— Ехнатон. Шам жнае повече жа него от мене, а пък аж прекарах четири години до тожи гошподин. Поне Шам твърди тъй. Обаче —

лицето на Джо стана лукаво — аж познавам човека, а Шам вшичко на вшичко ражполага ш няколко така наречени ишторичешки факта.

Фон Рихтхофен им пожела лека нощ и изчезна под палубата. Сам крачеше напред-назад, веднъж спря да запали цигарата на кормчията. Искаше да спи, но не можеше. Безсънието го въртеше на шиш от години. Пронизваше мозъка му, който кръжеше в него като обезумял ротор, откъснал се от нуждата на тялото да отдъхне.

Джо Милър седеше прегърбен, подпрян на перилата и чакаше своя приятел — единствения човек, когото обичаше и на когото вярваше, — за да слязат в трюма. Накрая главата му увисна, сопата на неговия нос описа уморена дъга и той захърка. Шумът напомняше за поваляни в далечината дървета. Секвои се цепеха, скрибуцаха и се пропукваха. Дълбоките въздишки и бълбукания се редуваха с други интересни звуци.

— Нашпи ще добре, мое малко приятелче — каза Сам; знаеше, че Джо сънува онази завинаги изгубена Земя, където бродеха мамути, огромни мечки и лъвове и където красиви според вкуса му жени от собствения му вид жадуваха за него.

Веднъж застана, после изскимтя и Сам разбра, че го е сграбчила мечка, гризяща ходилата му. Нозете на Джо го мъчеха ден и нощ. Както всички себеподобни, той беше твърде грамаден и тежък за ходене на два крака. Природата си бе направила опит с един наистина гигантски вид прахора, сетне ги бе зарязала като провал.

— „Възходът и падението на плоските ходила“ — промълви Клемънс. — Ето статия, която никога няма да напиша.

Американецът изпусна стон, слабо ехо на Джо. Виждаше полуразмазаното тяло на Ливи, поднесено му за малко от вълните, после отнето. А дали беше Ливи? Нима не я бе видял поне десетина пъти, взрян през далекогледа в гъмжилото по бреговете? Обаче щом успееше да придума Кървавата брадва да спрат само за да провери дали лицето е било на Ливи, винаги се разочароваше. И сега нямаше причина да вярва, че трупът е бил на неговата жена.

Той отново изстена. Колко жестоко, ако е била Ливи! Колко присъщо за живота! Да се намира толкова близо и тя да му бъде отнета само минути, преди отново да се събере с нея. И да бъде подхвърлена на палубата, сякаш Бог — или каквито присмехулни сили управляваха Вселената — искаше да се подиграе и да каже: „Виж колко малко оставаше! Ридай, жалко сборище от атоми! Гърчи се от болка, клетнико! Трябва да заплатиш със сълзи и мъки!“

— Да заплатя за какво? — промърмори Сам, захапал пурата си. — За какви престъпления? Не страдах ли достатъчно на Земята, не страдах ли за стореното от мен и още повече за онова, което не направих?

Там кончината го споходи и той я посрещна с радост, защото завинаги означаваше край на всяка скръб. Повече нямаше да го гнетят риданията заради болестите и загубата на неговите любими жена и дъщери, нито мрачната меланхолия, защото се чувстваше отговорен за смъртта на своя единствен син, смъртта, причинена от невнимание. Но дали безгрижието доведе болестта, убила сина му? Дали пък подсъзнанието му е позволило дрехата да се смъкне от малкия Лангдън, когато го изведе на разходка с файтон в онзи мразовит зимен ден?

— Не! — каза Сам толкова силно, че Джо се размърда, а кормчията изръмжа нещо на норвежки.

Удари с юмрук по разтворената си длан и титантропът пак промърмори насън.

— Боже, защо сега трябва да се измъчвам от вина за което и да било мое деяние? — извика Клемънс. — Вече няма значение! Всичко беше изтрито, започнахме с чисти души.

Но имаше значение. Независимо че всички мъртви отново живееха, болните бяха здрави, а злите постъпки бяха тъй отдалечени във времето и пространството, че би трябвало да са простени и забравени. Каквото човек е бил и мислил на Земята, още беше и мислеше тук.

Изведнъж му се прииска да имаше парче дъвка за мечти. Може би тя щеше да премахне угризенията, от които скърцаха зъбите му, и да го направи дивашки щастлив. Обаче би могла и да усилитерзанията му. Никой не беше сигурен дали няма да го връхлети толкова

разтърсващ ужас, че да пожелае смъртта. Последния път, когато използва дъвката, го нападнаха такива страховити чудовища, че не посмя да опита пак. А може би сега... не!

Малкият Лангдън! Никога няма да го види отново, никога! Синът му издъхна само на двадесет и осем месеца и това означаваше, че не е бил възкресен в тази Речна долина. Нито едно дете, умряло на Земята, преди да е навършило пет години, не бе се вдигнало за нов живот. Поне не тук. Можеха да предполагат, че децата живееха някъде, вероятно на друга планета. Но по незнйна причина, който и да беше отговорен за това, бе избрал да не възвръща умрелите малчугани. Затова Сам никога нямаше да го намери и да поправи стореното.

Нито пък щеше да открие Ливи или дъщерите си Сара, Джийн и Клара. Не и по Реката, за която говореха, че е дълга двадесет милиона мили, с може би тридесет и седем милиарда души по бреговете ѝ. Дори човек да тръгне от началото на единия бряг и да огледа всяко лице от тази страна, а после, щом стигне отсрещния край, да поеме обратно по другия бряг, без да пропуска никого, това би му отнело... колко време? Квадратна миля дневно би означавала при 365 дни в годината и 40 милиона квадратни мили... колко ли правеше всъщност? Въобще не го биваше да смята наум, но сигурно се получаваше над 109 000 години.

И дори да е по силите на някого да извърви всичките тези изтощителни пътища и да се увери, че не е изтървал нищо, след повече от сто хиляди години пак може да не е зърнал лицето, което дири. Бленуваният човек може да е умрял някъде пред търсеция и да е пренесен надолу по Реката, зад него, или чисто и просто да са се разминали през нощта.

Все пак имаше възможност да съществува и друг начин. Създанията, отговорни за тази Речна долина и за възкресението, вероятно бяха достатъчно могъщи да намерят всеки, стига да пожелаят. Би трябвало да разполагат с централен архив или някакво средство да установят личността и местонахождението на хората, обитаващи долината.

Ако не е така, поне можеха да си платят за извършеното от тях.

Историята на Джо Милър не беше измислица. Имаше и своите твърде озадачаващи страни, но те намекваха за нещо утешително. А

именно — че някой неизвестен човек или друго същество искаше жителите на долината да узнаят за кулата сред мъглите на северното полярно море. Защо? Сам не разбираше и не би могъл да се досети. — Ала този тунел е бил пробит в скалата, за да позволи на някои хора да научат за съществуването на кулата. И тя трябваше да съдържа светлината, разпръскваща мрака на незнанието. В това. Сам бе сигурен. После имаше и широко разпространилата се история за англичанина Пъркинс или Бъртън, по-вероятно Бъртън, който се събудил преди определеното време в етапа до възкресението. Нима това събуждане е било по-голяма случайност, отколкото дупката, пробита в полярните скали?

Така Самюъл Клемънс за първи път получи видение и го подхранваше, докато то стана велика мечта. За да я превърне в действителност, се нуждаеше от желязо, много желязо. Тя го накара да убеди Ерик Кървавата брадва, че трябва да потегли с експедиция в търсене на мястото, откъдето произхождаше стоманеното оръжие. Всъщност Сам не очакваше, че ще има достатъчно метал за построяване на грамаден кораб, но поне норвежците го отвеждаха нагоре по Реката, по-близо до полярното море.

Сега, с малко незаслужен късмет — той наистина смяташе, че не заслужава нищо добро — Клемънс можеше да се добере до повече желязо, отколкото смееше да се надява. Не че това му бе пречило да таи надежди.

Нужни му бяха хора със знания. Инженери, които ще знаят как да обработят метеоритния къс, как да го извадят, стопят, излеят във форми. И инженери и техници за още стотици най-необходими неща.

Бутна с пета Джо Милър и каза:

— Ставай, Джо. Скоро ще завали.

Титантропът изсумтя, надигна се като кула в мъглата и се протегна. Звездната светлина мъждукаше по зъбите му. Тръгна след Сам по палубата, бамбуковите дъски скърцаха под осемстотинте му фунта. Отдолу някой изпсува на норвежки.

Планините и от двете страни бяха покрити от облаци, тъматата се разпростираше над Речната долина и засенчваше налудничавото блещукане на двайсетина хиляди гигантски звезди и светещи газови валма. Скоро щеше да завали силно за около половин час, после облациите щяха да се разпръснат.

По източния бряг се стрелна светкавица, ревна гръм. Сам спря. Мълниите винаги го плашеха, по-точно страхуваше се детето у него. Те прибягваха през съзнанието му и му показваха преследващите го и витаещи лица на онези, които бе наранил, обидил или обезчестил, зад тях се мержелееха неясни физиономии, обвиняващи го за неназовани престъпления. Мълниите се гърчеха и тогава той вярваше в отмъстителния Бог, решил жив да го изгори, да го удави в изпепеляваща болка. Някъде в облаците се намираше Яростният възмездител и търсеше Сам Клемънс.

Джо каза:

— Охо, по Реката гърми. Не! Не е гръмотевича! Шлушай! Не можеш ли да го чуеш? Нещо штранно е, прилича на гръм, но е друго.

Сам се заслуша, а кожата му настръхна от студ. Далече надолу съвсем слабо отекваше тътен. Стана му още по-студено, когато дочу по-силен тътнеж нагоре по Реката.

— Какво е това, дявол да го вземе?

— Не ше плаши, Шам. Аж шъм ш тебе.

Ала и Джо трепереше.

По източния бряг мълния разпростря влакнестата си белота.

Сам подскочи и рече:

— Исусе! Видях нещо да проблясва!

Титантропът застана до него.

— Аха, та туй е корабът! Нали жнаеш — онжи, който жабеляжах над кулата. Но ижчежна!

Двамата стояха смълчани, вирайки се в мрака. Отново избухна мълния и този път над Реката нямаше бяла яйцевидна форма.

— Блесна от нищото и се върна в нищото. Като мираж — въздъхна американецът. — Ако и ти не бе го видял, щях да си помисля, че е илюзия.

Сам се събуди на палубата. Беше схванат, изстинал и объркан. Претърколи се и присви очи срещу слънцето, което едва се бе надигнало над източното било.

Джо лежеше по гръб до него, кормчията спеше до щурвала.

Но не това го накара да стане. Когато сведе поглед и златото на слънцето избледня, навсякъде имаше зеленина. Покритите с тиня полета и планини и разхвърляните отломки бяха изчезнали. По

равнините имаше ниска трева, по-висока трева и бамбук; по хълмовете пак се издигаха гигантските борове, дъбове, тисове и железни дървета.

— Бизнесът върви нормално — промърмори Сам в неволен напън да остроумничи дори и при този шок.

Нещо бе приспало всички на борда на „Дрейругр“ и докато бяха в безсъзнание, бе извършена немислимата работа по разчистването на тинята и възстановяването на растителността. Тази част от Реката беше възродена!

8

Почувства се нищожен, слаб и безпомощен като кутре. Какво би могъл да стори той или всеки друг човек, за да влезе в сражение със същества, притежаващи мощта да извършат подобно чудо?

И все пак трябваше да има обяснение, физическо обяснение. Науката и пълният контрол над огромни сили бяха направили това, нямаше нищо свръхестествено.

Оставаше и утешителната надежда: вероятно едно от незнайните същества беше на страната на човечеството. Защо ли? *И в каква мистична битка?*

Целият кораб вече се оживи. Кървавата брадва и фон Рихтхофен едновременно се изкачиха на палубата. Кървавата брадва се смръщи, когато видя немца, защото не му бе разрешил да стои горе. Но гледката на зеленината така го потресе, че забрави да изгони нарушителя.

Слънчевите лъчи огряваха сивите гъби на грааловите камъни. Искряха и по стотици малки дихания, сякаш купчинки от мъгла, които внезапно изникваха по тревата около камъните. Купчинките трептяха като топлинни вълни и изведнъж се сляха в плътни тела. Наоколо лежаха стотици мъже и жени. Бяха голи и до всеки от тях се виждаха струпани кърпи и граал.

— Прехвърляне на едро — промърмори Сам на немца. — Онези, които са умрели заради изключването на западните граали. Хора откъде ли не. Добре поне, че ще мине време, докато се организират, а и няма да знаят, че тъпчат находище на желязо под краката си.

— Как ще открием метеорита? — попита Лотар фон Рихтхофен. — Сигурно всички следи от него са потулени.

— Ако още си е на мястото — добави Сам и изруга. — Всеки, който би могъл да направи това за една нощ, не би имал проблем да махне дори чудесия с такива размери.

Изпъшка.

— А може да е паднал в средата на Реката и сега да е погребан под хиляда фута вода!

— Приятелю мой, струваш ми се потиснат — каза Лотар. — Недей. Първо, надали са махнати метеорита. И второ — какво от това, ако са? Няма да си по-зле от преди. Пак ти остават виното, жените и песните.

— Не мога да се задоволя с тях. Още повече че не бих приел да сме възродени за нов живот само за да се забавляваме вечно. Такова схващане няма смисъл.

— Защо не? — ухили се Лотар. — Не знаеш мотивите на тези тайнствени същества за създаването на всичко това и за оставянето ни тук. Възможно е да се хранят с чувства.

Догадката се стори интересна на Сам. Почувства как депресията му отчасти се облекчава. Новата идея го въодушеви, макар и сама по себе си също да беше потискаща.

— Искаш да кажеш, че може би сме емоционален добитък? И че нашите пастири вероятно нагъват големи сочни пържоли любов, ребърца надежда, дробчета отчаяние, гърди смях, сърца омраза и момици оргазъм?

— Това е само теория — напомни Лотар. — Но не по-лоша от всяка, която съм чувал, дори по-добра от повечето. Нямам нищо против да се хранят с мен. Всъщност може и да съм един от техните бикове медалисти, така да се каже. И като заговорихме по темата, виж онази красавица. Я ме пуснете да ѝ налетя!

Озарен за кратко, Сам отново потъна в мрачните сенки. Беше възможно немецът да е прав. В такъв случай човешкото същество имаше шанс в борбата с неизвестността не повече, отколкото породиста крава в надхитрянето с господарите си. Но все пак един бик би могъл да си окървави рогата и да убие, преди да го сполети неизбежното поражение.

Обясни положението на Кървавата брадва. Норвежецът, изглежда, беше обзет от съмнения.

— Хм, как да намерим тази паднала звезда? Не можем да разкопаем земята навсякъде, за да я търсим. Знаеш колко жилава е тревата. За изкопаването дори и на малка дупка с каменните ни сечива са нужни дни. А треволякът скоро израства и я запълва.

— Трябва да съществува начин — каза Клемънс. — Само да имахме магнит или някакъв детектор на метали. Обаче нямаме.

Лотар беше зает да маха на величествената блондинка, застанала на брега, но слушаше разговора. Обърна се към тях.

— От въздуха нещата изглеждат различно. Четиридесет поколения селяни могат да разорават земята над древно здание, без да знаят за него. Ала един пилот ще прелети над тази повърхност и веднага ще забележи, че отдолу нещо е погребано. Има различия в цветовете, понякога и в растителността, макар че това тук не важи. Но земята разкрива тайните си на онзи, който лети нависоко. Почвата е на друго равнище над руините.

Сам се оживи.

— Значи твърдиш, че ако направим планер, ти си в състояние да установиш точното място?

— Би било много мило — отвърна Лотар. — Някой ден можем да го сторим, обаче не е необходимо да летим. Трябва просто да се изкачим достатъчно високо по планините, за да имаме добър изглед към полето.

Клемънс изпсува весело.

— Голям късмет имахме, че те прибрахме! Никога не бих се сетил! — намръщи се той. — Само че е възможно и да не успеем в изкачването на нужната височина. Я ги погледни тези планини. Изпънали са се право нагоре, като политик, който отрича, че някога е давал предизборни обещания.

Кървавата брадва попита нетърпеливо за какво разговарят и Сам обясни. Тогава Кървавата брадва каза:

— В края на краищата може и да има някаква полза от този човек. Не е кой знае какъв проблем, поне не непреодолим, стига да намерим достатъчно кремък. Можем да издълбаем стъпала хиляда фута нагоре. Ще ни трябва много време, но си струва труда.

— А ако няма кремък? — попита американецът.

— Ще си проправим пътя с взрив — заяви Кървавата брадва. — Ще приготвим барут.

— За който са ни нужни човешки екскременти, а от тях нямаме недостиг — каза Сам. — Бамбукът и борът ще ни дадат въглен. Ала как ще се справим със сярата? Може да се окаже, че тя липсва на хиляда или повече мили наоколо.

— Знам, че я има в изобилие на седемстотин мили надолу по Реката^[1]. Но всяко нещо по реда си. Първо, да открием метеорита. Второ, щом свършим това, ще отложим всякакво копане, докато построим укрепление, за да го браним. Казвам ти, може и там да сме първите, обаче няма да сме единствените. Вълците вече прииждат и от двете посоки по Реката, вече душат. Ще бъдат доста и ще трябва да се бием, за да задържим желязото. И така — най-напред намираме звездата, после се окопаваме да я пазим.

Сам пак изпсува.

— Може би точно сега я подминаваме!

— Тогава ще спрем тук — рече Кървавата брадва. — Като начало мястото не е по-лошо от другите. А трябва и да закусим.

Три дни по-късно екипажът на „Дрейругр“ установи, че в близката околност няма нито кремък, нито твърд кварц. И да е имало преди, те са били изгорени от удара на метеорита, а пък новата почва заедно с растителността не съдържаеше такива минерали.

По хълмовете в планинските подножия понякога можеха да се намерят скали, подходящи за изработка на сечива или оръжия. Или ако в самата планина имаше пукнатини, както се случваше тук-таме, те даваха годен за обработване камък. Но в този район нямаше нищо.

— Изчерпахме късмета си — изпъшка Сам една нощ, докато разговаряше с фон Рихтхофен. — Не разполагаме с никакъв начин да открием метеорита. Даже и да успеем, липсват ни средства да прокопаем земята до него. А ако направим и това, как ще го извадим? Желязно-никеловите породи са доста плътен и твърд материал.

— Бил си най-великият хуморист на света — каза Лотар. — Нима толкова си се променил след възкресението си?

— Това какво общо има? Хумористът е човек с черна душа, дори много черна, ала той превръща своите съсиреци от тъма в светли експлозии. Но когато светлината угасне, чернилката се връща.

Сам се загледа в горящия бамбук. Там се мяркаха свити и смалени лица, после се удължаваха, разпростираха се, излитаха нагоре като искрите, сетне изтъняваха, за да бъдат погълнати от нощта и звездите. Скръбната Ливи се издигна в спирала. Дъщеря му Джийн — лицето ѝ все така студено и неподвижно, както бе положена в ковчега. Ледено в огъня, с притворени клепачи, и то затрептя и отмина нагоре с

дима. Баща му в своя ковчег. Брат му Хенри, обгорял и покрит с мехури от избухналия парен котел. После ухилената физиономия на Том Бланкншип, момчето, послужило за първообраз на Хъкълбери Фин.

У Сам винаги бе живо детето, което искаше да плава безкрайно със сал по Мисисипи и без никакви задължения да преживее много приключения. Сега имаше възможността вечно да се носи на сал. Би могъл да преживее безброй вълнуващи случки, да срещне достатъчно херцози, графове и крале, за да удовлетвори и най-силното си желание. Можеше да мързелува, да лови риба, да дърдори ден и нощ и никога да не работи за прехраната си, като плава по течението хиляда години и прави каквото пожелае.

Проблемът беше, че не можеше да върши точно каквото пожелае. В твърде много земи съществуваше грааловото робство. Зли хора залавяха пленници и лишаваша своите затворници от по-разкошните неща, давани им от техните уреди — пурите, алкохола, дъвката за мечти. Държаха затворника полугладен, само колкото да оцелее, за да използват неговия граал. Връзваха ръцете и краката на нещастниците, като кокошки на път за пазара, та да не посегнат на живота си. И ако някой успееше да се самоубие и биваше пренесен някъде на друго място, отстоящо на хиляди мили от предишното, той можеше да се окаже в лапите на граалови робовладелци.

Отгоре на всичко Сам беше зрял мъж и просто не умееше да изпита щастието на момче, потеглило със сал. Не, ако предприемеше пътешествие по Реката, щеше да се нуждае от защита, удобства, а и от власт — не можеше да отрече подобно желание. Освен това у него живееше и друга силна амбиция — да бъде кормчия на речен кораб. На Земята за малко не бе постигнал туй. Сега щеше да бъде капитан на най-големия, най-бързия, най-мощния речен кораб, съществувал някога, по най-дългата Река в света, пред която Мисури-Мисисипи с безбройните си притоци, Нил, Амазонка, Конго, Об и Жълтата река, опънати една след друга, приличаха на поточе в Озарк. Над водата на неговия кораб ще се издигат шест палуби, ще има две грамадни гребни колела и луксозни каюти за множеството пътници и екипажа, като всички те ще бъдат мъже и жени, прочути в своето време. И той — Самюъл Лангхорн Клемънс, Марк Твен, ще бъде капитан. А корабът

няма да спре, докато не стигне до изворите на Реката, където срещу чудовищата, създали това място и пробудили цялото човечество за нови болки, разочарования, отчаяния и скърби, ще потегли експедиция.

Пътешествието би могло да продължи сто години, а може би и два-три века, ала всичко щеше да бъде наред. Този свят не притежаваше много неща, но време имаше предостатъчно.

Сам се сгръвяше в сиянието на своите фантазии за могъщия речен кораб. Той господар в рубката, негов старши помощник вероятно мистър Христофор Колумб или мистър Франсис Дрейк, негов капитан на морската пехота... не, не капитан, а майор, само един на борда щеше да носи званието капитан — самият Сам Клемънс... негов майор навярно Александър Велики или Юлий Цезар, или Юлисис С. Грант.

Игличката на хрумнала му мисъл продупчи великолепия балон, понесен по вятъра на мечтата. Онези две копелета от древността, Александър и Цезар, никога не биха се примирили задълго с подчинено положение. От самото начало биха заговорничили, за да превземат капитанския пост на колесния параход. Пък и дали оня велик мъж Ю. С. Грант би приел заповеди от него, Сам Клемънс, обикновен хуморист, писател в свят, където не съществуваха книги?

Сияйният водород на фантазиите излетя със свистене от балона. Сам се прегърби. Отново мислеше за Ливи, толкова наблизко, но откраднатата му от същото нещо, което направи възможна другата му мечта. Ливи му бе показана за кратко, сякаш от жесток бог, и после пак отнета. А беше ли осъществим неговият втори копнеж? Той дори не можеше да открие огромното находище на желязо, което трябваше да е някъде наоколо.

[1] В Речния свят получават калиев нитрат, като на един вид земни червеи дават за храна човешки екскременти. Крайният продукт от тази диета се смесва със сяра и въглен и така се приготвя черен барут. — Б. авт. ↑

9

— Сам, виждаш ми се уморен и блед — каза Лотар.

Клемънс се изправи.

— Ще си лягам.

— Какво, ще разочароваш онази венецианска красавица от седемнадесети век, която цяла вечер те гледа влюбено?

— Ти се погрижи за нея — отвърна Сам и се отдалечи.

През последните няколко часа имаше моменти, когато се изкушаваше да отведе жената в своята колиба, особено отначало, след като уискито от граала го сгря, ала вече му беше безразлично. Освен това знаеше, че ако заведе в леглото си Анджела Санджеоти, чувството му за вина ще се върне. През двадесетте години, прекарани тук с жени, които бяха негови партньорки, често страдаше от угризения. А сега, колкото и да беше странно, би се усетил виновен не само заради Ливи, но и заради Темах, неговата индонезийска приятелка през последните пет години.

— Нелепо е! — казваше си безброй пъти. — Няма разумна причина да се чувствам виновен пред Ливи. Толкова дълго сме били разделени, че вече сме непознати. След Деня на Възкресението твърде много се е случило и на двама ни.

Логиката не му влияеше, той страдаше. И защо не? Разсъдливостта нямаше нищо общо с истинската логика. Човекът е ирационално животно, действащо в пълно съответствие с вродения си темперамент и със стимулите, а към тях той е особено чувствителен.

„Защо се измъчвам заради неща, за които не трябва да се обвинявам, щом не мога да овладея реакцията си?

Защото в природата ми е заложено да страдам за онова, за което не съм виновен. Аз съм двойно прокълнат. Първият атом, помръднал на предисторическата Земя, за да се блъсне в друг, е предизвикал верига от събития, довели неизбежно и механично до моето попадане тук — тръгнал през мрака по странна планета, през тълпа от младежи на почтена възраст, събрани отвсякъде и от всяко време, към бамбукова

колиба, където ме очакват самотата, угризенията и самообвиненията, ненужни според разума, ала въпреки това неизбежни.

Бих могъл да се самоубия, само че тук самоубийството е безполезно. След едно денонощие се събуждаш на друго място, но пак си същият човек, който е скочил в Реката. И знаеш, че още един скок няма да реши нищо, а вероятно ще те направи дори по-нещастен.“

— Безмилостни копелета с каменни сърца! — възмути се той и размаха юмрук, после печално се засмя и добави: — Но Те могат да устоят на своето безсърдечие и жестокост не повече, отколкото аз да се преборя с това, което съм. Всички сме заедно в кюпа.

Обаче тази мисъл не отслаби желанието му да си отмъсти. Щеше да ухапе ръката, която му бе дала вечен живот.

Бамбуковата му колиба беше разположена сред хълмовете в планинското подножие. Макар и най-обикновена, тя представляваше истински лукс в подобна местност, където каменните сечива за построяването ѝ бяха рядкост. Току-що възкресените трябваше да се задоволят с набързо стъкмен подслон — събрани бамбукови пръти, завързани на върха и отстрани с въжета от трева и покрити с грамадните като слонски уши листа на железните дървета. Сред петстотинте разновидности бамбук в долината някои можеха да бъдат разцепени и превърнати в ножове, но те бързо се затъпяваха.

* * *

Сам влезе в колибата, легна на нара и се зави с няколко големи кърпи. Слабите отзвуци на далечно веселие не му даваха мира. Повъртя се и не издържа на изкушението да сложи в устата си дъвката за мечти. Въздействието ѝ нямаше как да се предвиди — екстаз, ярки и многоцветни-променливи форми, чувството, че всичко в света е наред, желанието за секс или бездънен мрак, откъдето изскачаха чудовища, обвиняващи призраци от мъртвата Земя и адски пламъци, край които безлики дяволи се присмиваха на писъците.

Клемънс сдъвка парчето, преглътна слюнката и веднага разбра, че е сгрешил, но вече бе късно. Продължи да дъвче, докато видя пред себе си времето, когато беше момче и се удави, всъщност за малко да се удави, ако не го бяха измъкнали от водата. „Тогава умрях за първи

път — помисли той. — Не, умрях, когато се родих. Странно, мама никога не ми е разказвала за това.“

Можеше да види майка си просната в леглото, с разрошена коса и бледа кожа, с полупритворени очи и увиснала челюст. Докато пушеше своята пура, лекарят се занимаваше с бебето — с него, Сам. С ъгъла на устата си казваше на баща му:

— Като го гледам, едва ли си струваше да го спасявам.

Баща му отвърна:

— Нима разполагахте с избор между спасяването на *това* и Джейн?

Лекарят имаше сплъстена яркочервена коса, гъсти увиснали червени мустаци и бледосини очи. Лицето му беше особено и грубо.

— Аз погребвам грешките си. Прекалено много се тревожите. Ще съхраня вашето парче месо, макар че всъщност не си струва, ще отърва и нея.

Той го пови и го остави на леглото, после седна и се зае да драци в малка черна книжка. Бащата на Сам се обади:

— Трябва ли да пишете в момент като този?

— Да, трябва, макар че бих написал повече, ако не приказвах толкова. Това е дневник, в който отбелязвам всички души, които съм извадил на бял свят. Възнамерявам някой ден да съставя обемиста история на тези бебета, да разбера дачи някое поне нещо е постигнало. Ако даря един гений, дори само един в нашата долина на скръбта, ще смятам живота си за смислен. Иначе съм си губил времето да израждам хиляди идиоти, лицемери, завистници и други подобни на тази тъжна земя.

Малкият Сам запищя и лекарят каза:

— Изглежда, че е погубена душа, още преди да е умрял, нали? И като че ли е стоварил върху крехките си раменца вината за всичките грехове на света.

— Вие сте странен човек — отвърна бащата. — Мисля, че сте зъл. И определено нямате страх от Бога.

— Да, отдавам почит на Княза на Тъмната — потвърди лекарят.

Въздухът в стаята бе пренаситен от миризмата на кръв, от спиртния дъх, пурата и потта на госта.

— Как ще го наречете? Самюъл? И аз така се казвам! Означава „име Божие“. Майтап. Двама Самюълловци, а? Болнаво малко дяволче,

не вярвам да оживее. Ако пък оживее, ще му се иска да не е ставало.

Баща му изрева:

— Вън от моя дом, сатанинско изчадие! Що за човек си ти? Вън! Ще повикам друг лекар! Даже никой няма да узнае, че ти си израздал жена ми, или си имат нещо общо с това, или дори си стъпвал тука. Ще почистя тая къща от гадната ти воня.

Олюлявайки се, лекарят нахвърля мръсните си инструменти в чантата и рязко я затвори.

— О'кей. Обаче ти ме забави по пътя ми през това жалко селце, населено със задници. Запътил съм се към по-големи и по-хубави неща, провинциални ми приятелю. Само заради мекото си сърце те съжалих, защото шарлатаните, обслужващи тази кална дупка, не бяха тук. Оставих удобствата на кръчмата, за да дойда и да спася едно новородено, което по-добре да беше мъртво, несравнимо по-добре. Макар и да не знам защо, но това ми напомня, че трябва да ме възнаградиш за услугата.

— Би следвало да те изритам от къщата и да ти платя само с проклетия! — възкликна бащата на Сам. — Ала човек трябва да плаща дълговете си независимо от обстоятелствата. Ето ти твоите трийсет сребърника.

— Повече ми приличат на хартия — отбеляза лекарят. — Ами можеш да извикаш местния раздавач на хапчета, глупости и смърт, но само запомни, че именно доктор Екс измъкна твоите жена и дете от челюстите на смъртта. Екс, неизвестният, вечният пътник, тайнственият непознат, дяволът, посветил се да поддържа живота на другите нещастни дяволи, посветил се също и на демоничното уиски, тъй като не понася ром.

— Вън! Вън! — кресна старият Клемънс. — Вън, преди да съм те убил!

— Няма благодарност на тази земя — изфъфли доктор Екс. — От нищото идвам, вървя през свят, населен със задници, и към нищото отивам. Екс е равно на нищо.

Запотен, с отворени и застинали очи като очите на някой каменен Аполон, Сам наблюдаваше драмата. Сцената и актьорите бяха затворени в кълбо от бледожълта светлина, през която подобно на светкавици плъзваха червени жилки, после избледняваха. Лекарят се

извърна веднъж, преди да излезе от къщата във Флорида, щата Мисури, на 30 ноември 1835 година. Извади пурата от устата си, за да се ухили подигравателно, показвайки жълти ченета с два ненормално бели и дълги кучешки зъба.

Сцената изчезна като прекъснат филм. През вратата, която беше врата на родния му дом, а сега стана врата на неговата бамбукова колиба, влезе друга фигура. За миг силуетът се очерта в ярката звездна светлина, сетне се плъзна към сенките. Сам затвори очи и се напрегна да посрещне следващото страшно преживяване. Изпъшка, искаше му се да не бе използвал дъвката за мечти. Но все пак знаеше, че под ужаса се проточваше нишката на удоволствието. Той едновременно мразеше това и му се наслаждаваше. Драмата на неговото раждане бе измислица, създадена от самия него като обяснение, че е такъв, какъвто е. Ала каква беше тази сенчеста фигура, движеща се безшумно и целенасочено като смъртта? От коя мрачна дупка в съзнанието му се измъкна подобна твар?

— Сам Клемънс! — прозвуча баритонов глас. — Не изпадай в паника! Не съм тук, за да ти навредя! Идвам да ти помогна!

— И какво ще искаш като отплата за помощта?

Мъжът се засмя и каза:

— Хора като тебе ми харесват. Добър избор направих.

— Тоест аз те избрах да ме избереш — отвърна Сам.

За няколко секунди настъпи мълчание, после мъжът отново заговори:

— Ясно. Мислиш, че съм още една фантазия, предизвикана от дъвката. Не съм. Пипни ме.

— Че защо? — попита американецът. — Като предизвикана от дъвката фантазия знаеш, че можеш да бъдеш и усещан, както виждан и чуван. Казвай каква работа имаш насам.

— Цялата ли? Това би ни отнело прекалено много време, а аз не смея да се задържам дълго при теб. В този район има и други, които биха могли да ме забележат. Последното би било твърде лошо за мен, защото те са настроени доста подозрително. Знаят, че сред тях действа предател, но нямат и най-смътната идея кой може да бъде.

— Други? Те? — повтори Сам.

— Те... ние, Етичните... в момента провеждаме изследвания на място — каза фигурата. — Това е уникално положение, за първи път на планетата е събрана напълно нехомогенна смес от човешки същества. Дава ни се рядка възможност за проучвания и ние записваме всичко. Тук съм като главен администратор, понеже съм един от Дванадесетте.

— Когато се събудя, ще трябва ла те поразнища.

— Ти си буден и аз съществувам. Аз съм обективна действителност. И ти повтарям, че разполагам с ограничено време.

Сам се надигна да седне, обаче беше бутнат назад от ръка, която някак си му предаде усещането за голяма мощ — и мускулна, и психическа.

— Ти си един от Тях! — прошепна. — Един от Тях! Отказа се от идеята да сграбчи мъжа и да извика за помощ.

— *От тях, но не и с тях.* Аз съм с вас, човеците, и ще се погрижа моите хора да не завършат мръснишкия си проект. Имам план, ала той ще изисква много време, много търпение, бавно и предпазливо осъществяване по околни пътища. Досега се свързах с трима човеци, ти си четвъртият. Те знаят за части от плана, но не всичко. Ако някой от тях бъде разкрит и разпитан, ще може да каже на Етичните съвсем малко. Замисълът трябва да се разкрива полека и нещата да изглеждат като поредица от случайности. Също както и метеоритът трябва да изглежда случаен.

Сам бе направил движение да седне, но се усети, преди ръката да го докосне.

— Значи не беше случаен?

— Не беше. От известно време зная за твоята мечта да построиш речен кораб и да стигнеш края на Реката, което би било невъзможно без наличие на желязо. Затова така отклоних метеорита, че планетата да го издърпа от орбитата му и да се удари близо до вас. Не прекалено близо, разбира се, иначе щеше да умреш и да бъдеш прехвърлен далече от този район. Има предпазни системи, които предотвратяват падането на такива космически тела в долината, обаче аз успях да ги изключа точно за времето, необходимо на метеора да проникне. За нещастие пазителите стигнаха до системата за отблъскване почти навреме. Когато тя се включи отново, въздействието ѝ отклони пришълеца от курса, който бях планирал. Вследствие на това ние... искам да кажа ти,

едва не беше убит. Просто извадихме късмет, че не се случи. Така открих, че онова, което наричате шанс, е на моя страна.

— Значи падащата звезда?...

— Беше една съзнателно съборена звезда. Да.

Сам си каза: „Щом знае толкова за мен, трябва да е някой от екипажа на «Дрейругр». Освен, ако може да става невидим. Не е невъзможно. Онзи яйцеобразен кораб в небето също беше невидим, зърнах го само защото по някаква причина се откри за съвсем малко. Може би мълнията е объркала работата на апарата, правец го незрим. После — какви ги мисля аз? Това е просто нова фантазия от дъвката на мечтите.“

Мъжът каза:

— Един от техните агенти е наблизил! Слушай ме внимателно! Метеоритът не беше махнат, защото нямахме време. Поне толкова бе *моето* решение. Скрит е под равнината и хълмовете на десетина мили оттук. Отидете на десет граалови камъка нагоре по Реката. Ще се озовете в периметъра на първоначалния кратер, където в земята са заровени няколко големи къса и множество по-малки парчета. Започнете да копаете, останалото зависи от вас. Ще ви помагам, когато мога, но не бива да правя нищо, биещо на очи.

Сърцето на Сам пулсираше толкова тежко, че той долавяше гласа си приглушено.

— Защо искаш да построя кораб?

— Ще научиш, щом му дойде времето. Засега се радвай, че ти дадох онова, от което се нуждаеш. Чуй ме! Само на пет мили понагоре, под планините, близо до основата им има огромен залеж от боксит. До него се намира малко ядро от платина, а още на две мили нататък — живачен сулфид.

— Боксит? Платина!

— Ама че глупак!

Чуваше се тежко дишане. Сам почти усещаше със слуха си борбата на мъжа да овладее своята погнуса и ярост. Но той продължи спокойно:

— Ще ви трябват боксит, за да получите алуминий, и платина като катализатор за многото неща, които ще има във вашия кораб. Нямам време за обяснения. В околността живеят няколко инженери, те ще ти обяснят какво да правиш с минералите. Трябва да си вървя. Той

наближава! Просто върши каквото ти казах. И... о, да, на тридесет мили нагоре по течението ще намериш и кремък!

— Но... — започна Сам.

Силуетът на мъжа се очерта за миг и изчезна. Клемънс се изправи несигурно и тръгна към вратата. По бреговете още горяха огньовете, пред тях подскачаха дребни фигурки. Непознатия го нямаше. Сам заобиколи колибата, ала и там не видя никого. Вдигна очи към небето, бледо от газовите облаци и ярките точки на бели, сини, червени и жълти звезди. Надяваше се да зърне апарат, преминаващ от видимост в невидимост. Но нямаше нищо.

10

На връщане към колибата го стресна грамадно туловище, застанало тъмно и неподвижно до вратата. Сърцето му заблъска лудо и той попита:

— Ти ли си, Джо?

— Ъхъ — отговори гласът като могъщ тъпан. Милър пристъпи към него и каза: — Тук е идвал някой, дете не е обикновен човек. Има чудноват мириш, различен от ваш, човечите. Жнаеш ли, напомня ми...

Той помълча. Сам чакаше, защото знаеше как тромавите каменни колела смилат брашното на мисълта му. После титантропът възкликна:

— Бре, проклет да шъм!

— Джо, какво има?

— Беше толкова отдавна, шлучи ше на Жемята, нали жнаеш, малко преди там да ме убият. Не, не може да бъде. Ишуше Хриште, ако вярно кажваш преди колко време шъм живял, жначи е било преди штотина хиляди години!

— Хайде де, Джо, не ме оставяй като увиснал във въздуха.

— О'кей, ама ти няма да го повярваш това. Но трябва да ши шпомниш, че и моят нош има памет.

— Би трябвало, след като е по-голям от мозъка ти. Хайде, изплюй камъчето или се опитваш да ме убиеш с неудовлетворено любопитство?

— Добре, Шам. Бях по шледите на един от племето *вифгпхангкруилт*, те живееха на дешетина мили от наш, от другата штрана на ви шок хълм, който приличаше на...

— Приятелю, зарежи подробностите — отсече Сам.

— Ами беше къшно преж деня и аж жнаех, че шъм ближо до врага ши, жащото шледите му бяха шъвшем прешни. Но тогава чух шум, който ме накара да ши помишля, че човекът, когото шледях, ми е минал в гръб и ей шега ще ме шмачка шъш шопа та ши, вмешто да штане обратното. Жатова ше пльошнах на жемята и жапочнах да

пълзя към шума. Пожнай какво видях? Велики Шкот, жащо не шъм тй кажвал дошега? Хей че шъм тъпчо!

— Ще се примиря с това. И така?...

— Ех, човекът, когото шледях, ме ушетил, но не жнам как, жащото шъм тих като невештулка, промъкваща ше към птичка, колкото и да шъм голям. Вше едно, жаобиколил ме и можел да ижлеже жад мен. Обаче лежеше на жемята, штуден като жадника на копач. А над него штояха двама човечи. Виж шега, аж шъм шмел както вшеки друг, навярно и повече, ала тогава жа пръв път шрещах такива хора и може да шъм ше ижплашил. Поне бях предпажлив. Бяха облечени в дрехи, каквито ти ши ми опишвал. Ношеха някакви чудати неща в ръчете, дълги около фут, дебели черни неща, които не бяха от дърво, ами напомняхя штومانата, от която е направена брадвата на Ерик. Бях ше шкрил добре, но онежи копелета имаха начин да научат, че шъм там. Единият нашочи пръчката към мен и аж жагубих шъжнание. Ижпаднах в нешвяшт. Когато ше опомних, двамата човечи и оня *виф* ги нямаше. Плюх ши на петите, обаче никога не жабравих онажи мирижма.

Сам Клемънс попита:

— Това ли е цялата случка? Джо кимна.

— Проклет да съм! — избухна Сам. — Нима тези... тези хора... са ни държали под око половин милион години? Или повече? И дали са същите?

— Какво ишкаш да кажеш?

Клемънс предупреди Джо, че не бива да споделя с други това, което ще чуе. Знаеше, че може да се довери на титантропа, но докато обясняваше, имаше някои опасения. Онзи Хикс поиска от него и думичка да не проронва пред никого.

Джо Милър кимаше толкова усърдно, че силуетът на носа му беше като дънер, мятан се нагоре-надолу в бурно море.

— Вшичко ше връжва. Штрахотно шъвпадение, нали? Аж ги виждам на Жемята, пошле ме вжемат в екшпедичията на Ехнатон и жабеляжвам онажи кула и въздушния кораб, а шега пък тоя Хикш те ижбира да поштроиш парахода. Какво ще кажеш, а?

Сам беше толкова възбуден, че не можа да заспи чак до зазоряване. Насили се да стане за закуска, макар че би предпочел да не

напуска леглото. Докато викингите, немецът и Джо заедно с него изяждаха съдържанието на своите граали, той им разказа силно цензурирана версия на случката. Но я предаваше така, сякаш е била сън. Ако не беше подкрепата от обонянието на Джо, щеше да мисли, че *наистина* е била сън.

Разбира се, фон Рихтхофен се отнесе пренебрежително към историята, ала норвежците вярваха в откровението на сънищата. За съжаление сред неизбежно проявилите скептицизъм бе и Ерик Кървавата брадва.

— Искаш да се завлечем на десет мили и да копаем само защото си сънувал кошмарна дивотия? — изрева той. — Клемънс, винаги съм смятал, че умът ти е слаб като смелостта, а сега съм сигурен! Забрави това!

Сам седеше, докато се хранеше. Стана и с яден поглед под тежките си вежди заговори:

— Тогава аз и Джо ще тръгнем сами. Ще организираме местните хора да ни помогнат в копането и щом намерим желязото — което непременно ще стане, — няма да се промъкнеш в организацията нито с любов, нито с пари. Между другото, първото не си имал и на Земята, а тук второто просто не съществува.

Хляб и пържола пръснаха от устата на Ерик, той кресна и завъртя оръжието:

— Няма един жалък трол да ми приказва така! Ще изкопаеш само гроба си, окаяник такъв!

Джо, вече застанал до Клемънс, изръмжа и измъкна огромната каменна брадва от калъфа на колана си. Викингите оставиха яденето и отстъпиха да се подредят малко зад своя вожд. Фон Рихтхофен се хилеше, докато американецът описваше съня си. Усмивката като че замръзна на лицето му, той трепереше. Но не от страх. Сега се изправи, безмълвно застана отдясно на Клемънс и каза на Кървавата брадва:

— Мой норвежки приятелю, ти се присмиваше на бойните умения и храбростта на немците. Време е да натикам подигравките ти в гърлото.

Ерик се разсмя гръмогласно.

— Две нафукани петлета и една маймуна! Няма да умрете от лека смърт, ще се погрижа да минат дни, докато намерите радостта в

нея! Преди да свърша с вас, ще ми се молите да сложа край на мъките ви!

— Джо! — каза Клемънс. — Внимавай първо да убиеш Кървавата брадва. После може да се поизпотиш малко, докато натръшкаш останалите.

Джо вдигна петдесетфунтовата кремъчна глава над рамото си и я завъртя в дъга с такава лекота, сякаш тежеше само фунт.

— Ще му пръшна гърдната кошт ш едно хвърляне, нищо чудно да поваля още няколко.

Норвежците знаеха, че това не беше самохвалство. Бяха гледали как троши твърде много черепи. Бе способен да избие половината от тях, преди те да го убият, а може би и да размаже всички и пак да остане на краката си. Но се бяха заклели да бранят Кървавата брадва до смърт и колкото да беше неприятен на мнозина, те нямаше да престъпят клетвата си.

В долината на Реката би следвало да няма страхливци, а храбростта да се е превърнала във всеобщо качество. Смъртта не беше вечна. Убиваха някого само за да възкръсне отново. Ала смелчаците на Земята обикновено се проявяваха и тук, докато боязливите си оставаха същите. Съзнанието можеше да схваща, че гибелта трае едва един ден, но клетките на тялото, подсъзнателното, проправените пътища на емоциите или това, което допълнително образуваше човешкия характер, не признаваха този факт. Винаги, когато можеше, Сам Клемънс отбягваше насилието и причиняваната от него болка — от нея се боеше повече, отколкото от умишлена смърт. Бе се бил заедно с викингите, бе въртял брадва, размахвал копие, бе нанасял и получавал рани, а веднъж дори уби човек, макар че стана повече случайно, отколкото с умение. Но не беше истински воин. По време на битки клапите на сърцето му се отваряха напълно и силата му изтичаше през тях.

Сам добре знаеше това, обаче не чувстваше никакъв срам, нито се укоряваше.

Ерик Кървавата брадва беснееше и въобще не се страхуваше. Но ако умреше, както бе много вероятно, никога не би успял да участва в мечтата на Клемънс за речния кораб или да щурмува крепостите на Северния полюс. А колкото и да се присмиваше, все пак някаква част

от него вярваше, че е възможно сънищата да са откровения, пратени от боговете. Може би се лишаваше от величаво бъдеще.

Сам Клемънс си познаваше човека и беше готов да се обзаложи, че амбициите ще надмогнат гнева му. Така и стана. Кралят свали брадвата и се усмихна насила.

— Не е хубаво да се съмняваме в пратеното отгоре, докато не го огледаме — каза той. — Срещал съм жреци, на които в сънищата им Один и Хеймдал разкриваха истината, обаче те нямаха сърце да се бият и изричаха лъжи, освен когато говореха от името на боговете. Ако там има желязо — добре. Ако не... тогава ще подхванем нещата откъдето ги оставихме.

Сам въздъхна с облекчение и си пожела да не трепери така. Пикочният мехур и червата му причиняваха болки от напъна да се облекчат, но в такъв момент той не смееше да се отдалечи с извинение. Трябваше да играе ролята на човека, който владее положението. Десет минути по-късно, неспособен да търпи повече, тръгна към барачката на клозета.

* * *

Хикс, Тайнственият непознат, бе казал, че копането може да започне където и да е в близост до десетия граалов камък нагоре по Реката от сегашното им място. Обаче бъдещите копачи най-напред трябваше да набият в главите на местните кой тук дава заповедите. Чикагският гангстер от 20-те и 30-те години Алфонсо Джилбрети се бе съюзил с белгийски магнат на каменовъглени мини и стоманодобивни предприятия, живял в края на деветнадесети век, както и с турски султан от средата на осемнадесети. Този триумвират следваше вече станалата класическа схема първо да организира ядрото на банда от онези, които са били безмилостни експлоататори на себеподобните си чрез престъпления, бизнес и други земни дейности. Хората, протестирали срещу наскоро самонатрапилите се управници, бяха премахнати предния ден и бандата определяше каква част от грааловата си дажба всеки човек ще плаща за „покровителството“. Джилбрети си беше подбрал харем от пет жени, от които две по

желание. Една от тях вече бе мъртва, защото когато вечерта влязъл в нейната колиба, се опитала да му счупи главата с граал.

Клемънс научи всичко това по „безжичния телеграф“. Осъзна, че срещу викингите ще се изправят Двеста бандити и поне хиляда души от така наречената милиция. А разполагаха с четиридесет мъже и двадесет жени. Но пък местните имаха само бамбукови копия с обгорени върхове, докато нашествениците бяха въоръжени с броня от кожа на речен дракон, кремъчни брадви, стрели и пики с кремъчни остриета. Е, имаха и Джо Милър.

От кораба Кървавата брадва обяви какво смятаха да правят норвежците. Ако тукашните хора искаха да участват, можеха да сторят това под тяхна власт. Но никой нямаше да „внося своя дял“ от полученото в граала си и никоя жена нямаше да бъде насилвана.

Джилбрети запрати към Ерик едновременно копие и сицилианско проклятие. Норвежецът избегна въздействието на двете и метна брадвата си. Острието потъна в гърдите на Джилбрети, а побеснелият крал скочи от кораба на земята и преди някой друг да помръдне, препусна към скъпоценното си оръжие с настръхнал от кремъчни парчета боздуган. Последваха го Джо Милър и тридесет мъже. Жените опъваха лъкове, докато една група изстреля по бандитите последната ракета. Тя попадна точно в целта, до задните редици на плътно скупчилите се джилбретианци. Около четиридесет от тях бяха убити, ранени или зашеметени. След седемдесет секунди белгийският магнат и турчинът бяха мъртви, с размазани от брадвата на Джо глави, а другите или станаха жертви, или бягаха да си спасят живота.

Никой не се измъкна. Хората от милицията съзряха своя шанс за отмъщение и намушкаха повечето до смърт. Десетте останали живи бяха разпънати, в телата им забиха горящи бамбукови трески. Сам Клемънс понесе писъците толкова дълго, колкото му стигнаха силите. Не искаше да стане непопулярен, като прекалено съкрати развлечението, затова се опита да не забелязва гледката. Лотар фон Рихтхофен каза, че може да разбере желанието да причиняват страдания у тези, които са ги преживели. Но нямало да търпи туй варварство и минута повече. Отиде до най-близкия клетник и го накара да млъкне с единствен замах на брадвата си. После заповяда и другите незабавно да бъдат ликвидирани. Ерик би могъл да се намеси в

изпълнението на тази заповед, защото според него беше уместно да поизтезаваш враговете си — за урок и на тях, и на останалите. Само че бе зашеметен от парче скален шрапнел при взрива на ракетата и за момента не влизаше в сметките.

Милицията неохотно се подчини, но по свой начин. Хвърлиха деветимата оцелели в Реката, където огънят несъмнено угасна, ала не и болката от самите трески. Преди да се удавят, някои се мятаха минути наред. А това беше странно, защото можеха да прекратят мъките във вътрешностите си, като се самоубият, сигурни, че не след дълго ще бъдат отново живи и здрави. Но инстинктите им за оцеляване имаха такава сила, че те до последно се бориха да задържат глави над водата.

Не започнаха да копаят веднага. Местните хора първо трябваше да бъдат организирани, после да бъдат утвърдени някои административни, съдебни и законодателни правила, а накрая да бъде създадена и военна сила. Налагаше се да определят и границите на новата държава. Клемънс и Кървавата брадва поспориха за това, преди да решат, че разстояние от три мили в двете посоки по Реката от мястото на разкопките е територия, която могат да държат под контрол. По границите построиха подобие на „линията Мажино“. Състоеше се от широка двадесет фута ивица със стърчащи под различни ъгли от земята бамбукови остриета с дължина два фута. Линията продължаваше от основата на планината до крайбрежието. До бариерите направиха колиби, където в ролята на гарнизон се заселиха копиеносци и жени.

Друга бариера сложиха на брега. Когато я завършиха, изпратиха драконовия кораб нагоре по Реката, където имало находище на кремък, ако можеше да се вярва на Тайнствения непознат. Кървавата брадва остана с петнайсетина от воините си, а начело на експедицията постави своя помощник Снори Рагнарсон. Снори се нагърби да преговаря с тамошните хора за кремъка с обещания за дял от желязото, когато го изкопаят. Ако онези откажеха да се разделят със своите кремъци, той бе упълномощен да ги заплаши. Кървавата брадва реши, че Джо Милър също трябва да тръгне с кораба, защото огромните размери и уродливите черти на титантропа биха вдъхнали страхопочитание у местните жители.

По този въпрос Сам Клемънс се съгласяваше с логиката на норвежеца, но не му харесваше идеята да се раздели с Джо. Просто не искаше той да замине, понеже в негово отсъствие Кървавата брадва кой знае какво би сторил. Кралят беше буен и надменен. Ако оскърбеше наскоро подчинените хора, би могъл да причини революция, която да помете малобройните викинги.

Сам крачеше напред-назад пред своята колиба, пушеше и трескаво размишляваше. Под тревата се намираше предостатъчно желязо за осъществяване на мечтата, но той дори не можеше да започне разкопките, преди да извършат какви ли не приготовления. И при всяка стъпка, която смяташе да направи, се препъваше в дузина възникнали проблеми. Беше толкова обезсърчен, че едва не прегриза пурата си. Хората, седнали в своя кремъчен рудник, имаха нужда да видят някого като Джо, за да омекнат и сътрудничат. Обаче ако титантропът отсъстваше, Кървавата брадва би могъл да се възползва от това и да убие Сам. Нямаше да го стори открито заради страха си от Джо, но пък лесно би уредил злополука.

Сам ругаеше и се потеше.

— Ако умра, ще бъда възкресен другаде, някъде толкова далече, че може да минат и хиляда години, докато се добера с кану дотук. А през това време други хора ще изкопаят желязото и ще построят моя речен кораб. Моя! Моя! Не техния! Моя!

В този момент Лотар фон Рихтхофен дотича при него.

— Намерих двама специалисти, каквито ти търсиш. Само че единият от тях е жена, представяш ли си?

Мъжът, Уесли О'Брайън, бил инженер в металургията по средата на двадесети век. Жената беше полумонголка, полуруския и бе прекарала почти целия си живот из миньорските селища в Сибир.

Сам Клемънс им стисна ръцете и набързо им обясни какво планираше сега и какво възнамеряваше да свърши по-нататък.

О'Брайън каза:

— Ако наблизко съществува голямо бокситово находище, вероятно ще можем да направим кораб, какъвто желаете вие.

Беше много развълнуван, подобно на всеки човек, отказал се от всякаква надежда да продължи тук земната си професия. Имаше мнозина като него, мъже и жени, които искаха да работят ако не за друго, то поне да си убият времето. Лекарите, дето нямаше какво да правят, освен понякога да наместват счупена кост. Печатари без машини и без хартия. Пощаджии, които не получаваха поща за разносяне. Ковачи без коне за подковаване. Земеделци без зърно за посев. Домакини без деца за отглеждане; храната приготвена, почистването на дома привършено за петнайсетина минути и никакво пазаруване.

Търговци без нищо за продан. Проповедници, чиято религия бе напълно опозорена от съществуването на този свят. Нелегални спиртовари, който нямаше как да произвеждат алкохол от зърно. Сводници и проститутки, чиито професии бяха съсипани от твърде многобройни аматьори. Монтьори без автомобили, рекламни агенти без реклами, килимари само с трева и бамбукови влакна под ръка, каубои без коне и добитък, художници без бои и платна, пианисти без пиана, железничари без желязо, брокери без акции и така нататък.

О'Брайън продължи:

— Обаче вие искате параход, а това е трудно осъществимо. Ще трябва да спирате поне веднъж на ден, за да сечете дърва за гориво, което би означавало дълги престои, дори местните хора да ви позволят унищожаването на запасите им от бамбук и бор. Освен това вашите брадви, котли и други части ще се износят дълго преди края на пътешествието, а няма да разполагате с достатъчно пространство да натоварите резервни материали. Не, нужни са ви електромотори, Вижте какво, в околността има един човек, с когото се срещнах скоро след прехвърлянето ми тук. Сега не знам къде е, но трябва да е наблизо. Ще ви го намеря. Той е магьосник на електричеството, инженер от края на двадесети век, и може да направи мотори от вида, който ви е нужен.

— Не пришпорвайте коня! — помоли Сам. — Откъде ще вземете необходимите огромни количества електроенергия? Ще трябва ли да си създадем собствена Ниагара и да я носим с нас?

О'Брайън беше нисък и крехък младеж с перушинеста, почти оранжева коса и лице с толкова фини черти, че изглеждаше едва ли не женствен. Имаше крива усмивка, която въпреки това някак си успяваше да очарова.

— Достъпна е навсякъде нагоре и надолу по Реката — посочи гъбата на най-близкия граалов камък. — Три пъти дневно тези камъни дават електричество с невероятна мощност. Какво ще ни попречи да прикачим кабели към няколко от тях и да съхраним заряда, за да движи моторите на кораба?

В първия миг Сам се опули.

— Гръм да ме порази! Не, това е безсмислено изречение! Аз съм като гръмнат! Пред погледа ми е, а никога не се сетих за този вариант!

Разбира се!

После присви очи и дебелиите му рошави вежди слязоха надолу.

— Как, по дяволите, ще заредите цялата тази енергия? Не разбирам много от електричество, но поне зная, че ще ви е нужна акумулаторна батерия с височината на Айфеловата кула или кондензатор с размера на връх Пайк.

О'Брайън поклати глава.

— И аз така мислех. Обаче този човек — той е мулат, наполовина африканер, наполовина зулу и се нарича Лобенгула ван Боом — ми каза, че ако разполагал с материалите, щял да приготви зарядно устройство. Кръстил го е батадензатор — куб с десетметрови страни, който можел да съхранява десет мегакиловата и да ги отдава по една десета от волта в секунда или цялото количество наведнъж. Щом успеем да изкопаем боксита и да направим алуминиеви кабели, а има много проблеми да смогнем дори с това; ще ги използваме в електрическите вериги и електромоторите. Алуминият не е толкова подходящ, колкото медта, но от нея нямаме, така че този метал също ще свърши работа.

Яростта и безсилието на Сам изчезнаха. Той се ухили, щракна с пръсти и леко подскочи.

— Намерете Ван Боом! Искам да говоря с него!

Засмука дима дълбоко, краят на пурата му грееше като виденията в неговото съзнание. Големият бял колесен кораб вече вдигаше пара (не, движеше го електричество?) нагоре по Реката със Сам Клемънс в рубката; Сам Клемънс с капитанската фуражка, направена от кожа на речен дракон; Сам Клемънс, капитан на легендарния и уникален красавец, грамадният речен съд, пенещ водата в началото на милионите мили пътешествие. Никога не е имало такъв кораб, никога не е имало такава река, никога не е имало такова пътуване! Свирките пищят, камбаните дрънчат, екипажът е съставен от велики или почти толкова велики за своето време мъже и жени. От прачовека Джо Милър, живял милион години преди Христа с мамутите, до слабоватия, но с неизчерпаем ум учен от последните десетилетия на двадесети век.

Фон Рихтхофен го върна към околната действителност.

— Готов съм да започна изкопаването на желязото. Ала какво смяташ да правиш с Джо?

Сам изпъшка.

— Не мога да реша. Напрегнат съм като шлифовчик на диаманти преди първото почукване. Едно грешно движение и скъпоценният камък се пръска на парченца. Добре, добре! Ще пратя Джо. Ще трябва да поема рисковете. Но без него се чувствам безпомощен като любител на мед без черпак или като банкер по време на Черния петък. Ще кажа на Кървавата брадва и на титантропа, а ти и твоята група можете да започвате. Само че нека да спретнем церемония. Всички ще ударим по едно и аз ще направя първата копка.

Няколко минути по-късно, със стомах, сгрял от здрава глътка бърбън, с пура в уста и завършил речта си, Сам започна да копае. Бамбуковата лопата имаше остър ръб, но тревата бе толкова жилава и гъста, че се налагаше да използва дървената плоскост вместо мачете. Запотен, псуващ, заявяващ, че винаги е мразил физическото натоварване и не е бил създаден за копач на ями, Сам сечеше тревата. Когато заби вече затъпения инструмент в пръстта, установи, че не може да вдигне и половин купчинка земя.

— Кълна се в голямата рогова лъжица! — извика той и захвърли лопатата. — Нека това да го свърши някой селянин, годен за черна работа! Аз съм умствен труженик!

Тълпата се разсмя и се залови за делото с кремъчни и бамбукови ножове, както и с кремъчни брадви.

— Ако нашето желязо е десет фута по-надолу, ще ни трябват десет години да го намерим — каза Клемънс. — Джо, по-добре да се върнеш с много кремък, иначе с нас е свършено.

— Трябва ли да отида? — попита Джо Милър. — Ще ми липшваш, Шам.

— Налага се да заминеш, приятелю, както на всички се налага понякога. Не се тревожи за мен.

През следващите три дни бе изкопана дупка с ширина десет фута и дълбока един. Фон Рихтхофен така организира групите, че на всеки петнадесет минути някоя сменяше предишната. Нямаше недостиг на отпочинали и силни копачи, но се бавеха поради трошенето на нови кремъчни остриета и направата на нови бамбукови инструменти. Норвежецът ръмжеше при повреждането на брадвите и ножовете и твърдеше, че ако ги нападнат, каменните оръжия не биха порязали и кожата на бебе. Клемънс за десети път го молеше за разрешение да използват стоманения уникат, ала Ерик отказваше.

— Ако Джо беше тук, щях да го накарам да му отнеме брадвата — рече Клемънс на Лотар. — И къде ли е той впрочем? Трябваше вече да се е върнал — все едно с празни ръце или понесъл дарове.

— Мисля, че се налага да пратим някой с еднодръвка да провери. Аз също бих отишъл, но смятам, че още се нуждаеш от мен, за да те пазя от Кървавата брадва.

— Ако нещо се е случило на Джо, и на двамата ще ни бъде нужен защитник — отбеляза Сам. — Добре, онзи тип Абдул може да ни стане шпионин. Би пропълзлял незабелязано и през кошница, пълна с гърмящи змии.

След два дни, по време на настъпващото утро, Абдул се приближи с гребане до брега. После събуди Сам и Лотар, които спяха в една колиба, за да се бранят взаимно. Той обясни на развален английски, че Джо Милър бил вързан и затворен в здраво направена бамбукова клетка. Абдул се опитал да намери възможност за освобождаването му, но около клетката денонощно обикаляли пазачи.

Викингите били посрещнати дружески и със симпатия. Вождът на територията се изненадал, че неговият кремък толкова изгодно би се разменял срещу желязо. Устроил голямо пиршество, за да отпразнуват споразумението, и дал на гостите си колкото пожелали алкохол и дъвка. Джо заспа и докато го връзвали, се събудил. С голи ръце избил двайсетина мъже и ранил още петнайсет, преди вождът да го зашемети

с удар на боздуган по тила. Ударът би прекършил врата на всеки друг, ама при Милър само намалил боеспособността му, колкото да успеят да се скупчат върху него и да го задържат, докато варваринът още два пъти го цапардосал по главата.

— Вождът знае, че Джо могъщ воин — кимна Абдул. — Повелик от самия Рустам. Дочух едни мъже говорят, те казвали техен вожд мисли да използва Джо за заложник. Той искал стане съдружник в железния рудник. Ако му откажат, нямамо убие Джо, а направи него роб, но аз се съмнява той да успее. Ох, ще ни напада, убива нас и прибира желязо за себе си. Може направи това. Строи огромен флот, много дребни кораби, които носят по четиридесет мъже, събира го набързо, обаче ще му служи да пренесе негова армия. Ще натисне с всички сили, воини имат кремъчни оръжия, лъкове, стрели и тежки бойни бумеранги.

— И кой е този кандидат за Наполеон? — попита Сам.

— Негови мъже го наричали крал Джон. Твърдят, че властвал в Англия, когато те носели брони и се биели с мечове. Било по времето на Саладин. Брат му е много знаменит воин — Ричард Лъвското сърце. Клемънс изпсува.

— Джон Безземни! Принц Джон с черното сърце и котешката стъпка! Толкова пропаднал негодник, че англичаните се заклели никога повече техният крал да не се казва Джон! По-скоро бих желал на живота ми да посегне мошеник като Леополд Белгийски или Джон Фиск!

* * *

След трийсетина минути Сам изпадна в още по-мрачно настроение. Този път съобщението стигна до него от уста на ухо. Тридесет мили надолу по Реката огромна флота плавала към тях. Състояла се от шестдесет едномачтови кораба, всеки с по четиридесет души на борда. Предводител на армадата бил кралят на територия, останала на косъм извън зоната на разрушенията, причинени от метеорита. Името му било Йозеф Мария фон Радовиц.

— Чел съм за него като ученик! — заяви Рихтхофен. — Я да видим. Роден е през 1797 година и починал около 1853, ако не греша.

Бил артилерийски експерт и добър приятел на пруския крал Фридрих Вилхелм IV. Наричали го Войнстващия монах, защото бил генерал с много строги религиозни разбирания. Умрял като разочарован човек, понеже изпаднал в немилост. И ето го отново жив и млад, несъмнено опитващ се да наложи пуританството си и на другите, като убива несъгласните.

След час научиха, че флотата на крал Джон е потеглила.

— Силите на Джон първи ще стигнат тук — каза Сам на Кървавата брадва. — Бързо ще се придвижат, подпомогнати от вятъра и течението.

— Учиш баба си как да смуче сурови яйца — изпръхтя викингският вожд.

— Тогава какви са твоите планове?

— Първо ще разгромим англичанина, после ще унищожим немца — отвърна Кървавата брадва и след като размаха оръжието си, продължи: — Кълна се в пръснатата девствена ципа на невестата на Тор! Ребрата още ме въртят, но ще пренебрегна болката!

Сам не се впусна в спор. Когато остана насаме с Лотар, рече:

— Много е възхитително да се сражаваш срещу безнадеждно превъзхождащ те противник и да умреш. Това обаче не се заплаща с привилегировани акции. Виж какво, Лотар, зная, че ще ме помислиш за безхарактерен като хлебарка, ала гоня мечта, велика мечта и тя надхвърля всички обичайни представи за вяръност и нравственост. Искам си кораба, Лотар, и напук на всичко смятам да го водя до края на Реката! Ако имахме шансове в битката, бих предложил да го направим. Но нямаме. Разполагаме с по-малко хора и с по-лоши оръжия, затова ще търся споразумение.

— С кого? — попита фон Рихтхофен — беше навъсен и блед.

— С Джон. Може и да е най-вероломният крал в историята, макар че има свирепа конкуренция, но най-вероятно е да се примъкне при нас. Флотата на Радовиц е по-голяма от неговата и дори ако Джон някак си успее да го разбие, ще бъде толкова отслабен, че бихме могли да го победим. Та, казвам, ако се сдушим с него, така ще опухаме Радовиц, че ще бяга като пребито куче с подвита опашка.

Фон Рихтхофен се засмя.

— За малко си помислих, че ще предложиш да се скрием в планините и после да слезем, продавайки услугите си на победителя.

Не бих понесъл идеята да се държим като страхливци и да изоставим тези хора сами в битката.

— Ще бъда честен, дори да съм Сам. Бих го направил, ако го виждах като единствен изход. Ала не искам и възнамерявам да се отървем от Кървавата брадва. Той никога няма да се примири с включването на Джон като партньор.

— Ще трябва да внимаваш с Джон, сякаш имаш работа с отровна змия. Обаче и аз не виждам друг изход. Нито пък смятам убийството на Кървавата брадва за предателство, това е просто застраховка. Той би се отървал от тебе при първия удобен случай.

— А и ние всъщност не го убиваме — кимна американецът. — Само го махаме от сцената.

Клемънс още малко искаше да обсъди какво да направят, но фон Рихтхофен заяви, че са приказвали достатъчно. Както винаги, Сам отлагаше действието. Е, вече се налагаше незабавно да уредят нещата.

— Така изглежда — въздъхна той.

— Какво има? — попита Лотар.

— Страдам от угризения, преди още да съм си ги навлякъл — отвърна другият. — Чувствам се като отрепка, макар и да нямам никакво основание. Разбери, абсолютно никакво! Но съм роден да изпитвам вина за всичко, дори и за това, че съм се родил.

Лотар отвратено издигна ръце към небето и се отдалечи, после изрече през рамо:

— Идвай с мен или не се пречкай. И изобщо не очаквай, че ще те призная за капитан на нашия кораб. Капитаните не протакат.

Сам направи гримаса, обаче тръгна след него. Лотар поговори с дузина мъже, достатъчно доверени за онова, което им беше предложено. Когато подробностите бяха уговорени и мъжете отидоха да се въоръжат, слънцето преваляше през зенита. Те се върнаха от колибите си, снабдени с бамбукови копия и ножове. Един от тях носеше лък с шест стрели, на чиято точност можеше да се разчита само отблизо.

Оглавена от Лотар фон Рихтхофен и Сам Клемънс групата тръгна към колибата на норвежкия крал. Пред нея шестима викинги бяха застанали на пост.

— Искаме да говорим с Кървавата брадва — каза Сам, като се опитваше да удържи треперенето на гласа си.

— Той е вътре с жена — изръмжа Ве Гримарсон.

Сам повдигна ръка. Лотар притича край него и стовари тоягата си върху главата на Гримарсон. До рамото на Сам изсвистя стрела и спря в гърлото на един от стражите. За десетина секунди останалите бяха убити или толкова тежко ранени, че не бяха в състояние повече да се бият. В далечината се разнесоха викове, още дузина викинги тичаха към тях, за да бранят своя вожд. Гол и ревящ, Кървавата брадва се втурна през вратата с високо вдигнато оръжие. Фон Рихтхофен хвърли копието си и прониза норвежеца. Кървавата брадва пусна секирата и се затътри назад, тласкан от напора на немеца, докато стигна до бамбуковата стена на колибата, блъскайки се в нея. Гледаше втрещено, устните му се гърчеха, а от ъглите им течеше кръв. Кожата му бе станала синкаво-сива.

Тогавя Лотар рязко издърпа копието от корема на норвежеца и той се свлече.

Последва схватка, в която шестима от хората на Клемънс бяха убити, а четирима ранени. Викингите не се отказваха, съпротивата им продължи, докато всички паднаха безмълвни и мъртви като Ерик.

Сам Клемънс, задъхан до прегракване, опръскан с чужда кръв и получил дълбок кървящ разрез в рамото, стоеше облегал на копието си. Беше ликвидирал един човек — Гунлаугр Торфинсон. Прободе го в бъбрека, когато викингът замахна към фон Рихтхофен. Жалко за Гунлаугр, от всички норвежци той най-много харесваше шегите му. Но беше пронизан в гърба от своя приятел Сам Клемънс.

„Участвал съм в 38 битки — каза си писателят — и съм убил само двама мъже. Другият бе тежко ранен турчин, който се мъчеше да стане.“

Клемънс, могъщият воин с храброто сърце, ужасен и същевременно заинтересуван, замислено се взираше в труповете и така щеше да бъде дори след десет хиляди години.

Сам изкряка от уплаха и силно дръпна левия си глезен в трескаво усилие да се освободи от сграбчилата го ръка. Не успя и вдигна копието, за да промуши хваналия го мъж, после погледът му се втренчи в бледосините очи на Ерик Кървавата брадва. Животът бе нахлул за малко в тялото му. Очите му не гледаха вече изцъклено и

кожата не беше толкова сиво-синя. Говореше слабо, но достатъчно високо да го чуят Сам и останалите наблизно.

— Слушай, изчадие на Локи^[1]! Слушай! Няма да те пусна, докато не кажа каквото трябва! Боговете ме дариха със силата на ясновидец. Те искат възмездие за твоята измяна. Слушай! Знам, че под тази просмукана с кървища земя има желязо, чувствам го да тече по моите вени, а сивотата му прави кръвта ми гъста и хладна. Тук лежи желязо, достатъчно и предостатъчно за твоя голям бял кораб. И ти ще го изровиш, за да построиш дракар^[2], който ще съперничи на Одиновия. Ти, Клемънс Псето, ще бъдеш негов капитан и той ще плава нагоре по Реката повече мили, отколкото осемте крака на Слейпнир^[3] могат да изминат за ден. Ще пътуваш напред и назад, на север и на юг, на изток и на запад според посоката на Речната долина. И многократно ще обиколиш света. Но след построяването на кораба и отплаването му дните ти ще бъдат горчиви и изпълнени с мъка. И след години, след две поколения, както брояхме на Земята, след големи страдания и малки радости, когато помислиш, че най-сетне е наближил краят на това дълго, дълго пътешествие, отново ще ме откриеш! По-скоро аз ще те намеря и ще те убия. И ти никога няма да достигнеш изворите на Реката, нито ще щурмуваш портите на Валхала^[4]!

Сам се почувства леден и крехък. Дори когато усети ръката да отслабва хватката си върху глезена му, не помръдна. Чу се предсмъртно хъркане, но той не се раздвижи, нито погледна надолу.

— Аз чакам! — отново тихо проговори Кървавата брадва.

Още веднъж изхърка протяжно и десницата му се отпусна. Сам се насили да отстъпи встрани, без да е сигурен дали няма да се разпадне на десетина парчета, после махна към фон Рихтхофен и произнесе:

— Суеверия! Никой не е в състояние да прозре бъдещето!

— Не мисля така. Да речем, че нещата са както ти вярваш — механични и автоматични, — тогава бъдещето е предопределено. Ако вече всичко е в завършен вид, защо пък завесата да не се откряне за минута, светлините да заблестят по тунела на времето и човек да погледне напред?

Сам не отговори. Фон Рихтхофен се разсмя, за да покаже, че се е пошегувал, и го тупна по рамото.

— Имам нужда от пиене — въздъхна Клемънс. — Много. — И
добави: — Не бих заложил на тия суеверни щуротии.

Но вярваше, че онези умиращи очи бяха проникнали в идните
години, беше започнал да вярва.

[1] Свадливо и коварно скандинавско божество. — Б. пр. ↑

[2] Викингски кораб. — Б. пр. ↑

[3] Вълшебният кон на бог Один. — Б. пр. ↑

[4] Небесен чертог на Один, където пируват падналите в бой
храбри воители. — Б. пр. ↑

13

Флотата на крал Джон пристигна около час преди смрачаване. Сам Клемънс изпрати човек, който да му съобщи, че той иска да обсъди с него възможностите за съдружие. Монархът, винаги изпълнен с желание да поприказва с някого, преди да му забие ножа в гърба се съгласи да преговарят. Докато Сам стоеше близо до водата, Джон Безземни се облягаше на парапета на своята галера. Американецът, разтопил ужаса си с дузина чаши уиски, описа положението и заговори разпалено за построяването на големия кораб, в случай че се осигури желязото.

Джон беше нисък и мургав, с много широки рамене, жълтеникавокафява коса и сини очи. Често се усмихваше и използваше английски с не чак толкова особен акцент, че да не бъде лесно разбран. Преди да дойде в тази земя, бе прекарал десет години сред хора от щата Вирджиния, живели през втората половина на осемнадесети век. С вродената си дарба към езиците той бе освободил речта си от повечето шаблони, присъщи на английския и нормандския френски от дванадесетото столетие.

Разбираше добре колко изгодно би се оказало да събере силите си с Клемънс срещу фон Радовиц и несъмнено имаше едно наум какво да прави, щом се отърват от него, но слезе на брега да се закълне във вечно приятелство и съдружие. Подробностите на договора се уточниха след няколко питиета и крал Джон уреди да пуснат Джо Милър от клетката на флагманския кораб.

Сам не ронеше сълзи с лекота, ала когато видя титантропа, няколко се стекоха по бузите му. Джо плачеше като ходеща Ниагара и едва не смачка ребрата на Клемънс в прегръдката си.

Малко по-късно фон Рихтхофен забеляза:

— С Кървавата брадва поне знаеше положението си. Направи лоша замяна.

— Аз съм от Мисури — отвърна Сам — и никога не ме е бивало в търговията с мулета. Но ако бягаш да отървеш кожата си и глутница

вълци те хапе по петите, ще замениш крантата с подбити копита за див мустанг, стига да те отнесе далече от опасността. После ще му мислиш как да слезеш от него, без да си счупиш врата.

Битката, започнала в утрото на следващия ден, беше продължителна. На няколко пъти Клемънс и крал Джон бяха близо до катастрофата. Флотата на англичанина се бе скрила в мъглата до източния бряг и мина зад корабите на немца. Хвърлените от матросите на Джон пламтящи борови факли подпалиха голяма част от съдовете на фон Радовиц. Но нашествениците говореха на един език, бяха дисциплинирани, водили много битки заедно, а и значително по-добре въоръжени.

Техните ракети потопиха доста от корабите на Джон и взривиха проломи в бариерата на брега. Тогава немците щурмуваха под прикритието на градушка от стрели. По време на десанта в дупката, изкопана за добиване на желязо, избухна ракета. Сам беше съборен от експлозията и се надигна полузамаян. След това осъзна присъствието на някакъв мъж, когото досега не помнеше да е заставал край него. Беше уверен, че допреди миг мъжът не е бил в околността.

Непознатият бе висок около пет фута и седем инча, с яко, дори твърде масивно телосложение. „Като стар червен овен“ — каза си Сам, макар че, разбира се, непознатият изглеждаше на двадесет и пет години. Къдравата му кестенява коса висеше до кръста. Черните му вежди бяха дебели колкото тези на Сам, а очите — тъмнокафяви, с пръски от бледозелено. Лицето — орлово и с издадена напред брадичка. Ушите — едри, щръкнали почти под прав ъгъл към черепа.

„Тяло на стар червен овен — мислеше американецът, — с глава на голяма ушата сова.“

Макар и рядко, той и преди беше виждал материала, от който бе изработен лъкът му: два рога, извиващи се край устата на речния дракон, съединени, за да образуват двойна извивка. Този вид беше определено най-мощният и издръжлив в долината, но криеше един недостатък — нуждаеше се от изключително силни ръце.

Коженият колчан на непознатия съдържаше двайсетина стрели с кремъчни остриета, а пръчките им бяха грижливо направени от опасни кости на речен дракон и вместо пера имаха толкова тънко изрязани костени парченца, че слънцето просветваше през тях.

Той говореше на немски със забележим акцент, труден за разпознаване.

— Приличаш ми на Сам Клемънс.

— Аз съм — потвърди Клемънс. — Каквото е останало от мен. Но вие как?...

— Описа те... — непознатият се запъна — един от Тях.

В първия момент Сам не разбра. Частичната глухота, предизвикана от взрива, крясъците на мъже, убиващи се един друг на двайсетина ярда по-нататък, други по-далечни експлозии на ракети и внезапното появяване на този човек придаваха на всичко някакъв оттенък на недействителност.

— Той ви прати... Тайнственият непознат... той ви е пратил! Вие сте един от Дванадесетте!

— Той ли? Не позна! Тя ме прати!

Сам нямаше време да му задава въпроси и потисна импулса си да го попита колко е добър с оръжието. Наглед би могъл да изстиска от лъка и последния атом на възможностите му. Вместо това американецът се покатери на купчината пръст до дупката и посочи най-близкия вражески кораб, опрял нос в крайбрежната ивица, където някакъв застанал на кърмовата палуба мъж крещеше заповеди.

— Фон Радовиц, вождът на противника — отбеляза Сам. — Намира се извън обсега на нашите слабовати лъкове.

Гъвкаво, бързо, с прекъсване само за кратко прицелване, без да преценява вятъра, който по това време на деня винаги духаше с устойчивите шест мили в час, мъжът пусна черната стрела. Траекторията ѝ завърши в слънчевия сплит на фон Радовиц. Немецът се затътри назад от удара, извъртя се, показвайки щръкналия от гърба му окървавен връх, и падна във водата между кораба и брега.

Заместникът му прегрупира хората си и непознатият заби следващата стрела в него. Джо Милър, облякъл броня от кожа на речен дракон, размахваше огромния си дъбов боздуган и опустошаваше редиците на немците в средата на бойната линия. Приличаше на осемстотинфунтов лъв с човешки мозък. Заедно с него напредваха смъртта и паниката. Той разбиваше по двайсетина черепа в минута, понякога вдигаше със свободната си ръка противник и го хвърляше, за да повали още половин дузина.

В един или друг момент петима мъже пробваха да го заобиколят, обаче винаги ги пресрещаха черните костени стрели на новодошлия.

Строят на нашествениците се разкъса и те се опитаха да се върнат на корабите си.

Фон Рихтхофен, гол и окървавен, но ухилен до уши, затанцува пред Сам.

— Победихме! Победихме! — извика той.

— Значи все пак ще си получиш летящата машина — отбеляза Клемънс и се обърна към стрелеца. — Как се казвате?

— Получавал съм много имена, ала когато дядо ме взел за първи път на ръце, ме нарекъл Одисеи.

Всичко, което Сам можа да измисли, бе:

— Имаме много неща, за които да поговорим.

Нима той беше човекът, възпят от Омир? Истинският Одисеи, тоест историческият Одисеи, който действително се е бил под стените на Троя и легендите и приказките, за когото по-късно са били събрани в едно? Защо не? Мъжът от сенките, говорил в колибата му, бе казал, че е подбрал дванадесет души от достъпните му милиарди. Сам не знаеше какви начини за подбор е използвал, но приемаше, че е отсъдил добре. Да, Тайнственият непознат бе споменал за един от избраниците си — Ричард Франсис Бъртън. Нима Дванадесетте имаха някакъв ореол около себе си, позволяващ на предателя да знае кой човек би му свършил работа? Или някаква тигрова окраска на душата?

След отпразнуването на победата Сам, Джо, Лотар и Одисеи тръгнаха към колибите си късно през нощта. После гърлото на Сам пресъхна от многото приказки. Опитваше се да изсмуче от ахееца всичко, което знаеше за обсадата на Троя и за последвалото я скитане, но чу достатъчно, за да се обърка, а не да се просветли.

Познатата на Одисеи Троя не беше градът близо до Хелеспонт^[1], чиито развалини земните археолози нарекоха Троя VII. Троя, която той, Агамемнон и Диомед обсадили, се намирала по на юг, срещу остров Лесбос, но навътре от брега, северно от реката Кайкос. Била населена от народ, родствен на етруските, който по това време живеел в Мала Азия, а после се преселил в Италия заради елинските нашественици. Одисеи познаваше града, сметнат от по-късни поколения за Троя. Там обитавали дарданци и барбарофони, които били сродни на истинските

троянци. Техният град бил превзет пет години преди Троянската война от други северни варвари.

Три лета след обсадата на същинската Троя, която продължила само две години, Одисей участвал в големия морски набег на данайците или ахейците срещу Египет на Рамзес III. Набегът завършил злополучно. Героят спасил живота си с бягство по море и действително потеглил на пътешествие не по своя воля, което се проточило три години и довело до отиването му в Малта, Сицилия и някои части на Италия — дотогава непознати на гърците земи. Няколко никакви листригонци, Еол, Калипсо, Цирцея, Полифем. Жена му се казвала Пенелопа, но изобщо не съществували кандидати, които впоследствие да убива.

Колкото до Ахил и Хектор, Одисей ги познаваше само като герои от песен. Предполагаше, че и двамата са били пеласги — народът, населявал полуостров Елада, преди ахейците да навлязат от север, за да го завземат. Ахейците променили за свои цели пеласгианската песен, а по-късни певци трябва да са я включили в „Илиада“. Одисей знаеше „Илиада“ и „Одисея“, защото срещнал учен, който можел да рецитира наизуст и двете епични повествования.

— Ами дървеният кон? — бе попитал Сам, напълно подготвен да удари на камък по въпроса.

За негова изненада Одисей не само си спомни за това, но и каза, че наистина той го е измислил. Измамата била вдъхновена от лудостта на отчаянието и би следвало да се провали.

Сам остана особено сликан от отговора. Всички изследователи се бяха обединили, за да отхвърлят всякакъв намек за правдивост в тази история и твърдяха, че явно е невъзможна. Би трябвало да се окажат прави, защото идеята изглеждаше фантастична, а никак не беше вероятно ахейците да са достатъчно тъпи за направата на коня или троянците — достатъчно глупави, та да се хванат в капана. Но дървеният кон съществувал и скритите в него бойци се вмъкнали в града.

Фон Рихтхофен и Джо слушаха разговора между двамата. Въпреки предупреждението на Етичния да не казва на никого за него, Сам бе решил, че Джо и Лотар трябва да научат. Иначе би сторил твърде много неща, необясними за близките му хора. Освен това Сам

имаше чувството, че ако посвети други в тайната, ще покаже на Етичния как владее положението. Беше детинска постъпка, но той я направи.

Клемънс пожела лека нощ на всички, освен на титантропа, и легна на нара. Ала макар и да бе много уморен, не можа да се унесе в сън. Хърканията на Джо, излитащи като водовъртеж от фуния, не му помагаха да успокои безсънието си. А и възбудата от предстоящите дела караше нервите му да потрепват и мозъкът да пулсира. Утре щеше да бъде исторически ден, ако на този свят му бе писано да има история. След време щяха да разполагат с хартия, мастило, моливи, дори и печатарски машини. Големият речен кораб щеше да издава свой седмичен вестник. Щеше да има и книга, която да разкаже как са дълбали дупката, взривявайки ракетите, пленени от кораба на фон Радовиц. Вероятно желязото щеше да се покаже утре, това непременно трябваше да стане.

Тук се прибавяха и опасенията му за крал Джон, хитрия шегаджия — само Бог знаеше какво крои този лукав ум. Беше съмнително Джон да извърши нещо вероломно преди завършването на кораба, а дотогава оставаха години. Засега въобще не бе нужно да се тревожи. И въпреки всичко той се тревожеше.

[1] Тоест протоктът Дарданели. — Б. ред. ↑

Сам се събуди стреснат, сърцето му биеше, сякаш ритнато от някое чудовище от кошмарите му. През пролуките в бамбуковите стени и рогозката, окачена на входа, подухваше влажен въздух. Дъждът трополеше по покрива от листа, откъм планините отекваха гръмотевици. Джо още изхъркваше собствените си.

Американецът се протегна, но седна с вик — дланта му бе докоснала плът. Вследствие на далечна мълния тъмнината леко избледня и смътно отдели приклепнал до нара силует. После се дочу познат баритон:

— Не е нужно да търсиш помощ от титантропа. Гарантирам, че ще спи непробудно до сутринта.

Сам проумя, че Етичният виждаше и без осветление. Взе пура от малката сгъваема масичка и попита:

— Имаш ли нещо против, ако пуша?

Преди да получи отговор от Тайнствения непознат, мина толкова време, че писателят се учуди. Отблясъкът от нажежената телчица в запалката му не би стигнал да разкрие чертите на мъжа, а вероятно той носеше маска на лицето си. Дали изпитваше неприязън към миризмата на пурите или към тютюна във всичките му разновидности? Или се колебаеше да я признае, защото тази особеност би го издала? Пред кого? Пред другите Етични, които разбираха, че сред тях шета предател? Бяха дванадесет, така каза Непознатият. Ако някога научеха, че Етичният се е свързал с него, Сам Клемънс, и знаеха за отвращението му от тютюна, дали веднага щяха да се досетят кой е изменникът?

Той не изрази на глас подозренията си, щеше да ги запази за себе си и те вероятно щяха да му послужат за по-късно.

— Пуши — съгласи се Непознатият.

Въпреки че Сам не можеше да види или чуе движенията му, остана с впечатлението, че той леко се отдръпна.

— Какъв е поводът за това неочаквано посещение? — попита.

— Да ти кажа, че дълго няма да имам възможност да се срещам с тебе, но не исках да помислиш, че съм те изоставил. Повикаха ме на друго място за работа, която ти не би разбрал, даже и да ти я обясня. Ето защо за доста време ще се оправяш сам. Ако нещата тръгнат зле за тебе, дори и незабележимо няма да съм в състояние да се намеся. Все пак в момента имаш всичко необходимо да си осигуриш занимания за десетилетие напред. Ще се наложи да разчиташ на своята изобретателност при решаването на множеството технически проблеми. Не мога да те снабдявам с още метали или материали, които ще ти потрябват, нито да те измъквам от затруднения с натрапници. Като ти казах къде са бокситът и платината, поех достатъчно рискове със свалянето на метеорита. Ще има други Етични. Не Дванадесетте, а от втория ешелон. Те ще ви наблюдават, но няма да се намесват и няма да преценят кораба като опасност за плана. Биха предпочели да не разполагате с желязото и ще се разстроят, когато „откриете“ боксита и платината. Искат вие, земляните, да сте заети с психическото си развитие, а не с технологичното, обаче няма да си навират носовете.

Сам усети лека паника. За първи път осъзна, че макар и да мразеше Етичния, бе започнал да разчита много на него в областта на моралната и материалната подкрепа.

— Надявам се нищо да не тръгне накриво — каза той.

— Днес едва не изгървах желязото, а ако не бяха Джо и онзи човек, Одисеи... — После се сепна: — Я почакай! Одисеи ми подхвърли, че Етичният, който говорил с него, бил жена!

Мракът се закиска.

— И какво означава това?

— Или ти не си единственият отстъпник, или умееш да си променяш гласа. Може би... може би въобще не ми казваш истината! Възможно е всички да сте в играта и да ни пробутвате изтънчени лъжи поради някакъв свой план! Ние сме инструменти в ръцете ви!

— Не лъжа! И нищо не мога да ти обясня за останалите ти догадки. Ако ти или другите избрани от мен бъдете разкрити и разпитани, разказите ви ще объркат моите колеги.

Чу се шумолене.

— Сега трябва да тръгвам. Разчитай само на себе си и ти желая късмет.

— Чакай! Ами ако се проваля?

— Някой друг ще построи кораба, но имам сериозни основания да бъдеш именно ти.

— Следователно съм само един инструмент. А когато инструментът се счупи, го захвърляш и вземаш нов.

— Не мога да осигуря твоя успех. Не съм бог.

— Бъди проклет заедно със себеподобните си! — извика Сам. — Защо не оставихте нещата такива, каквито си бяха на Земята? Притежавахме покоя на вечната смърт, бяхме лишени от болки и скърби, без несвършващо бъртане и душевни терзания. И всичко това беше зад нас. Бяхме свободни, захвърлили плътските окови. Обаче вие отново ни дадохте оковите и така ги нагласихте, че дори да не можем да се самоубиваме. Смъртта стана недосегаема за нас. Все едно, че завинаги ни пратихте в ада!

— Не е толкова зле — каза Етичният. — Повечето от вас се чувстват по-добре, отколкото някога са били. Или поне толкова добре. Сакатите, слепите, уродливите, болните и гладните са здрави и млади. Нямаме нужда с пот на челата да изкарвате всекидневната си прехрана или да се тревожите за нея, а мнозина тук се хранят доста по-прилично, отколкото на Земята. Но в по-общ смисъл аз съм съгласен с тебе. С възкресяването ви беше извършено престъпление, най-голямото досега. Така че...

— Искам си моята Ливи! — развика се Сам. — Искам си дъщерите! След като съм разделен с тях, все едно, че са мъртви. Те също са разделени завинаги една от друга, а бих предпочел да са умрели! Поне през цялото време няма да се измъчвам, че могат да страдат, че са попаднали в ужасна беда! Как да узная, че не ги насилват, пребиват или изтезават? На тази планета има толкова зло! И би трябвало да има, щом като тук се намира някогашното население на Земята!

— Бих могъл да помогна, въпреки че е възможно да минат години, докато ги открия. Няма да обяснявам средствата си, защото са твърде сложни, но трябва да замина, преди да е спрял дъждът.

Сам стана, протегна ръце и тръгна към него. Етичният нареди:

— Спри! Вече ме докосна!

Клемънс замря.

— Би ли намерил Ливи заради мен? И моите момичета?

— Ще го направя, имаш думата ми. Само... само че, ако за това са ми необходими години? Да предположим, че дотогава си построил кораба и че в действителност вече си на милиони мили нагоре по Реката. И изведнъж аз ти казвам, че съм намерил жена ти, обаче тя живее на три милиона мили надолу по течението? Мога да те известя къде е, но твърдо не мога да я пренеса, ще трябва сам да си я вземеш. Какво ще предприемеш ти? Ще тръгнеш обратно или ще прекараш двадесет години, за да се върнеш по изминатия път? А твоят екипаж ще ти позволи ли? Съмнявам се. Освен това, даже и да го сториш, не е сигурно, че жена ти ще остане там. Възможно е да бъде убита и пренесена другаде, дори на още по-недостъпно за тебе място.

— Проклет да си! — изрева американецът.

— И, разбира се — не спираше Етичният, — хората се променят. Когато я намериш, може и да не я харесаш.

— Ще те убия! — крещеше Сам. — Господ ми е...

* * *

Бамбуковата рогозка се вдигна. За миг Непознатият се откри — сякаш сянка на забулен прилеп, с подобие на купол, покриващ главата му. Сам сви юмруци и се насили да застане като леден блок, очакващ да се разтопи гневът му. После закрачи напред-назад, накрая захвърли пурата. Вкусът ѝ стана горчив, даже въздухът, който вдишваше, дереше гърлото му.

— Проклети да са! Проклет да е и *той*! Ще построя кораба, ще се добера до Северния полюс и ще науча какво става тук! И ще го убия! Всичките ще ги избия!

Дъждът спря, някъде надалече се чува викове. Сам излезе, обезпокоен, че може да са заловили Непознатия, макар и да не му се струваше вероятно. И осъзна, че неговият кораб беше по-важен от всичко останало, че не иска да се случи нищо, което да попречи на построяването му, дори и ако му се удаде възможност незабавно да си отмъсти на Етичния. Налагаше се това да остане за по-нататък.

По равнината се движеха факли. Скоро носещите ги хора се озоваха близо до него и той различи чертите на няколко стражи и на фон Рихтхофен. Заедно с тях вървяха и трима непознати.

По телата им безформено падаха широки кърпи, скрепени с магнитни закопчалки. Физиономията на най-дребния се засенчваше от качулка. Най-високият от тях беше мъж с дълго, слабо мургаво лице и грамаден орлов нос.

— Класирате се втори в състезанието — каза му Сам. — В колибата ми има един, чийто нос ви бие с цяла дължина.

— *Nom d'un con! Va te faire foutre!*^[1] — изрече високият. — Задължително ли е винаги да ме оскърбяват, където и да отида? Такова ли гостоприемство предлагате на странниците? Нима пропътувах десет хиляди левги в невероятно сурови условия, за да намеря човека, който може отново да сложи добро оръжие в ръцете ми, а той да ме дръпне за носа с думи? Знай, невеж и нагъл простако, че Савиниен Сирано Втори дьо Бержерак не обръща и другата буза. Ако незабавно най-искрено не се извиниш и ако не умоляваш с езика на ангел, ще те пробода със същия този нос, на който се присмиваш!

Сам се извини най-смирено и обясни, че след битката нервите му още са опънати. Учудено гледаше легендарния герой и се питаше дали не е от избраните дванадесет.

Вторият мъж — строен, русокос и синеок — се представи като Херман Гьоринг. Под шията му висеше на връв спирално навита кост, извадена от вид риба, срещаща се в Реката. И Сам позна, че той е член на Църквата на Втората възможност. А това означаваше неприятности, защото вярващите във Втората възможност проповядваха абсолютен пацифизъм.

Третият непознат отметна качулката си и откри хубаво лице с дълга черна коса, вдигната на кок.

Клемънс се олюля и едва не припадна.

— Ливи!

Жената трепна. Пристъпи по-наблизо и мълчаливо, пребледняла в светлината на факлите, се взря в него. Клатушката се напред-назад, сякаш щеше ей сега да изпадне в несвяст.

— Сам — промълви с отслабнал глас.

Той направи крачка към нея, но тя се извърна и се вкопчи в Дьо Бержерак, за да се задържи на крака. Французинът обви ръка около талията ѝ и яростно изгледа Сам.

— Кураж, малкото ми агънце! Никой няма да ти стори зло, след като съм тук! И какъв ти е той?

Ливи повдигна очи към него с изражение, което Клемънс не можеше да сбърка. След това нададе вой и размаха юмруци към звездите, току-що показали се през облаците.

[1] Глупости! Я се разкарай! (фр.) — Б. пр. ↑

Речният кораб се движеше в съня му като блещукащ диамант с тегло двадесет милиона карата.

Такъв кораб никога не е имало и никога нямаше да има друг като него.

Щяха да го нарекат „Не се наема“. И за цяла вечност не биха успели да му го отнемат, с толкова мощна броня и въоръжение щеше да се отличава. Нито пък някой би могъл да го купи или вземе под наем.

Името му грееше с големи черни букви по белия корпус. „НЕ СЕ НАЕМА“.

Легендарният речен кораб щеше да разполага с четири палуби — котелната, главната, покритата и палубата за кацане на въздушната машина. Общата му дължина щеше да достига четиристотин и четиридесет фута и шест инча. Широчината при предпазните капаци на гребните колела щеше да възлиза на деветдесет и три фута, а средното му газене при пълен товар — дванадесет фута. Корпусът щеше да бъде изработен от магналий или пластмаса. Високите комини щяха да бълват дим от време на време, защото на борда щеше да има парен котел. Но той щеше да се използва само за изстрелването на големите пластмасови куршуми от парните картечници. Гигантските странични гребни колела на това чудо щяха да се задвижват от огромни електромотори.

„Не се наема“ щеше да бъде единственият метален кораб по Реката — единственият, който нямаше да разчита на весла или вятър и щеше да накара всекиго да се надигне, за да зяпне, без значение дали е роден два милиона години преди Христа или в двехилядната година.

И той, Самюъл Клемънс, щеше да бъде Капитанът с главно К, защото на този речен съд с екипаж от сто и двадесет души щеше да има само един Капитан.

Ако пожелаеше, крал Джон от Англия можеше да се нарича Адмирал, макар че зависеше ли от Сам Клемънс, щеше да си остане

Старши помощник. А ако *наистина* зависеше от Сам, то крал Джон — Джон Безземни, Джон Подлеца, Джон Мръсника, Джон Развратника, Джон Кочината — дори нямаше да стъпи на кораба. Американецът, запалил голяма зелена пура, с бяла фуражка на главата, пременен в бяла препаска и с бяла кърпа вместо наметало на раменете си, щеше да се наведе през левия илюминатор на просторната рубка и да кресне: „Спрете го бе, дървеняци! Хванете това прогнило от безнравственост и предателство туловище, хвърлете го от подвижното мостче! Не ми пука дали ще падне във водата или на брега! Отървете ни от тази човешка отрепка!“

И принц Джон щеше да прелети над перилата на котелната палуба. Джон Тихата стъпка, врецщящ, псуващ на своя средновековен английски, примесен с френски акцент, или на англо-нормандско-френски, или на есперанто. После щяха да вдигнат мостчето, да звъннат камбанките и да надуют свирките, а Сам, застанал зад лоцмана, да даде заповедта за началото на пътешествието.

Пътешествието! Нагоре по Реката, може би десет милиона, а може би и двадесет милиона мили, за четиридесет или сто години. На отдавна мъртвата Земя никой не е мечтал за такъв речен кораб, за такава Река, за такова приключение! Нагоре, все срещу талвега, към полюса, с единствения подобен кораб със Сам Клемънс *La Sipestro* — Капитана, към когото ще се обръщат и с *La Estro* — Шефа.

Толкова беше щастлив!

И тогава — когато се насочиха към средата на Реката, за да опитат течението, най-силно в центъра на могъщия поток; когато хилядите по брега махаха, крещяха радостно или плачеха след кораба или подир Самюъл Лангхорн Клемънс под псевдонима Марк Твен, тоест след Капитана и Шефа — той видя човек с дълга жълта коса и широки рамене, който си пробиваше път през тълпата.

Мъжът носеше парче плат като кърпа, увита около кръста и закрепена с магнитни закопчалки, а сандалите му бяха изработени от кожата на китоподобния речен дракон. Около набъбналият от мускули врат висеше наниз от ярко оцветени прешлени на рогата риба. В огромната си мощна длан стискаше дървената дръжка на внушителна бойна брадва, направена от стомана. Бледосините му очи се впиваха в Самюъл Клемънс, широкото му лице с орлов нос беше мрачно.

Тогава Сам изкомандва на лоцмана: „По-бързо! По-бързо! Пълен напред!“

Грамадните перки на гребните колела започнаха устремно да се потапят във водата. Потрепването се усещаше дори през изолираната със стъклопласт палуба. Внезапно русият мъж — Ерик Кървавата брадва, кралят на викингите от десети век — се озова в рубката и закрещя срещу Сам Клемънс на старонорвежки: „Предател! Говно от адско изчадие! Казах ти, че ще те чакам по бреговете на Реката! Ти ме предаде, за да вземеш желязото на падналата звезда и да построиш своя голям речен кораб!“

Сам избяга от рубката надолу по стъпалата — от палуба към палуба, — надолу в тъмните недра на трюма, но Кървавата брадва го следваше на две крачки.

Клемънс претича край колосалните ротори на електромоторите и попадна в стаята на химиците, където инженерите произвеждаха калиев нитрат от човешки изпражнения и го смесваха със сярна и въглен за получаване на барут. Докопа запалка и каучуков факел, натисна плъзгача и от кутията се подаде нажежена до бяло жичка.

„Спри или ще взривя целия кораб!“ — изръмжа той.

Ерик спря, ала продължаваше да размахва голямата брадва. След това произнесе ухилен: „Хайде де! Не ти стиска! Обичаш речния кораб повече от всичко друго, дори повече от твоята невярна, но скъпоценна Ливи! Не би го погубил с взрив! Затова ще те съсека на две с брадвата си и после ще взема кораба за себе си!“

„Не! Не! — викаше Сам. — Няма да посмееш! Не можеш! Не можеш! Това е моята мечта, моята любов, моята страст, моят живот, моят свят! Не можеш!“

Норвежецът пристъпи към него, а секирата свистеше над главата му.

„Не мога ли! Само стой и гледай!“

Клемънс зърна през рамо някаква сянка. Тя помръдна напред и се превърна във висока фигура, лишена от лице. Беше Хикс, Тайнственият непознат, изменникът на Етичните, който изпрати метеорита, за да се разбие в Речната долина, а Сам да има желязото и никела за построяването на своя уникален красавец на тази бедна откъм минерали планета. И за да доплава нагоре по Реката до северното полярно море, където Мъгливата кула или Великият граал,

както и да бъде наречен, се крие зад студената завеса. И Сам, добрал се до нея с единадесетте мъже, подбрани от Хикс за неговия още неразкрит план, щяха да нападнат Кулата и да открият... какво? Каквото имаше в нея.

„Непознати! — повика го американецът. — Спаси ме! Спаси ме!“

Смехът повя като северен вятър, смразяващ вътрешностите му.

„Спасявай се самичък!“

„Не! Не! Обеща ми!“ — крещеше Клемънс. После очите му останаха отворени и последното му охкане замря. Дали беше сънувал, че охкаше?

Той седна в новото си легло. Матракът представляваше изтъкана от бамбукови влакна материя, напълнена с гигантските листа на желязно дърво. Одејалото му се състоеше от пет кърпи, събрани с магнитни закопчалки. Леглото се намираше до стената на голяма стая с размери двадесет на двадесет фута. Съдържаше бюро, кръгла маса и около дузина столове, всичките от бамбук или чам, дори имаше нощно гърне от печена глина. Забелязваха се също лъскава дървена кофа, до половината пълна с вода, висока и широка рамка с множество дупки за пъхане на хартиени свитъци, стойка с бамбукови и чамови копия, снабдени с кремъчни и стоманени остриета, тисови лъкове и стрели, бойна брадва от никелова стомана и четири дълги стоманени ножа. На една от стените стърчаха две дузини окачалки, отрупани с бели кърпи. От куките за шапки висеше морска офицерска фуражка, изработена от кожа и покрита с тънък бял плат.

На масата бе оставен неговият граал — сив метален цилиндър с метална дръжка.

Върху бюрото имаше стъклени шишета с черно мастило от сажди, няколко костени писалки и една от никелова стомана. Хартията до тях беше направена от бамбук, макар да личаха и няколко пергаментови листа, приготвени от стомашната тъкан на рогата риба.

Стъклените прозорци (той ги наричаше илюминатори) даваха панорамен изглед от всяка точка на стаята. Доколкото Сам Клемънс знаеше, тази къща бе единствената с подобни прозорци в цялата Речна долина. Несъмнено беше една-единствена поне на десет хиляди мили и в двете посоки от това място.

Светлината идваше само от небето. Още не приближаваше зазоряване и нощната картина изглеждаше малко по-ярка, отколкото при пълнолуние на Земята. Гигантските звезди, някои толкова едри, че приличаха на отчупени от луната парчета, препълваха небесата. Между тях и зад тях, дори и пред най-мощните, висяха широки платна и ивици. Бяха облаци космически газ, чиято величавост никога не преставаше да вълнува по-чувствителните сред човечеството по Реката.

Сам Клемънс облиза от устните си киселия вкус на напитката, която бе погълнал предната вечер, заедно с още по-киселия вкус на съня и несигурно се затътри по пода. Когато стигна до бюрото, очите му бяха напълно отворени. Той взе запалка и допря горящия ѝ край до каменната лампа, пълна с рибено масло.

Отвори един от илюминаторите и се загледа към Реката. Преди година би съзрял само плоско поле, широко около миля и половина и застлано с ниска жилава яркозелена трева. Сега го покриваха грозни камари струпана пръст, дълбоки ями и множество постройки от бамбук, в които имаше тухлени пещи. Това бяха неговите стоманолеярни, работилницата му за стъкло, неговите циментови фабрики, рафинерии, ковачници, оръжейни, лаборатории и неговите цехове за азотна и сярна киселина. На около половин миля се виждаше стена от борови трупи, обкръжила първия метален кораб, който той щеше да построи.

Вляво пламтяха факли. Дори нощем хората изравяха буците сидерит и извличаха на повърхността никелово-железните парчета.

Зад него някога се намираще гората от по хиляда фута високи железни дървета, няколко разновидности на бор, бял и черен дъб, тисове и бамбукови гъсталаци. Те бяха се извисявали по хълмовете в планинското подножие. Повечето хълмове си бяха на мястото, но дърветата, с изключение на железните, бяха изчезнали заедно с бамбука. Само тази порода успя да устои срещу стоманените брадви на хората на Клемънс. Високата трева бе окосена, нейните влакна бяха химически обработени за направата на въжета и хартия, ала корените ѝ бяха толкова здрави и оплетени, че не си струваше усилията да ги изкопаят. Твърде много труд и материали се похабиха за копането през килима на ниския треволяк в равнината, за да се стигне до метала. Не

се измерваха в пари, защото тук те не съществуваха, а в пот, изтрит камък и затъпена стомана.

Преди околността бе красива — с множество дървета, ярка зеленина и различни цветя по лианите, увили могъщите дънери, — сега приличаше на бойно поле. Построяването на красив кораб изискваше създаването на грозота.

Сам потрепери от влажния и студен вятър, който в късните нощни часове винаги духаше надолу по Реката, и потръпна от мисълта за опустошението. Каквото и друго да мислеше за този свят, той обичаше красотата и подредеността на природата, харесваше подобната ѝ на парк долина. Сега я направи грозна поради мечтата си. И се налагаше да разшири загрозяването, защото неговите фабрики и лаборатории се нуждаеха от още дърва за гориво, хартия и въглен. Използва всичко, което собствената му държава Пароландо бе притежавала, почти употреби и стоките, които северните съседи от Чернскуйо и южните от Публия бяха склонили да му продадат. Ако искаше допълнително, би се видял принуден да воюва с най-близките си комшии или да се споразумее за търговия с по-далечните държави или с онези на отсрещния бряг. Можеше и да ги завладее, за да им отнеме дървесината. Не искаше да прави това, по принцип войната го отвращаваше и на практика едва я понасяше.

Но ако желаше да построи приказния кораб, трябваше да осигури дървено гориво за своите фабрики. Трябваше също да има боксит, криолит^[1] и платина, за да се сдобие с алуминиеви генератори и мотори.

А най-близкият източник и на трите беше Соул Сити, на двадесет и шест мили надолу по Реката, при народа под господството на Илуд Хакинг, който ненавиждаше белите.

Досега Клемънс бе успявал да разменя железни оръжия срещу боксит, криолит, цинобър и платина. Ала самата му държава силно се нуждаеше от тези оръжия. Стоварвайки още едно бреме на гърбовете им, Хакинг настояваше Пароландо да копае и превозва рудата със свои хора.

Сам въздъхна дълбоко. По дяволите, защо Тайнственият непознат не насочи метеорита така, че да падне точно до бокситовите залежи? Тогава той и викингите на Кървавата брадва можеха да пристигнат в тази територия веднага след падането му и да заявят

правата си над местността, която сега беше Соул Сити. И когато Хакинг дойдеше, биха го принудили или да се присъедини към Клемънс, или да си върви.

Все пак дори с достъпните на Непознатия сили не би било лесно да отклони сто хиляди тона желязнокиселинороден сидерит и да го накара да тупне на двадесет и шест мили от боксита и другите находища. Всъщност Непознатият бе сметнал, че е улучил точно в десетката на мишената. Преди да изчезне с някаква незнайна мисия, бе казал на Сам, че минералите са нагоре по Реката и се намират на не повече от седем мили. Обаче грешеше. Това разгневяваше Сам и същевременно го радваше. Ядосваше се, защото не всички суровини му бяха под ръка, но се радваше, че и Етичните могат да грешат.

Този факт не помагаше особено на хората, постоянно затворени между непристъпните планини с височина двадесет хиляди фута в долина със средна широчина от десет мили. И те щяха да останат затворени хиляди години, а може би и завинаги, освен ако Самюъл Лангхорн Клемънс не успееше да построи своя речен кораб.

Сам отиде до небоядисаното чамово шкафче, отвори вратичката и извади шише от мътно стъкло. Съдържаше двайсетина унции бърбън, дарен от хора, които не пиеха. Изгълта около три унции, трепна, изпръхтя, удари се по гърдния кош и върна бутилката на мястото ѝ. Ха! Нима има нещо по-добро за начало на деня, особено когато се събудиш след кошмар, който би трябвало да е забранен от Великия цензор на Сънищата. Тоест ако оня изпитваше поне мъничко любов и уважение към един от предпочитаните си създатели на съновидения — Сам Клемънс. Може би в края на краищата Цензорът не го обичаше. Струваше му се, че вече малцина го обичат истински. За да върви построяването на кораба, му се налагаше да прави нежелани и за самия него неща.

А тук бе и Ливи, негова съпруга на Земята в продължение на тридесет и четири години.

Той изруга, поглади своите несъществуващи мустаци, отново посегна към шкафчето и извади бутилката. Още една глътка. От очите му изскочиха сълзи, но не знаеше дали са предизвикани от бърбъна, или от мисълта за Ливи. Вероятно в този свят на сложни сили и извършители със загадъчни действия сълзите му потекоха и по двете

причини. Заедно с други неща, в които подсъзнанието в момента не му позволяваше да надникне. То щеше да изчака, докато тромавото съзнание се наведе да върже връзките на умствените си обувки, а после да го срита по задника.

Мина по бамбуковите рогозки и се загледа през стъклото на илюминатора. Там долу, на около двеста ярда, под клоните на желязно дърво се намираше кръгла колиба с коничен покрив и две стаи. В спалнята ѝ бяха Оливия Лангдън Клемънс, неговата жена — неговата бивша жена, и дългият като върлина, с грамаден като клюн нос и слаба брадичка Савиниен Сирано Втори дьо Бержерак — фехтувач, волнодумец и писател.

— Ливи, как можа? — промълви Сам. — Как можа да разбиеш сърцето ми, сърцето на своята младост?

Откакто тя пристигна със Сирано дьо Бержерак, измина година. Той бе потресен, по-силно от когато и да било през своите седемдесет и пет години на Земята и двадесет и една в този Речен свят. Що-годе се възстанови. Или щеше да се възстанови, ако не бе преживял още един шок, макар и по-слаб. Но нищо не можеше да надмине силата на първия. В крайна сметка как да очаква двадесет и една години Ливи да живее без мъж? Особено щом отново се беше появила млада, красива и страстна, без никаква подкрепена от разума надежда някога да го види. Той самият бе живял с половин дузина жени и не можеше да иска от нея въздържание или вярност. Ала все пак бе очаквал, че веднага щом го срещне, ще зарече приятеля си, както маймуна захвърля нагорещена монета.

Но не стана така, тя обичаше Дьо Бержерак.

След нощта, през която Ливи излезе от речната мъгла, той я виждаше почти всеки ден. Разговаряха достатъчно любезно и от време на време успяваха да напуснат черупката на сдържаността — смееха се и разменяха шеги, също както на Земята. Понякога за миг пламтящите очи на всеки казваха на другия, че старата любов още трепти във въздуха между тях. Тогавя той усещаше, че ще се пръсне от препълнилия го копнеж. „Като кошер с мед“ — така си казваше по-късно със смях, но му се плачеше, защото пристъпваше към нея неспособен да се сдържи, а Ливи отстъпваше към Сирано, ако се случеше да е наблизно, или се оглеждаше за него, ако не беше.

Всяка нощ тя бе с онзи французин — недодялания мръсник с големия нос, хлътналата брадичка и огромната адамова ябълка, ама весел, със силен интелект, остроумен и жизнен, талантлив и страховит. „Мъжественият жабок“ — мърмореше си Сам. Представяше си го как подскача със страстно квакане хъм бялото, отсенено в черно, заоблено тяло на Ливи; подскача и квака...

Клемънс се разтрепери, а от това нямаше полза. Даже когато тайно водеше тук жени — ех, какво ли толкова криеше, — той пак не можеше напълно да я забрави. Дори когато използваше дъвката за мечти, отново не бе в състояние да я забрави. Обратно, тя още по-силно навлизаше в разбушувалото се от наркотика съзнание, носена от ветровете на желанието. Чудесният кораб „Ливи“, с издути бели платна, с изящно очертан бял корпус...

И чуваше нейния смях, онзи прекрасен смях. Това той понасяше най-тежко.

Сам се дръпна и погледна през предните илюминатори. Стоеше до дъбовия цокъл и щурвала с големи спици на речния кораб, който сам изработи. Тази стая беше „рубката“, а двете зад нея образуваха „тексаса“ — палубната надстройка с офицерската каюткомпания. Цялото здание бе построено на най-близкия до равнината склон. Издигаше се върху тридесетфутови кокили, в него се влизаше по стълба откъм десния борд или през люк направо от хълма, откъм задното помещение на „тексаса“. Върху рубката беше поставена голяма камбана, единствената метална камбана в този свят, доколкото му бе известно. Щом водният часовник в ъгъла покажеше шест часа, той щеше да удари нейното чукало. И тъмната долина бавно щеше да се оживи.

[1] Минерал, който се използва при производството на алуминий, водно стъкло и т.н. — Б. ред. ↑

Мъглата все още се стелеше по Реката и крайбрежната ивица, но той вече различаваше грамадните тумбести гъби на грааловите камъни — на миля и половина надолу по склона на равнината, близо до водата. Скоро видя как от мъглите изплува лодка, смалена до размера на играчка поради разстоянието. От нея изскочиха две фигурки, издърпаха еднотръвката на брега и после изтичаха надясно. Светецото небе беше достатъчно, за да ги съзре, след това те се изгубиха от погледа му между сградите. Заобиколиха двуетажната работилница за керамика и запрашиха право към хълмовете. Вече не ги виждаше, но му се стори, че се насочиха към двореца на Джон Плантадженет, построен от дървесни трупи.

Ето колко струваше системата от часови на Пароландо. На всяка четвърт миля по Реката имаше колиба за стражите, издигната на тридесетфутови подпори, с по четирима души на пост. Ако зърнеха нещо подозрително, те трябваше да ударят тъпаните, да надуют роговете и да запалят факлите.

Нима двамата мъже се бяха промъкнали през мъглата, за да занесат новини на крал Джон, бившия крал на Англия Джон?

След петнадесет минути Сам забеляза силует, който тичаше през сенките, и окачената на въже точно до входа камбанка звънна. Погледна през един илюминатор на десния борд и зърна бяло лице да се вдига към него. Беше собственият му шпионин — Уилям Гревъл, прочут търговец на вълна, гражданин на Лондон, умрял през 1401-во лето Господне. Тук нямаше овце, всъщност освен хората по Реката липсваха всякакви бозайници. Но бившият търговец прояви големи дарби в шпионажа, стоеше буден по цяла нощ и с удоволствие душеше наоколо.

Клемънс му махна. Оня изтича по стълбата и влезе, след като му свалиха резето на дебелия дъбов врата.

Сам каза на есперанто:

— Saluton, leutenanto Grevel. Kio estas?^[1]

— Bonan matenon, Estro. Ciu grasa fripono, Rego Iohano, estas jus akceptita duo spionoĵ.^[2]

Нито шефът, нито сътрудникът му можеха да разбират английския на другия, но добре се спогаждаха на есперанто освен в някои редки случаи.

Сам се ухили. Бил Гревъл пропълзял по клона на желязното дърво точно над главата на часовоя и се спуснал по въже върху ръба на покрива на двуетажната постройка. Минал през спалнята, където лежали три потънали в сън жени, и се добрал до горната площадка на стълбата. Джон и неговите шпиони — италианец от двадесети век и унгарец от шести — седели около маса под Гревъл. Двамата докладвали резултатите от пътуването си нагоре по Реката. Джон побеснял и от своята гледна точка имал всички основания за това.

Когато изслуша съобщението на лейтенанта, Сам също побесня.

— Опитал се е да убие Артур от Нови Бретан? Какво иска да направи този човек, да ни съсипе ли?

Той закрачи из стаята, спря, запали голяма пура и продължи да се разхожда. Отново се спря и после покани Гревъл да хапне малко сирене и да си налее вино в чашата.

Една от ироничните прояви на Случайността или може би на Етичните, защото кой знае кои от нещата нагласяха те, беше, че Джон, крал на Англия, и племенникът му, най-подло убит от него, се намираха на тридесет и две мили един от друг. Артур, принц на Бретан на мъртвата Земя, бе организирил хората около себе си в държава, наречена Нови Бретан. В дългата ѝ десет мили територия, над която властваше, имаше твърде малко бретонци от старото време, но това нямаше значение.

Минаха осем месеца, преди принцът да открие, че собственият му чичо му е съсед. Бе пътувал инкогнито до Пароландо, за да се увери с очите си в самоличността на чичото, който някога прерязал гърлото му и сетне пуснал трупа с вързани за него тежести в Сена. Артур искаше да залови краля и после да поддържа живота му колкото може по-дълго, подлагайки го на изтънчени изтезания. Убийството на Джон само щеше завинаги да попречи на отмъщението. Още на другия ден, отдалечен на хиляди мили, мъртвият подлец би възкръснал някъде по Реката.

И Артур беше проводил пратеници, които поискали той да им бъде предаден. Разбира се, исканията им бяха отхвърлени, макар че само чувството за чест на Сам и страхът му от Джон попречиха да се съгласи с желанието на племенника.

Сега Джон бе изпратил четирима мъже да убият Артур. Двама от тях срещнали смъртта си, останалите избягали с дребни рани по себе си. Това означаваше вражеско нахлуване. Артур не само искаше да си отмъсти, той мечтаеше да сложи ръка и на метеоритното желязо.

Ивицата от четиринадесет мили по десния бряг между Пароландо и Нови Бретан беше известна като Земята на Чернски, на есперанто *Cernskujo*. Чернски, полковник от украинската кавалерия през шестнадесети век, бе отказал да се съюзи с Артур. Но народът на север от Нови Бретан се управляваше от Иеясу. Той беше силен и амбициозен човек, който през 1600 година поставил началото на шогуната Токугава със столица Едо, по-късно наречена Токио. Шпионите на Сам съобщаваха, че японецът и бретонецът се виждали шест пъти, за да обсъждат военните си замисли.

Непосредствено на север от Иеясуйо се намиреше Клеоменуйо. Там властваше Клеомен, цар на Спарта и природен брат на онзи Леонид, който бранил прохода Термопили. Клеомен се бе срещал три пъти с Иеясу и Артур.

Дългата единадесет мили ивица на юг от Пароландо се наричаше Публия — на името на своя крал Публий Крас. По време на Галските походи на Юлий Цезар, Публий бил офицер в кавалерията му. Беше склонен да поддържа дружески отношения, макар че измъкна висока цена за разрешението Сам да изсече дърветата в земята му.

На юг от Публия пък се разполагаше Тайфонуйо, управлявана от Тай Фънг, един от пълководците на хан Хубилай, умрял на Земята, когато паднал пиан от коня си.

А южно от Тайфонуйо се намиреше Соул Сити, начело на който стояха Илуд Хакинг и Милтън Файърбрас.

Най-после Клемънс спря, като гледаше гневно изпод рошавите си вежди.

— Бил, най-гадното е, че не мога да направя нищо особено. Ако кажа на Джон, че зная за опита му да убие Артур, който според сведенията ми за него може и да си заслужава смъртта, Джон ще

научи, че съм го шпионирал в дома му. И просто ще отрича всичко — ще поиска да доведе неговите обвинители, а ти се досещаш какво би им се случило, какво би се случило *на тебе*.

Гревъл пребледня.

— Остави кръвта си свободно да тече по вените, няма да направя такова нещо. Не. Единственият избор е да си замълчим и да гледаме какво ще стане по-нататък. Но вече до гуша ми дойде да си трая. Това е най-презреният човек, когото съм срещал, и ако ти знаеше за обширния кръг на моите познанства, включващ и издатели, щеше да почувстваш дълбочината на думите ми.

— От Джон би станал добър бирник — каза Гревъл, сякаш с тази фраза стигна до дъното на възможните оскърбления и за него наистина беше така.

— Бях принуден да приема Джон за съдружник в лош ден — промърмори Сам и издуха дима, след като се завъртя към лейтенанта. — Но ако не го бях приел, щях да загубя шансовете си да използвам желязото.

Той благодари на Гревъл и го пусна да си върви. Небето над планините отгатък Реката почервеняваше. Скоро целият свод щеше да порозовее по краищата, после да стане син отгоре, ала още имаше време, докато слънцето се покаже над планините. Преди това грааловите камъни щяха да изпразнят своя заряд.

Сам изми лицето си с водата в един леген, среса право назад гъстия храсталак на червеникавата си коса, разтърка с върха на показалеца пастата по зъбите и венците и я изплю. Стегна на кръста си колана с четирите калъфа и увисналата на връв торба. Наметна на раменете дълга кърпа и взе дъбовата тояга, обкована с желязо, а с другата ръка стисна дръжката на граала. След това слезе по стълбата.

Тревата все още беше влажна. Всяка нощ в три започваше дъжд, който продължаваше половин час и долината не изсъхваше, докато не я огрееше слънцето. Ако не бе липсата на болестотворни микроби и вируси, половината хора тук отдавна щяха да измрат от пневмония и грип.

Сам беше отново млад и жизнен, но въпреки това не обичаше физическите натоварвания. Докато вървеше, обмисляше идеята си за малката железница, която би искал да прокара от къщата до брега. Но

тя би ограничила твърде много възможностите за придвижване. Защо да не направят автомобил с двигател, който да консумира дървесен спирт?

По пътя хората започнаха да се присъединяват към него и постоянно заемаха вниманието му със „Saluton!“ и „Bonan Matenon!“. В края на разходката той даде своя граал на някакъв мъж, който го постави във вдлъбнатината на сива гранитна скала с формата на гъба. Около шестстотин други сиви цилиндъра бяха сложени в подобни вдлъбнатини и тълпата се отдалечи на безопасно разстояние. Петнадесет минути по-късно сякаш изригна тътен. На двадесет и пет фута височина подскочиха сини пламъци, гърмът отекна към планините. Назначените да се грижат за граалите през този ден се качиха върху скалата и започнаха да ги раздават. Сам отнесе своя обратно в рубката, като по пътя се чудеше защо не нареди на някого да го взема вместо него. Обяснението се криеше във факта, че всеки човек твърде много зависеше от своя граал и просто не се решаваше да го изпусне от погледа си.

След като се върна вкъщи, той вдигна капака. Шест кутии, закрепени с подвижни скоби, съдържаха закуската му, придружена от различни други дреболии.

Граалът имаше фалшиво дъно, криещо преобразувател на енергия в материя и програмирани менюта. Тази сутрин получи бекон с яйца, препечена филия с масло и конфитюр, чаша мляко, резен пъпеш, десет цигари и още една с марихуана, кубче дъвка за мечти, пура и чаша с някакъв превъзходен алкохолен концентрат.

Настани се до масата да хапне с удоволствие, но вместо това усети горчилка. Загледа се в илюминатора на десния борд (за да не надникне през вратата на Сирано дьо Бержерак) и видя младеж, коленичил пред колибата си. Човекът се молеше със затворени очи, сплел пръсти като в черква. Носеше само препаска и спирално навита кост от речна риба, окачена на шията му с кожена връв. Косата му бе тъмноруса, лицето — широко, а тялото — мускулесто. Но ребрата му вече се брояха.

Молецията се мъж беше Херман Гьоринг.

Клемънс го напсува и събори назад стола, после го вдигна и пренесе закуската си от бюрото на голямата кръгла маса в средата на стаята. Този човек неведнъж му разваляше апетита. Ако имаше нещо

на света, което да не понася, то това бяха бившите грешници, а Херман Гьоринг бе вършил повече зло от почти всички други хора, затова сега изравняваше везните, като бе станал по-свят от почти всички. Поне така му се струваше на Сам, макар Херман Гьоринг да твърдеше, че бил най-недостоеен сред недостойните — в определен смисъл.

„Махай се с твоето надменно смирение — бе му казал Сам. — Или поне застани така, че вятърът да не духа от тебе към мен...“

Ако не беше Магна Харта, съчинена от американеца (въпреки протестите на крал Джон, с което повтаряше историята), той отдавна би изритал Гьоринг и последователите му. Е, поне допреди седмица. Но Хартата, конституцията на държавата Пароландо, най-демократичната в човешката история, даваше пълна свобода на вярата и на словото. Е, във всеки случай почти пълна. Трябваше да има и някои ограничения.

Обаче собственият му документ забраняваше на Сам да попречи на мисионерите от Църквата на Втората възможност в проповедите им.

Хм, ако Гьоринг продължеше с протестите си, с речите си, с привличането на още хора за доктрината на пасивната съпротива, Сам Клемънс никога нямаше да получи своя речен кораб. Херман Гьоринг превърна кораба в символ. Казваше, че vyplъщавал човешката суета, алчност, страстта към насилие и пренебрежението към замислите на Създателя за света на хората.

Човекът не бивало да строи такива неща, а да съгражда по-величави селения на душата. Всичко, от което той сега се нуждаел, било покрив над главата му, за да го пази от дъжда, и тънки стени, за да има възможност за уединение, защото вече не бил принуден да изкарва прехраната си с пот на челото. Храната и напитките му били давани, без да се очаква в замяна нищо от него, даже и благодарност. Всеки човек разполагал с достатъчно време да определи съдбините си, но не трябвало да съгрешава спрямо другите, нито да ограбва техните вещи, тяхната любов или достойнство. Трябвало да уважава себе си и останалите. Само че не можел да постигне това с кражби, грабежи, насилие и презрение. Той следвало да...

Сам отмести поглед. Гьоринг имаше и някои чудесни схващания, които той също споделяше. Но немецът грешеше, ако смяташе, че близането на подметките на съществата, които ги бяха оставили тук,

би ги повело към някаква Утопия или спасение на душите им. Човечеството отново бе изиграно, пак го използваша, злоупотребяваша с него и го мамеха. Всичко — възкресението, подмладяването, освобождаването от болести, безплатните храна, алкохол и тютюн, свободата от тежък труд или икономическа принуда, — всичко беше илюзия, захарна пръчица, с която да замъкнат бебето-човечество към някоя тъмна пресечка, където... Къде ли? Сам не знаеше. Но Тайнственият непознат бе признал, че Хомо сапиенс отново е подлъган с най-жестоката от всички измами, по-жестоката дори от първата — живота на Земята. Хората бяха възкресени и оставени на тази планета като обекти на необозримо научно изследване. Това беше положението. И когато изследванията приключат, Човекът пак ще хлътне в тъмата и забравата. Отново измамен.

Но какво би спечелил Непознатият, след като казваше това на някои подбрани хора? Защо бе избрал малцина да му помогнат в разгрома на другите Етични? Към какво в действителност се стремеше загадъчният Хикс? Дали лъжеше Сам, Сирано, Одисей и останалите, които Сам още не познаваше?

Клемънс нямаше представа. Тънеше във Великия мрак, както беше и на Земята. Но едно знаеше без никакви съмнения. Искаше този речен кораб.

Мъглите се разнесоха, времето за закуска свърши. Той погледна водния часовник и удари голямата камбана над рубката. Още с последния звън отекнаха дървените свирки на сержантите. Нагоре и надолу по десетмилната ивица на Речната долина, известна като Пароландо, се чуваше пронизителното им пицене. После задумкаха тъпаните и държавата се залови за работа.

[1] Здравей, лейтенант Гревъл. Какво е, станало? — Б. пр. ↑

[2] Добро утро, Шефе. Онзи тлъст мошеник крал Джон току-що прие двама шпиони. — Б. пр. ↑

Пароландо имаше 17 000 жители, но речният кораб щеше да вземе само сто и двадесет. Двадесет от тях вече бяха сигурни, че ще тръгнат. Сам и Джо Милър, Лотар фон Рихтхофен, Ван Боом, Дьо Бержерак, Одисеи, трима инженери, крал Джон и жените, живеещи под един покрив с тях. Останалите щяха да научат дали са работили за нищо едва няколко дни преди отплаването на кораба. В един момент имената щяха да бъдат написани на листчета хартия и пуснати в голяма телена кутия. Щяха да я въртят дълго, после Сам да я спре и с превръзка на очите да пъхне ръка, за да изтегли едно след друго стоте имена. И тези късметлии щяха да попълнят екипажа на „Не се наема“.

Ако можеше да се вярва на Тайнствения непознат, „Не се наема“ трябваше да плава около пет милиона мили. При изминати средно 335 мили в денонощие щяха да изтекат, преди да достигнат края на Реката, четиридесет и една години. Разбира се, не биха могли да отхвърлят по толкова. Екипажът щеше да слиза на брега за продължителен отдих, ремонтите също щяха да отнемат време. Всъщност беше възможно речният кораб и да се износи, въпреки намерението на Сам да натоварят множество резервни части. Щом експедицията тръгнеше по пътя си, ставаше немислимо да се връщат за части, нито имаше откъде другаде да ги вземат. Оттук нататък нямаше начин да намерят значителни количества метал.

При мисълта, че когато се добере до изворите на Реката, ще бъде на сто и четиридесет години, Клемънс се чувстваше особено.

Но какво представляваше това в сравнение с предстоящите му хиляди сезони младост?

Погледна през илюминаторите на носа. Равнината беше изпълнена с народ, слизащ като лавина от хълмовете към фабриките. Зад него самите хълмове гъмжаха от хора, тръгнали към работните си места в намиращите се там цехове. Цяла малка армия щеше да се труди по голямата язовирна стена на северозапад, недалеч от основата на планината. В частта между два стръмни хълма се изграждаше

бетонен вал, предназначен да прегради водата на поток, извиращ близо до планински връх. Когато язовирът се запълнеше, щяха да използват напора за задвижването на електрогенератори, които да дават енергия на фабриките.

В момента получаваха необходимата им енергия от един граалов камък. Три пъти дневно гигантски стъпков трансформатор поемаше заряда и го пращаше по алуминиеви кабели до високото колкото двуетажна къща устройство, наречено батадензатор. Това бе електронно изобретение от края на двадесети век, което за една стотна от микросекундата можеше да погълне огромни порции и да ги отдава с всякакво напрежение от една десета на волта до сто киловолта. То беше прототип на батадензатора, който щяха да монтират на речния кораб. Засега енергията се използваше предимно в направената от Ван Боом режеща машина, предназначена да раздробява желязно-никеловите парчета, изкопани в равнината. Можеха да я приложат и за топенето на метал. Под затревените подножия на планината, с много труд и на висока цена, от алуминиевия силикат в глината бе извлечен материалът за кабелите на батадензатора. Но този източник бе изчерпан и сега единственото икономически приемливо находище се намиреше в Соул Сити.

Сам седна до бюрото си, отвори чекмедже и извади от него голяма книга, подвързана с ципа от въздушен мехур на риба. Хартията ѝ беше направена от бамбукови влакна. Това бе неговият дневник — „Записките на един Лазар“. За да отбелязва всекидневните случки и размислите си, той си служеше с мастило, получено от вода, танинова киселина, добита от дъбова кора и въглерод от ситно смлян суспензиран въглен. С напредъка на технологията в Пароландо щеше да използва електронен записващ уред, обещан му от Ван Боом.

Едва започна да пише и тъпаните задумкаха. Големите предаваха тирета, малките — точки. Кодът беше Морзовата азбука, а езикът — есперанто.

След броени минути фон Рихтхофен щеше да слезе на брега.

Сам стана и погледна навън. На половин миля от него се виждаше бамбуковият катамаран, на който преди десет дни Лотар фон Рихтхофен отплава надолу по течението. През илюминаторите на десния борд се забелязваше набита фигура със светлокафява коса,

която излизаше през портата на двореца на крал Джон. Отзад вървяха телохранители и подмазвачи.

Джон Кочината искаше да е сигурен, че фон Рихтхофен няма да предаде на Сам никакви тайни послания от Илуд Хакинг.

Бившият монарх на Англия, сегашен съуправник на Пароландо, носеше пола на червени и черни квадратчета, съединени като пончо кърпи и високи до коленете алени ботуши от кожа на речен дракон. Широкият му кръст беше опасан от масивен кожен колан с множество ножници, събрали стоманени кинжали, къс меч и стоманена брадва. В ръката си държеше стоманен скиптър — един от многото поводи за препирни между Сам и краля. Американецът не желаше да хабят метал за подобни безполезни анахронизми, но Джон бе настоял и той отстъпи.

За момента Клемънс извлече известно удовлетворение от мислите за името на своята матка нация. На есперанто Пароландо означаваше „Земя на двама“ и я нарекоха така, защото я управляваха наистина двама владетели. Ала той не споменаваше пред Джон, че другият превод може да бъде „Земя на Твен“.

Джон вървеше поутъпканата в пръстта пътека край ниското дълго здание на една фабрика и след малко се озова пред стълбата на къщата му. Неговият телохранител, едър бандит с прозвище Шарки, дръпна въжето на камбанката.

Сам промуши глава навън и извика:

— Качвай се на борда!

Онзи вдигна към него бледосините си очи и махна на Шарки да мине пред него. Кралят се пазеше от наемни убийци и имаше причини за това. А необходимостта да дойде тук му беше и неприятна, но знаеше, че фон Рихтхофен първо ще докладва на Сам.

Телохранителят влезе, огледа рубката на капитана, провери и трите стаи на „тексаса“. От задната спалня Клемънс чу ниско и мощно ръмжене, подобно на лъвско. Шарки бързо се върна и затвори вратата.

— Джо Милър може и да е болен, обаче би хапнал за закуска десетина шампиони по борба и ще поиска втора порция — отбеляза с усмивка Сам.

Шарки не отговори и даде сигнал през илюминатора Джон да се качва, без да се страхува от засада.

Катамаранът бе изтеглен на брега. Фон Рихтхофен тръгна през равнината с едната ръка хванал дръжката на своя граал, а с другата — дървения крилат жезъл на посланик. През втори илюминатор Сам виждаше дългнестата фигура на Дьо Бержерак, повел взвод към южната стена. Ливи не се мяркаше никъде.

Монархът влезе и Клемънс го поздрави:

— Bonap matenon, lohano!

Когато бяха насаме, Джон се дразнеше от отказа му да се обръща към него с *Via Rega Mosto* (Ваше величество). Всъщност *La Konsulo* беше конституционната титла и дори тя неохотно се изплъзваше от устата на Сам. Той насърчаваше другите да го наричат *La Estro* (Шефа), защото така още повече ядосваше краля.

Джон изсумтя и се настани до кръглата маса. Друг телохранител — грамаден мургав прамонголец с едри кости и невероятно могъщи мускули, на име Закскромб, умрял вероятно около 30 000 години преди новата ера, запали огромната му кафява пура. Зак, както беше известен, бе и най-силният мъж в Пароландо с изключение на Джо Милър. Ех, можеше да се спори дали титантропът е човек — поне със сигурност не принадлежеше към вида *Хомо сапиенс*.

На Сам му се искаше той да се вдигне от леглото, присъствието на Зак го изнервяше. Но Джо успокояваше болките си с дъвка за мечти. Преди два дни буца сидерит се бе изплъзнала от челюстите на кран, когато Милър мина под него. Операторът се кълнеше, че е станало случайно, ала Сам имаше някои подозрения.

Той дръпна от пурата си и попита:

— Напоследък да си чувал нещо за твоя племенник?

Джон не трепна, но очите му леко се разшириха. После впи поглед в Клемънс.

— Не, а трябваше ли да съм чул?

— Само се чудех. Обмислях дали да не поканим Артур за преговори. Няма причина вие двамата да се опитвате да се убиеете взаимно. Знаеш ли, това не е Земята. Защо да не сложим край на старите вражди? Какво като си го пуснал в чувал в някакъв речен приток? Било каквото било. Можем да се възползваме от неговите дървета, нужен ни е повече варовик за производството на калциев карбонат и магнезий. А при него ги има в изобилие.

Другият се взря яростно в него, после прикри очи с клепачи и се усмихна.

„Лукавият Джон — каза си Сам. — Лицемерният Джон. Презреният Джон.“

— За да получим дървесина и варовик, ще трябва да платим със стоманени оръжия — отвърна кралят. — Няма да позволя моят скъп племенник да сложи ръце върху още стомана.

— Просто реших да споделя с тебе, защото по обед...

Джон се вцепени.

— Да?

— Ами мислех да повдигна въпроса пред Съвета. Бихме могли и да гласуваме.

Монархът се отпусна.

— О, така ли?

Сам каза безгласно: „Смяташ, че си се отървал. Педро Ансурес и Фредерик Ролф са на твоя страна, а в Съвета пет срещу три гласа оформят «не»...“

Още веднъж му хрумна да отмени Магна Харта и някои наложителни неща да станат възможни. Но това би могло да доведе до гражданска война и да означава край за неговата мечта.

Крачеше напред-назад, докато крал Джон гръмко и с гадни подробности описваше последното си завоевание — поредната блондинка. Сам се опитваше да не чува думите, още се вбесяваше от самохвалството на този тип, макар че сега всяка жена, приела Джон, трябваше да се сърди единствено на себе си.

Малката камбанка звънна и Лотар фон Рихтхофен влезе. Днес носеше косата си дълга и с красивото си малко, приличащо на славянско, лице изглеждаше не толкова набит и с по-добра външност от Гъоринг. Двата добре се познаваха от Първата световна война, защото бяха служили заедно под командването на Манфред фон Рихтхофен, по-големия брат на Лотар. Див, безразсъден и твърде симпатичен, изглежда, тази сутрин посланикът бе изгубил усмивката и любезното си държание.

— Каква е лошата новина? — подкани го Сам.

Лотар взе предложената му чаша бърбън, изгълта я и каза:

— Синьоро Хакинг тъкмо довършва строежа на своите укрепления. Соул Сити има стени с височина дванадесет фута, от всички страни дебели по десет. Хакинг се държа гнусно с мен, много гнусно. Нарече ме ofejo и honkio^[1], думите ми бяха непознати. Нямах желание да го питам за значението им.

— Ofejo може би произхожда от английското ofay — каза Сам, — но никога не съм чувал другото. Honkio ли беше?

— Ако си имаш работа с Хакинг в бъдеще, често ще слушаш тези думи — увери го Лотар. — И ще си имаш. Накрая той заприказва по-конкретно, ала след като избълва порой обиди, най-вече за моите нацистки предци. Нали знаеш, че на Земята никога не съм чувал за нацисти, понеже през 1922 година загинах в самолетна катастрофа. Стори ми се ядосан на нещо... може би поначало гневът му да е нямал нищо общо с мен. Но същността на речта му се свеждаше до това, че е в състояние да ни отреже от боксита и другите минерали.

Сам се облегна на масата, докато нещата наоколо отново станат ясни пред очите му. Сетне промълви:

— И аз ще глътна малко от кентъкската смелост.

Фон Рихтхофен продължи:

— Хакинг изглежда не особено доволен от уредбата на своята държава. Една четвърт са черни от Харлем, умрели между 1960 и 1980 година, една осма са черни от Дахомей през осемнадесети век. Но има и четвърт араби ухабити от четирнадесетото столетие, а те са фанатици, които още твърдят, че Мохамед е техният пророк и са тук само за кратко изпитание. После следват една четвърт индийци от Средновековието и те са дравидийци, индоевропейци с много тъмна кожа, както и една осма отвсякъде и от всякакви епохи. Сред тях малко повече от половината са живели преди двадесети век.

Сам кимна. Макар че възкресеното човечество включваше хора, появили се през двумилионната година преди новата ера чак до 2008-а, 25 процента от всички бяха родени след 1899 година — ако изчисленията не лъжеха.

— Хакинг иска неговият Соул Сити да бъде населен почти само от черни. Казва, че когато живял на Земята, вярвал в осъществимостта на расовата интеграция. По онова време бялата младеж била свободна от расовите предразсъдъци на родителите си и това му вдъхвало надежда. Но в неговата територия не се намират много от белите му

съвременници. А арабите ухабихи направо го влудяват. Ти знаеше ли, че на Земята Хакинг станал мюсюлманин? Отначало бил от Черните мюсюлмани — местна американска разновидност. После минал към истинския ислям, отишъл на поклонение в Мека и бил непоколебимо уверен, че арабите, макар и да се водят за бели, не са расисти. Обаче клането на суданските негри, извършено от суданските араби, както и историята на тяхното заробване на черни хора не му давали мира. Все едно тези ухабихи от четиринадесети век не са расисти — те просто са религиозни фанатици и голям трън в петата. Той не го каза, но бях там десет дни и видях достатъчно. Ухабитите искат да обърнат в своята вяра Соул Сити и ако не успеят да направят това мирно, ще го сторят с кръв. Хакинг копнее да се отърве и от тях, и от дравидийците, които, изглежда, се смятат за по-висши от африканците с всякакъв цвят на кожата. Във всеки случай синьоро ще продължи да ни снабдява с боксит, ако му изпратим всички свои негри в замяна на неговите ухабихи и дравидийци. Плюс увеличени доставки на стоманени оръжия. Плюс по-голям дял в необработения сидерит.

Сам изпъшка. Кралят се изплю на пода. Американецът се озъби.

— Merdo, Iohano^[2]! Дори един Плантадженет не може да храни по моя под! Използвай плювалника или се махай!

Крал Джон се наежи и Сам се насили да потисне гнева и отчаянието. Моментът не беше подходящ за сблъсък. Суетният монарх никога не би отстъпил по въпроса за плюенето, който всъщност беше дреболия.

Клемънс махна с ръка примирено и каза:

— Хайде, забрави за това! Плюй колкото си щеш! — Но не се удържа и добави: — Разбира се, стига и аз да имам същата привилегия в твоя дом.

Джон изръмжа и пъкна в устата си парче шоколад. Говореше с мърморещ и стържещ глас, който трябваше да покаже, че и той силно е разгневен, обаче си налага самообладание с големи усилия.

— Този сарацин Хакинг получава твърде много. Аз смятам, че достатъчно дълго целувахме черната му муцуна. Неговите искания забавиха построяването на нашия речен съд...

— Кораб, Джон — уточни Сам. — Кораб е, а не съд.

— Кораб-мораб. Казвам ви — да завладеем Соул Сити, да посечем жителите му и да сложим ръка на минералите. Тогава ще успеем да произвеждаме алуминий на самото място. Всъщност дори бихме могли там да построим кораба. И за да сме сигурни, че никой няма да ни се меси, би трябвало да завоюваме всички държави между нас и Соул Сити.

Лудият за власт Джон.

Обаче Сам беше склонен да мисли, че поне веднъж той е прав. След около месец Пароландо щеше да разполага с оръжията, които биха направили осъществимо предложението на Джон. Само че Публия бе дружеска страна и не искаше прекалено скъпо, а Тайфонуйо, макар и да настояваше за много повече, бе позволила да изсекат до голо дърветата ѝ. Все пак беше възможно и двете държави да кроят планове за производство на оръжия от никела и желязото, получено срещу тяхната дървесина, с които да нападнат Пароландо.

Диваците отгатак Реката вероятно замисляха същото.

— Не съм свършил — рече фон Рихтхофен. — Хакинг предяви исканията си за размяна на граждани — човек срещу човек. Но няма да склучи никакво споразумение, ако не пратим някой черен да преговаря с него. Каза, че бил обиден от мисията ми, понеже съм бил пруски юнкер, заслужаващ ритник по задника. Ех, щял да погледне през пръсти на това, защото не сме знаели какво правим, стига следващия път да му изпратим член на Съвета. Който да е негър.

Пурата едва не падна от устата на Сам.

— Но ние нямаме черен съветник!

— Точно така. Хакинг казва, че най-добре било да изберем някой.

Джон прокара и двете си ръце през своята дълга до раменете кафеникава коса, после стана. Под миглите с цвят на лъвска грива бледосините му очи мятаха мълнии.

— Този сарацин си въобразява, че може да ни нарежда как да решаваме вътрешните си дела. Аз съм за война!

— Скъпи Йохано, само минутка — вметна Клемънс. — Имаш сериозна причина да побеснееш, както казал старият фермер, когато паднал в клозетната дупка, но истината е, че сме в състояние доста добре да се браним... ама не можем да нахлуем и окупираме която и да е голяма територия.

— Да окупираме ли? — възкликна Джон. — Ще изколим половината и ще оковем другата половина!

— Светът се е променил много след твоята смърт, Джон... ъ-ъ, Ваше величество. Всеизвестно е, че съществуват и по-фини форми на заробване освен откритата, но не искам да се впускам в спор за определяне на понятията. Няма полза от врявата, както рекла лисицата на кокошките. Просто временно назначаваме още един съветник. И го изпращаме при Хакинг.

— В Магна Харта не съществува клауза за временно назначен съветник — напомни Лотар.

— Можем да променим Хартата — предложи Сам.

— За това е необходимо гласуването на всички.

Джон изпръхтя погнусата си. Той и Сам Клемънс бяха се сблъскали в твърде многобройни разпалени спорове относно човешките права.

— Има и още нещо — кимна Лотар, все така усмихнат, но в гласа му се долавяше раздражение. — Хакинг пита дали на Файърбрас ще бъде позволено да ни посети и да поразгледа наоколо. Файърбрас прояви особен интерес към нашия самолет.

От устата на краля изхвъркнаха слюнки.

— Той пита дали ни пука, ако прати шпионин!

— Не зная — рече Сам. — Файърбрас е началник-щаб на Хакинг. Може да си създаде по-различна представа за нас. Той е инженер... Мисля, че има и докторат по физика и съм чувал за него. Лотар, ти какво научи?

— Много ме впечатли — каза фон Рихтхофен. — Роден е през 1974 година в Сиракуза, щата Ню Йорк, Баща му бил черен, а майка му, — наполовина ирландка и наполовина индианка от ирокезите. Участвал във втората експедиция, спуснала се на Марс, и в първата, влязла в орбита около Юпитер...

„Хората наистина са го направили! — мислеше си Сам. — Кацнали са на Луната, после и на Марс. Сякаш книгите на Жул Верн и Хърбърт Уелс са оживели. Фантастично, но не по-фантастично от този свят. Всъщност не повече от всекидневната досада в света през 1910 година. Нищо не можеше да се обясни по начин, задоволителен за който и да е разумен човек. Всичко беше невероятно.“

— Джон, днес ще поставим въпроса пред Съвета — съобщи той, — стига да нямаш възражения. Ще обявим общи избори за временен съветник. Лично аз предпочитам Юзая Коубър.

— Коубър е бил роб, нали? — рече Лотар. — Не знам. Хакинг заяви, че не искал никакви Чичо-Томовци.

„Щом веднъж си бил роб, оставаш си роб завинаги — каза си Сам. — Дори ако нещастникът въстава, убива и го убиват при протеста му срещу робството... след възкресението си той пак не се възприема като свободен човек. Роден е и отраснал в свят, просмукан от гнилата същина на робията, и всяка негова мисъл или действие са опетнени, променени неуловимо. Коубър се е родил през 1841 година в Монтгомъри, щата Алабама, научили го да чете и пише, служил в дома на господаря си като секретар. През 1863 убил сина на своя патрон, избягал на Запад и от всичко друго избрал да стане каубой, после миньор. През 1876 бил убит от копието на индианец сиукс. Бившият роб бил ликвидиран от човек, на когото предстояло да се превърне в такъв. Сега Коубър е възхитен от този свят — или поне така твърди, — защото никой не може да го зароби или да го държи в робство. Но той е слуга на собственото си съзнание и на реакцията на своите нерви. Дори когато вирне глава, ще подскочи, ако някой изплющи с камшик, и ще сведе чело, преди да се спре...“

Защо, о, защо човекът бе върнат към живот? Мъжете и жените бяха съсипани от случилото се на Земята и никога нямаше да успеят в заличаването на причиненото зло. Последователите на Втората възможност заявяваха, че Хомо сапиенс изцяло може да се промени. Но тези от Втората възможност бяха сбирщина любители на дъвката за мечти.

— Ако Хакинг нарече Коубър „Чичо Том“, Коубър ще го убие — отбеляза американецът. — Препоръчвам да изпратим него.

Кафеникавите вежди на Джон се вдигнаха и Сам знаеше за какво мисли в момента. Вероятно би могъл да използва Юзая Коубър по един или друг начин.

Хвърли поглед на водния часовник.

— Време е за контролната обиколка. Джон, имаш ли желание да дойдеш? Ще се присъединя към тебе след минутка.

И той седна до бюрото си да попише още малко в дневника.

Това даде възможност на онзи да излезе пръв, както подхождаше на бивш крал на Англия и значителна част от Франция. Сам мислеше, че е смешно да занимаваш ума си с това кой пред кого върви, обаче неприязънта му към съдружника беше толкова силна, че не понасяше дори такава дребна победа за него. Вместо да спори или просто да тръгне пръв, от което Джон би изпаднал в пристъп на бяс, той се престори, че има работа.

Сам догони групата, включваща шестима съветници, на входа на химическата фабрика. Минаваха бързо през цеховете. Миризмите, надигащи се от азотната и сярната киселина, от сухата дестилация на дървото за производство на спирт, ацетон, креозот^[3], терпентин и оцетна киселина, от ваните с формалдехид за обработка на човешките изпражнения и изстърганите от планинските склонове лишеи, от които извличаха калиевия нитрат — всички те, съчетани, биха могли да накарат и хиена да повърне закуската си. В стоманолеярната съветниците се опекоха и оглушаха, докато крачеха покрай трошачките, заваръчните и ковашките отделения. В мелниците за варовик и във фабриката за магнезий се покриха с бял прах. В завода за алуминий отново бяха опечени, зашеметени и прогонени от вонята.

В момента оръжейната работилница горе сред хълмовете бездействаше. Тук бе тихо, ако не се заслушвах в далечните шумове, но не беше красиво. Земята бе разкопана, дърветата — изсечени, а черният и парлив дим от фабриките нагоре по Реката се носеше над планините.

Посрещна ги Лобенгула ван Боом, полузулусът-полуафриканер от края на двадесети век, техният главен инженер. Беше хубав мъж с тъмнобронзова кожа и къдрава коса. Извисяваше се на шест фута и три инча, тежеше към двеста и петдесет фунта. Бе се родил в окоп през Кървавите години.

Поздрави ги доста сърдечно (той харесваше Сам и достатъчно добре понасяше Джон), но обичайната му усмивка липсваше.

— Готов е — каза, — обаче искам моите възражения да бъдат вписани. Това е чудесна играчка, която вдига голям шум. Внушителна е наглед и би убила човек, само че е безполезна и прахосническа.

— Както го описваш, би трябвало да си член на Конгреса — отбеляза Сам.

През високата врата на бамбуковата постройка Ван Боом ги поведе към масата, върху която лежеше стоманен пистолет. Той го взе и дори в голямата му длан оръжието изглеждаше огромно. После мина край другите и излезе на слънце. Сам се ядоса. Протегна ръка към пистолета, но този човек го пренебрегна. Ако Ван Боом смяташе да им демонстрира модела навън, защо не каза веднага?

— Инженери — промърмори Клемънс.

След това сви рамене. По-лесно е да уцелиш мисурийско муле между очите с носа на гемията си, отколкото да промениш характера му.

Ван Боом вдигна механизма тъй, че слънчевите лъчи да заискрят по сребристосивия метал.

— Пистолетът „Марк I“ — заяви той. — Нарекохме го така, защото Шефът го изобрети.

Гневът на Сам се стопи като лед при пролетен разлив на Мисури.

— Това е еднозарядно ръчно огнестрелно оръжие, пълни се откъм затвора, спусъкът е с кремъчен ударник, има и нарезна цев.

Той хвана пистолета в дясната си ръка.

— Ето как се зарежда. Тласките напред превключвателя на спусъка от лявата страна на дулото и затворът се освобождава. После натискате надолу цевта с лявата си длан. Това вкарва предпазителя в ръкохватката, където той действа като лост за повдигане на ударника.

Ван Боом бръкна в торбичка, окачена на колана му, и извади голямо кафяво полукълбо.

— Куршум шестдесети калибър, направен от бакелит, иначе казано — от фенолформалдехидна пластмаса. Натискате го ето така, докато пасне в нарезите на цевта.

После измъкна от торбичката лъскаво пакетче с черно съдържание.

— Това е заряд от черен барут, опакован в нитратна целулоза. По някое време, за в бъдеще, ще имаме кордит вместо барут. Тоест ако решим да използваме оръжието. Сега слагам заряда в камерата със запалния край напред. Направен е от усукана нитратна хартия, просмукана с барут. Вдигам цевта с лявата си ръка, ето така, и я заключвам на мястото ѝ. „Марк I“ е готов за стрелба. Обаче при спешна нужда, ако взривателят не се запали, можете да сипете барут през дупчицата точно пред мерника. В случай че пистолетът не

произведе изстрел, препоръчвам да вдигнете петлето на ударника с десния палец. Забележете този отводник на изгорелите газове в дясната страна на защитния екран, той предпазва лицето на стрелеца.

През това време някакъв мъж донесе голяма дървена мишена и я постави в рамка с четири крака. Мишената беше отдалечена на двайсетина ярда, Ван Боом се обърна към нея, вдигна пистолета, стисна го с двете си ръце и се прицели през мерника и мушката.

— Застанете зад мен, господа — заяви той. — Поради нагорещаването при преминаването през въздуха повърхността на куршума ще обгори и ще остави тънка димна следа, която можете да наблюдавате. Вследствие на малкото си тегло пластмасовият куршум трябва да бъде с голям калибър, а това увеличава устойчивостта срещу вятър. Ако искаме да използваме нашето оръжие — на което решително се противопоставям, — при „Марк II“ можем да вдигнем калибъра до седемдесет и пети. Далекобойността е около петдесет ярда, но точността не я бива над тридесет, пък и на такова разстояние няма с какво толкова да се похвалим.

Кремъкът беше в петлето. Когато Лобенгула ван Боом натиснеше спусъка, то щеше да падне надолу и да се отрие в приличащата на пила повърхност на ударника, който покриваше запалния подсип и трябваше да бъде изтласкан напред, за да открие края на барутния заряд.

Щом спусъчният лост освободи петлето, се чу щракане, контактният край блесна и последва гръм. Щракането-блясъкът-гръмът отнеха толкова време, колкото бързото изговаряне на трите думи поред и след като пистолетът подскочи в ръката му от силния удар на петлето и кремъка, Ван Боом успя да го върне в прицелната линия.

Куршумът наистина остави подир себе си много рехава димна следа, която бързо се разпръсна от духащия с петнадесет мили в час вятър. Сам гледаше зад инженера и действително видя как куршумът изви в дъга и понесен от вятъра, се стрелна към мишената. Но Ван Боом сигурно се бе упражнявал, защото ядрото се заби близо до централната ѝ точка. Проби до половина мекия чам, пръсна се и остави голяма дупка в дървото.

— В човек няма да се забие много надълбоко — отбеляза Ван Боом, — ала ще издълбае широко отверстие. И ако попадне близо до кост, парчетата му би трябвало да я натрошат.

През следващия час консулите и съветниците бяха щастливо заети да се редуват в стрелбата. Крал Джон показваше особено силно удоволствие, придружено от малко страхопочитание, защото никога досега не бе виждал пистолет. Няколко години след възкресението си се бе запознал с барута, но само при употребата му в бомби и ракети.

Накрая инженерът рече:

— Господа, ако продължавате в този дух, ще изчерпите запасите ни от куршуми, а за направата им отиват много работа и материали. И това е една от причините да възразявам срещу изработването на повече такива оръжия. Другите причини са — първо, „Марк I“ е точен само отблизо, второ, зареждането и стрелбата отнемат толкова време, че един добър стрелец с лък може да повали трима с пистолети, докато те пълнят, като същевременно остане извън далекобойността им. Отгоре на всичко пластмасовият куршум не може да се използва отново за разлика от стрелата.

— Всичко това са празни приказки! — възрази Клемънс. — Самият факт, че имаме такива оръжия, ще покаже нашето технологично и военно превъзходство. Още преди началото на битката ще уплашим врага до смърт. А и ти забравяш, че обучението на добрия стрелец с лък е дълго, но всеки може да стреля с подобен пистолет след сравнително кратък урок.

— Вярно — призна Ван Боом. — Ама дали ще уцели някого? Освен това си мислех дали да не произвеждаме стоманени арбалети. С тях не се борава бързо като с големите лъкове, но не изискват повече обучение от пистолетите, а стрелите може да се използват отново. И те са дяволски по-смъртоносни от тия шумни и смрадливи измишльотини.

— Не, сър! — натърти Сам. — Не, сър! Настоявам да направим поне двеста от тези. Ще екипираме с тях нова група — Стрелците на Пароландо. Те ще се превърнат в ужаса на Реката, ще видиш!

[1] Епитети с обиден оттенък, обозначаващи хора от индоевропейски произход, т.е. и белите, (негърски жаргон). — Б.пр. ↑

[2] По дяволите, Джон! — Б. пр. ↑

[3] Специална течност, която предпазва от гниене. — Б. ред. ↑

За разнообразие крал Джон подкрепи Сам. Настоя първите два пистолета да бъдат за тях двамата, а следващата дузина — за техните телохранители. После можело да организират и обучат новата група.

Сам беше благодарен за поддръжката, но си отбеляза наум да проверява мъжете, които трябваше да влязат в състава на Стрелците. Не искаше повечето да се окажат привърженици на Джон.

Ван Боом не се и опита да прикрие своето възмущение.

— Ето какво ще ви кажа! Ще взема добър лък от тис и десетина стрели, после ще застана на петдесет ярда. По даден сигнал всички Можете да тръгнете към мен и да стреляте с вашите „Марк I“... а аз ще ви поваля, преди да наближите достатъчно, за да ме улучите! Да се обзаложим ли? Готов съм да рискувам живота си!

— Не ставай дете — подхвърли му Клемънс.

Ван Боом изви очи нагоре.

— *Аз ли се държа детински?* Излагаш на опасност Пароландо — и своя кораб, защото искаш да си играеш на *пистолети*!

— Щом бъдат изработени пистолетите, можеш да се захванеш с направата на каквито лъкове пожелаеш — рече американецът. — Виж какво! Ще направим и брони за Стрелците! Това би трябвало да премахне твоите възражения! Защо не се сетих по-рано? Ами че нашите хора ще бъдат облечени в стомана, която ще отблъсква като сламки оръжията на врага, дето са от каменната ера. Нека използват своите тисови лъкове и кремъчни остриета. Те ще отскачат и Стрелците ще имат достатъчно време, за да издухат противника в съседната земя!

— Забравяш, че бяхме принудени да разменяме руда и дори метални оръжия за дърво и други необходими материали. Врагът ще разполага със стрели, които имат стоманени върхове, а те спокойно пробиват броня. Не забравяй също Креси и Аженкур.

— С тебе човек просто не може да се разбере — каза Сам. — Ти наистина *трябва да си* наполовина холандец, такъв инат си.

— Ако твоето мислене е типичен пример за интелекта на белите хора, радвам се, че съм наполовина зулус — отвърна Лобенгула ван Боом.

— Не се обиждай. И те поздравявам за пистолета! Ето какво ти предлагам — да го наречем „Ван Боом — Марк I“. Как ти звучи?

— Предпочитам името ми да не се свързва с това — отвърна инженерът. — Така да бъде. Ще приготвя вашите двеста пистолета. Но бих искал те да са от подобрената версия „Марк II“.

— Нека първо да произведем тези двеста, после ще започнем с другите. Не е добре да се туткаме прекалено дълго в опити да направим съвършеното оръжие и изведнъж да се окаже, че нямаме никакво. Все пак...

Продължи с темата за „Марк II“, беше пристрастен към механичните джунджурийки. На Земята изобрети доста неща и за всяко вярваше, че ще му донесе цяло състояние. Стигна и до печатарската машина на Пейдж, в която вложи — и то *потъна* — всичкото си богатство, спечелено от книгите. Сам се замисли за типографското чудовище и как този великолепен уред го докара до банкрут. За секунда Пейдж и Ван Боом се сляха в едно, той почувства угризения и лека паника.

След това инженерът се оплака за материалите и труда, вложени в техния ПВМ-1 — прототип на въздушна машина. Сам не му обърна внимание и тръгна с другите към хангара, разположен в равнината — на миля северно от жилището му. Летателният апарат бе само частично завършен, но и когато щеше да бъде готов за полет, пак щеше да има същия вид на крехък скелет, както и сега.

— Подобен е на самолетите, произвеждани през 1910-а — каза фон Рихтхофен. — Щом седна в кабината, ще бъда открит от кръста нагоре. Тази машина повече от всичко друго прилича на метално водно конче. Основната цел е да изпитаме ефективността на мотора с дървесен спирт и нашите материали.

Фон Рихтхофен обеща първият полет да бъде извършен до три седмици и показа на американеца чертежите на ракетометите, които трябваше да бъдат окачени под крилето.

— Апаратът ще може да носи около шест малки ракети, но най-вече ще бъде пригоден за разузнаване. Няма да се движи с повече от

четиридесет мили в час срещу вятъра, но да се пътува с него ще бъде голям кеф.

Сам остана разочарован от факта, че самолетът не беше двуместен. Очакваше с нетърпение да полети за първи път в живота си... тоест във втория си живот. Ала фон Рихтхофен каза, че следващият прототип ще има две места и Клемънс ще бъде първият му пътник.

— Е, след като проведеш тестовете — уточни Сам.

Предполагаше, че Джон ще възрази и ще поиска най-напред той да бъде издигнат в небето. Но очевидно Джон не гореше от желание да се откъсва от земята.

Последната им цел беше корабостроителницата, на половината път между хангара и къщата на Сам. Апаратът в оградата от борови трупи щеше да бъде завършен след около седмица. „Огнен дракон 1“ бе амфибия-прототип, който щеше да постави началото на работата по големия кораб. Представляваше красива машина с дебели стени от магналий, дълга към тридесет и два фута и с формата на кръстосвач от флотата на САЩ, но с колела и три оръдейни кулички на елегантната горна палуба.

Използваше пара, гореше дървесен спирт, можеше да се движи и във вода, и по земя, носеше екипаж от единадесет души и според заявленията на Сам беше неуязвима.

Той потупа студения сив корпус и изрече:

— Защо да се тревожим дали ще имаме стрелци с лъкове? Или за каквото и да било, щом разполагаме с това? Подобна непобедима сила сама може да смаже цяло кралство. И притежава парно оръдие, каквото светът, на Земята или на тази планета, никога не е виждал. Затова има такъв огромен котел.

Общо взето, обиколката го направи щастлив. Беше вярно, че едва сега започваха с плановете за големия речен кораб. Но за разработването им трябваше време. А бе и жизненоважно тази държава първо добре да подготви отбраната си, като самата подготовка му доставяше удоволствие. Той потри ръце, запали нова пура и пое дълбоко в дробовете си зеления дим.

Тогава видя Ливи.

Любимата му Ливи, боледувала толкова дълги години и накрая умряла в Италия през 1904 година.

Върната към живота, младостта и красотата, но уви — не за Сам Клемънс.

Хванала дръжката на своя граал, тя вървеше към него. Бе облякла бяла пола с ален ръб, стигаща до средата на бедрата ѝ, и носеше тънък бял шал вместо сутиен. Имаше чудесно тяло, хубави крака и красиво лице. Челото ѝ беше широко и атлазено бяло, очите бяха големи и блестящи, а устните — пълни и добре оформени, усмивката — привлекателна, зъбите — дребни и много бели. Обикновено разделяше косата си; отпред я спускаше гладко вчесана, отзад — извита в осморка. Зад ухото си бе втъкнала едно от огромните пурпурни цветя, които приличаха на рози, но растяха на лианите, увиващи се по железните дървета. Огърлицата ѝ беше направена от спираловидни червени прешлени на рогата риба.

Сякаш коте облиза сърцето на Сам.

Докато вървеше към него, тя се поклащаше и гърдите ѝ подскачаха под полупрозрачния плат. Ето я неговата Ливи, която винаги бе толкова стеснителна, носеше тежки дрехи, покриващи я от шията до глезените, и никога не се съблече пред него на светло. Сега му напомняше за полуголите жени на Сандвичевите острови. Почувства се неловко и знаеше защо. Неговата прекомерна сдържаност сред тях се дължеше колкото на нежеланата им привлекателност, толкова и на отвращението му — всяко от двете чувства зависеше от другото, но нямаше нищо общо с местните жители, каквито бяха.

Пуританското възпитание на Ливи не я бе съсипало. На Земята се научи да пие и да харесва бирата, дори бе пушила няколко пъти и загуби вярата си или поне имаше силни съмнения за нея. Тя даже понасяше неспирните му псувни и си отпускаше душата с един-два пиперливи израза, ако момичетата не бяха наоколо да чуят. В обвиненията, че е цензурирала книгите му и така ги е осакатила, нямаше нищо вярно. Той сам вършеше почти цялата цензорска работа.

Да, Ливи винаги беше проявявала приспособимост. Прекалена. Сега, след двадесетгодишна раздяла с него, се бе влюбила в Сирано дьо Бержерак. И Сам смутено долавяше, че този див французин е докоснал в нея нещо, което и Клемънс би могъл да пробуди, ако не беше толкова сдържан. Но след всички дълги години на Реката и

поетите количества дъвка за мечти и той се отърси от повечето задръжки.

Доста късно.

Освен, ако Сирано изчезнеше от сцената...

— Здравей, Сам — каза тя на английски. — Как си в този прекрасен ден?

— Тук всеки ден е прекрасен — отвърна. — Дори не можеш да побъбриш за времето, какво остава пък нещо да направиш с него!

Тя имаше хубав смях.

— Ела с мен до грааловия камък. Почти стана време за обяд.

Постоянно се заклеваше да не я доближава, защото твърде силно го болеше. И винаги се възползваше и от най-нищожната възможност да я доближи колкото можеше.

— Как е Сирано? — попита той.

— О, много е щастлив, защото най-сетне ще се сдобие с рапира. Оръжейникът Билдрън му обещал една от първите — след твоята и другите за съветниците, разбира се. На Сирано му е трябвало толкова време да се примири с факта, че никога няма да държи в ръката си сабя от метал. После чу за метеорита и дойде тук — а сега най-големият фехтувач в света ще има шанс да докаже на всички, че неговата слава не е лъжа, както разправят някои.

— Е, хайде, Ливи, не съм казвал, че хората са лъгали за славата му. Казах, че може да са преувеличавали. Не вярвам в онази история как удържал сам срещу двеста противници.

— Сражението при Порт дьо Нел е самата истина! И не са били двеста! Точно ти раздуваш историята, Сам, както винаги си правил. Те били тълпа наемни бандити, може да са наброявали стотина, а може и да не са. Но даже да са били само двадесет и петима, факт е, че Сирано ги е нападнал сам, за да спаси своя приятел шевалие Дьо Линиер. Убил двама, ранил седем и прогонил останалите. Това е святата истина!

— Не искам да се впускам в препирни за достойнствата на твоя мъж — каза той. — Или за каквото и да било. Нека просто си поговорим, както едно време... преди да се разболееш.

Тя спря. Лицето ѝ помрачня.

— Сам, винаги съм знаела, че негодуваше заради моята болест.

— Не, не беше така — отрече Клемънс. — Мисля, че съм се чувствал виновен за болестта ти, сякаш аз съм я причинил. Но никога

не съм те мразил заради нея. Ако съм мразил някого, мразил съм себе си.

— Казах, че негодуваше и го демонстрираше по най-различни начини. О, може и да си мислил, че винаги си бил благороден, мил и любящ — и да, беше през повечето време, наистина. Но достатъчно често гледаше, говореше, мърмореше, ръкомахаше... как да ти го опиша точно? Не мога, обаче знаех, че ми се гневиш и понякога се отвърщаваш от мен, защото просто бях болна.

— Не е вярно! — извика той толкова силно, че неколцина се загледаха в тях.

— Защо да спорим? Дали е било така или не, вече няма значение. Тогава те обичах, сега също по някакъв начин. Но не както преди.

Клемънс мълчеше до края на разходката през равнината до голямата гъба на грааловия камък, а пурата имаше вкус на най-долнопробен боклук.

Сирано не беше там, той ръководеше строежа на част от стената, която след време щеше да пази речния бряг. Сам остана доволен. Достатъчно трудно му бе да се среща с Ливи насаме, ала когато тя беше с французина, мислите му ставаха непоносими.

Разделиха се мълчаливо.

При него дойде красива жена с чудесен меден цвят на косата и той успя за малко да се освободи от чувствата си към Ливи. Казваше се Гуенафра и бе умряла на около седемгодишна възраст в страна, превърнала се по-късно в Корнуол^[1], по времето, когато финикийците отишли там да разработват рудници. Възкръснала между хора, в сред които никой не използвал нейния древен келтски, и била осиновена от група, говореща английски. Според описанието ѝ един от членовете ѝ бил сър Ричард Франсис Бъртън, когото Сам като че ли беше видял на брега преди падането на метеорита. Бъртън и приятелите му построили малък платноход и потеглили към изворите на Реката — както би могло да се очаква от човек, прекарал половината си живот в проучване на необятните простори на Африка и другите континенти. На Земята Бъртън бе дирил изворите на Нил, а вместо тях открил езерото Танганайка. Но в този свят той отново потърсил началото на река — най-великата от всички, — без да се стряска от възможността тя да е дълга десет или дори двадесет милиона мили.

След малко повече от година корабчето му било нападнато от зли хора, един от тях забил каменен нож в малката Гуенафра и я хвърлил в Реката, където тя се удавила. На другия ден се събудила някъде във високите ширини на Северното полукуълбо. Времето било по-студено, светлината — по-слаба, а тамошните хора казвали, че трябвало да изминеш около двадесет хиляди граалови камъка, за да се озовеш в земя, където слънцето винаги наполовина се подавало над планините. Там живеели космати люде с маймунски лица, високи десет фута и тежаци по седемстотин-осемстотин фунта.

(Наистина Джо Милър бил един от местните титантропи.)

Хората на север по Реката, които я осиновили, говорили *suomenkielta*, на английски това означаваше фински език. Наблизо — надолу по течението — шведи от двадесети век водели мирен живот. Гуенафра отрасла сравнително щастливо при своите любящи втори родители. Научила фински, шведски, английски, есперанто и китайски диалект от четвъртото столетие преди новата ера.

Удавила се отново при злополука и се събудила в този район. Още помнеше Бъртън и лелееше детинското си увлечение по него. Но беше реалистка, готова да обича и други мъже. Бе обичала и тъкмо се бе разделила с последния, както Сам дочу. Търсеше човек, който да ѝ е верен, а такива лесно не се намираха в Речния свят.

Сам чувстваше силно влечение към нея. Единственото, което го спираше да я покани в своята къща, беше страхът да не ядоса Ливи. Този страх бе смехотворен — докато живееше със Сирано, тя нямаше никакви права над него. И съвсем ясно му даде да разбере, че не я интересува какво прави той нито в личния, нито в обществения си живот. И въпреки това, противно на всякаква логика, Сам се боеше да прибере у дома друга жена. Не искаше да скъса последната тъничка нишка.

Побъбри с Гуенафра и се увери, че тя все още е необвързана.

[1] Полуостров във Великобритания. — Б. ред. ↑

От обедата му се пригади. „Рулетката“, скрита някъде във фалшивото дъно на граала, със случайното разбъркване на числата си му предложи ястие, което само най-коравият индианец би преглътнал, но сигурно и той би могъл да усети някой и друг напън за повръщане. Сам изхвърли цялата храна, утешавайки се с две пури, малко цигари и шест унции непознато, ала превъзходно и силно питие. Дори от аромата вкусовите пъпки на езика му бяха готови да се впуснат в танц.

Срещата с Джон и Съвета продължи три часа. След доста кавги и няколко гласувания решиха да поставят пред народа въпроса за промяна в Хартата, тъй че изборът на временен съветник да стане възможен. Джон проточи нещата цял час, като твърдеше, че не било необходимо да се гласува. Защо Съветът просто да не кажел, че поправката е приета, и така да приключат всичко? Сякаш никакви обяснения не успяваха да прояснят тези проблеми в главата на краля. Не че му липсваше ум, само беше емоционално неспособен да схване същността на демокрацията.

Гласуваха единодушно да приемат Файърбрас като официален гостуващ-съгледвач на Хакинг. Но винаги щяха да го държат под око.

След всичко това Джон стана и дръпна реч, в някои моменти чувствата му надделяваха и преминаваше от есперанто на нормандски френски. Той мислеше, че Пароландо трябва да нахлуе в Соул Сити, преди Соул Сити да е нахлул в Пароландо. И нападението трябвало да се осъществи още щом бъдат готови pistolетите и бронираната амфибия „Речен дракон I“. Обаче може би щяло да бъде по-добре, ако първо проверят колко струват желязото и войските им срещу Нови Бретан. Неговите шпиони били уверени, че Артур скоро замислял да ги нападне.

Двамата подлизурковци на Джон го подкрепиха, но другите, включително Сам, провалиха предложението при гласуването. Лицето на монарха почервения, той се разпсува и заудря с юмруци по дъбовата маса, ала никой не промени мнението си.

След вечеря тъпаните препредадоха съобщението на Хакинг. Файърбрас щеше да пристигне на следващия ден, малко преди обяд.

Сам се върна в своя кабинет. На светлината на лампи, в които гореше рибено масло — е, скоро щяха да имат електрическо осветление, — той и инженерите Лобенгула ван Боом, Таня Велитска и Джон Уесли О'Брайън обсъждаха идеите си за речния кораб и драскаха приблизителни скици по листовете хартия. Хартията все още не достигаше, но за чертежите щяха да се нуждаят от огромни количества. Ван Боом каза, че трябвало да изчакат, докато успеят да произведат един определен вид пластмаса. По нея можело да се чертае с намагнитени „писалки“, а поправките лесно се нанасяли чрез размагнитване. Според Клемънс това би било чудесно. Но той искаше да започнат построяването на речния кораб в мига, в който завършат амфибията. Холандският потомък не бе съгласен. По пътя имаше твърде много пречки.

Преди края на срещата Ван Боом извади лъскав „Марк I“ от голяма торба.

— Вече разполагаме с десет такива — каза той. — Този е твой, дар от Инженерния корпус на Пароландо. А ето и двадесет барутни заряда с двадесет пластмасови куршума. Можеш да си ги сложиш под възглавницата, когато лягаш.

Сам му благодари, инженерите си тръгнаха и той залости вратата. Отиде да поприказва с Джо Милър в задната стая. Джо още беше буден и каза, че тази нощ нямало да се упоява, щял да стане от леглото на сутринта. Сам пожела приятни сънища на гиганта и влезе в своята спалня до рубката. Изпи две глътки бърбън и легна. След малко успя да се унесе в дрямка, макар да се боеше, че дъждът в три часа сутринта ще го събуди както винаги, а после трудно ще заспи отново.

Събуди се, но дъждът отдавна бе отшумял. Отнякъде долитаха виковете, последва взрив, който разтърси къщата. Той изскочи от леглото, уви кърпа около кръста си, грабна една брадва и се втурна в рубката. Изведнъж си спомни за пистолета, обаче реши да се върне за него, щом разбере какво става.

Реката още тънеше в мъгла, но от нея нахлуваха стотици тъмни фигури, а отгоре стърчаха върховете на високи мачти. По равнината и хълмовете навсякъде пламтяха факли. Биеха тъпани.

Разнесе се още един взрив. След ослепителен блясък в нощта във всички посоки се разхвърчаха някакви тела.

Погледна през десния илюминатор. Портата в стената от трупи около двореца на Джон зееше и през нея група мъже тичаха навън. Сред тях се забелязваше и набитата фигура на самия Джон.

По това време от мъглите над Реката изникнаха още хора. В ярката звездна светлина се виждаше как се строяваха и напредваха редица след редица. Първите нашественици вече стигнаха до големите фабрики и бързо се придвижваха към хълмовете в планинското подножие. От хвърлени по защитниците бомби в цеховете последваха няколко експлозии. Сетне лумна червена дъга, изчезна и нещо черно се стрелна към него. Сам се метна на пода. Отново се чу гръм, подът се разклати и стъклото на илюминаторите се посипа из стаята. Вътре навлезе остър дим, който бавно се разсея.

Трябваше да стане и да бяга, ала не можа. Беше оглушал и вцепенен. Вероятно друга ракета щеше да полети към него, този път може би по-точно насочена.

Гигантска ръка стисна рамото му и го дръпна нагоре. Друга се плъзна под краката му и той беше изнесен навън. Ръцете и гръдният кош на великана бяха много космати, с горещи и твърди мускули като на горила. Дълбок глас, сякаш отекващ от железопътен тунел, изръмжа:

— Не ше притешнявай, Шефе.

— Пусни ме на земята, Джо — нареди Клемънс. — Всичко ми е наред, ако не броим срама. И тук всичко е наред, длъжен съм да се срамувам.

Шокът избледняваше и чувство на относително спокойствие запълни мястото му. Появата на грамадния титантроп му върна душевното равновесие. Добрият стар Джо Милър — може и да беше тъповат прачовек и болен в момента, но пак струваше колкото цял батальон.

Джо бе надянал кожените си доспехи. В едната ръка стискаше дръжката на невероятна по размери двуостра стоманена брадва.

— Кои ша тежи? — избоботи дрезгаво. — Да не ша от Шоул Шити?

— Не зная. В настроение ли си за битки? Как ти е главата?

— Боли. Да, мога да ше бия шъвшем шпокойно. Оттук накъде отиваме?

Сам го поведе надолу по склона към мъжете, събиращи се около Джон. Някой извика името му и той се обърна, за да види високата източена фигура на Дьо Бержерак, Ливи вървеше до него. Тя носеше малък щит от покрит с кожа дъб и копие със стоманен връх. Сирано държеше дълго, мътно сияещо острие. Очите на Сам се разшириха. Беше рапира.

— Mon Dieu! — каза французинът и премина на есперанто. — Твоят ковач ми даде това веднага след вечеря, нямало смисъл да чакаме.

Той замахна с рапирата и разсече въздуха с пронизително съскане.

— Отново живея. Стомана... остра стомана!

Близък взрив принуди всички да се проснат с лица към земята. Сам изчака да се увери, че към тях не лети друга ракета, после погледна към рубката. От прякото попадение предната стена зееше разбита, огънат скоро щеше да обхване и „тексаса“. Бе загубил дневника си, но по-късно можеше да си прибере граала. Той беше неунищожим.

В следващите няколко минути от дървените базуки, крепящи се върху раменете на бойците от Пароландо, полетяха в клатушкащи се дъги тежки ракети с пламтящи опашки. Падаха близо до враговете, понякога и сред тях, избухваха в огнени кълба и големи облаци черен дим, бързо отнасян от вятъра.

Притичаха трима вестоносци. Нападението започнало на три места, навсякъде откъм Реката. Главните сили били съсредоточени тук, явно за да бъдат пленени водачите на Пароландо и да бъдат превзети по-важните фабрики и амфибията. Другите две армии се намирали на около миля от двете страни. Нашествениците били от Нови Бретан, Клеоменуйо и улмаки от отсрещния бряг. Улмаките бяха диваци, живели в Сибир около 30 000 години преди новата ера, чиито потомци се преселили през Беринговия пролив, за да станат американски индианци.

„Ето колко струва шпионската служба на крал Джон — помисли Сам. — Освен... освен ако и той е замесен в нападението. Но тогава нямаше да стои тук, където могат да го унищожат всеки миг...“

Пък и Артур от Нови Бретан никога не би сключил сделка с чичото, който го бе убил.

Ракетите продължаваха да излитат и от двете страни, петфунтовите бойни глави с техния шрапнел от надробени камъни косяха жертвите си. Хората от Пароландо имаха предимство — можеха да залягат, а снарядите им избухваха сред изправени срещу тях мишени. Нашествениците бяха принудени да не спират придвижването си, в противен случай по-добре да поемеха към дома.

Въпреки всичко беше страшно да лежиш на земята и да чакаш поредната шумна експлозия с надеждата, че няма да бъде по-близо от предишната. Письците на ранените не изглеждаха толкоз сърцераздирателни, защото Сам така оглуша, че едва ги чуваше, а и бе твърде разтревожен за себе си, та да мисли за другите. Внезапно ракетите престанаха да подмятат света. Огромна длан разтърси рамото на Сам. Вдигна очи — мнозина около него се изправяха на крака. Сержантите крещяха в проглушените уши на своите хора, за да оформят боен ред. Врагът беше толкова близо, че не прибягваше до ракетите, а може би вече бе свършил запасите си.

Пред тях се намираше тъмна маса от пиццящи и врескащи демони. Затичаха нагоре по хълма и първата, втората, третата редица паднаха, пронизани от стрели. Но следващите не нарушиха строя. Прескачаха повалените и продължаваха нататък. И изведнъж стрелците бяха прегазени, намушкани или смазани с боздугани.

Сам вървеше точно зад Джо Милър, който бавно пристъпваше напред, секирата му се издигаше и падаше. В един миг гигантът рухна, враговете се сборичкаха отгоре му като глутница чакали върху лъв. Клемънс се опита да стигне до него. Бладвата му разби щит, глава и някаква вдигната ръка, после усети изгаряща болка в ребрата си. Тласкаха го назад, все по-назад, а той сечеше с бладвата, след това тя изчезна от десницата му, заседнала в нечий череп. Препъна се в купчина дървени парчетии. Над него се намираше горящият под на разрушената му къща, все още крепящ се на три пламнали пилона.

Обърна се на хълбок и внезапно напипа пистолета си „Марк I“, който бе оставил до леглото. Наблизо се търкаляха три барутни заряда с техните нитратни запалници и няколко пластмасови куршума. Взривът ги бе изхвърлил от къщата.

Край него двама мъже се въртяха като в танц, ръцете им напрегнато бяха вкопчени една в друга; те пъшкаха от усилието и впиваха бесни погледи в окървавените си лица. Спряха и Сам разпозна крал Джон — неговият противник бе по-висок и с не толкова масивно телосложение. Шлемът беше паднал от главата му, той също имаше червеникавокафява коса, а очите му бяха сини в светлината от пламъците на битката.

Американецът отвори пистолета, сложи в него куршума и заряда, както правеше сутринта на хълма, върна цевта на мястото ѝ и стана. Двамата мъже още се бореха, ту единият леко се дръпваше назад, ту другият, всеки от тях се опитваше да повали врага си на земята. В дясната си ръка Джон стискаше стоманен нож, а съперникът му — стоманена брадва; левите им ръце бяха вкопчени в китката до оръжието на противника.

Сам се огледа, никой не налиташе към него. Пристъпи и вдигна дулото, като здраво държеше големия пистолет. Натисна спусъка, чу се изщракване, „Марк I“ отскочи встрани от тежкия ударник, последва проблясък, но той върна мушката към целта, след това всред пукот и облак дим нападателят на Джон падна настрани. Цялата дясна половина на черепа му бе пръсната на парчета.

Кралят рухна задъхан. Надигна се и погледна Сам, който презареждаше оръжието:

— Хиляди благодарности, партньоре! Този човек беше моят племенник Артур!

Клемънс не отговори. Ако бе мислил по-хладнокръвно, щеше да изчака Артур да убие Джон и *после* да счепи черепа му. По ирония на случая Сам, който можеше много да спечели от смъртта на Джон Кочината, стана негов спасител. Отгоре на всичко нямаше защо да очаква благодарности — тоя мъж не притежаваше нищо подобно в душата си.

Сам свърши с презареждането и се отдалечи в търсене на Джо Милър. Но видя Ливи да се олюлява, едър улмак с увиснала кървава лява ръка я тласкаше назад, нанасяйки удари с каменната си брадва по нейния щит. Копието ѝ се бе пречупило и след броени секунди дивакът щеше да я повали на колене или да натроши щита. Клемънс хвана пистолета откъм цевта и смаза тила на улмака с дръжката. Ливи падна изтощена и ридаеща. Искеше му се да приседне до нея и да я успокои,

обаче тя не беше ранена, а той не знаеше къде е Джо Милър. Хвърли се в биещата се купчина хора и го съзря — отново изправен с размах разсичаше глави, туловища и ръце.

Сам спря на няколко крачки от някакъв мъж, който заобикаляше Джо откъм гърба, стиснал голяма искряща брадва. Той стреля и куршумът отнесе част от гърдния кош на дивака.

Минута по-късно нашествениците побягнаха, за да си отърват кожата. Небето сивееше. На светло вече се виждаше как хората на Пароландо прииждаха от север и юг. Бяха разбили другите две бойни колони и подкрепленията превъзхождаха по численост враговете. Освен това носеха ракети, с които взривиха корабите и канутата, чакащи да отнесат победените.

Писателят чувстваше твърде силно въодушевление, за да унива заради жертвите и щетите. За първи път се отърси от паниката, която винаги го налягаше по време на сражение. И през последните десет минути той всъщност се *наслаждаваше* на битката.

Миг по-късно удоволствието му се изпари. Херман Гьоринг, гол и с подивял поглед, със спечена от кръв коса, се появи на бойното поле. С вдигнати нагоре ръце той викаше:

— О, братя и сестри! Срам! Срам! Вие убивахте, вие мразихте, вие жадувахте за хекатомбата и възторга на изстреблението! Защо не захвърлихте оръжията и не посрещнахте с любов враговете си? Защо не ги оставихте да сторят с вас каквото пожелаят? Щяхте да страдате и да умрете, но крайната победа щеше да бъде за вас! Врагът би почувствал вашата обич — и може би ще се поколебае, преди отново да разпали война. А после, след време навярно щеше да се запита: „Какво правя? Защо правя това? Каква полза има? Нищо не спечелих И вашата любов би се просмукала през камъка, оковал сърцето му, и...“

Джон доближи Гьоринг откъм гърба и го удари по главата с дръжката на ножа си. Русокосият проповедник падна по лице и не помръдна.

— Това очаква предателите! — извика Джон. Огледа се бясно и кресна: — Къде са Трималхио и Мордонт, моите пратеници?

— Не са толкова глупави, че да се мотаят наоколо — рече Сам. — Никога няма да ги хванеш. Подозират, че си узнал за тяхната измяна.

Ударът, нанесен на Гьоринг от Джон, беше нарушение на закона, защото в Пароландо всеки имаше право да говори свободно. Но Сам не смяташе, че да арестуват Джон би било най-подходящото за момента действие. На него също му се искаше да удари немеца.

Все още разплакана, наблизко мина залитащата Ливи. Той я последва до мястото, където Сирано седеше върху купчина трупове. Благородникът бе получил десетина не особено тежки рани, а рапирата му лъщеше окървавена от върха до ефеса. Бе се проявил великолепно.

Ливи се хвърли в прегръдката му и Сам се извърна. Тя дори не му благодари, че ѝ спаси живота.

Грохотът зад него го накара да се завърти. Остатъците от къщата пропаднаха заедно с пилоните.

Усещаше силите си изцедени, ала днес въобще нямаше почивка. Трябваше да установят жертвите и щетите и да отнесат мъртвите до една фабрика сред хълмовете. Там от техните мазнини произвеждаха глицерин. Необходимостта беше ужасна, но притежателите на телата нямаха нищо против. На другия ден щяха да се озоват живи и здрави някъде далече по Реката.

Освен това трябваше да държат цялото население в готовност да грабне оръжието, както и да ускорят работата по изграждането на крайбрежните стени, а после да разпратят разузнавачи и вестоносци, за да определят съотношението на военните сили. Улмаките заедно с хората от Клеоменуйо и Нови Бретан можеха да предприемат с цялата си мощ ново нападение.

Един от капитаните съобщи, че Клеомен — управникът на Клеоменуйо — е намерен мъртъв близо до Реката, където парче каменен шрапнел пробил черепата му. Така посрещна смъртта си доведеният брат на великия спартанец Леонид, бранил прохода Термопили. Поне това беше краят му в тази територия.

Сам посочи няколко мъже, които веднага да потеглят с лодки към двете страни. Натоварени бяха със задачата да ги осведомят, че Пароландо не се стреми към възмездие, стига новите управници да гарантират дружеското си отношение. Джон се оплака, че е бил длъжен да се посъветва с него, последва кратък, но ожесточен спор. Сам накрая се съгласи, че той по принцип е прав, обаче нямал време, за да обсъжда и тези проблеми. Джон възрази, че според закона е следвало

да намери време. За всяко решение те трябваше да постигнат консенсус помежду си.

Необходимостта да се съгласи и с това беше омразна на Клемънс, но кралят бе отново прав. Не можеха да си позволят издаване на противоречиви заповеди.

Тръгнаха заедно да огледат фабриките и установиха, че повредите не бяха големи. Разбира се, нашествениците не бяха имали никакво желание да ги разрушават, защото възнамеряваха да ги използват. Амфибията „Речен дракон I“ бе останала непокътната. Сам изтръпна, щом се замисли какво можеше да се случи, ако тя беше завършена и попаднеше във вражески ръце. С нея противникът би могъл да съкруши центъра на силите на Пароландо и да пренесе битката в покрайнините до идването на подкрепления. И той реши да постави около апарата многобройна специална стража.

Следобед заспа в колибата на един от съветниците. Струваше му се, че току-що е притворил очи, когато го раздрусаха, за да се събуди. Джо стоеше над него, от грамадния му хобот лъхаше мирис на бърбън.

— Делегацията от Шоул Шити току-що шлеже на брега.

— Файърбрас! — възкликна американецът и стана от креслото. — Въобще бях забравил за този мъж! Ама че време избра да се появи!

Тръгна надолу към Реката, където един катамаран бе вързан за брега близо до граалов камък. Джон вече се намираше там и приветстваше делегацията, състояща се от шестима черни, двама араби и двама индийци. Файърбрас беше нисък човек с бронзова кожа и къдрава коса, с големи кафяви очи, в които имаше зелени пръски. Огромните чело и рамене и пращящият от мускули врат не подхождаха на кльощавите му крака, сякаш всичко у него бе събрано в горната половина на тялото. Отначало заговори на есперанто, после премина на английски: твърде особен, пълен с термини и жаргон, които Сам не разбираше. Но Файърбрас излъчваше топлота и откритост, накарали Клемънс да се почувства добре от самото му присъствие.

— Хайде да се върнем към есперанто — каза усмихнато Сам и сипа в чашата на госта още скоч, колкото за три големи глътки. — Това жаргонът на космонавтите ли е, или диалектът на Соул Сити?

— Марсиански — отвърна Файърбрас. — Английският на Соул Сити е страшно объркан, но естествено официалният език е есперанто,

макар че Хакинг мислеше и за арабския. Ала той вече не е много щастлив със своите араби — добави по-тихо и хвърли поглед на Абд ар-Рахман и Али Фазгули от състава на делегацията.

— Както сам виждате, не сме в състояние да провеждаме дълга, спокойна конференция. Не сега. Имаме да разчистваме, да съберем сведения какво става извън Пароландо и да организираме отбраната си. Е, вие, разбира се, сте добре дошли и ще стигнем до нашата работа след няколко дни.

— Нямам нищо против — каза Файърбрас. — Бих искал да поогледам наоколо, ако не възразявате.

— Аз не, обаче моят съконсул също трябва да даде съгласието си.

Джон се усмихна, сякаш зъбите го боляха от допира с въздуха — този път сигурно беше вярно, — и потвърди, че Файърбрас е добре дошъл. Но винаги, когато напуска определеното му жилище, щяла да го съпровожда почетна стража. Пратеникът му благодари, докато друг делегат — Абдула Х — за протестира гръмко и доста сквернословно. Файърбрас мълча около минута, после поиска от Абдула да се държи вежливо, защото тук са гости. Сам му беше признателен за това, ала все пак се запита дали словоизлиянието и забележката не са били договорени предварително.

Не му беше лесно да седи и да слуша, въпреки че язвителните нападки бяха насочени към бялата раса въобще, а не към отделни хора. Макар и да се почувства неловко от това, той бе принуден да се съгласи с Абдула. Беше прав за някогашните условия. Но старата Земя я нямаше, живееха в нов свят.

Сам лично заведе делегатите до три, наредени една до друга колиби, бивше притежание на убити снощи мъже и жени. После се нанесе в постройка, разположена близо до делегацията.

До грааловия камък забумтяха тъпани. След минута други тъпани отгатък Реката затътнаха в отговор. Новият вожд на улмаките искаше примирие. Предишният вожд Шрубграйн бил наказан със смърт и главата му щяла да бъде докарана с кану след не повече от час, ако могат да се договорят за мир. Шрубграйн бе извършил измяна спрямо своите хора, като ги поведе към разгром.

Сам заповяда да предадат искане за среща е новия управител Трилбърм.

Тъпаните от Земята на Чернски съобщиха, че Иеясу, който властваше в двадесетмилната ивица между Нови Бретан и Клеоменуйо, е нахлул в Нови Бретан. Вестта означаваше, че новобретонците няма да досаждат на Пароландо, но тя безпокоеше Сам. Иеясу беше много амбициозен човек. Щом обедини своята държава с Нови Бретан, може би ще реши, че е достатъчно силен да завземе Пароландо.

Последваха още удари на тъпани. Публий Крас изпращаше хиляди поздрави и най-сърдечни почитания, щеше да ги посети на другия ден, за да види какво — би могъл да направи в помощ на Клемънс и Джон.

„И също да види доколко лошо сме ударени и дали сме станали лесна плячка“ — каза си Сам. Досега Публий бе склонен към сътрудничество, но мъж, служил под командването на Юлий Цезар, би могъл да има и собствен вариант на цезаризма.

С увита в окървавена кърпа глава, подкрепян от двама свои последователи, покрай него мина препъващият се Гъоринг. Сам се надяваше той да оцени намека и да напусне Пароландо, обаче не разчиташе особено на схватливостта на немеца.

Легна да спи през нощта, докато навсякъде наоколо горяха факли, а стражите сезираха в сенките и мъглите. Въпреки тежката преумора сънят му беше тревожен. Мяташе се, въртеше се, дори веднъж се събуди с разтуптяно сърце и тръпнеца от студ кожа, сигурен, че в колибата има някой трети. Напълно подготвен бе да види сенчестата фигура на Тайнствения непознат, приклепнал до възглавницата му. Но освен чудовищното туловище на Джо, проснато върху грамадното бамбуково легло до него, нямаше никой.

На следващата сутрин той стана неосвежен в един обновен свят. Дъждът в три сутринта изми кръвта и смрадта на барут. Трупове ги нямаше, небето беше чисто и синьо. Заловиха се за обичайните си занимания, но бяха намалели с около четиристотин и петдесет мъже и жени. Половината от тях се намираха във фабриката за глицерин, другите — в болницата. Изпълниха и волята на онези, които пожелаха да се избавят от страданията. Имаше време, когато брадвата бе единственото средство за евтаназия, ала сега, благодарение на технологията в Пароландо, извършваха това с хапче калиев цианид.

Някои решиха да изтърпят. Скоро техните крайници или очи щяха да израстат наново. Тези, които не можеха да понесат болката, се качиха в Самоубийствения експрес, а останалите след тях тела попаднаха в съответната фабрика.

Секретарката на Сам беше убита. Той попита Гуенафра дали би искала да заеме мястото на Мили. Гуенафра му се стори много доволна. Новият пост ѝ даваше високо положение и тя не криеше, че ѝ харесва да бъде близо до него. Обаче Лотар фон Рихтхофен не изглеждаше доволен.

— Защо да не бъде моя секретарка независимо от вашата връзка?
— попита Сам.

— Няма причина — отвърна Лотар, — освен факта, че бих имал по-добър шанс с нея, ако тя много не се навърта около тебе.

— Нека да спечели най-добрият.

— Такова е и моето схващане, но не ми харесва да ѝ губиш времето или да я поощряваш в чувствата ѝ. Знаеш, че докато Ливи е тук, надали ще споделиш дома си с друга жена.

— Ливи няма думата за собствените ми постъпки — каза Клемънс. — Ще се радвам, ако запомниш това.

Лотар се усмихна със свити устни.

— Разбира се, Сам.

Гуенафра се мъкнеше навсякъде с него, водеше си бележки, изпращаше и приемаше съобщения, уреждаше дневното му разписание и срещите. Макар и да бе твърде зает, намираше пролуки за разговори и закачки с нея и всеки път, когато я погледнеше, душата му се сгръвяше. Гуенафра като че го обожаваше.

Минаха два дни. Денонощната работа на смени по амфибията даваше видими резултати. Подир още два дни щяха да завършат машината. Делегацията от Соул Сити се разхождаше навсякъде под наблюдението на двама от хората на крал Джон. Джо Милър, който след битката пак легна болен, сега каза, че отново бил добре. Сам вече имаше и Гуенафра, и титантропа до себе си, светът му се струваше много по-уютен, дори и да беше твърде далече от каквато и да е Утопия. По телеграфа на тъпаните дойде известие, че Одисей е натоварил кремък и ще се върне след месец. Бе тръгнал като командир на флотилия от десет кораба, за да размени стоки с предводителката на Селинуйо. На Земята тя била графиня Хънтингтън, Селина Хейстингс, родена през 1707, умряла през 1791 година. Сега беше от Църквата на Втората възможност и даваше своя камък на Пароландо само защото там оставяха мисионерите на Гъоринг да говорят на воля. Срещу кремъците тя получи обещание за малък метален параход, с който възнамеряваше да пътува нагоре и надолу по Реката и да проповядва. Сам смяташе, че госпожата постъпва глупаво. Още при първото спиране на брега щяха да ѝ прережат гърлото, за да ѝ отнемат корабчето. Но това беше неин проблем.

Съветниците се срещнаха с делегацията от Соул Сити около кръглата маса в най-голямата зала на двореца на Джон. Клемънс желаше да отложи срещата, защото настроението на Джон бе още по-гадно от обичайното. Една от жените му направила опит да го убие, поне той твърдеше така. Ударила го с нож в ребрата, преди да ѝ счупи челюстта и да разбие главата ѝ в ъгъла на своята маса. Час по-късно, без да дойде на себе си, жената умряла, тъй че трябваше да приемат уверенията на краля, че го е нападнала първа. Сам би искал да събере свидетелства от безпристрастни очевидци, но нямаше начин.

Джон страдаше от болки в раната, беше полупиян от погълнатия като обезболяващо бърбън и силно раздражен от дързостта на мацката да се опълчи срещу него. Седеше отпуснат в широко дъбово кресло с висока облегалка, богато украсено с резба и тапицирано с червена

кожа на рогата риба. Едната му ръка придържаше глинен съд, пълен догоре с уиски, от устните му висеше цигара и гледаше всички намръщено.

В момента говореше Файърбрас.

— Някога Хакинг изповядвал пълната сегрегация на белите хора и останалите. Той пламенно вярвал, че белите никога не биха могли да приемат, и то да приемат с цялата си душа онези, които са различни — тоест черните, азиатците, полинезийците и индианците. За цветните единственият начин да живеят достойно, да се чувстват красиви, да са пълноценни и горди личности, бил да следват пътя на сегрегацията. Равни, но разделени. После неговият водач Малкълм Х напуснал Черните мюсюлмани. Малкълм Х разбрал, че греши. Не всички бели били дяволи, расистки демони, както и не всички негри имали сплеснати носове. Хакинг избягал от Щатите и се заселил в Алжир, където открил, че не цветът на кожата, а начинът на мислене водел към расизъм.

„Трудно е да се нарече оригинално или изненадващо откритие“ — помисли Сам, обаче реши да не прекъсва никого.

— Тогава бялата младеж на Съединените щати или поне голямата част от нея отхвърляла предразсъдъците на своите родители и подкрепяла черните в тяхната борба. Те излизали на улицата на демонстрации, участвали в бунтове, давали живота си за негрите. Наглед искрено им симпатизирали и не защото смятали това за задължение, ами защото черните били хора, а към хората можеш да изпитваш симпатия и дори да ги обичаш. Обаче в присъствието на бели американци Хакинг никога не могъл да си отпусне докрай душата, колкото и да се стараел да ги възприема като човешки същества. Той бил погубен, както били погубени повечето възрастни бели. Но се опитвал да харесва онези от тях, които били на негова страна, и уважавал младежите, когато казвали на родителите си и на своето бяло расистко общество да вървят по дяволите. После умрял като всеки друг независимо от цвета на кожата. И се озовал сред древни китайци, където не се чувствал особено щастлив, понеже те гледали на всички останали народи като на по-нисши от себе си.

Сам си спомни за китайците в Невада и Калифорния в началото на 60-те години на деветнадесети век — работливите, пестеливи, тихи, покорни и усмихнати дребнички кафяви мъже и жени. Изтърпяваха

злини, които повечето хора не биха причинили и на едно муле. По тях плюеха, псуваха ги и ги измъчваха, пребиваха ги с камъни и ги изнасилваха, но те понасяха почти всяко унижение и престъпление, което човек може да понесе. Нямаха абсолютно никакви права, нямаха нито покровител, нито защита. И никога не мърмореха, не се бунтуваха, просто си траеха. Какви мисли криеха зад тези подобни на маски лица? И те ли се уповаваха в превъзходството на всеки китаец над белите дяволи? Ако е било така, защо нито веднъж не отвърнаха на удара с удар? Щяха да ги изтребят, ала поне за малко биха се почувствали като храбреци.

Обаче жълтоликите вярваха във времето и то беше съюзник на всекиго от тях. Ако времето не донесеше сполука на бащата, щеше да донесе на сина. Или на внука.

— Затова Хакинг потеглил с еднодръвка по течението на Реката и след много хиляди мили се заселил при някакви африкански черни от седемнадесети век — говореше Файърбрас. — Били предшественици на зулусите, преди те да мигрират към южната част на Африка. След известно време ги напуснал, тъй като обичаите им били твърде отблъскващи за него, а му се стрували и прекалено кръвожадни...

После живял в територия, където населението било смесено — хуни от ранното Средновековие и бели от неолита. Приели го достатъчно добре, но му липсвали неговите хора, американските черни. Така че тръгнал отново, бил хванат и заробен от моавити, сетне избягал, отново го пленили древни евреи и попаднал в граалово робство, пак избягал, докато намерил малка общност от чернокожи, които били роби преди Гражданската война, и до някое време бил доволен. Само че техните чичо-томовски нрави и суеверия накрая му скъсали нервите, той поел надолу по Реката и живял при няколко различни народа. Един ден едри руси бели, някакви северняци, нападнали хората, при които се заселил. Сражавал се и бил убит. Възкръснал тук, Хакинг стигнал до убеждението, че единствените щастливи държави по Реката могат да бъдат съставени от люде с еднакъв цвят на кожата, еднакви възгледи и от един и същи земен период. Нищо друго нямало да потръгне, тъй като хората трудно се променят. Някога на Земята той вярвал в прогреса, защото младите имали гъвкаво съзнание. Старците щели да измрат, след време децата на белите младежи щели да бъдат още по-свободни от расови

предразсъдъци. Но тук това просто нямало как да стане, всеки човек бил с вече установен начин на мислене. И така, ако Хакинг не успеел да намери общност на бели, живели по-късно през двадесети век, той не би открил хора без расова омраза и предразсъдъци. Разбира се, белите от древността нямали нищо против черните, обаче порядките им били твърде особени за един цивилизован човек.

— И към какво ни води всичко това, синьоро Файърбрас? — попита Сам.

— Искаме еднородна нация. Не можем да съберем само черни от края на двадесети век, но можем да създадем почти изцяло черна нация. Вижте какво, ние знаем, че в Пароландо живеят приблизително три хиляди негри. Бихме искали да разменим нашите дравидийци, араби и въобще всички нечерни за вашите черни. Хакинг направи същото предложение и на съседите ви, ала няма с какво да им окаже натиск.

Крал Джон се изправи в креслото и гръмко изрече:

— Следователно твърдите, че нямате нищо, което те биха харесали?

Файърбрас погледна Джон и отвърна:

— Горе-долу. Ей, все някой ден ще успеем да им повлияем.

— Когато се сдобияте с достатъчно стоманени оръжия, така ли? — обади се Сам.

Гостът сви рамене.

Джон стовари празната си чаша върху масата.

— Добре, но ние не искаме вашите араби, вашите дравидийци или каквито и да е утайки от Соул Сити! — кресна той. — Аз ще ви кажа какво да направим! Срещу всеки тон боксит или криолит, срещу всяка унция платина ще ви даваме по един от нашите черни граждани! Задръжте си сарацинските неверници, пратете ги закуп по Реката или ги удавете — не ни пука.

— Чакай малко — каза Сам. — Не можем да раздаваме нашите граждани. Ако пожелаят доброволно — чудесно. Но никого не подменяме така просто, това е демокрация.

Лицето на Файърбрас помрачня от избухването на Джон.

— Не съм предлагал да *давате* някого. Нали знаете, че не сме търговци на роби. Става дума за доброволна размяна на човек срещу човек. Арабите ухабит, които тук са представени от Ар-Рахман и

Фазгули, се чувстват нежелани в Соул Сити и биха искали да отидат на място, където да изповядват вярата си в своя собствена общност, в нещо като Касба, така да се каже.

За Сам това звучеше подозрително. Защо да не сторят същото без проблеми в Соул Сити? Или защо просто да не си тръгнат? Една от прелестите на този свят се състоеше в липсата на обвързаност, собственост или източници на доход. Човек можеше да носи на гърба си всичко свое, а построяването на нов дом бе твърде лесно тук, където младият бамбук растеше със скорост два инча в денонощие.

Беше възможно Хакинг да иска хората му да влязат в Пароландо, за да шпионират или да се разбунтуват, когато нахлуе.

— Ще съобщим вашето предложение за размяната на всеки човек — обеща Клемънс. — Това е всичко, което можем да направим. А сега — има ли намерение синьоро Хакинг да продължи снабдяването ни с материали и дървесина?

— Стига вие да ни изпращате необработена руда и стоманени оръжия — рече пратеникът. — Обаче Хакинг обмисля повишаване на цената.

Юмрукът на Джон отново се стовари върху плота на масата.

— Няма да позволим да ни ограбват! — изкрещя той. — И сега плащаме твърде много! Не ни притискайте, синьоро Файърбрас, иначе току-виж сте се оказали без нищо! Съвсем нищо — дори без живота си!

— По-леко, Ваше величество — тихо промълви Сам и се обърна към Файърбрас: — Кралят не се чувства добре. Моля ви да го извините. Но все пак по същество е прав. Можете да ни притискате само дотам, докъдето сме стигнали.

Абдула Х, един много едър и много черен мъж, скочи, насочи големия си показалец към Сам и заговори на английски:

— Най-добре е вие, беличките, да спрете да ни оплювате. Няма да търпим никакви глупости от тебе, господин Белоснежко! Никакви! Особено от човек, дето е написал книга като твоята за черното Джим! Не понасяме расисти и си имаме работа с тях само защото засега нищо друго не можем да направим.

— Полека, друже — кимна му Файърбрас.

Той се усмихваше и Сам се зачуди дали речта на Абдула е втора част от добре подготвена програма. Вероятно Файърбрас по същия начин се питаше дали избухванията на Джон са били репетирани. Актьорите не са принудени да бъдат и политици, но политиците трябва да бъдат актьори.

Сам изпъшка.

— Синьоро Х, вие чели ли сте „Хъкълбери Фин“? Абдула се изкиска презрително.

— Не чета боклуци.

— Значи не знаете за какво говорите, нали?

Лицето на онзи се смръщи. Файърбрас се ухили.

— Ей, човече, не съм длъжен да чета тия расистки гнусотии! — развика се Абдула. — Хакинг всичко ми разказа и каквото чух, ми стига напълно!

— Прегледайте я, тогава се върнете да я обсъдим — отвърна Сам.

— Ти да не си се побъркал? — рече Абдула. — Знаеш, че в тоя свят няма книги.

— Значи загубихте, така ли е? — попита Клемънс.

Леко трепереше. Не беше свикнал черен човек да му говори по такъв начин.

— Както и да е — продължи той, — това не е литературна дискусия по време на следобедния чай. Нека се придържаме към нашата тема.

Но негърът не желаше да спре с виковете си за написаните от Сам книги. Нервите на Джон не издържаха, скочи от креслото си и изкрещя:

— *Silentu, negraco*^[1]!

Джон взе думата за черен в есперанто и включи в нея пренебрежителната частица „ас“. Твърде ясно изрази онова, което искаше.

Настъпи миг на стъписано мълчание. Зяпналата уста на Абдула Х се затвори и на лицето му се изписа тържествуващо, почти щастливо изражение. Файърбрас си прехапа устните. Джон се зъбеше, притиснал юмруци към масата. Сам дърпаше силно дима от пурата. Знаеше, че презрението на краля към цялото човечество го бе подтикнало да съчини думата. Той нямаше расови предразсъдъци, през земния си

живот едва ли бе видял и половин дузина черни. Но несъмнено знаеше как да обиди човек и това знание беше втората му природа.

— Аз напускам! — заяви Абдула Х. — И навярно ще си тръгна за вкъщи... а ако го направя, мистър Чарли, можеш да си заложиш белия задник, че ще платиш адски много, за да получаващ още алуминий и платина.

Американецът стана.

— Изчакайте минута. Ако желаете извинение, поднасям ви го от името на Пароландо.

Абдула погледна Файърбрас, който отмести погледа си, и произнесе:

— Искам незабавно извинение от него!

Сочеше крал Джон.

Сам се наведе напред и му каза полугласно:

— Ваше величество, заложили сме твърде много, за да си играеш на горделив монарх! И може би им игра точно под козовете с малкия пристъп на лошо настроение. Те кроят нещо, можеш да разчиташ на това. Извини се.

Джон се изправи.

— Не се извинявам на никого, особено на простосмъртен, който отгоре на всичко е и неверническо псе!

Сам изпръхтя и насочи пурата си към него.

— Не можеш ли да си го набиеш в дебелията глава на Плантадженет, че вече не съществуват неща като кралска кръв или божествено право и че всички сме простосмъртни? Или пък всички сме крале?

Джон не отговори, стана и излезе навън. Абдула изви очи към Файърбрас, който му кимна, и също напусна помещението.

— Е, синьоро, сега какво следва? — попита Сам. — Всички ли ще потеглите обратно?

Файърбрас поклати глава.

— Не, аз не се доверявам на прибързаните решения. Но що се отнася до делегацията на Соул Сити, участието ѝ в конференцията временно е прекратено. Поне докато Джон Безземни не се извини. Давам ви време до утре по обяд, за да решите какво ще правите.

Файърбрас се обърна с намерението да си върви, когато Сам отвърна:

— Ще говоря с Джон, въпреки че е твърдоглав като мисурийско муле.

— Ще ми бъде много неприятно да видя провала на нашите преговори само защото един човек не може да не бълва оскърбления. И ще ми бъде още по-неприятно, ако търговията помежду ни секне, понеже тогава няма да има и речен кораб.

— Не ме разбирайте неправилно, синьоро. Не отправям заплахи. Но нищо няма да ме спре. Ще получавам алуминий, дори ако за това трябва да изритам лично Джон от страната. Или другата възможност — да отида до Соул Сити и сам да си го взема.

— Влизам в положението ви — каза Файърбрас. — Обаче вие не схващате, че Хакинг не се стреми към власт. Той само иска да създаде добре защитена държава, в която гражданите да се радват на живота. И те ще се радват на живота, защото всички ще имат еднакви нрави и подобни стремежи. С други думи — всички ще бъдат черни.

— О'кей — изстена Сам и замълча, но преди Файърбрас да прекрачи прага, той го повика: — Един момент. Вие чели ли сте „Хъкълбери Фин“?

Гостът се обърна към него.

— Естествено. Като хлапе мислех, че е велика книга. Когато я прочетох отново, бях в колежа и тогава можах да видя недостатъците ѝ. Независимо от тях като възрастен ѝ се наслаждавах още повече.

— Смущаваше ли ви, че съм нарекъл Джим черньо?

— Трябва да си припомните, че съм роден през 1974-а във ферма близо до Сиракуза, щата Ню Йорк. По това време нещата се бяха променили много. В началото фермата принадлежала на моя прапрапрадядо, който заминал от Джорджия на север към Канада по „подземната железница“ и купил фермата след Гражданската война. Не, не се обидих, че сте използвали тази дума. Когато вие сте писали книгата, негрите открито са били наричани „черньовци“ и никой не се замислял за това. Вярно, че думата е обидна. Но вие сте изобразили хората; както са разговаряли, а нравствената основа на вашия роман е вътрешната борба на Хъкълбери Фин между неговия граждански дълг и чувството му към Джим като човешко същество. Накрая побеждава човешкото му чувство... Бях трогнат. Цялата книга отправя обвинение

към робството, към полуфеодалното общество по Мисисипи, към предразсъдъците... към всичко тъпо през онази епоха. Кажете, от какво да съм оскърбен?

— Но защо...

— Абдула, чието истинско име било Джордж Робърт Лий, е роден през 1925-а, а Хакинг — през 1938-а. Тогава за мнозина негрите са били „черньовци“, макар и не за всички. Те изпитали на собствения си гръб, че насилието — или заплахата с насилие, която белите използвали, за да ги потискат — било единственият път да се домогнат до правата си на граждани на Съединените щати. Вие сте умрели през 1910-а, прав ли съм? Е, сигурно незнайно колко хора са ви разказвали какво е станало след това?

Сам кимна.

— Не е за вярване. Не говоря за насилието при бунтовете. Много такива неща се случиха и през моя живот, ала нищо, доколкото разбирам, не може да се сравни с вълненията след Закона за воинската повинност в Ню Йорк по време на Гражданската война. Искам да кажа, че най-трудно си представям безнравствеността през втората половина на двадесети век.

Файърбрас се засмя.

— И все пак живеете в общество, значително по-свободно и безнравствено от гледната точка на деветнадесети век, сравнено с което и да е друго, през двадесети. Приспособили сте се.

— Предполагам — отвърна Сам. — Но двете седмици пълна голота веднага след възкресението завинаги промениха човечеството. Поне спрямо голотата. А неоспоримият факт на самото възкресение разби множество утвърдени идеи и схващания. Макар че непоклатимо твърдоглавите отново са сред нас, свидетелство, за което са вашите мюсюлмани ухабити.

— Кажете ми едно нещо, синьоро Клемънс. Били сте между ранните либерали и в много отношения сте изпреварили времето си. Вие сте се изказвали срещу робството и сте ратували за равни права. И когато написахте Магна Харта на Пароландо, настояхте в нея да бъде включено политическото равенство на всички раси и полове. Забелязвам, че почти в съседство с вас живеят черен мъж и бяла жена. Бъдете честен — не ви ли разстройва да ги гледате?

Сам пое дим, издуха го и отвърна:

— Ако трябва да бъда откровен — да, разстройваше ме. Ами как да ви обясня, истината почти ме уби! Говорът на съзнанието и говорът на рефлексите бяха две различни неща. Омразно ми беше. Но останах верен на себе си, нищо не казах, запознах се с тази двойка и се научих да я харесвам. А сега, след година, това ме смущава съвсем малко и полека-лека съвсем ще изчезне.

— Разликата между вас, представителя на белите либерали, и младежта от времето на Хакинг, както и от моето е, че ние не се дразнехме. Ние го приемахме.

— Не заслужавам ли похвала, защото се издигнах сам, хванат за душевните си тиранти? — попита Клемънс.

— Върхът си — Файърбрас премина на някакъв вид английски. — Два градуса отклонение е по-добро от деветдесет. Забоди си го на ревера.

Той напусна и писателят остана сам в залата. Дълго седя така, после се надигна от стола и излезе навън. И първият, когото видя, беше Херман Гьоринг. С все още увита с кърпа глава, но кожата му не изглеждаше толкова бледа, а очите не бяха като на старец.

— Как е главата ти? — попита Сам.

— Още ме боли. Обаче ходя, макар на всяка крачка в нея да се забиват нагорещени шипове.

— Не ми харесва да гледам как човек страда. Затова ти предлагам да избегнеш нови беди, ако не и преки мъчения, като напуснеш Пароландо.

— Заплашваш ли ме?

— Не и с действия от моя страна. Но има мнозина, които могат толкова да се раздразнят, че да те изхвърлят оттук с набучване на кол. Или ще те отнесат до Реката, за да те удавят. С твоите проповеди мътиш умовете на всички. Тази държава бе основана с една главна цел — построяването на речния кораб. Виж какво, тук човек може да приказва каквото си поиска и пак да не прегазии морала. Обаче има и хора, които понякога пренебрегват закона, и аз не бих пожелал да ги накажа, защото ти си ги предизвикал. Предлагам ти да изпълниш своя християнски дълг, като се махнеш от околността. По този начин няма да изкушаваш добри мъже и жени да прибегват към насилие.

— Не съм християнин — изръмжа Гъоринг.

— Възхищавам се на човека, който може да го твърди. Не ми се вярва някога да съм срещал проповедник, изказал същото с толкова думи.

— Синьоро Клемънс, като младеж в Германия четох твои книги, първо на немски, после и на английски. Но повърхностното лекомислие и меката ирония няма да ни отведат доникъде. Не съм християнин, макар че опитвам да се придържам към по-висшите християнски добродетели. Аз съм мисионер от Църквата на Втората възможност. Всички земни религии бяха опозорени, въпреки нежеланието на някои да признаят това. Нашата Църква е първата религия, възникнала в новия свят, и единствената, имаща шанс да оцелее. Тя...

— Спести ми лекцията — прекъсна го Сам. — Чувал съм достатъчно и от твоите предшественици, и от тебе. Казвам ти най-дружески и с желание да те предпазя от беди, а също и, за да бъда честен. Ако искаш да ми се разкараш от главата, трябва веднага да тръгнеш. Незабавно. Иначе ще бъдеш убит.

— Тогава със зората на утрешния ден ще се изправя на някое друго място и там ще проповядвам Истината, където и да съм. Виждаш ли, както на Земята, тъй и тук кръвта на мъченика е семето на Църквата. Човек, който убива един от нас, само прави така, че възможността за вечното спасение ще бъде чула от още хора. Смъртта разпръсна нашата вяра нагоре и надолу по Реката къде по-бързо от който и да било обичаен начин за придвижване.

— Моите поздравления — каза вбесеният Сам, но на английски, както често му се случваше при гняв. — Е, я си признай — не те ли притесняват неспирните убийства на вашите мисионери? Не се ли страхувате да ви свършат телата?

— Какво искаш да кажеш?

— Порция догми за някого?

Сам не предизвика друга реакция у събеседника си, освен озадачен поглед. Заговори на есперанто.

— Една от основните ви догми, ако си спомням правилно, е, че човекът не е възкресен, за да се наслаждава вечно на тукашния живот. Дадено му е само ограничено време, макар и да изглежда твърде дълго на някои, особено ако случайно не се наслаждават. Вие приемате нещо

аналогично на душата, което наричате психоморф, прав ли съм? Или понякога *ка*^[2]. Принудени сте, иначе не можете да твърдите, че човешката самоличност е непрекъснатата. Без съмнение оня, който умре, си остава мъртъв, дори ако неговото тяло бъде възпроизведено точно и оживено отново. Това второ тяло е само копие. Този „Лазар“ има съзнанието и спомените на умрелия човек, затова *мисли*, че той именно е човекът, който е умрял. Само че не е. Той просто е жив дубликат. Смъртта е прекратила съществуването на прототипа. Свършено е с него. Но вие решавате проблема, като предполагате душа — или психоморф, или *ка* — наречи го както пожелаеш. Това е същност, родена заедно с тялото, която го съпровожда, регистрира и записва всичко, извършвано от него, и наистина трябва да представлява едно безтелесно възплъщение, ако ми простиш подобно противоречие. Така че, когато плътта умре, *ка* още съществува. В някакво четвърто измерение или в някаква поляризация, незрима за очи от протоплазма и недостъпна за механични устройства. Вярно ли е?

— Достатъчно близо си — кимна Гьоринг. — Грубо изразено, но задоволително.

— Дотук — каза Сам и издуха голям облак зелен дим. — Вие, а не аз, приехте душата на християнството, исляма и какво ли не още, да не изброяваме до втръсване. Но вие твърдите, че душата не отива в ад или рай, ами пърха наоколо в нещо като чистилице на четвъртото измерение. И това би продължило вечно без намесата на други същества. Става дума за извънземни, които са се появили много преди човечеството. Тези свръхсъщества дошли на Земята, още преди да съществува Хомо сапиенс, и всъщност са посетили всяка планета във вселената, където някой ден би могъл да се роди разумен живот.

— Не се изразяваш точно като нас — каза Гьоринг. — Ние смятаме, че във всяка галактика има един — а вероятно са и повече — древен вид, обитаващ определени планети. Тези същества може да са се развили в нашата галактика или да са възникнали в някоя по-ранна, сега вече мъртва, вселена. Във всеки случай те са мъдри и отдавна са знаели, че на Земята ще се появи разумен живот, затова поставили устройства, които започнали да записват от момента на появата му. И тия устройства не могат да бъдат открити от местния интелект. В някакъв момент, определен от Древните, както ние ги наричаме, записите се изпращат на специално определено място. Там мъртвите

получават плът в преобразувателите на енергия в материя, отново стават цели и млади и тогава се правят нови записи от тези тела, които после се унищожават, а мъртвите възкръсват в нов свят, като този, чрез енергийно-материалното превръщане. Психоморфите, или *ка*, имат влечение към своите протоплазмени двойници. В мига, когато бъде създаден дубликат на тяло, те се свързват с него и започват да записват. Така че, дори тялото да бъде убивано и възпроизвеждано стотина пъти, *ка* пак запазва идентичността си, съзнанието и паметта на всички личности. Затова не е вярно, че само се правят копие след копие. Това е въпрос на съхранение на първичния индивид със записване на всичко, случило се някога в най-близката среда на всички протоплазмени варианта на *ка*.

— Охо! — възкликна Сам, размахвайки пурата си, после с мушкащо движение приближи горящия ѝ край към бузата на Гъоринг. — Вие твърдите, че човек не може да бъде убиван безброй пъти. Вие казвате, че след двеста-триста пъти смъртта има окончателно въздействие. Многобройните гибелни случаи отслабват връзката между тялото и *ка* и в един момент възпроизвеждането му не принуждава *ка* да се слее с него. Тя започва да блуждае, обитавайки мрачните коридори на четвъртото измерение или каквото там има. На практика се превръща в призрак, в загубена душа. С нея е свършено.

— Това е същината на нашата вяра — рече Гъоринг. — Или би трябвало да употребя думата „знание“, защото ние знаем, че това е истина.

Сам вдигна рошавите си вежди.

— Нима? Сигурни ли сте?

— Да. Нашият основател чул Истината година след възкресението, след Деня, когато цялото човечество бе върнато от смъртта. Както се молел за просветление на ръба на пропасть високо в планината, през нощта при него дошъл някакъв мъж и му казал и показал някои неща, които никой земен смъртен не би могъл да му каже или покаже. Този мъж бил пратеник на Древните и той разкрил Истината, после препоръчал на нашия основател да тръгне и да проповядва учението на Втората възможност. Всъщност понятието Втора възможност е погрешно. По-точно това е нашата Първа възможност, защото докато бяхме на Земята, никога не сме имали шанс за спасение и вечен живот. Но земното битие беше необходима

подготовка за този Речен свят. Създателят сътворил вселената, а след това Древните съхраниха Хомо са пиене... всъщност всички разумни същества във вселената. Те ни *съхраниха*! Обаче *спасението* е в ръцете на самото човечество! След като е получил тоя подарък, от всеки човек вече зависи собственото му оцеляване!

— Предполагам, чрез Църквата на Втората възможност и единствено чрез нея — каза Сам.

Не искаше да се подиграе, ала не можа да се въздържи.

— В това вярваме — потвърди Гъоринг.

— И какви препоръки е имал този Тайнствен непознат? — попита Сам.

Мислеше за своя Тайнствен непознат и почувства паника. Възможно ли беше двамата да са един и същи човек? А можеше ли и двамата да са от все същите твари, които се наричаха Етични? Оня мъж, насочил насам желязно-никеловия метеорит и подпомогнал Джо Милър да види Кулата в далечното мъгливо северно полярно море, беше изменник сред Етичните. Ако трябваше да му се вярва.

— Препоръки? — повтори Гъоринг. — Документи от Бог ли? — разсмя се той. — Основателят бил уверен, че е невъзможно посетилият го да е обикновен човек, защото знаел за него неща, които би могло да знае само висше същество. И му показал работи, на които просто бил принуден да повярва. Обяснил му как сме били върнати към живот и защо. Не му съобщил всичко. Някои неща ще ни бъдат разкрити покъсно, някои трябва сами да открием.

— Как се казва този основател? — попита Сам. — Или не знаеш? Това от вашите тайни ли е?

— Никой няма представа. Не е необходимо да знаем. Какво представлява едно име? Той се наричал само Виро, което на есперанто означава човек. От латинското *vir*. Ние го кръстихме *La Fondito* — Основателя, или *La Viro* — Човека.

— Срещал ли си се някога с него?

— Не, но срещнах двама, които добре го познават. Единият присъствал на първата проповед на Виро седем дни след като Непознатият му говорил.

— Значи Виро съвсем определено е мъж? А не жена?

— О, да!

Клемънс въздъхна дълбоко.

— Това сваля голям товар от ума ми. Ако се окажеше, че основателят е Мери Бейкър Еди, щях да рухна на земята и да умра.

— Какво?

— Няма значение — ухили се Сам. — Някога написах книга за нея. Не бих искал да се срещнем, тя жив ще ме скалпира. Но някои от мистичните щуротии, които разказа, много ми напомниха за Мери.

— С изключение на *ка* всичко в нашето обяснение се основава на материалното. И *ка* е материална, обаче под прав ъгъл спрямо местната действителност, така да се каже. Ние вярваме, че науката, именно науката на Древните ни дари телесното възкресение. Разбира се, няма нищо свръхестествено, освен пламенната вяра в Създателя. Другото е чиста наука.

— Като в религията на Мери Бейкър Еди? — попита писателят.

— Нищо не знам за нея.

— И как да постигнем своето спасение?.

— Като се превърнем в любов. И, разбира се, това предполага да не извършваме насилие, дори за самозащита. Вярваме, че можем да се превърнем в любов единствено като достигнем определено трансцендентно състояние, а то е осъществимо чрез самопознанието. Досега по-голямата част от човечеството така и не се научи да използва дъвката за мечти. Човек злоупотребява с опиата, също както злоупотребява с всичко останало.

— И ти мислиш, че *си се превърнал в любов*, каквото и да означава този израз?

— Още не. Ала вървя по пътя.

— С помощта на дъвката за мечти ли?

— Не само с нея. Тя просто помага. Но ти също трябва да действаш, длъжен си да проповядваш и да страдаш за вярата си.

— Значи, затова се противопоставяш на моя речен кораб? Мислиш, че като го строим, си прахосваме времето?

— Това е цел, която никому няма да донесе добро. Дотук стана причина за опустошение на земята, за алчност, мъка кръвопролитие, за тревоги и предателства. И омраза, омраза, омраза! Защо? За да имаш нещо, което няма никой друг, гигантски кораб от метал, задвижван от електричество, връхната точка на технологията, каквато съществува на тази планета — кораб на глупци. За да пътешестваш към изворите на

Реката. И като стигнеш там, после какво? Би трябвало да пътуваш към изворите на душата!

— Има някои неща, които не са ти известни — каза Сам.

Но едно видение вгорчи лукавството му. Дявол, прикрит в мрака, шепнещ в ухото му. Обаче някой се е прикривал в мрака и е шепнал и в ухото на основателя на Църквата. Беше ли Непознатият от Църквата същият този дявол? Съществува, което дойде при Самюъл Клемънс, каза, че другите са дяволите, а той иска да спаси човечеството.

Разбира се, всеки на неговото място би казал нещо подобно.

— Нима моите слова дори най-леко не докосват сърцето ти? — промълви Гъоринг.

Сам се тупна по гърдите:

— Да, усещам малко киселини.

Гъоринг сви в юмрук пръстите си и стисна устни.

— Внимавай да не си изгубиш любовта — подхвърли американецът и се отдалечи.

Но не беше особено склонен да тържествува, защото стомахът леко го присвиваше. Непобедимото невежество винаги го разстройваше, макар да знаеше, че би трябвало само да му се присмива.

[1] Тихо, черньо! — Б. пр. ↑

[2] Според египетската митология — двойник, второ „аз“, което запазва своята жизненост и след смъртта на човека. — Б. пр. ↑

21

Настъпи следобедът на следващия ден. Сам Клемънс и Джон Безземни прекараха цялата сутрин в спорове. Накрая Сам, вбесен до загуба на всякаква предпазливост и разсъдливост, каза:

— Не можем да си позволим Хакинг да ни отреже боксита! Не можем да си позволим нищо, което да спре построяването на речния кораб! Навярно действията ти целят да предизвикаш война между нас и Соул Сити! Няма да стане, Ваше величество!

Сам крачеше напред-назад и докато говореше, размахваше дълга тънка пура. Джон се беше изтегнал в креслото до кръглата дъбова маса в рубката, а Джо Милър седеше в ъгъла на специално изработен за него стол. Внушителният монголец от палеолита Закскромб стоеше зад Джон Кочината.

Внезапно Сам се извъртя и подпря юмруците си на масата. Наведен напред над нея, с пура в крайчеца на устата си и с присвити надолу червеникави рошави вежди, той заръмжа срещу монарха.

— Ти вече отстъпи веднъж при Ранимийд, когато подписа Магна Харта. Изглежда, това е единственото достойно нещо, извършено през твоето царуване, а някои хора казват, че си преплел пръсти зад гърба си в този момент. Е, идва следващото изпитание, Ваше величество. Ще се извиниш на Абдула, който има право да очаква извинение, или ще свикам специална сесия на Съвета, за да определим дали си достоен за съконсул!

Около минута Джон впиваше яден поглед в него, после заяви:

— Не се боя от твоите заплахи. Но явно по-скоро би разпалил гражданска война в нашата земя, отколкото да позволиш конфликт със Соул Сити. Не разбирам това безумие, обаче нормалният човек винаги трудно проумява безразсъдството. И така — ще се извиня. Защо не? Един крал може да си позволи милост към простосмъртните. Нищо не му струва и само допринася за величието му.

Джон кимна и излезе наперено с огромния си телохранител.

Десет минути по-късно Клемънс чу, че той се появил в къщата за гости на държавата и се извинил. Макар и неохотно, Абдула Х го приел. Станало очевидно, че така му било заповядано.

Преди свирките на фабриките да обявят края на обедната почивка и без да изчака покана, при тях влезе Коубър. Седна, а Сам повдигна вежди, защото това се случваше за първи път. В поведението на Юзая Коубър имаше нещо неопределено. Сам го наблюдаваше внимателно, отбелязваше всяка нотка в гласа му и прецени, че туй е държането на роб, решил повече да не бъде такъв.

Коубър знаеше, че той ще бъде изпратен в Соул Сити. Седеше приведен, а разперените пръсти на грамадните му ръце се опираха на дъбовия плот. Говореше на есперанто и както повечето хора използваше предимно сегашно време, добавяйки наречие за бъдеще или минато, ако искаше да се изрази по-ясно.

Неговата група бе приказвала с всекиго от приблизително трите хиляди безспорни негри (при праисторическите хора възникваха някои бъркотии в причисляването им към определена раса). Една трета от тях се съгласиха, макар и не пламенно, да отидат в Соул Сити като размяна срещу нежеланите граждани на Хакинг и повечето бяха черни от края на двадесети век. Другите заявяваха, че имат работа, която им дава уважение, че им харесва да живеят на равна нога с белите и че не искат да провалят шанса си за пътешествието с речния кораб.

„Последното вероятно е най-силната подбуда“ — каза си Клемънс. Не само писателят мечтаеше за чудния кораб, който плаваше в сънищата на мнозина и блещукаше като скъпоценен камък със затворена в него пеперуда.

Файърбрас и неговите хора бяха поканени да дойдат в залата за конференции, но той закъсна, защото разглеждат самолета. Присмиваше се на старомодния му вид, крехкостта и ниската скорост, обаче завиждаше на фон Рихтхофен, който щеше да го управлява.

— Вие непременно ще имате възможност да летите с него — каза Сам. — Разбира се, стига да сте тук, когато...

Файърбрас стана сериозен.

— Господа, какво е вашето решение относно предложенията на моето правителство?

— Ние сме демократична страна — заяви Сам. — И не можем да наредим на гражданите си да се махат оттук, освен ако са се провинили в нарушение на закона. Така че, както аз виждам положението... както *ние* го виждаме, всеки жител на Пароландо може да замине за Соул Сити, ако желае. Мисля, че, общо взето, се споразумяхме за това при последната ни среща. Оставяме на вашето правителство да преговаря с тези хора. Колкото до приемането на вашите араби, дравидийци и други, ако имат мерак, ние ще им дадем възможност да се заселят при нас, но си запазваме правото да се отървем от тях, ако не се сработим. Къде ще отидат тогава си е техен проблем.

— Добре — рече Файърбрас, — не вярвам Илуд Хакинг да иска някой, който не би живял по желание в Соул Сити, колкото и да е черен.

— Какво ще кажете за доставките на материалите? — попита Сам. — Ще бъдат ли прекратени, докато продължават преговорите?

— Наистина не бих могъл да ви отговоря. Съмнявам се, но се налага да се посъветвам с Хакинг. Разбира се, ще трябва да спазвате сегашната цена в руда и оръжия, преди да я вдигнем.

— Забелязвам, че казахте преди, не ако...

— Всяка моя дума подлежи на потвърждение или отхвърляне от страна на Соул Сити — усмихнато отвърна Файърбрас.

После се споразумяха, че Коубър може да отиде в Соул Сити като посланик на Пароландо, щом поправката в Хартата стане възможна. Всичко друго още висеше. Сам Клемънс остана с впечатлението, че Файърбрас не се стреми да пришпорва нещата, а точно обратното. Искаше да протака или дори да настъпи спирачката, ако забележи някакви признаци на ускоряване. Искаше да стои в Пароландо и единственото, което Сам можеше да си помисли, беше шпионирането или подклаждането на неприятности.

По-късно той обсъди срещата с Джон, който се съгласи, че Файърбрас е шпионин, ала не виждаше защо това трябва да им създава проблеми:

— Той ще иска корабът да бъде построен с цялата възможна бързина. Колкото по-скоро бъде завършен, толкова по-скоро Хакинг ще се помъчи да го завладее. Ти можеш ли и за секунда да помислиш, че Илуд Хакинг няма намерение да сложи ръка върху труда ни? Можеш

ли и за секунда да проумееш, че имаме дори единствен съсед, който не смята да опита късмета си на наш гръб? Артур направи неуспешния опит да ни покори заради омразата си към мен. Трябваше да изчака, докато корабът бъде почти завършен и тогава заедно с Клеомен и улмаките да хвърли всичките сили, които би успял да събере, за решително нападение. Ех, когато нещата се обърнаха, той и Клеомен бяха убити, а Иеясу нахлу в земите им, където техните наследници още се бият помежду си.

— И според нашите шпиони японецът ще излезе победител — добави Сам.

— Ако обедини държавата си с останалите две, той ще се превърне в много страшен враг.

„Ти също, Джон Безземни — помисли Сам. — От всички хора, за които трябва да внимавам след построяването на кораба, ти ще бъдеш най-строго следен...“

* * *

Файърбрас обяви, че той и делегацията му ще останат като посланици на Соул Сити, докато траят преговорите.

— Приятно е, че се намирате тук — каза Сам. — Обаче Соул Сити притежава своя промишленост. Зная, че използвате нашата руда за производство на оръжия и за други неща, за които шпионите на Пароландо нищо не могат да научат.

Файърбрас го погледна изненадано, после се разсмя гръмогласно.

— Въртиш ми лоста, съкафезник! — произнесе на английски и продължи на есперанто: — Е, защо да не бъдем откровени? Харесва ми. Да, ние сме информирани, че имате шпиони сред нас... също както вие знаете за нашите тук. Кой няма шпиони в земите на съседите си? Но какво искате да кажете?

— Вие сте най-добре познаващият техниката човек, с когото разполага Хакинг — доктор на науките. Вие отговаряте за фабриките, за изследванията и проектите. Та защо Хакинг ви праща в Пароландо, след като има нужда от вас там?

— Погрижил съм се всичко да върви гладко. Точно сега Соул Сити не се нуждае от моя милост, а на мен ми стана скучно. Искан да дойда тук, при интересното.

— За да видите какво притежаваме — например нашите пистолети „Марк I“, самолета, амфибията и нейното парно оръдие?

Файърбрас се ухили и кимна.

— Да. И защо не? Ако не съм аз, ще ги види някой друг.

Сам си отдъхна.

— Вземете си пура. Можете да гледате, колкото пожелаете. Не правим нищо, за което вие не бихте се досетили, може би с изключение на парното оръдие. То, между другото, е мое изобретение. Елате с мен. Много се гордея с него и искам да ви го покажа. Почти е завършено.

„Огнен дракон I“ си почиваше сред поддържащото го скеле от трупи. Беше сребристосив и оформен като плоскодънна лодка, но със седем грамадни стоманени колела с пластмасови гуми от всяка страна. Отзад се подаваше двойна перка, защитена с екран. Дължината му бе тридесет фута, широчината на борда — десет, а височината — дванадесет. Над горната палуба стърчаха три въртящи се кулички. Първата побираше рулевия, капитана и радиооператора, макар че засега Пароландо нямаше радио. Централната куличка беше по-висока от другите, от нея се показваше късото дебело дуло на оръдие в дървен корпус. Задната куличка бе предназначена за стрелци, въоръжени с „Марк I“ и може би с пушки.

— Амфибията гори дървесен спирт, за да произвежда пара — каза Сам. — Да влезем вътре през страничния люк. Ще забележите, че парният котел заема една трета от целия обем, и ще се уверите, че за това има основателна причина.

Покатериха се по стълбичката в средната кула, осветена от единствена електрическа лампа. Файърбрас не сдържа възклицанието си. Беше първата такава лампа, която виждаше по Реката. Сам му обясни, че я захранва акумулатор.

— А ето го и суперпарното картечно оръдие — той посочи стърчащия от корпуса на куличката сив цилиндър.

Под него личеше подобна на пистолетна дръжка със спусък. Файърбрас застана зад цилиндъра, сложи пръста си на спусъка и

надникна през процепа над дулото. После придвижи механизма напосоки.

— Ще има и стол за оператора — отбеляза Клемънс. — Чрез натискане на педали човекът ще върти куличката накъдето поиска. Може да отклонява вертикално оръжието в рамките на двадесет градуса нагоре или надолу. Парата от котела представлява движещата сила за куршумите осемдесети калибър. Оръдието стреля с открит зарядник — тоест когато се натиска спусъкът, в дулото няма куршум. Натискането освобождава езиче, което позволява на затвора да отиде напред, тласкан от пружина. По време на това движение той поема куршум от пълнителя и го избутва в зарядника. Точно преди затворът да стигне до него, зъбците и от двете страни се зацепват в гнездата си и го обръщат на четвърт оборот надясно, след което устройството е заключено. Следите ли обяснението?

Файърбрас кимна.

— Добре. Щом се направи този оборот, отворът на вътрешния канал съвпада с изходния отвор на паропровода с високо налягане. Това позволява на нагорещената пара, да речем с температура от четиристотин градуса по Фаренхайт, да навлезе в камерата на затвора. Разширяването на парата изтласква пластмасовия куршум по цевта. В същото време натискът върху задната стена на камерата започва да избутва механизма назад. Обаче поради по-голямото си тегло той не се движи, докато куршумът не излезе от дулото. Когато затворът се премества, зъбците пак се зацепват в гнездата и го завъртат четвърт оборот наляво, като спират притока на пара. После той се връща в първоначалното си положение. Ако спусъкът още е натиснат, операцията се повтаря неопределен брой пъти.

Файърбрас каза:

— Впечатлен съм. Но няма ли изобретението да работи най-ефективно, ако температурата му е същата, както на постъпващата под високо налягане пара? По този начин по-малка част от нейната енергия ще отива за подгриване на оръдието и за изстрелване на куршума ще има повече мощност. Аха, ясно! Сложихте сте кух корпус около дулото. Парата минава през него, преди да влезе в самото оръжие, прав ли съм?

— Да. Има изолираща обвивка от гипс, затворена в дървен корпус. Забележете този клапан. Той позволява системата да бъде

нагрятата преди употреба — няколко секунди преди стрелбата. Ако това не бъде направено, оръдието може да засече. И понеже максималната температура на дулото е същата като в парния котел, няма опасност да го изгорим. Можете да използвате картечното оръдие и като пожарогасителен маркуч. Всъщност това ще бъде единственият начин за постигане на някакъв ефект. Точността на лек пластмасов куршум с такава сравнително ниска начална скорост не е голяма.

Файърбрас съвсем не изглеждаше потиснат от военното превъзходство, което амфибията щеше да даде на Пароландо. Вероятно, защото замисляше да направи същата в Соул Сити. Или ако Клемънс и компания се сдобиеха с една амфибия, той би могъл да създаде две. Тогава Пароландо щеше да се принуди да построи три.

Соул Сити не можеше да вземе надмощие. Но и Пароландо не можеше да спре доставките, защото тогава щяха да му отрежат боксита, криолита, платината и иридия.

Въодушевлянето от перченето със своето смъртоносно изобретение се изпари от Сам. Единственото решение на проблема, щом Хакинг подхванеше надпревара във въоръжаването, би било да го смажат и да установят пряк контрол над минералите. Това би означавало да се отложи построяването на речния кораб. И оскърбление спрямо двете държави Публия и Тайфонуйо, разположени между Пароландо и Соул Сити. А ако двете ключеха съюз, биха станали твърде опасни с оръжията, които Клемънс трябваше да им дава в замяна срещу тяхната дървесина.

Сам мислеше, че и тази възможност е достатъчно лоша. Но няколко дни по-късно Иеясу завърши завладяването на съседните му страни и изпрати делегация в Пароландо. Не поставяше неизпълними условия, дори в едно отношение предложенията му бяха полезни. Казваше, че неговата нация изгубила достатъчно дървета и би искал да им даде шанс да израснат отново — ала срещу увеличени оръжейни доставки той бе готов да осигури големи количества дървесина и изпражнения за производството на барут. Щеше да нахлуе в териториите отвъд Реката и да им отнеме дърветата.

Това означаваше, че Пароландо би плащало на Иеясу да ограби насила суровините на съседите. Излизаше по-евтино и беше съвсем безболезнено. На поданиците на Клемънс не им се налагаше сами да убиват, поробват или нападат.

А писателят щеше да има нещо допълнително, което да го лишава от сън.

Но Джон Безземни смяташе предложението за превъзходно.

— Пароландските фабрики се справят твърде добре с производството на оръжие, можем да си позволим и по-голям износ. И трябва да създадем флота от „Речни дракони“, така че сабите, които даваме на тези хора, лесно да бъдат победени от нашите машини.

— Кога ще започнем построяването на речния кораб? — промълви Сам.

Никой не му отговори, но на другия ден Ван Боом, Велитска и О'Брайън му донесоха първите приблизителни цялостни скици. Бяха начертани върху пластмасови табла с черен молив, захранван от акумулатор. Магнитното поле на върха на молива преподреждаше подвижния и много тънък слой частици около себе си. Линиите задържаха своя заряд, докато не им бъде въздействано с друго поле. Така потребността от хартия за чертежите значително се намали, а и можеха да променят плановете, както пожелаят.

Файърбрас спомена, че би искал да помогне в построяването на кораба. Разрешиха му, въпреки че отначало Джон възразяваше. Сам му отговори, че колкото повече помощ получат, толкова по-бързо ще върви работата. И не виждаше как наученото от чужденеца, колкото и да е то, ще му даде възможност да открадне уникалата. Клемънс не каза на Джон, че имаше идея за Файърбрас. Тя щеше тъй да го въвлече, така да го „подпали“, че да приеме и предложението за място на кораба.

Машините за валцоване на плочите по корпуса бяха почти готови. Завършиха язовира преди седмица и стихията на водопада го запълваше. Навиваха алуминиевите жици за генераторите, които щяха да получават енергия от този източник. След месец щяха да довършат и първоначалния батадензатор, висок четири етажа, ако имаха на разположение достатъчно материали.

Няколко дни по-късно петстотин мисионери от Църквата на Втората възможност помолиха за убежище в Пароландо. Иеясу ги беше изритал от новата си държава и им бе обещал разнообразни изкусни мъчения, ако опитат да се промъкнат обратно. Сам не беше уведомен веднага за случая, защото се намираше на язовира.

Когато Джон им наредил незабавно да напуснат страната, последователите на Възможността отказали да си тръгнат. След като чул това, Джон Безземни мрачно се усмихнал, подръпнал лъвската си грива и произнесъл своята любима клетва: „В името на зъбите Господни!“

Клемънс се изкачи на язовира, за да наблюдава залагането на тоновете динамит в кухите му стени. Така щеше да има още един фокус в ръкава си, последен ход на отчаянието и вероятно самоубийствен, ако врагът успееше при някое нашествие.

Фон Рихтхофен, зачервен и тежко задъхан от тичането нагоре по хълма, го извести за пристигането на мисионерите и отказа им да се махнат. Не спомена нищо за Джон.

Сам поръча на Лотар да предаде на хората от Църквата, че привечер ще дойде при тях. Можеха да го изчакат, но не биваше да напускат земята в радиус от двадесет метра около грааловия камък, при който те бяха слезли на брега. За момент помисли дали да им заповяда веднага да си тръгнат и да нареди на войниците да ги понатупат с плоското на сабите си, стига да имат желание. Беше му горещо, потеше се, покрит с циментов прах, и изпитваше особено силна враждебност към почитателите на Възможността. Този свят бе благословен с липсата на мухи и комари, ала хората от Църквата се стараеха да заемат мястото им.

Тътенът и плясъкът на гигантските бъркачки, изливащи бетон, крясъците на десетниците, стърженето на лопати и дрънченето на железните колички с дървени колела попречиха на Сам да чуе гърмежите половин час по-късно. Не знаеше нищо за случилото се, докато фон Рихтхофен отново не притича.

Американецът се почувства зле, ставите му сякаш се откачиха и щеше да се свлече в някаква локва. Джон беше изпробвал новите оръжия срещу мисионерите. Сто кремъчни пистолета „Марк I“ избили почти петстотин мъже и жени за около три минути. Кралят лично заредил и стрелял десетина пъти, като с последните пет куршума довършил ранените.

Тридесетте най-красиви жени били пощадени и ги отвели в двореца му.

Дълго преди да стигне до крайбрежната ивица, Сам видя голямата тълпа, която се бе събрала около грааловия камък. Изпрати Лотар да разчисти пътя и множеството се раздели пред тях като Червеното море пред Мойсей, но пред него се откри ново Червено море, щом премина през прохода. Покрити с кръв, телата бяха струпани едно върху друго, плътта им беше разкъсана, а костите — натрошени от едрокалибрените куршуми. През своите деветдесет и седем години живот Сам така и не свикна с мълчанието на мъртвите. То сякаш надвисваше край тях подобно невидим вледеняващ облак. Устата, която никога повече няма да продума, мозъкът, който никога вече няма да мисли...

Не му помагаше и утешението, че утре същите тези хора, придобили свежи и здрави тела, ще продължат да живеят някъде по бреговете. Въздействието на смъртта не можеше да бъде отслабено от хладнокръвни размишления.

Джон даваше заповеди за отнасянето на трупове във фабриките за производство на сапун и обработка на кожа. Той се ухили на Сам като лошо момче, хванато да дърпа опашката на котка.

— Това е клане! — силно извика американецът. — Неоправдана и непростима касапница! Без никаква причина ти, кръвожадно и убиващо животни! Винаги си бил такъв — носещо смърт псе — и винаги ще си останеш! Свиня! Свиня! Свиня!

Джон Безземни изгуби усмивката си и отстъпи крачка от Сам, който се доближаваше със свити юмруци. Грамадният Закскромб тръгна към него, хванал масивен дъбов боздуган със стоманени шипове.

— Не искам да виждам нищо такова — кресна Лотар фон Рихтхофен, — остави го на мира или веднага ще повикам Джо Милър! И ще застрелям първия, който се опита да посегне!

Клемънс се озърна. Лотар държеше голям пистолет в ръцете си, насочен към Джон. Мургавата кожа на краля посивя и очите му широко се отвориха. Светлосините му зеници сякаш избледняха.

По-късно на Сам му се искаше да бе позволил на Лотар да стреля. Въпреки че стотината войници бяха хора на Джон, те може би щяха да се разколебаят, ако той бе паднал убит от първия изстрел. Бяха заобиколени от въоръжени мъже и жени, повечето от които не изпитваха никаква привързаност към него и почти всички бяха

стъписани от масовото убийство. Стрелците навярно нямаше да открият огън. Но дори и да се намесеха, Сам би могъл да се хвърли на земята и първите куршуми да не го улучат. След като всичко премина, кой знаеше какво можеше да се случи?

Обаче от фантазии нямаше полза, той не издаде заповедта и независимо от това трябваше незабавно да предприеме крайни мерки. Ако оставеше Джон да се отърве безнаказан, щеше да се лиши от уважението на всички, да не говорим за неговото собствено. После спокойно можеше да се оттегли от консулския пост. И с това да загуби речния кораб.

Леко завъртя глава, колкото да не изпуска монарха от погледа си. Забеляза бялото лице и големите тъмни очи на Ливи — тя сякаш всеки миг щеше да повърне. Не ѝ обърна внимание и повика Сирано дьо Бержерак, който стоеше във вътрешния кръг от хора с дълга рапира в ръка.

— Капитан Дьо Бержерак! — Сам посочи Джон. — Арестувайте съконсула.

Кралят държеше пистолет, но не го надигна.

— Протестирам — изрече с мек глас. — Наредих им веднага да се махнат, а те отказаха. Предупредих ги и те отново отказаха — затова заповядах да бъдат застреляни. Има ли някакво значение? Утре пак ще оживеят.

Сирано се насочи с маршова стъпка право към Джон, спря, отдаде чест и заяви:

— Оръжията ви, Ваше величество.

Заксксромб изръмжа гърлено и вдигна боздугана.

— Недей, Зак — каза Джон Безземни. — Според Хартата единият от консулите може да арестува другия, ако смята, че той действа противно на разпоредбите ѝ. Няма задълго да остана под стража.

Подаде на Сирано пистолета с дръжката напред, разкопча колана си и също му го връчи. В провисналите по него кании се намираха дълъг нож и къса сабя.

— Ще се върна в моя дворец, докато ти и Съветът определяте съдбата ми. Съгласно Хартата вие трябва да се съберете до един час

след ареста и до два часа да вземете решение, стига да не попречи извънредно положение в държавата.

Следван от Дьо Бержерак, той се отдалечи. Хората на Джон се поколебаха, но след гръмовните заповеди на Заксксромб тръгнаха с него към двореца. Сам се взираше втренчено в гърбовете им, тъй като очакваше по-голяма съпротива. После му хрумна, че кралят добре знаеше — Сам Клемънс трябва да направи необходимото, иначе ще се опозори. И той достатъчно познаваше Сам, за да бъде сигурен, че ще поиска да избегне решение, водещо към гражданска война, и не би се спрял пред нищо, ако неговият речен кораб бъде застрашен.

Затова Джон се включи в играта. Поне засега не смяташе да подклажда сблъсъка на силите, за момента бе задоволил кръвожадността си. Съветниците щяха да се съберат и да установят, че монархът е действал в рамките на своите пълномощия, макар и не особено нравствено. Но след време поддръжниците му щяха да заявят, че дори и в тази позиция е имал право. В края на краищата мъртвите отново щяха да оживеят, а последователите на Втората възможност получиха неоценим урок и дълго щяха да заобикалят Пароландо. Да, несъмнено Сам Клемънс би трябвало да признае, че резултатът е много желан. Ако мисионерите продължаваха да привличат хора във вярата си, речният кораб никога нямаше да бъде построен. Освен това други държави, по-малко отслабени от влиянието на Църквата, биха нахлули в Пароландо.

А той, Сам Клемънс, щеше да предвиди следващата стъпка на привържениците на Джон — твърдението, че в изтезанията на хора няма нищо лошо. В последна сметка болката не продължава вечно и всяка рана може да бъде излекувана, като убиеш жертвата. После ще бъде оправдано изнасилването, нали в края на краищата жената няма да забременее или да заболее, пък ако пострада — е, лошо. Убийте я и на другата сутрин всичко ще бъде наред. Какво ли значение имат психическите травми? Малко дъвка за мечти и те ще бъдат излекувани.

Не, щеше да каже Сам, въпросът е в правата, а не в убийството. Ако ликвидираш човек, ти го преместваш без негово съгласие в толкова далечно място, че хиляда години може да върви по брега на Реката и пак да не се върне. Откъсваш го от любимата му, от приятелите, от дома. Силата си е сила и тя винаги е...

Охо, охо! Беше за предпочитане да внимава с мислите си!

— Сам! — повика го приятен глас.

Обърна се. Ливи още бе бледа, но погледът ѝ като че беше станал нормален.

— Хей, какво ще правим с отведените от него жени?

— Къде ми е умът? — запита се той. — Ела с мен, Лотар!

На половината път през равнината забеляза десетфутовия Милър, махна му и титантропът промени посоката си, за да ги пресрещне. Лотар заповяда на току-що дошлите стотина мъже, въоръжени с лъкове да ги последват.

Близо до голямото здание от трупи крачките му се забавиха. Джон знаеше, че неговият съконсул е забравил за отвлечените жени, обаче скоро ще си спомни за тях. И той навярно беше готов да се подчини на присъдата на Съвета за устроеното клане, уверен, че е постъпил според правата си. Но да предаде жените на Сам можеше да се окаже малко прекалено за него. Бе възможно отвратителният му нрав да го подхлъзне и тогава в Пароландо щеше да избухне гражданска война.

Сам видя как трийсетина жени излизат през отворената порта и разбра, че Джон е решил да поправи грешката си. Дори и да беше така, можеха да го обвинят за отвличане — по-тежко от убийството престъпление в този обърнат с главата надолу свят. Но ако дамите бяха останали невредими, много трудно щяха да обосноват обвинението.

Спря, понеже помисли, че сърцето му престава да бие. Сред тях се намираще Гуенафра!

Викайки името ѝ, Лотар се втурна към нея, а тя се затича към него с разтворени ръце. После се прегърнаха.

След минута прегръдки, целувки и ридания девойката се отдръпна и отиде при Сам. Той се прокле, защото нямаше причина да вини никого. Ако беше показал, че я иска, когато тя ясно му бе дала да разбере, че може да я притежава, вероятно не би избрала фон Рихтхофен. Защо се беше вкопчил в представата, че Ливи някога ще се върне и че ако вземе друга жена, щеше да ѝ стане толкова неприятно, че никога не би пожелала да има нещо общо с него?

Не мислеше логично. Но каквото и да заявяваха философите, логиката преди всичко служеше да оправдава емоциите.

Гуенафра го целуна, докато сълзите ѝ капеха по голата му гръд. Сетне се освободи от ръцете му и се върна при Лотар. За Сам Клемънс остана проблемът какво да прави с Джон Безземни.

Мина през портата, а Джо Милър тромаво пристъпваше след него. Подир миг Лотар фон Рихтхофен ги догони. Псуваше и мърмореше на немски:

— Ще го убия!

Сам се спря.

— Махай се оттук! Аз също съм достатъчно вбесен, но мога да се владее! Сега си в леговището на лъва и ако се опиташ да направиш нещо, той може би ще заповяда да те убият, а после ще твърди, че е станало при самозащита. Да, този вариант много ще му хареса. Възможна е всякаква инсценировка.

— Ама ти си придружен само от Джо!

— Не бих използвал спрямо Джо думата „само“! Както и да е, ако не беше толкова зает да се гушкаш с Гуен, щеше да чуеш заповедта ми войските да нахлуят в двореца и да избият всички, които се намират вътре, в случай че не се появя след петнадесет минути.

Фон Рихтхофен се облеци.

— Определено си станал доста по-агресивен — рече той.

— Колкото повече неприятности ми се струпват и колкото повече се проточва построяването на речния кораб, толкова по-гаден ставам.

Нямаше смисъл да обяснява на Лотар, че ядът му към него и Гуенафра се е обърнал към Джон, срещу когото вече толкова му се е насъбрало, че ако оня се досеща, навярно се е свил и набръчкал. И ако в този свят имаше някаква справедливост, това трябваше да се случи.

Той влезе в най-голямото здание зад оградата от борови трупи и мина край Шарки. Бандитът с увисналите рамене направи движение да му препречи пътя, но Сам не забави крачките си. От грамадната космата фигура зад Клемънс се изтръгна глухо ръмжене. Шарки се озъби беззвучно и допусна грешката да не се дръпне достатъчно бързо встрани. Огромният хълбок, покрит с червеникава козина, изтласка назад мъжа, тежащ двеста и тридесет фунта, сякаш бе куха кукла.

— Ще те убия някой ден! — каза Шарки на английски.

Джо бавно обърна глава, като оръдейна кула на кораб, а внушителният му хобот напомняше дуло.

— Ти ли? Или някоя армия?

— Явно напредваш с остроумните си затапвания — промърмори Сам. — Няма спор, че влиянието ми се усеща.

— Не съм толкова тъп, колкото ши мишлят повечето хора — отбеляза титантропът.

— Това просто не би било възможно.

Нажежената му ярост изстина до мътночервено. Даже и с Джо като телохранител съвсем не се намираше в безопасност. Залагаше на предположението, че Джон не би стигнал до крайности спрямо него, защото също желае построяването на кораба.

Кралят седеше до голямата кръгла дъбова маса заедно с една дузина от своите бандити, а гигантът Закскромб стоеше зад него. Всички държаха глинени чаши, стаята смърдеше на тютюн и алкохол. Очите на Джон червенееха, но това бе обичайното му състояние. През

прозорците проникваше слаба светлина, понеже оградата препречваше пътя на слънчевите лъчи. Няколко борини горяха и изпусаха пушек.

Сам спря, извади пура от малка кутия в торбичката на колана и я запали. Ядоса се, че ръцете му силно трепереха, и това засили гнева му към Джон.

— Е, добре, Ваше величество — започна той. — Беше достатъчно кофти, че плени тези чужденки за гнусните си забавления! Но да вземеш и Гуенафра? Та тя е гражданка на нашата държава! Ти наистина си навря шията в примката, не говоря само в преносен смисъл!

Джон изгълта уискито от чашата си и внимателно я остави на масата. После заговори тихо:

— Прибрах тези жени в името на собствената им безопасност. Тълпата беше твърде зле настроена, искаха да избият мисионерите. А Гуенафра бе отведена по грешка. След като се уверя кой е виновен за това, ще го накажа.

— Кралю, би трябвало да арестувам аргументите ти поради проявено скитничество, въпреки че те несъмнено нямат никакви доказани средства за препитание. Но съм принуден да ти отдам дължимото. Ти току-що тръшна самия дявол. Вече си баща на лъжите и велик майстор — минал, настоящ и бъдещ — на заблудата. Ако голото лице е критерий за най-великия лъжец, то всички други лъжци имат бакенбарди като Дядо Коледа.

Физиономията на монарха почервения. Закскромб се ухили присмехулно и повдигна боздугана към гърдите си. Джо изръмжа.

Джон изпусна дълбока въздишка и рече меко:

— Разстроил си се заради малко кръв. Ще ти мине. Не можеш да обориш нищо казано от мен, не е ли така? Между другото, свика ли вече заседание на Съвета? Нали не си забравил, че законът на тази земя те задължава да го сториш?

Най-ужасяващо бе, че Джон щеше да се измъкне. Всички, включително и поддръжниците му, щяха да знаят, че той лъже. Но нямаше какво да се прави, освен, ако искаха да разпалят гражданска война, а това означаваше нахлуването на околните вълци — Иеясу, Хакинг, предполагаемо неутралните Публий Крас, Чернски, Тай Фънг и диваците отвъд Реката.

Сам изпръхтя и излезе. След два часа очакванията му се сбъднаха. Съветниците гласуваха официално порицание на краля за прибързаните му постъпки и за това, че зле се е справил с положението. Наредено му бе при всякакви подобни ситуации за в бъдеще да се допитва до своя съконсул.

Нямаше съмнение, че Джон ще се смее до припадък, когато му съобщят решението, и че ще поиска още пиене, тютюн, марихуана и жени, за да го отпразнува.

Обаче не успя да постигне пълна победа. Всеки в Пароландо научи как Сам се е опълчил срещу него, нахлул в двореца му само с един поддръжник, освободил жените и открито го оскърбил. И Джон знаеше това, собственият му триумф се крепеше на глинени крака.

Американецът помоли Съвета да изгони от Пароландо всеки последовател на Втората възможност, ала неколцина мъже изтъкнаха, че е незаконно. Би трябвало да променят Хартата, а и не изглеждаше вероятно монархът да предприеме срещу тях още нещо след полученото предупреждение.

Съветниците знаеха не по-зле от Сам, че той се възползваше от моментните настроения, за да изпъди последователите на Втората възможност. Но в Съвета участваха хора с инат. Вероятно се гневяха от неспособността си да накажат Джон и в този случай поне видяха възможност да защитят принципите си.

Сам бе готов да се обзаложи, че оцелелите от касапницата ще пожелаят веднага да си тръгнат. Обаче те настояха да останат. Клането не постигна нищо друго, освен да ги убеди, че Пароландо имаше много голяма нужда от тях. Гъоринг започна да строи няколко просторни колиби. Сам прати нареждане това да се прекрати, но Гъоринг му отговори, че в такъв случай той и неговите съратници ще се изнесат, за да спят под грааловите камъни. Клемънс изпсува, издуха дим в лицето на пратеника на Църквата и каза, че за съжаление тук не съществува пневмония. После се засрами, ала не отстъпи. Не възнамеряваше да лиши пещите си от гориво, за да осигури покрив на люде, които дори не искаше да се навъртат наоколо.

Имаше достатъчно безпокойства, но същата вечер получи две известия, от които земята сякаш се разцепи под краката му. Според едното Одисей изчезнал от кораба си по обратния път към Пароландо. Никой не знаеше какво му се е случило. Просто изчезнал. Второто го

уведомяваше, че Уилям Гревъл, който шпионираше Джон, е намерен под една скална издатина в подножието на планината със смазан череп.

Кралят го беше разкрил някак си и го бе екзекутирал. И сигурно се смееше, защото Сам нито можеше да докаже, нито дори да признае, че Гревъл е работил за него.

Той свика фон Рихтхофен и Сирано дьо Бержерак заедно с други, които смяташе за свои хора. Вярно, между двамата имаше неприязън заради Ливи, ала французинът го предпочиташе пред Джон, с когото вече бе разменил някои люти приказки.

— Може пък изчезването на Одисеи от кораба да е обикновено съвпадение — каза Сам. — Но това събитие, заедно със смъртта на Гревъл, ме кара да се запитам дали Джон не ми нанася удари чрез моите приятели. Може би замисля един по един да ви отстрани при обстоятелства, които не дават възможност да бъде обвинен. Той е хитрец и вероятно за известно време няма да атакува. Обаче се е отървал от Одисеи на място, където разследването почти сигурно нищо няма да разкрие. Също така не мога да обвиня Джон за Гревъл, без да издам с какво съм се занимавал. Затова бъдете нащрек в положения, които биха се превърнали в злополуки. И внимавайте, когато сте сами.

— Morbleu^[1]! — възкликна Дьо Бержерак. — Ако не беше смехотворният закон срещу дуелите, щях да предизвикам Джон и да го пробода. Вие, синьоро Клемънс, носите отговорност за този закон!

— Израснах в страна, където дуелите бяха всекидневие — отвърна Сам. — И от самата идея за тях ми се гади. Ако бяхте видели трагедиите... е, няма значение. Досещам се, че сте преживели достатъчно, но, изглежда, това не ви е повлияло. Както и да е, нима и за миг можете да помислите, че Джон би ви оставил жив, за да се срещнете с него на дуел? Не, щяхте да изчезнете или да пострадате „случайно“, можете да се обзаложите.

— А жасо да не штане жлополука ш краля? — попита Джо Милър.

— Хм, как би се промъкнал през живата стена от негови телохранители? — запита Сам. — Не, една злополука с Джон ще трябва да изглежда истинска.

Той ги освободи, с изключение на Дьо Бержерак и Джо, който никога не се отдалечаваше от него, освен ако се разболееше или

Клемънс желяеше уединение.

— Непознатият каза, че подбрал дванадесет човека за последната решителна атака срещу Мъгливата кула — кимна Сам. — Джо, вие, Ричард Франсис Бъртън, Одисеи и аз — ставаме петима. Но никой от нас няма понятие кои са останалите седем. Сега древният грък изчезна и само Бог знае дали някога ще го видим отново. От думите на Непознатия се подразбираше, че всички други ще се присъединят на речния кораб някъде по пътя. Ех, ако Одисеи е възкръснал на юг надолу по Реката, толкова далече, че да не може да се върне преди завършването на кораба, значи късметът му е изневерил.

Сирано повдигна рамене и потри с пръст дългия си нос.

— Защо да се тревожим? Или вашата натура е такава? Доколкото ни е известно, Одисеи може и да е жив. Навярно го е навестил Тайнственият непознат — за когото между другото Одисеи твърди, че е жена, значи не е същият, когото срещаме аз и вие... Mon Dieu!... отплеснах се! Както казах, гръкът може внезапно да е повикан другаде от тази толкова загадъчна особа и след време ще узнаем какво се е случило! Нека нашият ангел от сенките... или пък дявол се погрижи за проблема. Ние трябва да се съсредоточим в усилията по построяването на чудесния кораб и да прободем всеки, който се изпречи на пътя ни.

— В това има шмишъл — каза Джо. — Ако на Шам му раштеше кошъм жа вшыка грижа, щеше да прилича на бодливо праше. И като ши помишлих жа...

— От устите на младенците., и на маймуните без опашки — отвърна Сам. — Или е обратното? Все едно, ако всичко върви добре, а засега не е така, след трийсетина дни ще започнем да свързваме магналиевите плочи на корпуса. Това ще е моят най-щастлив ден преди истинското потегляне. Ще бъда по-щастлив дори от мига, в който Ливи ми каза „да“...

Можеше да спре и по-рано, но искаше да събуди неприязънта на Сирано. Обаче французинът не реагира. И защо да го прави? Имаше Ливи, която му казваше „да“ през цялото време.

— Лично аз не харесвам идеята — рече той, — защото съм миролюбив човек. Бих желал на воля да се отдам на хубавите неща в живота. Бих искал да сложим край на войните и ако ще става някакво кръвопролитие, нека да бъде между благородни господа, умеещи да боравят със сабите си. Но ние не можем да построим този кораб, без да

ни се пречат, понеже ония, на които липсва желязо, жадуват да го имат и няма да се спрат, докато не го получат. Затова мисля, че Джон Безземни е прав поне в едно. Може би трябва да започнем решителна война с всички сили, щом съберем достатъчно оръжия за целта, и да разчистим Реката на тридесет мили в двете посоки от всякакви противници. Тогава ще си осигурим неограничен достъп до дървесината, боксита и платината...

— Но ако го направите, ако избиеете всички жители, само след ден вашите земи пак ще бъдат пълни с хора — каза Сам. — Запознати сте с механизма на възкресяването. Нали знаете колко бързо тази територия отново бе населена, след като метеоритът унищожил сума народ?

Сирано протегна дългия си, мръсен пръст и Сам се зачуди дали Ливи беше изгубила битката да го поддържа чист.

— Аха! — възкликна той. — Е, тези хора няма да са организирани, а ние ще се намираме там и ще ги организираме, за да ги направим граждани на разширеното Пароландо. Ще ги включим и в лотарията за корабния екипаж. В последна сметка по-удачно ще се окаже засега да спрем построяването на кораба и да постъпим, както предложих.

„И аз ще те пратя да водиш войските — помисли Сам. — И отново ще се повтори историята с Давид, Батшеба и Урия. Само че вероятно Давид е нямал съвест и никога не е губил и минутка сън заради стореното от него.“

— Не ми се вярва — изрече Клемънс. — Първо, нашите граждани ще се бият като демони, за да се защитят, защото са свързани с кораба. Но няма да им допадне завоевателна война, особено след като се сетят, че включването на нови хора в лотарията твърде значително ще намали шансовете им. Освен това не е редно да се постъпва така.

Дьо Бержерак стана и ръката му се отпусна върху дръжката на рапирата.

— Може и да сте прав. Обаче денят, когато постигнахте споразумение с Джон Безземни и убихте Ерик Кървавата брадва, е бил денят, в който сте започнали подготовката за своя кораб с кръв, предателство и жестокост. Не ви упреквам, приятелю мой. Направили сте неизбежното, щом сте желали този кораб. Но не можете да

тръгнете така и после да се плашите от подобни или още по-лоши постъпки. Не и ако си искате подаръка. Лека нощ, приятелю.

Французинът се поклони и излезе. Сам смукна дима от пурата и каза:

— Мразя този човек! Той говори истината!

Джо се надигна, а подът заскърца под неговите осемстотин фунта.

— Аж ши лягам. Боли ме главата. Вшичко това е като трън в гъжа. Или го правиш, или не. Толкож е прошто.

— Ако и моят можък беше в гъжа, щях шъщото да кажа! — сопна се Сам. — Джо, обичам те! Ти си чудесен! Светът е толкова свободен от усложнения! От проблемите ти се приспива, затова отиваш да си нанкаш! Но аз...

— Лека нощ, Шам! — Милър влезе в „тексаса“.

Сам се увери, че вратата е залостена и че стражите, които постави около къщата, са нащрек. После също си легна.

Сънуваше Ерик Кървавата брадва, който го преследваше по палубите и в трюма на речния кораб, и се събуди с писък. Джо разтърсваше рамото му. Дъждът трополеше по покрива, някъде из планинските склонове отекваше гръмотевица.

След като направи кафе, Милър постоя при него. Пусна лъжица сухи кристали в студена вода и те кипнаха сместа за три секунди. Докато посръбваха от кафето и Сам пушеше цигара, разговаряха за дните, когато пътуваха надолу по Реката заедно с Ерик Кървавата брадва и викингите в търсене на желязо.

— Поне ше шлучваше да ше жабавляваме понякога — каза Джо. — Но вече не. Твърде много работа имаме и твърде много хора ни точат ножа. А пък твоята жена да вжеме и да ше появи ш тоя Ширано ш големия нош.

Клемънс се закиска.

— Благодаря ти, Джо, разсмях се за първи път от дни насам. Големия нос! О, богове!

— Шам, от време на време шъм прекалено ижтънчен даже и жа тебе.

Той стана от масата и се върна в стаята си, но Сам не успя да поспи много. Винаги с удоволствие бе оставал в леглото дори след здрав сън през цялата нощ. Сега не му се събираха и по пет часа, макар

понякога да подрямваше следобед. Като че ли вечно се намираще някой, който търсеше отговор на въпрос или нещо за изясняване. Главните му инженери бяха далече от общо съгласие и това силно го безпокоеше. Бе си представял, че в инженерството всичко е ясно предварително. Обаче Лобенгула ван Боом, Велитска и О'Брайън сякаш живееха в светове почти без допирни точки. Накрая, за да си спести вбесяващите го и често прахосани в препирни часове, той даде на Ван Боом правото на окончателно решение. Не биваше да го занимават с нищо, освен ако не се нуждаеха от неговите нареждания.

Но изумително много неща, които според него представляваха чисто инженерни въпроси, изискваха собствената му намеса.

Иеясу покори не само територията на бушмените и хотентотите отвъд Реката, ами завзе и девет мили от земите на улмаките. После изпрати флота надолу по талвега към дългата три мили ивица, където живееха индианци от племената сак и фокс от седемнадесети век. Завоюването на тази територия доведе до избиването на половината жители. След това Иеясу започна да се пазари с Пароландо за по-висока цена на дървесината. Отгоре на всичко поиска амфибия като „Огнен дракон I“.

По онова време вторият „Огнен дракон“ беше почти готов.

Вече над петстотин черни от Пароландо бяха разменени за същия брой дравидийци. Сам упорито отказваше да приеме арабите ухабити, по-точно настояваше първо да дойдат индийците. Илуд Хакинг явно не харесваше това, но в споразумението не бе указано коя от групите се ползва с предимство.

След като научи от шпионите си за исканията на Иеясу, Хакинг изпрати послание. Той също желаше да притежава „Огнен дракон“ и имаше намерение в замяна да даде големи количества минерали.

Публий Крас и Тай Фънг се съюзиха и нахлуха в земите, разположени срещу техните, отвъд Реката. Те бяха населени с хора от каменната епоха, от всякакви места и времена и териториите им се простираха на четиринадесет мили по левия бряг. Численото превъзходство и стоманените оръжия позволиха на нашествениците да избият половината население и да поробят другата половина. Сетне вдигнаха цената за своите дървета, но пак я оставиха по-ниска от тази на Иеясу.

Шпиони съобщиха, че Чернски, владетелят на четиринадесет мили северно от Пароландо, е посетил Соул Сити. Всички можеха само да предполагат какво е ставало там, защото Хакинг бе изградил система за сигурност, която наглед имаше стопроцентова действеност. Сам вкара в страната му осем черни шпиони, знаеше, че и Джон е изпратил поне дузина. В мъглите на дълбоката нощ главите на всички бяха хвърлени от лодки върху стената по брега на Пароландо.

Веднъж късно вечерта Ван Боом дойде при американеца и каза, че Файърбрас предпазливо се опитал да го подкупи.

— Предложи ми поста главен инженер на кораба.

— Той ти го предложи?

Пурата на Сам едва не падна от устата му.

— Да. Не се изрази точно така, обаче схванах идеята му. Речният кораб ще бъде превзет от жителите на Соул Сити и аз ще бъда главен инженер.

— А ти какво отвърна на неговото чудесно предложение? В края на краищата и в двата случая не можеш да загубиш.

— Препоръчах му да не ми чертае псевдосхеми, ами да говори направо. Той не пожела, само се ухили и аз му казах, че не съм ти се закълел във вярност, но съм приел твоето предложение, а това е все същото. Няма да те предам и ако Соул Сити нахлуе в Пароландо, ще го браня до смърт.

— Просто прекрасно, великолепно! — възкликна Сам. — Заповядай чаша бърбън! И пура! Гордея се с тебе и се гордея със себе си, че вдъхвам такава вярност. Ех, би ми се искало... би ми се искало...

Ван Боом го стрелна с поглед над ръба на чашата.

— Да?

— Би ми се искало да го подмамиш. Ако ти ни снабдяваш с информация, бихме могли много да научим.

Инженерът остави питието и стана. Хубавото му кафяво лице се разкриви.

— Не съм мръсен шпионин!

— Върни се! — повика го Клемънс, но оня не му обърна внимание.

Сам зарови глава в ръцете си за минута, после взе чашата на Ван Боом. Нека никой да не казва, че Самюъл Лангхорн Клемънс е похабил

добро уиски. Или дори лошо. Въпреки че граалът винаги даваше само от най-качественото.

Липсата на реализъм у този мъж го дразнеше. И едновременно го сгряваше с противоположното чувство на удоволствие. Беше хубаво да знае, че съществуват неподкупни хора.

Поне за Лобенгула ван Боом нямаше защо да се тревожи.

[1] Дявол да го вземе! (фр.) — Б. пр. ↑

По средата на нощта той се събуди с въпроса дали все пак има за какво да се тревожи. Ами ако Ван Боом не е толкова почтен, колкото показва? Ами ако хитроумният Файърбрас му е нашепнал да дойде при Сам с тази история? Какъв по-ловък начин да приспиш нечия подозрителност? Но тогава би станало по-добре, ако Ван Боом се бе престорил пред него, че привидно ще подмами Файърбрас.

— Започвам да мисля като Джон! — гласно изрече Клемънс.

Най-сетне реши, че е принуден да се довери на холандския потомък. Макар непреклонен и понякога малко чудат, както можеше да се очаква от инженер, той имаше нравствен гръбнак, не по-гъвкав от този на вкаменен динозавър.

Работата по приказния речен кораб продължаваше ден и нощ. Свързваха плочите на корпуса и заваряваха носещите греди. Довършваха батадензатора и гигантските електромотори, приключи операцията по пренасящата система от кранове и двигатели. Самите кранове представляваха огромни съоръжения на великански релси, захранвани с електричество от батадензатора прототип. За да видят баснословното начинание, с катамарани, големи галери, еднодръвки и канута от хиляди мили нагоре и надолу по Реката пристигаха любопитни.

Сам и крал Джон постигнаха съгласие, че ако такова множество се мотае наоколо, биха се появили пречки за делото, пък и за шпионите ставаше по-лесно.

— Отгоре на всичко ще се изкушават от възможността да крадат, а ние не искаме да носим отговорност за съблазняването на хората. Те и така си имат достатъчно грижи — каза Сам.

Джон не се усмихна. Той подписваше заповедта за прогонването на всички, които не бяха местни граждани, с изключение на посланиците и вестносите, и забраняваше на други да идват. Но това не пречеше на много лодки да плават наоколо, нито на хората в тях да зяпат изумено. По същото време пръстените и каменните стени по

брега бяха почти построени. Обаче имаше немалко пролуки, през които да надничат любопитните очи. Бяха ги оставили за пристигащите кораби, натоварени с дървесина, руда и кремък. Самата равнина се издигаше към хълмовете, така че туристите можеха да видят доста от фабриките и крановете, а внушителното съоръжение на корабостроителницата личеше от няколко мили.

След време потокът от туристи стана по-оскъден. Мнозина от тях попадаха при граалови робовладелци и плъзна мълва, че в тази част на Реката е опасно да се пътува.

Изминаха шест месеца. Дървесните запаси в района бяха изчерпани. Бамбукът напълно израстваше за период от три до шест седмици, ала на дърветата бяха необходими най-малко шест месеца, за да достигнат целия си ръст. Пък и всяка държава на петдесет мили в двете посоки оттук притежаваше гори само за собствени нужди.

Представителите на Пароландо сключваха договори и с подалечни страни, разменяйки желязна руда и оръжия срещу дървесина. Все още имаха твърде големи количества от необработен сидерит, затова Сам не се страхуваше от изчерпването им. Но добивът им изискваше много хора и суровини, а централната част на Пароландо сякаш беше подложена на тежки бомбардировки. И колкото повече дървесина постъпваше, толкова повече работници, материали и машини се отклоняваха от кораба, за да се произвеждат стоки за размяна. Освен това увеличените доставки налагаха използването на допълнителен дървен материал за построяването на товарни съдове. И още хора трябваше да се обучават и изпращат във флотилиите, пренасящи трупи и руда. Стигна се дотам, че наемаха кораби от съседните държави и, както винаги, изплащаха наема в желязо, никел и оръжие.

Сам искаше да бъде в корабостроителницата от изгрев до залез или до по-късно, защото бе влюбен във всяка минута, с която напредваше създаването на внушителния уникат. Но имаше толкова административни задачи, само косвено засягащи или въобще несвързани с кораба, че едва успяваше да бъде в нея по два-три часа, и то в добър ден. Стараеше се да прехвърли на Джон по-голямата част от администрацията, обаче кралят приемаше само задължения, които му даваха повече власт над военните сили или възможност да притиска онези, дето му се противопоставяха.

Очакванията, че ще има опити за убийства на тясно свързаните със Сам хора, не се сбъднаха. Телохранителите и зорката охрана през нощта не бяха отменени, но Клемънс реши, че засега Джон се е притаил. Вероятно бе прозрял, че за неговите цели е най-добре да изчака, докато всичко бъде почти завършено.

Веднъж Джо Милър каза:

— Шам, не мишлиш ли, че грешиш жа Джон? Може би ще ше жадоволи да бъде втори по власт на кораба?

— Джо, един саблезъб тигър ще се раздели ли със своите резци?

— Какво?

— Джон е прогнил до дъното на душата си. Старите крале на Англия не са се отличавали особено по отношение на нравствеността. Единствената разлика между тях и Джек Изкормвача е била, че са действали открито и с одобрението на Църквата и Държавата. Е, Джон бил толкоз порочен монарх, че се появила традицията никога да не наричат друг английски крал с това име. И дори Църквата, която винаги е проявявала голяма търпимост към злото по върховете, не могла да понесе Безземни. Папата зашлевил с отлъчване цялата нация и накарал Джон да допълзи до престола му и да се моли като набито с камшик кутре. Но предполагам, че даже когато е целувал краката на Негово светейшество, той е успял да смукне малко кръв от палеца. И папата сигурно си е проверил джобовете след прегръдката им. Опитвам се да ти обясня, че Джон не би могъл да се промени, дори и да иска. Винаги ще си остане невестулка в човешки облик, хиена, скункс.

Джо дръпна дим от пурата, която по дължина комай надминаваше носа му.

— Е, не жнам. Вше пак хората ще променят. Я виж какво направи Чърквата на Втората възможношт. Виж Ѓоринг. Виж шебе ши. Кажвал ши ми, че в твоето време жените ношели дрехи, които ги покривали от шията до глежените, и ште ше възбуждали от гледката на хубав глежен, а пък бедро — олеле! Шега не ше шмуцаваш много и като видиш...

— Зная! Зная! — прекъсна го Сам. — Старите схващания и онова, което психолозите наричат условни рефлекси — те наистина се променят. Ето защо казвам, че който още носи у себе си расовите и

сексуалните предразсъдъци на Земята, просто не се възползва от шансовете в Речния свят. Човек може да се промени, но...

— Жначи може? — кимна Джо. — Ама ти винаги ши ми повтарял, че вшичко в живота, даже начинът, по който някой мишли и поштъпва, е предопределен от шлучилото ше дълго преди той да ше роди. Какво е това? Това е детермиништинична филошофия, ето какво е. Виж шега, щом вярваш, че вшичко върви по определен път, че ние шме машини, така да ше каже, как можеш тогава да твърдиш, че хората ша шпошобни на промяна?

— Е, да — проточи Сам със свирепо изражение, породено от твърде рошавите му вежди, присвити надолу, и от синьозелените ярки очи над орловия му нос. — Да, дори ако моите теории са механично предопределени и ако си противоречат, нищо не може да се направи.

— Тогава, в името на небетата — възкликна Джо, вдигнал нагоре своите длани с размери на футболни топки, — какъв шмишъл има да ше говори жа това? Или даже нещо да ше върши? Жащо прошто не ше откажеш?

— Защото съм безсилен да надмогна себе си — отвърна Сам. — Защото когато първият атом в тази вселена се ударил във втория, моята съдба е била отредена, всяка моя мисъл и действие са били предначертани.

— Жначи не ши, ъ-ъ, отговорен жа поштъпките ши, така ли?

— Правилно — потвърди Сам.

Чувстваше се много неловко.

— Тогава и Джон е бежшилен да промени това, че е убиеч и предател, абшолютно гнушна швиня?

— Да, обаче аз не мога да не го презирам заради факта, че е свиня.

— И предполагам, че ако някой по-умен от мен дойде и ти докаже ш точна неошпорима логика, че грешиш в твоята филошофия, ти ще му отвърнеш, че той не може да не мишли така. Но и той греши — прошто е предопределен, и то механично, да възприема по тожи начин.

— Прав съм и го зная — каза Сам и по-силно засмука пурата си. — Този хипотетичен човек не би успял да ме убеди, защото собствените му разсъждения не се основават на свободна воля, която, е същото като тигър вегетарианец — тоест не съществува.

— Но и твоите ражшъждения не проижтичат от швободна воля.

— Наистина. Всички сме в кюпа. Вярваме в онова, в което сме принудени да вярваме.

— Шам, ти ше пришмиваш на хората, штрадащи от така нареченото непобедимо невежештво. Обаче ти шамият ши пълен догоре ш него.

— Господ да ни пази от човекоподобни, които се смятат за философи.

— Видя ли! Веднага прибягваш до обиди, щом нямаш какво друго да кажеш! Прижнай ши, Шам! В логиката и на един крак не можеш да ше опреш!

— Ти просто не проумяваш какво имам предвид, защото си такъв, какъвто си.

— Ех, Шам, би трябвало повече да говориш шъш Ширано дьо Бержерак. Той е шъщият голям чиник като тебе, но не штига чак дотам в детерминижда.

— Аз пък бих си помислил, че вие двамата не сте способни да разговаряте. Не се ли мразите, щом толкова си приличате? Как бихте могли да застанете нос срещу нос и да не се пръснете от смях? Също като двама мравояди...

— Обиди! Обиди! Ох, какъв ли шмишъл има?

— Точно така — каза Сам.

Джо не му пожела лека ноц, а и Сам не го повика обратно. Изпитваше раздражение. Титантропът изглеждаше толкова тъп с ниското си чело, костените кръгове около очите, комичния нос като мотика, телосложението на горила и козината. Обаче зад сините очички и фъфленето се криеше неоспорим интелект.

Най-силно го смущаваше забележката на Джо, че детерминистичните му възгледи са само опит да намери извинение за чувството на вина. Хм, вина за какво? За всичко лошо, случило се на любимите му хора.

Ала туй бе философски лабиринт, завършващ с тресавище. Дали вярваше в механистичния детерминизъм, защото искаше да се освободи от чувството за вина, или се усещаше виновен, макар че не би трябвало, защото механистично устроената вселена предопределяше той да изпитва подобно чувство?

Джо беше прав. Нямахме смисъл да разсъждава по въпроса. Но ако човешкото мислене е насочено в колхоза си от сблъсъка на първите два атома, как би могъл да отклони своя ум от това, щом бе Самюъл Лангхорн Клемънс, всъщност Марк Твен?

Тази нощ остана буден до по-късно, обаче не се занимаваше със задълженията си. Изпи поне двеста грама етилов алкохол, смесен с плодови сок.

Два месеца по-рано Файърбрас спомена, че просто не разбирал неумението на Пароландо да произвежда такъв алкохол. Сам се обърка. Не знаеше, че биха могли да получават спирт. Смяташе, че единствените им запаси от питеята ще трябва да се ограничат с количествата, давани от граалите.

Не, каза му Файърбрас. Някой от неговите инженери не му ли е обяснил? Ако подходящите суровини, като киселина, светилен газ или ацетилен, както и съответен катализатор, са налице, тогава дървесната целулоза може да бъде преработена в добра напитка. Това било всеизвестно. Но доскоро Пароландо, според предположенията му, оставало единственото място, разполагащо с веществата за подобно тънко производство.

Сам повика Ван Боом, който му се сопна, че си имал достатъчно грижи, за да започне да снабдява със спирт хора, които и без това прекаляват с пиенето.

Клемънс заповяда да отделят за целта работници и материали. Доколкото знаеха, за първи път в историята на Реката започваше направата на алкохол в промишлени количества, годен за пиене. Така в Пароландо имаха не само по-щастливи граждани, с изключение на онези от Втората възможност, ами и нова промишленост. Алкохолът се изнасяше срещу дървесина и боксит.

Сам бе паднал в леглото и на другия ден по изключение отказа да стане преди разсъмване. Но на следващия се вдигна както обикновено.

Съконсулите изпратиха послание на Иеясу, че нахлуването му в останалите територии на улмаките до Земята на Чернски ще се сметне за враждебен акт.

Оня отговори, че нямал намерение да воюва с тези страни и го доказа, като навлезе в държавата на север от неговата — Земята на Шешуб. Той беше асириец от седми век преди новата ера, някогашен генерал при Саргон Втори и както повечето бивши властици, бе

станал управник и в Речния свят. Даде добър отпор, но нашествениците бяха по-многобройни.

Иеясу беше само една от грижите им. Имаше предостатъчно други да занимават Сам ден и нощ. Хакинг най-накрая изпрати послание, че Пароландо трябвало да спре с увъртането. Искаше амфибията, обещана му толкова отдавна. Сам упорито се оправдаваше с технически затруднения, ала Файърбрас му каза, че вече не могъл да приеме оправданията. Така че с неохота му дадоха „Огнен дракон III“.

Писателят посети Чернски, за да го увери, че Пароландо ще брани Чернскуйо. На връщане вятърът го лъхна на половин миля от фабриките и Сам едва не повърна. От толкова време живееше в атмосфера с киселинни пари и дим, че бе привикнал, но всяка почивка прочистваше белите му дробове. Все едно влизаше в завод за сира и лепило. И макар че бризът по Реката духаше с петнадесет мили в час, не отнасяше дима достатъчно бързо. „Не е чудно — каза си той, — че разположената на юг Публия се оплаква.“

Корабът обаче продължаваше да расте. Застанал до предния илюминатор на своята къща, Клемънс можеше всяка сутрин да погледне и да се възнагради за тежкия труд и умората, както и за грозотата и вонята наоколо. След още шест месеца щяха да завършат трите палуби, за да монтират грамадните гребни колела. После щяха да нанесат пластмасово покритие върху онази част от корпуса, която влизаше в допир с водата. Пластмасата не само щеше да предотврати електролизата на магналия, но и да намали съпротивлението на вълните, прибавяйки десет мили в час към скоростта на кораба.

По това време Сам получи добри новини. В Селинуйо, държавата на юг от Соул Сити, бяха открили волфрам и иридий. Съобщението донесе самият откривател, не се довери на друг човек. Ех, той имаше и лоши вести. Селина Хейстингс отказваше да позволи на Пароландо да копае в земите ѝ. Всъщност, ако знаела, че някой от Пароландо ровичка край нейната планина, щяла да го изхвърли от страната. Не искала да се държи недружелюбно, тя обичала Сам Клемънс, защото бил човешко същество. Обаче не одобрявала речния кораб и не би разрешила от собствената ѝ територия да излезе каквото и да е, годно да помогне в построяването на този уникат.

Сам избухна — според израза на Джо бил „пръшнал шини лайна на мили наоколо“. Имаха голяма нужда от волфрама за заякчаването на

инструментите си, но още повече за радио и може би за вътрешна телевизионна система в кораба. Иридия биха употребили в по-здрави сплави за най-различни цели, в научни прибори, хирургически инструменти и за върховете на писалки.

Тайнственият непознат каза на американеца, че е разположил находищата на минерали тук, ала другите Етични не знаели за това. При боксита, криолита и платината трябвало да се намират волфрам и иридий. Изглежда бе допуснал грешка и последните два метала се оказаха на няколко мили южно от другите три.

Сам не уведоми веднага Джон, защото имаше нужда от време да обмисли положението. Разбира се, Джон щеше да поиска ултиматум: или редките руди ще бъдат продавани на Пароландо, или ще обявят война.

Докато крачеше из рубката и запълваше стаята със зелен дим, чу бумтенето на тъпани. Предаваха с код, който не познаваше, но след минута го определи като използвания от Соул Сити. Съвсем скоро Файърбрас се появи под стълбата на къщата.

— Синьоро Хакинг знае всичко за находките на волфрам и иридий в Селинуйо. Казва, че би било чудесно, ако успеете да се договорите със Селина. Обаче не нахлувайте в земите ѝ. Това ще се приеме като обявяване на война срещу Соул Сити.

Сам надникна край Файърбрас към десния илюминатор.

— Ето го и забързания Джон — рече. — Той също е чул новината. Шпионската му мрежа е добра почти колкото вашата, бих казал, изостава само с няколко минути. Не зная къде са пролуките в моята система, но са толкова широки, че ако бях кораб, щях да потъна, което пак може да стане.

Джон влезе. Беше с възпалени очи и зачервено лице, задъхан и пухтящ. След появата на етиловия спирт той затлъстя още повече и изглеждаше полупиян през цялото време и напълно пиян през половината.

Сам се ядосваше, ала му стана и забавно. Джон би предпочел да го извика в двореца си, както подобава на достойнството му като бивш крал на Англия. Но знаеше, че Клемънс би се забавил много, ако въобще дойдеше, а пък не можеше да предположи какви шмекерии биха забъркали дотогава писателят и Файърбрас.

— Какво става? — попита с яростен поглед.

— Ти ми кажи — отвърна Сам. — Май си информиран повече от мен за тъмната страна на събитията.

— Не ти искам духовитостите! — тросна се Джон. Без да го поканят, той си наля четвърт чаша концентрат. — Знам какво е съобщението и без да разбирам кода!

— Досещах се — рече Сам. — Но в случай че си пропуснал нещо, да те осведомя...

И му предаде думите на Файърбрас.

— Вие, черните, сте непоносимо нагли — изръмжа монархът. — Нареджате на Пароландо, на една суверенна държава, как да се държи в жизненоважни за нея дела. Е, аз ви казвам, че не можете! Ще получим тези метали по един или по друг начин! Селинуйо няма нужда от тях, но ние имаме! На Селинуйо няма да ѝ навреди, ако ги даде. Ще предложим честна размяна!

— Срецу какво? — попита Файърбрас. — Синьорина Хейстингс не иска нито оръжия, нито алкохол. С какво ще търгувате?

— С мир, с избягването на война!

Файърбрас сви рамене и се ухили, с което още повече разгневи Джон.

— Разбира се, можете да направите предложенията си. Ала казаното от Илуд Хакинг остава в сила.

— Хакинг не прелива от любов към Селинуйо — отбеляза Сам. — Той изрита всички последователи на Втората възможност, бели или черни.

— Защото насаждат абсолютен пацифизъм. Освен това проповядват любов към хората независимо от цвета им и наглед спазват принципите си, но моят шеф твърди, че те са опасност за държавата. Черните трябва да се защитават, иначе отново ще бъдат поробени.

— Черните? — повтори Сам.

— *Ние*, черните! — натърти усмихнат гостът.

Не за първи път Файърбрас оставяше у него впечатлението, че не се задълбочава по въпроса за цвета на кожата. Отъждествяването му с негрите като раса беше слабо. Животът му не останал недосегаем за расови предразсъдъци, обаче не бил засегнат особено много. А от време на време казваше по нещо, за да се разбере, че иска да получи каюта на кораба.

Разбира се, всичко можеше да се окаже преструвка.

— Ние ще преговаряме със синьорина Хейстингс — кимна Сам. — Ще бъде чудесно да имаме радио и телевизия на кораба, а и за производството на машини ще намерим приложение на волфрама. Но ще се оправим и без тях.

Намигна на Джон, за да подхване играта. Обаче Безземни се държеше твърдоглаво, както винаги.

— Какво ще правим със Селинуйо, си е наш проблем и не засяга други хора!

— Ще предам думите ви — каза Файърбрас. — Но Хакинг е силна личност и не понася глупости от никого, особено пък от бели капиталистически империалисти.

Сам се задави, а Джон зяпна.

— Точно за такива ви смята! — потвърди Файърбрас. — И според неговото определение за тези понятия, вие сте именно такива, каквито ви нарича.

— Само защото толкова силно желая тоя кораб! — изкрещя Клемънс. — Знаете ли за какво е той, какво е върховното му предназначение?...

Потисна гнева си, ама изхълца от усилието. Замая се за миг. Почти беше на път да се изпусне за Тайнствения непознат.

— И какво е то? — подкани го дипломатът.

— Нищо — отвърна Сам. — Няма нищо. Просто мечтая да стигна до изворите на Реката, ето всичко. Може би тайната на цялата тази работа е там? Кой знае? Но аз определено не обичам критики от някой, който само иска да си седи на скапания черен гъз и да събира около себе си братя по душа. Ако това е желанието му — да го изпълнява на воля, докато аз все пак се придържам към идеала на расовата интеграция. А пък съм бял от Мисури, роден през 1835-а! Та какво ще кажете за дрънканиците, че определящи били възпитанието и средата? Важното е, че ако не използвам метала от сидерита за построяване на кораб, предназначен единствено за пътешествия, някой друг ще го използва. И този някой би могъл да го употреби, за да завладява и потиска, а не за туристически цели. Вижте какво, съгласяхме се с исканията на Хакинг, плащахме кождерските му цени за рудите, след като — можехме просто да отидем там и да му ги отнемем. Джон се извини за епитетите, с които назова вас и Хакинг и

ако мислите, че е лесно за един Плантадженет да го стори, не сте си учили уроците по история. Твърде зле е, че вашият шеф приема така нещата. Не зная дали мога да го виня за това. Разбира се, той мрази белите. Само че Речният свят не е Земята! Условиата тук са коренно различни!

— Но хората носят у себе си своите възгледи — каза Файърбрас. — Омразата и любовта, симпатиите и неприязънта, предразсъдъците, реакциите си — всичко.

— Те могат да се променят!

Файърбрас се ухили.

— Не и според вашата философия. По-скоро не и ако не се намеси механистична сила. Така че нищо не предопределя Хакинг да промени вижданията си. И защо да го прави? Тук е преживял същата експлоатация и презрение, както е било на Земята.

— Не искам да споря за това — въздъхна Сам. — Ще ви кажа според мен какво трябва да предприемем!

Спря да погледне през илюминатора. Белезникавосивият корпус и конструкцията над него лъщяха на слънцето. Каква красота! И беше изцяло негова, в известен смисъл! Струваше си всичко, което влагаха в нея!

— Ето какво ще ви кажа — по-бавно изрече той. — Защо Хакинг не дойде тук? Да ни посети за малко? Може да поразгледа, сам да прецени какво правим. Да види затрудненията ни. Навярно ще разбере нашите проблеми, ще проумее, че не сме синеоки дяволи, стремящи се да го заробят. Всъщност колкото повече ни помага, толкова по-скоро ще се отърве от нас.

— Ще му предам посланието ви. Може би ще прояви желание.

— Ще го посрещнем подобаващо — обеща Клемънс. — Двадесет и един топовни салюта, голямо тържество, храна, напитки, дарове. Ще се увери, че в края на краищата не сме съвсем лоши типове.

Джон се изплю.

— Пфу! — но нищо повече не каза.

Знаеше, че Сам предложи най-доброто.

След три дни Файърбрас се върна със съобщение. Хакинг щял да дойде, след като Пароландо и Селинуйо се споразумеят какво да правят с металите.

Сам се почувства като стар ръждясал котел в параход по Мисисипи. Още няколко фунта налягане на квадратен инч и щеше да гръмне чак до небето.

— Понякога мисля, че ти си прав! — развика се пред Джон. — Може би просто се налагаше да завоюваме тези страни и да приключим с това!

— Разбира се — невъзмутимо реагира Джон. — Вече е очевидно, че бившата графиня Хейстингс, която би трябвало да е потомка на моя стар враг граф Хейстингс, няма да поддаде. Тя е религиозна фанатичка или както ти казваш — смахната. А Соул Сити ще се сражава, ако нахлуем в Селинуйо. Хакинг не може да отстъпи от дадената дума. И сега, след като му подарихме „Огнен дракон III“, той е по-силен. Но няма да те упреквам. Много размишлявах за тази бъркотия.

Сам престана да се разхожда и се взря в краля. Значи Джон е размишлявал. Сенки са се раздвижили сред сенките. Ками щяха да излязат от ножниците. Въздухът щеше да посивее и се вледени от прокрадване и кроежи. Кръв щеше да се пролее. А спящите най-добре да се разсънят.

— Не казвам, че съм поддържал контакти с Иеясу, нашия могъщ северен съсед — продължи Джон.

Седеше отпуснато в своето високо кресло, облицовано с червена кожа, и гледаше искрящото питие в чашата си.

— Но имам информация или пък средствата да се сдобия с нея. Сигурен съм, че японецът, който наистина се чувства много силен, ще пожелае да завладее още територии. Сега иска да ни направи услуга. Разбира се, на определена цена. Да речем — амфибия и летяща машина? Знаеш ли, направо е пощурял от мерак сам да полети с такава. Или не знаеш? Ако той нападне Селинуйо, Хакинг няма да хвърли вината върху нас. Е, щом Соул Сити и Иеясуйо се сбият, като Соул Сити бъде унищожен, а пък Иеясуйо — омаломощен, нима няма при всяко положение да е от полза за Пароландо? Освен туй научих, че Чернски е сключил таен съюз с Илуд Хакинг и Тай Фънг за взаимна защита, ако някой от тях бъде нападнат от японския велможа. Несъмнено произтичащото от това кръвопролитие ще доведе до тяхното отслабване, а ние ще бъдем по-силни. Тогава бихме могли да ги завладеем или поне да правим каквото си искаме, без да ни се

бъркат. При всички случаи ще си осигурим безпрепятствен достъп до боксита и волфрама.

Черепът под тази гъста червеникава коса навярно съдържаше цяло гърне червеи, които се хранеха с поквара, интриги и лукавство. Беше такъв мошеник, че заслужаваше възхищение.

— Ти някога срещал ли си себе си, когато завиваш зад ъгъл? — попита Сам.

— Какво? — Джон вдигна очи. — Пак ли ръсиш някоя от твоите неразбираеми обиди?

— Повярвай ми, това е най-близкото нещо до комплимент, което някога ще получиш... от мен. Разбира се, ние боравим с хипотези. Но ако Иеясу наистина нахлуе в Селинуйо, какво оправдание ще намери? Те никога не са го засягали и са отдалечени на шестдесет мили откъм нашата страна на Реката.

— Че кога една нация е имала нужда от основателна причина за нашествие? — попита Джон. — Ала фактите говорят, че Селинуйо продължава да изпраща мисионери при Иеясу, въпреки че той изрита всички привърженици на Възможността. И щом синьорина Хейстингс не иска да спре това, значи...

— Добре — каза Клемънс. — Не бих могъл да позволя забъркването на Пароландо в такова споразумение, но когато японецът сам реши да се бие, ние нищо не можем да направим.

— И ти ме наричаш безчестен!

— Нищо не мога да направя! — каза Сам, стиснал, пурата със зъби. — Нищо! Ех, ако се създаде ситуация, благоприятстваща кораба, тогава ще се възползваме.

— Доставките от Соул Сити ще бъдат прекратени, докато траят сраженията — напомни Джон.

— Имаме достатъчно запаси за седмица напред. Големият проблем ще бъде дървесината. Може би Иеясу ще успее да ни я изпраща, дори и ако започне война, щом боевете ще бъдат на юг от нас. Сами можем да се справим със сеченето и превоза. Ако няма намерение да нападне до две-три седмици, ще натрупаме допълнителни количества руда от Соул Сити, като им предложим по-висока цена. Дали да не им дадем самолета ПВМ-1? Той е обикновена играчка, след като почти сме завършили първата си амфибия. Всичко това са само предположения, нали разбираш?

— Разбирам — отрони Джон.

Не се и опита да прикрие презрението си.

Сам искаше да му изкрещи, че няма право да го презира. В края на краищата чия беше идеята?

А на следващия ден тримата главни инженери загинаха.

Американецът бе на мястото, когато се случи. Стоеше на скелето до десния борд на кораба и надничаше през пролуката в корпуса. Грамадният парен кран вдигаше великанския електромотор, който щеше да върти дясното гребно колело. През нощта бяха превозили мотора от сградата, където го изработиха. Преместването им отне осем часа, осъществиха го с помощта на гигантска лебедка. Заедно със стотина мъже, дърпащи въжетата, кранът прехвърли машината върху голямата платформа, която се движеше на релси.

Сам стана призори, за да наблюдава последната операция — вдигането, после спускането на мотора в корпуса, накрая свързването му с оста на гребното колело. Тримата инженери стояха долу, на дъното на бъдещия кораб. Клемънс им извика да се дръпнат, бяха в твърде опасно положение, ако моторът се откъснеше. Но инженерите се разположиха в три различни точки, за да предават сигнали на хората по скелето откъм десния борд, които на свой ред ги препредаваха на оператора в крана.

Ван Боом се обърна да погледне Сам, зъбите му проблеснаха в бяло на мургавото лице. На светлината от големите електрически лампи кожата му изглеждаше пурпурна.

Тогава се случи. Скъса се въже и моторът се залюля на една страна. Инженерите се вцепениха за миг, сетне побягнаха, но беше твърде късно. Машината рухна накриво, смаза и тримата.

Ударът разтърси грамадния корпус и от вибрациите скелето, на което стоеше Сам, се разклати, сякаш по терена минаваше земетръсна вълна.

Изпод мотора протече кръв.

Минаха пет часа, докато сложат нови въжета на крана, после ги закрепиха на електромотора и го вдигнаха. Отнесоха трупове, измиха корпуса и отново го спуснаха. Внимателната проверка показва, че повредите по обшивката му нямаше да попречат на работата.

Сам беше толкова потиснат, че изпитваше желание да се завре в леглото и да не стане цяла седмица. Но не можеше да си го позволи. Голямото дело трябваше да продължи и докато имаше свестни хора, които щяха да се погрижат за това, той не искаше да им показва колко е потресен.

Клемънс разполагаше с много инженери, обаче Ван Боом и Велитска бяха единствените, живели в двадесети век. Макар че бе предал и устно, и по системата от тъпани, че търси още такива, никой не дойде.

На третия ден покани Файърбрас в рубката за разговор насаме. След като го почерпи с пура и уиски, той го попита дали би желал да стане негов главен инженер.

Пурата за малко да падне от устата на Файърбрас.

— Покажи ми курса, съкафезник! Дали ти разчитам данните? Искаш ме за чудотворец номер едно?

— Може би ще е по-добре да говорим на есперанто — помоли Сам.

— О'кей — съгласи се Файърбрас. — Да кацнем тогава. За какво по-точно става дума?

— Бих желал да получите разрешение да работите за мен, да предположим временно.

— Да предположим?

— Ако поискате, постът е ваш завинаги. В деня, когато корабът потегли на дългото си пътешествие, вие можете да бъдете негов главен инженер.

Файърбрас млъкна задълго. Сам стана и закрачи из стаята, като от време на време надничаше през илюминатора. Кранът бе спуснал

десния електромотор, сега сваляше в корпуса части от батадензатора. Щом бъдеше сглобен напълно, щеше да се извисява на тридесет и шест фута. След монтажа Щяха да изпробват как действат системите. Предстоеше да положат двоен кабел, дебел шест инча, а свободния му край, свързан с голяма плитка полусфера, щяха да поставят върху най-близкия граалов камък. Когато камъкът освободеше огромните количества енергия, тя щеше да постъпи в батадензатора, който да я натрупа и да я отдава с контролирана мощност за захранването на електромоторите.

Сам загърби илюминатора.

— Не ви моля да предадете своята страна — рече той. — Първо, сега трябва само да вземете от Хакинг картбланш да работите с мен по довършването на кораба. По-късно можете да решите дали ще тръгнете с нас. Кое предпочитате? Да останете в Соул Сити, където едва ли ще имате какво да правите, освен да се забавлявате? Или да потеглите с екипажа към най-великото приключение?

Файърбрас произнесе бавно:

— Вижте какво, ако приема вашето предложение, казвам *ако*, не бих искал да съм главен инженер. Предпочитам да стана шеф на вашите въздушни сили.

— Но това не е толкова важен пост!

— Има много повече работа и отговорности! Чуйте, харесва ми идеята да летя отново и...

— *Можете* да летите. *Можете!* Обаче ще трябва да се подчинявате на фон Рихтхофен. Разбирате ли, обещах му, че той ще командва тези сили, а в края на краищата те ще се състоят само от два самолета. Какво ви интересува дали сте шеф, щом получите възможността да летите?

— Въпрос на гордост. Имам хиляди летателни часове в повече от Рихтхофен, в къде по-сложни, по-големи и скоростни апарати. И бях астронавт. Стигал съм до Луната, до Марс, до Ганимед, обиколил съм Юпитер.

— Това нищо не означава — каза Сам. — Ще управлявате твърде примитивни самолети. Страшно приличат на машините от Първата световна война, с които е летял Лотар.

— Защо едно негро все трябва да остава на второ място?

— Не е честно! — възкликна Сам. — Бихте могли да станете главен инженер! Ще ръководите тридесет и пет човека! Чуйте ме, ако не бях обещал на немца, щяхте вие да сте начело, повярвайте ми!

Файърбрас се изправи.

— Ето какво ще ви кажа. Ще ви помогна да построите кораба и ще уредя обучението на вашето инженерно управление. Ала през това време също ще летя, а когато дойде моментът, пак ще поговорим кой да оглави въздушните сили.

— Няма да наруша дадената на Лотар дума.

— Да, но дотогава могат да се случат много неща.

Сам и почувства облекчение, и се разтревожи. По съобщителната система на тъпаните Хакинг даде разрешението си. Това подсказваше, че иска Файърбрас да е запознат с устройството на кораба, защото някой ден ще работи за Соул Сити като главен инженер. А дори Файърбрас засега да не обмисляше подобна възможност, може би кроеше как да отстрани фон Рихтхофен, преди чудният кораб да бъде спуснат на вода. Дипломатът не приличаше на хладнокръвен убиец, но външността няма никакво значение, както открива всеки с малко ум в главата, щом поживее няколко години сред други представители на човешката раса.

Хакинг извести, че е съгласен да достави допълнителни количества минерали срещу ПМВ-1. Файърбрас прелетя с машината тридесет и една мили до северната граница на Соул Сити, където я пое друг летец, бивш черен генерал от Военновъздушните сили на САЩ. След няколко дни инженерът се върна с платноход.

Батадензаторът и електромоторите работеха безупречно. Гребните колела бавно се завъртяха във въздуха, после увеличиха оборотите си и лопатите им засвистяха от скоростта.

Когато дойдеше моментът, щяха да прокопаят канал от брега до големия кораб и той самостоятелно да стигне до Реката.

Лотар фон Рихтхофен и Гуенафра въобще не се погаждаха. Пилотът открай време бе свалач и просто не можеше да не флиртува. Най-често не спираше само до флирта. Гуенафра имаше съвсем определени идеи за верността, с които Лотар се съгласяваше по принцип. Но в практиката се препъваше.

Хакинг събщи, че след два дни лично ще посети Пароландо. Искаше да проведат поредица преговори за търговията, да се увери в

благополучието на черните граждани тук и да види вълшебния речен кораб.

Сам отвърна с послание, че ще бъде щастлив да приеме синьоро. Не беше, ала лицемерието си оставаше същината на дипломацията. Подготовката за настаняването на високия гост и голямата му свита, както и за преговорите, така го погълна, че нямаше много възможности да наблюдава работата по кораба.

Трябваше специално да подготвят и пристаните за щедрите товари х руда от Соул Сити. Хакинг изпращаше три пъти повече от нормалното, за да покаже искреното си намерение за мир и разбирателство. Сам предпочиташе доставките да са по-равномерно разпределени, но беше желателно да получат възможно най-много за колкото се може по-кратко време. Шпионите докладваха, че Иеясу събирал няколко големи флоти и множество въоръжени мъже от двете страни на Реката. И отново настоял пред Селинуйо да пресече проникването на своите мисионери в неговите територии.

Около час преди обяд корабът на Илуд Хакинг спря на пристана. Беше широк, двумачтов, с надлъжни платна без рей, дълъг стотина фута. Охраната, до един състояща се от високи мускулести негри със стоманени брадви в ръце (но и с пистолети „Марк I“ в големи кобури), слезе тържествено по мостчето. Препаските им бяха чисто черни, а лъскавите шлемове, ризници и ботуши — направени от черна рибешка кожа. Строиха се в редици по шестима от двете страни на мостчето, после и самият Хакинг се спусна по него.

Беше едър, добре сложен мъж с тъмнокафяво лице, малко извити очи, широк сплеснат нос, дебели бърни и изпъкваща брадичка. Прическата му бе „естествена“. Сам още не можеше да свикне с този взрив от ситнокъдриви косми по главите на черните. В това имаше нещо неуловимо неприлично. Косата на един негрър трябваше да бъде съвсем късо подстригана. Все още се чувстваше така и след обяснението на Файърбрас, че черните американци през втората половина на двадесети век виждали в „естествените“ прически знак на борбата за свобода. За тях късата коса символизирала кастрацията на негърската раса от белите.

Хакинг носеше като наметка черна кърпа, черна препаска и сандали. Единственото му оръжие бе рапира в ножница, окачена на широк кожен колан.

Сам даде сигнал и стоманен топ гръмна двадесет и един пъти. Беше разположен на хълм към края на равнината. По този начин искаха не просто да изразят почитта си към Хакинг, но и да го впечатлят. Само Пароландо притежаваше артилерия, макар и тя да се състоеше от едно-единствено 75-милиметрово оръдие.

Представиха се взаимно. Илуд Хакинг не показва желание да се ръкуват, нито пък Сам и Джон. Бяха предупредени от Файърбрас, че синьоро избягва да стиска ръката на човек, ако не го приема като изпитан приятел.

Докато нареждаха граалите на неговите хора върху най-близкия камък, малко побъбриха. След изпразването на електрическия заряд, когато слънцето достигна зенита си, взеха пълните граали и държавните глави, придружени от своите телохранители и почетни стражи, отидоха в двореца на Джон. Той бе настоял първата среща да се състои там, за да внуши на Хакинг предводителството си. Този път Сам не пожела да спори, а синьоро вероятно бе научил от Файърбрас за отношенията между Клемънс и Безземни.

— По-късно американецът получи мрачното удовлетворение да наблюдава смущението на Джон, нахокан в собствения си дом. Хакинг взе думата и дръпна дълга отровна реч за злините, които белият човек причинил на черния. За съжаление обвиненията му бяха справедливи. Всичко казано от него беше вярно и Сам неохотно го призна. По дяволите, та той бе видял робството, знаеше какво е то и присъстваше на последиците от Гражданската война. С това бе роден и израсъл. Дълго преди Хакинг да се пръкне. Дявол го взел, нали написа „Хъкълбери Фин“, „Дървеняка Уилсън“ и „Един янки в двора на крал Артур“?

От опита му да обясни туй въобще нямаше полза. Онзи просто го пренебрегна.

Високият глас не млъкваше, примесваше сквернословия и преувеличения към фактите, разказваше потресаващи истории за страдания и побоища, убийства, глад и унижения.

Сам се чувстваше гузен и засрамен, но същевременно го обхвана гняв. Защо нападаше и него! Защо тези поголовни обвинения?

— Всички сте виновни! — викаше Илуд Хакинг. — Всеки бял човек е виновен!

— Преди смъртта си не съм виждал дори дузина черни — парира Джон. — Какво общо имам с вашата история за неправди?

— Да бяхте се родили пет столетия по-късно, щяхте да бъдете най-големият белоснежко от всички! — отсече Хакинг. — Всичко знам за вас, Ваше величество!

Сам внезапно се надигна и кресна:

— Затова ли дойдохте тук, да ни кажете какво е било на Земята? Помним го! Но това е минало! Земята е мъртва! Важно е какво става сега!

— Да — кимна гостът. — И сега става същото като на добрата ни стара планета! Нещата не са помръднали и на един скапан косъм! Оглеждам се тук и кого съзирам начело на тази страна? Двама белоснежковци! Къде са ви черните? Вашите негри са около десет процента от населението и в Съвета си трябваше да сложите поне един черен! Виждам ли го? Поне един?

— Имаме Коубър.

— Да! Временен член, и то само защото настоях да ми пратите чернокож посланик!

— Арабите съставляват една шеста от Соул Сити — напомни Сам, — обаче във вашия Съвет няма кърорав арабин.

— Бели са, затова! И аз ги разкарвам! Не ме разбирайте накриво! Мнозина от тях са добри хора, без предразсъдъци! Срещал съм такива, когато се укривах в Северна Африка. Но тези тук са религиозни фанатици и непрекъснато ми създават неприятности! Затова да се махат! Ние, черните, искаме една чисто черна страна, в която всички да бъдем братя по душа! Където ще живеем в мир и разбирателство! Ние ще имаме наш свят, а вие, белоснежковците, си имайте вашия! Сегрегация с голямо „С“, Чарли! Тук сегрегацията с голямото „С“ ще проработи, защото не зависим от белия кръвопиец за нашата работа, храна и дрехи, защита и справедливост, за нищо! Ние си го направихме, бледалико човече! Сега ни остава само да ви кажем да вървите на майната си, да стоите настрана от нас и това също го направихме!

Ситнокъдравата тъмна глава на Файърбрас беше наведена, гледаше надолу, бронзовите длани закриваха лицето му. Сам усети, че мъжът с усилие сдържа смеха си. Но не успя да се досети дали той се смееше на Хакинг или на смълчаните хора. Може би на всички.

Джон не спираше да се налива с бърбън, обаче червенината му не се дължеше само на пиенето. Май бе готов да избухне всеки момент. Трудно е да преглътнеш оскърбления за неправдите, причинени на черните, когато си невинен, но пък кралят беше участвал в толкова гнусни престъпления, че можеше малко да пострада, дори и за чужди. И както каза Хакинг, Джон щеше да бъде виновен, ако бе имал възможността.

Хм, какво ли очакваше да постигне гостът? Несъмнено, ако се стремеше към по-близки отношения с Пароландо, подходът му беше твърде особен.

Вероятно смяташе, че трябва да сложи който и да е бял на мястото му. Искаше да стане съвсем ясно, че той — Илуд Хакинг — не е по-долу от всеки бледолик.

Синьоро бе изтормозен от същата система, която бе съсипала почти всички американци — черни, бели, червени или жълти, в една или друга форма, в една или друга степен.

Нима това щеше да продължава вечно? Завинаги със сгърчени от омраза души, колкото и незнайни хилядолетия да изживеят край Реката?

В този миг, но само в този миг Сам се запита дали не бяха прави вярващите във Втората възможност.

Ако те знаеха начина за освобождение от оковите на омразата, значи тъкмо тях си струваше да слуша човек. Не Хакинг, не Джон Безземни или Сам Клемънс, не който и да е, страдащ от недостиг на покой и любов, трябваше да има думата. Нека последователите на Втората възможност...

Да, ама нали не им вярваше, напомни си той. Бяха същите като останалите проповедници на Земята. Не се съмняваше, че някои всъщност са добронамерени. Но без истината да стои зад тях, колкото и да твърдяха обратното.

Хакинг изведнъж прекъсна словото си. Сам каза:

— Е, не бяхме предвидили речи след банкета, драги синьоро, но ви благодаря за проявеното желание. Всички сме ви признателни, доколкото не ни искате такса за това. В момента хазната ни е доста опразнена.

— Непременно трябва да го превърнете в майтап, а? Добре де, какво ще речете за една обиколка? С удоволствие бих разгледал този

ваш голям кораб.

Остатъкът от деня мина доста приятно. Докато развеждаше Хакинг из фабриките, работилниците и накрая по кораба, Сам забрави за гнева и неприязънта си. Даже наполовина завършен, металният съд беше великолепен. Най-красивата гледка в живота му. Дори, каза си, дори... Да, по-прекрасна и от лицето на Ливи, когато за първи път му пошепна, че го обича.

Гостът не изпадна в екстаз, макар да личеше, че е силно впечатлен. Обаче не можа да се въздържи от забележки за опустошението и вонята.

Малко преди времето за вечеря повикаха Клемънс настрана. Някакъв мъж, който слязъл на брега от скромна лодка, настоявал да се срещне с владетеля на тази земя. И тъй като го приел негов човек, тъкмо Сам получи съобщението. Веднага взе един от двата движещи се със спирт джипа, работата, по които приключи едва преди седмица. Стройният, симпатичен русокос младеж до караулното стана и му се представи на есперанто с името Волфганг Амадеус Моцарт.

Разпита го и отбеляза, че който и да бе пришълецът, говореше мекия австрийски вариант на литературния немски език. Речникът му съдържаше думи, които Сам не разбираше. Дали защото бяха от австрийското наречие, или от осемнадесети век, не знаеше.

Младият мъж живеел на двайсетина хиляди мили нагоре по Реката. Причината, за да се впусне в това пътуване, бил слухът, че на кораба щяло да има оркестър, който да свири за забавление на пътниците. Той страдал вече двадесет и три години в този свят, където не достигаха материали и където използваха само тъпани, свирки, дървени флейти и блок-флейти, както и груби подобия на лири, направени от костите и червата на рогати риби. Най-сетне чул за изкопаването на сидерита и за големия речен кораб, за неговия оркестър с пиано, цигулки, рогове и всички останали прекрасни инструменти, които познавал на Земята, а и за други, изобретени след смъртта му през 1791 година. И ето, дошъл. Щеше ли да намери място сред музикантите в този екипаж?

Сам беше ценител, макар и не страстен любител на някои произведения от класическата музика. Но се развълнува от срещата лице в лице с великия Моцарт. Тоест ако човекът действително бе Моцарт. По Реката имаше толкова самозванци, които се представяха за

кого ли не — от истинския, единствен Исус Христос до П. Т. Барнъм, така че той вече не вярваше безусловно на ничии думи. Дори беше срещал трима мъже, които искаха да минат за Марк Твен.

— По една случайност някогашният архиепископ на Залцбург е гражданин на Пароландо — каза Сам. — Макар че вие сте се разделили с лошо, ако все пак добре си спомням, той ще се радва да ви види.

Моцарт нито преbledня, нито се изчерви.

— Най-после някой, когото съм познавал през живота си! Бихте ли повярвали...

Клемънс на драго сърце би приел, че Моцарт не е срещал никого от земните си познати. Досега се сблъска само с трима от своите, а кръгът на неговите връзки бе твърде широк поради дългия му живот и пътешествията по цял свят. Фактът, че прекрасната Ливи беше сред тези трима, надхвърляше всякакви граници на вероятността и той подозираше, че това е уредено от Тайнствения непознат. Но дори разпаленото желание на госта да се види с архиепископа не доказваше, че наистина е Моцарт. Първо, срещаните от Клемънс измамници често заявяваха, че онези, които би трябвало да са техни стари приятели, или грешат, или сами са измамници. Бяха по-безочливи от цяла Франция, взета заедно. И второ, епископът на Залцбург не живееше тук. Той дори нямаше представа къде се намира. Просто му хрумна да провери реакцията на пришълеца.

Сам се съгласи, че Моцарт може да кандидатства за гражданство на Пароландо, но най-напред поправи представите му за музикалните чудесии — те още не бяха създадени. Нито пък щяха да бъдат направени от дърво или бронз. Ставаше дума за електронни устройства, точно възпроизвеждащи звученето на различни инструменти. И ако синьоро Моцарт действително бе човекът, за когото се представя, имаше добър шанс да стане диригент на оркестъра. И щеше да разполага с всичкото време на света да композира нови произведения.

Той не му обеща твърдо, че ще получи диригентския пост. Беше си научил урока за обещанията.

В двореца на Джон устрои голямо тържество в чест на Хакинг, който сякаш изчерпа своята дневна жлъч при първата среща. Сам поговори с него около час и установи, че Илуд е много интелигентен,

начетен и самообразовал се мъж, с вкус към полета на въображението и към поезията.

Това правеше неговия случай още по-тъжен — такъв талант да бъде погубен тъй трагично.

Към полунощ Сам придружи Хакинг и свитата му до солидната сграда, отделена за гости на държавата. Разполагаше с тридесет стаи и два етажа, бе построена от камъни и бамбук. Намираше се на половината път между дома му и двореца на Джон. После насочи джипа към своята къща, отдалечена на триста ярда. Джо беше доста кисел, защото настояваше да кара въпреки твърде дългите си крака. Изтътриха се по стълбата и залостиха вратата. Джо отиде в задната половина и се стовари върху леглото си с трясък, който разтърси къщата и пилоните. Писателят надникна през илюминаторите тъкмо навреме, за да види как Сирано и Ливи хлътват прегърнати през входа на своята колиба. Отляво и по-нагоре тъмнееше жилището на фон Рихтхофен, където заедно с Гуенафра той вече се бе настанил в постелята.

Без конкретно адресиране Сам промърмори „Лека нощ!“ и също се строполи в леглото си. Беше изминал дълъг, труден и мъчителен ден, завършил с грамаден банкет, на който всеки от присъстващите изпи смайващи количества силни коктейли или спирт, размесен с вода, употреби немалко дъвка за мечти и изпуши доста тютюн и марихуана.

Събуди се от сън, в който преживяваше калифорнийското земетресение на Четвърти юли.

Скочи и затича към треперещата врата на рубката. Още преди да се добере до илюминаторите, вече знаеше, че причината за взривовете и земните трусове са нашественици. Така и не стигна до тях, защото свистяща ракета с огнена червена опашка улучи един от пилоните. Трясъкът го оглуши, през счупените стъкла нахлу дим на талази, а той се наклони напред. След това къщата рухна и предната ѝ част се разби в терена. Историята се повтаряше.

Удари се в някакво дърво, паднало сред натрошено стъкло и пръст. Сега лежеше върху една стена и се опитваше да отърси вцепенението си. Голяма ръка отново го повдигна. В светлината от експлозия видя лицето на Джо и огромния му нос. Той беше слязъл в изтърбушената от взрива стая и бе разхвърлял гредите, докато го намери. В лявата си шепа стискаше дръжките на двата граала — своя собствен и на Сам.

— Не зная как стана това чудо, но, изглежда, не съм пострадал зле — отбеляза Клемънс. — Само съм натъртен и порязан от стъклата.

— Нямах време да ши шложа бронята — каза Джо. — Ама ши вжех брадвата. Ето и шабя жа тебе, пиштолет ш малко куршуми и барутни жаряди.

— Хм, кои може да са тези, по дяволите?

— Не жнам. Гледай! Нахлуват преж дупките в штената, където ша доковете.

Звездната светлина беше ярка. Още не се бяха събрали облаците, от които всяка нощ в три часа започваше да вали, но Реката бе покрита с гъста мъгла. От нея се появяваха въоръжени мъже, за да се присъединят към пръснатите по равнината тълпи. Зад стените в мъглата сигурно се намираха и чужди кораби.

Единствената флота, която можеше да се доближи, без да предизвика вдигането на тревога, бе на Соул Сити. Всеки друг, пристигнал в този нощен час, щеше да бъде забелязан от шпионите, които Сам и Джон Безземни бяха разположили по Реката дори във враждебните територии. Нямахше начин да бъде армадата на Иеясу, защото според получения малко преди полунощ доклад тя още стоеше в доковете си.

Титантропът надникна над купчината натрошено дърво и рече:

— Около двореча на Джон кипи штрашна битка. А къщата жа гошти, където бяха Хакинг и неговите момчета, гори.

Пламъците осветяваха множество трупове по земята и показваха дребните фигурки, които се биеха край дървеното укрепление около двореца. После оръдието на Пароландо и зарядният му сандък бяха избутани на предна позиция.

— Та това е джипът на краля! — Сам сочеше колата, току-що спряла зад оръдието.

— Аха, а пък онуй там наиштина е нашият топ! — каза Джо. — Но гаважите на Хакинг ей шега ще пръшнат малкото любовно гнежденче на Джон.

— Веднага да се махаме оттук! — нареди Сам и пропълзя над гредите в обратната посока.

Не можеше да проумее защо нападателите все още не изпращаха хора към неговата къща. Ракетата, която я улучи, долетя откъм равнината. А ако Илуд Хакинг и свитата му се бяха измъкнали от дома за гости, за да връхлетят изненадващо и едновременно с атаката на привидно пълните с руда кораби, Сам би трябвало да бъде сред главните мишени заедно с Джон Безземни.

По-късно щеше да разбере за какво бе всичко това — ако за него имаше по-късно.

Фактът, че хората на Хакинг завладяха оръдието, беше лоша новина за Пароландо. Още докато мислеше по въпроса, чу гърмежите му — веднъж, втори, трети път. Както бягаше, Клемънс се извърна и видя разхвърчалите се през дима парчетии от дърво. В двореца на Джон зееха широки дупки, а следващите няколко снаряда щяха да го превърнат в трески.

След като нашествениците сложиха ръка на оръдието, оставаше едно благоприятно обстоятелство — боеприпасите му бяха само петдесет. Дори с незнайните тонове никел и желязо, все още скрити под пръстта, металът не беше в такова изобилие, че да го хабят за експлозивни материали.

Забеляза пред себе си колибата на Сирано и Ливи. Вратата бе отворена и вътре нямаше никой. Повдигна погледа си към хълма. Лотар фон Рихтхофен, покрит само с препаска, с рапира в едната ръка и пистолет в другата, тичаше към него. На няколко крачки отзад го следваше Гуенафра, която носеше торба с куршуми.

Насам идваха и други мъже и жени. Някои имаха арбалети. Американецът викна на Лотар да ги организира и се обърна, за да

огледа равнината. Пристаните още се чернееха от човешки тълпи. Само да можеха да насочат оръдието към тях, както бяха скупчени и без шанс да се оттеглят. Но оръдието край обзетия от пламъци дворец на Джон бе завъртяно и започна да обстрелва тичащите нагоре по склона пароландци.

След това през широката пролука в стената влезе голяма тъмна машина. Сам извика от ужас — беше даденият на Хакинг „Огнен дракон III“. Ала къде бяха изчезнали трите амфибии на Пароландо?

Скоро видя две от тях, които се насочиха към хълмовете. И изведнъж парните картечни оръдия в техните кулички запелтечиха съскащо и неговите хора — *неговите хора* — взеха да падат.

Нашествениците от Соул Сити бяха пленили амфибиите!

Накъдето и да погледнеш, кипяха схватки. Имаше сражаващи се около речния кораб. Пак извика, защото не можеше да понесе мисълта, че ще го повредят. Но нито един снаряд не падна близо до него. Врагът явно не беше по-малко загрижен от Сам.

Над главите им прелитаха ракети, изстрелвани откъм височините зад тях, и се взривяваха в редиците на армията отдолу. Противникът отвърна със своите. По небето като червени ивици профучаваха десетки огньовете. Някои минаваха толкова близо, че се виждаха размазаните очертания на цилиндрични тела и дълги бамбукови пръчки, стърчащи отзад. Когато една особено голяма ракета се стрелна на десетина фута над позициите, дочуха свистене. Тя прехвърча на косъм от върха на хълма и със страхотен тътен избухна от другата му страна. Листата на близкото желязно дърво се понесоха към земята.

Следващият половин час или може би два часа бяха изпълнени с крясъци, воня на барут и кръв, примесени с пот, и обръщане червата хаос. Отново и отново войниците на Соул Сити се втурваха нагоре по склона и за пореден път биваха прогонвани с ракети, пластмасови куршуми шестдесети калибър и стрели от арбалети и лъкове. Една от атаките достигна защитниците и се превърна в сблъсък на саби и брадви, боздугани, копия и кинжали.

Джо Милър, висок десет фута и тежък осемстотин фунта, с козина, просмукана от собствена и чужда кръв, размахваше секирата си с грамадна глава от никелова стомана, закрепена на дръжка, дебела три инча. Тя прорязваше дъбови щитове и кожени брони, разбиваше гръдни кости, отхвърляше рапири, копия и брадви, отсичаше ръце и

вратове, разполовяваше черепи. Когато враговете отказваха да го доближат, той се устремяваше към тях и неспирно отблъскваше нападения, които иначе можеха да се окажат успешни.

Много пъти стреляха по него с пистолети кремъклии „Марк I“, но войниците бяха толкова обезкуражени, че се премеерваха от твърде далечно разстояние и големите пластмасови куршуми не достигаха целта си.

После лявата му мишница бе прободена от стрела и един по-смел или по-глупав мъж се мушна под брадвата и успя да заби рапирата си в бедрото му. Тъпата страна на острието строши челюстта на нападателя, а при следващия удар отнесе и главата му. Джо още можеше да ходи, но бързо губеше кръв. Сам му нареди да се оттегли от другата страна на хълма, където се грижеха за тежко ранените, обаче титантропът заяви:

— Не! Няма да отида! — и със стон се свлече на колене.

— Това е заповед! — с изтънял глас кресна Сам Клемънс и се приведе, а куршумът свирна край ухото му и се пръсна в едно желязно дърво. Сигурно някои от парчетата рикошираха, защото той усети жилеца болка в ръката и задника си.

Джо успя да се надигне като болен слон и се затътри назад. Опушен от барутен дим и покрит с алени струи, от мрака се появи Сирано дьо Бержерак. В едната си ръка стискаше дръжката на дълга, тънка и окървавена рапира, в другата — пистолет. Зад него пристъпваше Ливи, също толкова мръсна и опръскана с кръв, а разкошната ѝ тъмна коса свободно се развяваше зад нея. Носеше „Марк I“ и торба с боеприпаси, беше получила задачата да презарежда оръжията. Тя забеляза Клемънс и се усмихна, при което зъбите ѝ се белнаха върху почернялото от барут лице.

— За Бога, Сам! Помислих, че си мъртъв! Онази ракета в къщата ти!

— Сега би ми се искало да се намираш зад моя гръб — заяви той.

Имаше време само за тия думи, макар че и без това не му хрумна какво друго да каже. Враговете налетяха в поредната атака, плъзгаха се и се препъваха по купчините трупове или ги прескачаха. Хората с лъкове бяха привършили стрелите си, а на тези с пистолетите бяха

останали по няколко заряда. Но комай и противникът бе изразходвал своя барут, въпреки че разполагаше с повече стрели.

Джо Милър го нямаше, ала Сирано дьо Бержерак се опита да компенсира отсъствието му и почти успя. Французинът бе истински демон, също толкова тънък, гъвкав и бърз като рапирата си. От време на време стреляше с лявата ръка в лицето на някой враг, после промушваше следващия. Хвърляше оръжието зад себе си, Ливи се навеждаше да го вземе и го презареждаше. Сам за миг схвана колко се е променила. Никога не бе подозирал способността ѝ да прави подобно нещо в тези условия. Крехката, често болнава и ненавиждаща насилията жена хладнокръвно се занимаваше с онова, от което мнозина мъже биха избягали.

„Сред които и аз — каза си той, — ако имах време да поразмисля.“ Особено за момента, когато Джо Милър отсъстваше, за да го пази физически и да му дава моралната си подкрепа, а се нуждаеше и от двете.

Сирано се гмурна под щита, който един вреццяц ухабит размаха твърде високо в беса си. Ливи разбра, че ще трябва да се намеси, защото той бе лишен от тази възможност, повдигна „Марк I“ с две ръце и натисна спуська. Ударникът отклони цевта, но тя я върна към целта ѝ, оръжието блъвна огън и дим и арабинът падна с откъснато рамо.

Някакъв негър с могъщо телосложение го прескочи, развъртял брадвата си, обаче Сирано бързо издърпа острието от трупа, преди да се е повалил на земята, и го заби в адамовата ябълка на нападателя.

Врагът отново отстъпи надолу по хълма. Но сега трябваше да дочакат голямата тъмносива амфибия, напредваща към тях като боен кораб на колела. Лотар фон Рихтхофен се блъсна в Сам, който се дръпна, щом видя тръбата от алуминиева сплав и ракетата с десетфунтова бойна глава. Чевръст войн коленичи, за да зареди базуката, после Лотар се прицели. Беше перфектен в такива действия — снарядът завърши огнената си дъга в предницата на амфибията и попадна точно в единствения лъч светлина, излизащ от машината. Покри я дим, ала вятърът скоро го разнесе. Тя спря, сетне отново потегли към тях, куличките ѝ се въртяха и дулата на парните оръдия се надигаха.

— Е, тази беше последната ни ракета — каза Лотар. — Сега вече можем да се разкараме оттук, и то възможно най-бързо. Не сме в

състояние да се преборим с това чудовище, нали най-добре си го знаем.

Врагът се престоляваше зад бронираната кола. Мнозина от улмаките, прародителите на индианците отвъд Реката, надаваха виещи крясъци, преди да се хвърлят в битката. Явно Хакинг бе включил в силите си тези от тях, които Иеясу още не бе покорил.

Изведнъж погледът на Клемънс се замъгли. Само огньовете от горящите къщи и от откритите пещи и топилни му позволяваха да различава нещата наоколо. Дъждовните облаци бързо се събраха, както ставаше винаги досега, поглъщаха звездите подобно глутница вълци и след няколко минути щеше да връхлети порой.

Огледа се. С всяка атака хората му оредяваха. Съмняваше се дали биха издържали на следващата дори и без намесата на амфибията.

На север и на юг по равнината и по ограждащите я хълмове схватките продължаваха, но стрелбата и виковете намаляха.

А полето отдолу сякаш беше по-тъмно от всякога поради гъмжащите врагове. Чудеше се дали Публия и Тайфонуйо не са се включили в нашествието.

Хвърли последен поглед към гигантския корпус на речния кораб с двете гребни колела, полускрит от скелето и крановете великани. После се обърна. Искеше да поплаче, ама бе прекалено зашеметен. Сълзите щяха да дойдат впоследствие. Струваше му се по-вероятно, че кръвта му ще изтече преди това, а тогава нямаше да има и сълзи. Не и в неговото тяло.

Насочван от пламъците на десетина запалени колиби, той се повлече към отсрещния склон. В този момент дъждът се стовари отгоре им. И заедно с него отляво проникна вражеска колона. Сам се завъртя и натисна спусъка на кремъклията, ала пороят, разбира се, угаси искрата. Но пистолетите на противника също станаха безполезни, освен ако не послужеха за тояги.

Въоръжен със саби, копия и брадви, нашественикът се нахвърли срещу хората от Пароландо. Джо Милър се втурна напред е гърленото ръмжене на пещерна мечка. Макар и ранен, той не преставаше да бъде страховит, всяващ ужас боец. Всред проблясъците на мълнии и тътена на гръмотевици бравата му продължаваше да посича врага. Останалите се впуснаха в схватката, за да му помогнат, и след броени секунди оцелелите войници на Соул Сити решиха, че засега им стига.

Побягнаха в очакване на подкрепленията. Защо трябваше да си търсят смъртта, след като победата вече бе тяхна?

Сам изкачи още два хълма. Противникът атакува отдясно. Нова колона бе преодоляла отбраната и тичаше да им пресече пътя, за да избие мъжете и да плени жените. Джо Милър и Сирано ги пресрещнаха и нападателите побягнаха, като се плъзгаха и падаха по мокрите купчини на окосената трева.

Сам преброи оцелелите. Беше потресен — бяха останали едва петнайсетина. Къде се изгубиха другите? Би се закле, че когато даде заповедта да си пробият място за отстъпление, с него тръгнаха поне сто души.

Ливи все още вървеше плътно зад Сирано. Вече нямаше полза от пистолетите и тя пазеше гърба му, като му помагаше с удари на копие, щом ѝ се удадеше такава възможност.

Американецът беше мокър и премръзнал. И смазан, както навярно Наполеон се е чувствал при отстъплението си от Русия. Бе изгубил всичко, съвсем всичко! Своя горд малък народ, своите рудници за никел и желязо, своите неуязвими амфибии с парните оръдия, двата самолета и приказния речен кораб! Технологичните победи и чудеса, Магна Харта с най-демократичната конституция, която някоя страна бе познавала, и целта на най-великото пътешествие досега! Всичко!

Но как? Поради предателство, най-долно предателство!

Поне крал Джон не участваше в измяната. Дворецът му бе напълно унищожен, най-вероятно заедно със самия него. Великият предател беше предаден.

Сам престана да тъжи. Все още се усещаше вцепенен от ужаса на битката, за да си мисли твърде много за друго, освен за оцеляването. Когато стигнаха основата на планината, той ги поведе на север и те се озоваха срещу язовирната стена. Пред тях се простираше езеро, дълго четвърт и широко половин миля. Тръгнаха покрай него и след малко вече вървяха по дебела бетонна стена. Най-послед стъпиха върху самия бент.

Той измина няколко крачки и намери гравирани в бетона знак — беше диагонален кръст.

— Ето го! — извика. — Дано никой да не налети с крясъци и дано някой шпионин да не е узнал за това!

Докато се потапяше в студените вълни, небето в далечината бе прорязано от мълния, последвана от грохот. Клемънс трепереше, но упорито продължаваше надолу и когато водата стигна нивото на мишниците му, напипа с крак първото стъпало. Пое си дълбоко дъх, затвори очи и потъна, а ръката му се плъзна по бетона, докато откри стъпенката. След това се смъкна по следващите и на шестата знаеше, че до целта му остават броени инчове. Мина навътре, после нагоре и главата му се подаде сред въздух и светлина. Пред него се намираше площадка, леко повдигната над водата. Най-високата точка на купола ѝ достигаше десет фута. Оттатък платформата се виждаше вход. Рязкото сияние на шест големи електрически лампи заливаше помещението.

Треперещ и задъхан, той се покатери върху площадката и тръгна към входа. След миг се показа и Джо. Повика го с отслабнал глас, Сам се върна и му помогна да изпъзми при него. По тялото на приятеля му кървяха десетина рани.

Другите ги последваха един по един. Те подкрепяха титантропа по коридора, докато влязоха в широка зала. Там се намираха легла, кърпи, храна и напитки, оръжия и лекарства. Сам бе подготвил мястото за точно такива злополучни обстоятелства, макар че навремето си бе помислил дали до глупост не прекалява с предпазливостта си. Само държавните глави и малцината строители знаеха за това кътче.

В основата на бента съществуваше и друг вход, който бе скрит под водния поток, въртящ колелата, свързани с генераторите. Той водеше към шахта, по която човек можеше да се изкачи, за да стигне до привидно глуха стена. Но посветеният щеше да я отвори.

Американецът съзнаваше, че целият проект бе резултат от романтичните щуротии, от които никога не се отърва напълно. Не успя да устои на идеята за тайни врати под водопад и под езеро, за потулени убежища, където да си отдъхне и планира отмъщението си, докато враговете му напразно го търсят. Понякога се присмиваше сам на себе си за това, че построи скривалището. Сега се радваше. Така се случи, че и от романтиката можеше да има полза.

Разполагаха и със собствен детонатор. За да взриви тоновете динамит, заложен в основата на язовирната стена, налагаше се само да свърже два проводника; бентът щеше да хвъркне във въздуха и водата от езерото с рев да отнесе централната част на Пароландо в Реката.

Сам Клемънс и неговият уникален кораб също щяха да бъдат унищожени, но такава бе цената, която трябваше да плати.

Погрижиха се за ранените и ги упоиха с дъвка за мечти или алкохол. Понякога дъвката притъпяваше болката, ала понякога сякаш я усилваше. Единственият начин да неутрализират по-нетърпимите страдания бе да напият пациента.

Поставиха часови на двата входа, хапнаха и поспаха. През повечето време Джо Милър изпадаше в полубезсъзнание, Сам седеше до него и го обслужваше, доколкото можеше. Сирано се върна от бдението си на вратата под водопада и съобщи, че нощта отново е дошла. Това беше всичко, което знаеше за ставащото навън. Нито видял, нито чул някого през падащата вода.

Лотар и Сам бяха най-леко ранени. Решиха заедно да се промъкнат през онази врата и да разузнаят положението. Сирано възрази, че и той трябвало да тръгне с тях, но Сам му отказа. Ливи не отрони нито дума, обаче го погледна признателно. Писателят се извърна, не желаше благодарности за опазването на нейния приятел.

Питаше се дали Гуенафра е мъртва или пленена. Лотар каза, че изчезнала по време на последното нападение и че се опитал да стигне до нея, но го изтласкали назад. Сега се срамуваше от себе си, защото не бе направил нещо повече, дори и да беше невъзможно.

Двамата се нацапаха със сажди от горе до долу и се спуснаха по стоманените скоби в шахтата. Стените й бяха мокри, а стъпките — хлъзгави от влагата, самата тя се осветяваше от електрически лампи.

Те излязоха зад водопада, който гърмеше и ги заливаше с пръски. Тясната издатина следваше извивките в основата на бента и свършваше на дващестина ярда преди края. Тук се смъкнаха по други метални скоби до мястото, където бетонната стена потъваше в пръстта, сетне предпазливо тръгнаха покрай канала, изкопан в земята. Корените на тревните стръкове още стърчаха от склоновете му. Колкото и дълбоко да ровеха, все се натъкнаха на тях. Изглежда, тази трева беше неунищожима.

Поради гъсто натъпканите грамадни звезди и разпрострелите се газови облаци небето светеше ярко. В полутъмната можеха бързо да се придвижват. След половин миля завиха под прав ъгъл спрямо канала и се насочиха към сринатия дворец на Джон. Приклегнаха в сянката под разперените клони на желязно дърво и огледаха равнината долу. В

колибите наоколо имаше мъже и жени. Мъжете бяха победителите, а дамите — жертвите. Сам се разтрепери от писъците и виковете за помощ, но се насили да ги изхвърли от съзнанието си. Ако нахлуеха в някоя колиба, в опит да спасят една-единствена жена, щяха да провалят своите шансове да сторят нещо добро за Пароландо. И несъмнено това би довело до залавянето или смъртта им.

Обаче знаеше, че щом чуе гласа на Гуенафра, ще се притече на нейния зов. Или не?

Откритите пещи и топилни продължаваха да пламтят в трудов ритъм. Очевидно Хакинг бе накарал робите да се хванат за работа. Около сградите стояха множество стражи, но се наливаха с разни питиета и етилов спирт.

Докъдето стигаше погледът му, равнината беше добре осветена от огромни огньове, край които тълпи хора пиеха и се смееха. Понякога отнасяха в сенките пищяща и бореца се жена, а понякога не я отнасяха.

Сам и Лотар се спуснаха по хълма, сякаш мястото им принадлежеше, ала не се доближаваха до зданията или кладите.

Никой не им се изпречи на пътя, въпреки че от време на време се разминаваха с патрули. Повечето от враговете явно празнуваха победата с произведения тук спирт или с каквито напитки бяха успели да опънат от запасите на своите пленници. Изключение правеха арабите ухабити, чиято религия им забраняваше да употребяват алкохол. Имаше и някои черни, дето не стояха на пост, но също се въздържаха. Бяха от последователите на Хакинг, който не пиеше.

Независимо от разпуснатостта в момента, през деня бяха поддържали дисциплина. Трупите бяха отнесени, а в равнината до първите хълмове личеше голямо заграждение от пръти, взети от други здания. Сам не можеше да надзърне вътре, ала заради стражевите кули наоколо предположи, че там седят затворници.

Двамата се шляеха навсякъде, понякога се препъваха, за да изглеждат пияни. Минаха на двадесет фута от трима ниски черни мъже, които говореха на странен език. Клемънс не го разпозна, но му прозвуча като африкански. Дали не бяха от дахомейците, живели през осемнадесети век?

Те дръзко напреднаха между фабрика за азотна киселина и сграда, в която се преработваха човешки екскременти, после излязоха в

равнината. И веднага се заковаха на място. На двайсетина ярда пред тях се намираше Файърбрас. Беше напъхан в толкова тясна бамбукова клетка, че не можеше да седне. Ръцете му бяха вързани на гърба. От голяма рамка с формата на буква X надолу с главата висеше Гъоринг.

Сам се озърна. Пред вратата на фабриката за преработване на изпражнения няколко мъже бърбеха и пиеха. Той реши да не отива по-наблизо и да не прави опити за разговор с Файърбрас. Жадуваше да узнае защо са го тикнали в клетка, но не смееше да го попита. Наложително беше да научи колкото може повече и сетне да се прибере в скривалището на язовирната стена. Засега положението му се струваше безнадеждно. Най-добре бе да се измъкнат по време на дъждовете и да напуснат страната. Клемънс би могъл да взриви бента и да удави всичко, включително и войските на Соул Сити, обаче не искаше да загуби кораба. Докато имаше какъвто и да е шанс да си го върне, язовирът щеше да остане непокътнат.

Минаха край клетката на Файърбрас, като се надяваха да не ги познае и повика. Но той стоеше прегърбен, подпрял глава на бамбуковите пръти. Гъоринг изстена, а те продължиха и скоро завиха зад ъгъла на сградата. Бавното им, привидно пиянско размотаване ги отведе в близост до голяма постройка, притежавана по-рано от Фред Ролф, поддръжник на крал Джон в Съвета. Многобройните въоръжени мъже на стража около нея убедиха Сам, че Хакинг е вътре.

Беше едноетажна къща от чамови трупи и бамбук. Пердетата ѝ не бяха спуснати и вътре се виждаха хора. Изведнъж Лотар силно стисна ръката на американеца:

— Ето я! Гуенафра!

Светлината от факлите блестеше по нейната медена прическа и много бяла кожа. Стоеше до прозореца и говореше с някого. След минута се дръпна, буйната коса и черното лице на Илуд Хакинг пресякоха осветения правоъгълник. Стомахът на Сам се сгърчи. Хакинг бе избрал нея за през нощта.

Гуенафра не му се видя уплашена. Изглеждаше невъзмутима, но макар повърхностна и без задръжки през повечето време, при нужда тя умееше да прояви самообладание.

Той издърпа Лотар настрана.

— Сега не можем да направим нищо, само ще погубиш слабите шансове, които са ѝ останали.

Помотаха се още малко, наблюдавайки бившите си фабрики, и отбелязаха, че лагерните огньове се простират край стените и в двете посоки, докъдето се различаваше нещо. Освен гражданите на Соул Сити имаше улмаки и някои разновидности азиатци. Сам се чудеше дали не са бирманците, тайландците и цейлонците от неолита, които живееха на брега срещу държавата на Селина Хейстингс.

За да се махнат от Пароландо, трябваше да преминат стената. И да откраднат няколко малки лодки, ако решат да се спуснат по Реката към Селинуйо. Нямаха представа какво се е случило на Публия или Тайфонуйо, но подозираха, че тези страни са следващите в списъка на Хакинг. Беше глупаво да бягат на север в съседната Земя на Чернски. Щом е научил за нахлуването тук, Иеясу ще тръгне срещу нея, ако вече не го е направил.

В това, че щяха да търсят убежище в държавата, на чиито граждани бе забранен достъп до Пароландо, имаше ирония.

Решиха да се върнат към бента, да разкажат какво са видели и да определят намеренията си. Най-голямата им надежда да избягат беше през дъждовния период.

Надигнаха се и тръгнаха, като заобикаляха колибите, в които се намираха враговете и пленените жени.

Тъкмо навлязоха в сенките на гигантско желязно дърво, когато Сам усети, че нещо докопа врата му. Опита да извика, да се обърне и да се бори, но нечия корава ръка го стисна и той загуби съзнание.

Опомни се, задъхан и кашлящ, все още под желязното дърво. Понечи да се надигне, обаче дълбок глас изръмжа:

— Да ги нямаме такива! Седи и кротувай, иначе ще ти строша черепа с ей тая брадва!

Сам завъртя глава. Лотар, с вързани отзад китки и запушена уста, беше подпрян до една наполовина израсла ела. Пленелият ги човек се оказа много едър мъж с прекомерно широки рамене, огромен гръден кош и яки ръце. Носеше черна препаска и черно наметало, стискаше дръжката на брадва с обичайни размери. Калъфите по колана му съдържаха стоманена томахава и стоманен нож, беше затъкнал и пистолет „Марк I“.

— Ти ли си Клемънс? — тихо попита той.

— Правилно — също тихо отвърна Сам. — Има ли някакво значение? А ти кой си?

Мъжагата обърна обраслата си с гъста коса глава към Лотар.

— Преместих го, за да не слуша нашите приказки. Прати ме един човек, дето и двамата го знаем.

Сам поседя мълчаливо около минута и после кимна:

— Тайнственият непознат ли? Едрият тип изсумтя.

— Да. Той каза, че така го наричаш. Непознат ми звучи доста добре. Сещам се, че ти навярно знаеш за какво е цялата тая история, та май няма защо да плямпаме на халос. Вярваш ли, че съм говорил с него?

— Ще трябва — въздъхна Сам. — Очевидно си го срещал. Ти си един от Дванадесетте, които той е подбрал. Беше мъж, нали?

— Не съм му скачал, та да разбере — отвърна типът. — Да ти кажа, това момче пред тебе никога не се е натъквало на човек, без значение дали ще е червен, черен или бял, дето да го полазят тръпки от него. Ама тоя Непознат си е такъв, че и едно гризли ще си плюе на петите само като го погледне. Не че съм се уплашил, нали разбираш, обаче ми стана... чудновато. Като да съм някаква сойка, нагъчкана с

пера. Хайде стига за това. Викат ми Джонстън. Може и сега да ти поразкажа туй-онуй за мене, та да си спестим плямпането после. Джон Джонстън. Родил съм се в Ню Джърси около 1827-а, така си мисля, а умрях в Лос Анжелис, в болницата за ветерани през 1900-ната. Докато да дойда на тази Река, изпотрепах стотици червенокожи, но никога не ми е трябвало да убивам бял човек, ако ще и да е французин. Докато дойдох тука. Е, ама оттогава събрах доста скалпове на бели.

Мъжът се изправи и излезе на звездната светлина. Косата му тъмнееше, обаче изглеждаше, че на яркото обедно слънце ще се окаже рижава.

— Дрънкам адски много, преди не беше тъй. Не е лесно да се махнеш от хората в тая долина. А от тях едно момче може да научи лоши работи.

Тръгнаха към Лотар. Преди да го доближат, Сам попита:

— Как попадна при нас? И то в такъв момент?

— Непознатият ми каза къде да те намеря, разправи ми за тебе и за големия ти кораб, за Мъгливата кула и останалото. Защо само да си моря устата? Нали знаеш. Съгласих се да те намеря и да поема с твоя екипаж. Че защо не? Не ми се нрави как е уредено тука. Няма място да се обърнеш, без да си удариш носа в някого. Бях на трийсетина хиляди мили нагоре по Реката, събуждам се една нощ и ето ти го тоя човек, седнал в сянката. Дълго си приказвахме, повече той де. После скочих и хванах пътя. Още отдалеко чух за разни работи, дето стават при вас. Прокраднах се насам, докато продължаваше тупаникът, и оттогава все те търся. Слушах ония черните какви ги плещят. Разправяха, че не успели да намерят трупа ти. Та затуй се промъквам полека-лека, да видя каквото мога. Веднъж трябваше да пречукам някакъв арабин, щото се блъсна в мене. Пък и без това бях прегладнял.

Стигнаха до Лотар, но Сам се изпъна в цял ръст от последните думи.

— Прегладнял ли? — повтори той. — Значи...

Мъжът не отговори. Сам продължи:

— Кажи ми, ъ-ъ, ти... ти не си онзи Джонстън, когато нарекоха Дробчето, нали? Убиецът на кроу?

Гласът на Джон затътна:

— С племето кроу аз склучих мир и им станах побратим. А след някое време спрях да ям човешки черен дроб. Ама все нещо трябва да

се хапва.

Писателят потръпна. Наведе се, развърза Лотар и освободи устата му. Лотар беше бесен, но й любопитен. И също като него смяташе, че Джонстън е малко страховит. Мъжът преливаше от особена дива мощ. „Без и наполовина да се напъва — рече си Клемънс. — Не бих искал да го видя развихрен.“

Тръгнаха обратно към бента. Типът дълго нищо не казваше. Веднъж изчезна и остави двамата да се чувстват странно изтръпнали. Бе висок към шест и половина фута и наглед тежеше двеста и осемдесет фунта — само кости и мускули, ала се движеше безшумно като сянката на тигър.

Сам подскочи. Джон Джонстън се беше върнал и той го попита:

— Какво стана?

— Не се грижи. Твърдиш, че не сте обикаляли много. Аз пък минах навсякъде из туй място, доста добре знам положението. Повечето от вашите хора избягаха на север и на юг през стените. Ако се бяха опънали, току-виж помлели чернилките. Но и черните не са победили засега. Иеясу се тъкми да тръгне срещу тях. И изобщо няма да се учудя, ако нахълта нощес. Поразузнах из неговите земи, преди да дойда тука. Хич не му изнася негрите да притежават всичкото туй желязо и кораба. Ще им ги свие като едното нищо.

Сам изпъшка. Нямаше разлика дали Хакинг или Иеясу ще владеят униката, щом не може да си го вземе обратно. Но докато влязат в язовирната стена, той се почувства по-добре. Може би двете сили щяха да се унищожат взаимно, а избягалите хора от Пароландо да се върнат и да надделеят. Не всичко беше изгубено.

Освен това появата на този Херкулес — Джонстън Дробчето, сгря сърцето му. Тайнственият непознат не го бе изоставил напълно. Той още кроеше планове и изпрати човек, дяволски подходящ за битки, ако се вярва на разказваните за него истории. Джонстън беше шестият избраник на Непознатия. Другите шестима също щяха да излязат на сцената по някое време. Само че един се изгуби. Одисей изчезна.

И все пак току-виж дошъл отново. Реката бе чудесно място за черни гологани, ако можеше да нарече Дванадесетте така. Те бяха черни *за някого*. За хората на Непознатия, за Етичните, както Сам се надяваше.

Щом се вмъкнаха в бента, се наложи да представят Джонстън и да обяснят положението. Увитият в кърпи Джо Милър седна и му стисна десницата, а типът със страхопочитание в гласа рече:

— Туй момче е виждало много чудновати нещица и денем, и нощем. Ама никога такъв като тебе. Приятел, нямаше нужда да ми трошиш ръката.

— Не съм ще опитвал — каза Джо. — Штраваш ми ще дошта голям и шилен. Пък и аж бях болен.

Излязоха половин час преди дъжда. Дотогава в околността настъпи относително затишие. Празнуващите се разотидоха по леглата си в очакване на пороя и всички изоставиха огньовете. Но стражевите кули и фабриките бяха пълни с вражески пазачи, които не пиеха. Явно Илуд Хакинг бе сложил край на това.

Като гигантски призрак Джонстън се плъзна настрани, докато другите се притискаха към стената на цеха за сярна киселина. След десет минути той внезапно се появи сред тях.

— Нададох ухо на негърските бръщолевения. Няма спор, оня Хакинг е хитра чернилка. Край на всичкото туй къркане, врецене и мотаене! Заради шпионите от Иеясуйо ще да е. Синьоро знае, че тая нощ джапанката ще го нападне и гледа да покаже, че уж е бял кахър. Ама хората му се тревожат. Не им стига барут.

Сам се стресна от новините. Попита Джонстън дали е научил нещо друго.

— Ъхъ, дочух двама наглеци да си дрънкат защо Илуд Хакинг ви е нападнал. Разбрал, че Иеясу ще го направи, затова решил да го превари. Иначе джапанката щял да завладее метала, амфибиите, кораба, сетне да заграби Соул Сити и вече да има съвсем всичко. Тия магарета така се хилеха, че просто да ги претрепе човек. Казват, че крал Джон помогнал за нашествието. А после Хакинг го гръмнал в собствената му къща, защото не му вярвал. Разправял, че Джон си е предател, пък и да не е, нали е белоснежко, значи никакво доверие.

Сам каза:

— Но защо, по дяволите, кралят е постъпил тъй? Какво е могъл да спечели?

— Хакинг и той щели да завладеят цялата земя на сто мили по Реката и сетне да си я поделят. Джон щял да управлява бялата

половина, а пък другият — черната. И кораби щели да построят два, всичко поравно.

— Ами нещо за Файърбрас? Защо е в клетка?

— Де да го знам. Някой викаше, че бил изменник. Пък оня шваба, как му беше името, Херинг ли...

— Гъоринг.

— Да, бе. Ами не бил Хакинг виновен, че го подложили на мъчения. Някакви ухабители го направили. Имали си зъб на човечетата от Втората възможност и го изтезавали с помощта на едни африкански чернилки, дахомейци значи, които били свикнали да си мъчат по дузина преди закуска, такива ги чувам аз. Когато Хакинг разбрал и заповядал да престанат, Гъоринг вече умираше. Но поприказвал с него, нарекъл го брат по душа и му простил. Споменал, че по-късно щели да се видят нейде по Реката. Чернътото много се втресъл от цялата тая работа, така разправят неговите хора.

Сам смилал новините и зъбите на волята му заскърцаха още по-силно. Толкова се разстрои, че не извлече никакво удоволствие от двойната игра на синьоро спрямо шампиона на двойните игри крал Джон. Обаче се почувства принуден да се възхищава от държавническите виждания на Хакинг. Човекът бе осъзнал, че съществува само един начин да се споразумееш с Безземни и го бе избрал. Но Илуд Хакинг не притежавал съвестта на Сам Клемънс.

Новините променяха всичко. Изглежда, Иеясу вече беше потеглил, което означавало, че плановете на американеца да се измъкнат през дъждовния период няма да успеят. Хората от Соул Сити бяха нащрек.

— Какво има, Сам? — попита Ливи. Тя седеше наблизо и го гледала тъжно.

— Мисля, че за нас всичко е свършено.

— О, Сам! — възкликна красавицата. — Къде ти е мъжеството? *Не всичко е свършено!* Толкова лесно изпадаш в депресия, ако нещата не вървят винаги, както ти искаш! Ами че туй е най-голямата възможност да си върнеш кораба, за която би могъл да мечтаеш! Нека Хакинг и Иеясу се съсият взаимно, после ти ще вземеш връх над тях. Просто ще си седиш там в хълмовете, ще чакаш да се издерат един друг до смърт, а след това ще им налетиш, докато изпускат последната си въздишка!

— За какво говориш? Да им налетя с петнадесет мъже и жени?
— ядосано каза Клемънс.

— Не, глупчо! В онова заграждение киснат поне петстотин затворници и само Бог знае колко са по другите места. И имаш хилядите, избягали в Чернскуйо и Публия!

— Е, как да ги събера в момента? — сопна се писателят. — Твърде късно е! Атаката ще започне след няколко часа, можеш да се обзаложиш! Освен това вероятно и бегълците са били затворени! Откъде да съм сигурен, че Чернски и Публий Крас не са се сдушили тайно с Хакинг!

— Ти си все същият бездеен песимист, какъвто те познавах на Земята — въздъхна Ливи. — О, Сам, аз още те обичам, макар и по някакъв друг начин. Все още те харесвам като приятел и...

— Приятел! — изрече той толкова гръмко, че останалите подскочиха.

Сирано промълви:

— По дяволите!

Джонстън изсъска:

— Млъквай де, да не щеш ония черни мутри да ни докопат?

— Бяхме любовници дълги години — рече Сам.

— Но не винаги — уточни тя. — Ех, тук не е мястото да обсъждаме несполуките си. Все едно, аз нямам намерение да си ги изясняваме. Твърде късно е. По-важното е друго — искаш ли или не искаш своя кораб?

— Разбира се, че го искам — свирепо се озъби той. — Ти какво си мислиш?...

— Щом е така, надигай си тежкия задник! — натърти красавицата.

От когото и да чуеше тази забележка, нямаше какво да отвърне. Ала да чуе това от крехката, с мек глас и прилична реч Ливи, беше направо немислимо. Само че тя го каза и сега, като връщаше паметта си назад във времето, американецът си спомняше за случки на Земята, които предпочиташе да забрави...

— Дамата си говори страхотно на място! — избоботи Джонстън Дробчето.

Сам имаше да решава къде по-важни неща. Но подсъзнанието най-добре разпознаваше истински значимото и сигурно то му изпрати

мисълта. За първи път наистина разбра с клетките на своето тяло, от мозъка до петите, че Ливи бе станала различна. Тя вече не беше *неговата* Ливи. И то отдавна, вероятно дори години преди собствената му смърт на Земята.

— Та какво ще кажеш, мистър Клемънс? — затътна Джонстън.

Сам изпусна дълбока въздишка, сякаш изхвърляше от себе си последните остатъци от Оливия Лангдън Клемънс дьо Бержерак, и кимна:

— Ето какво ще направим...

Дъждът заплющя, за половин час небето и земята изглеждаха зловещи от гръмотевици и мълнии. Джонстън се появи в пороя с две базуки и четири ракети, вързани на широкия му гръб. Отново изчезна и скоро се върна с метателни ножове и томаховки, всички от стомана, и с още кръв — не негова, — оплискала ръцете и гърдите му.

Облаците се разнесоха. Земята стана ярко сребриста под величествените звезди, големи като ябълки, многобройни като череши по плодородна овошка, блестящи подобно скъпоценни камъни на електрическо осветление. Застудя и те се разтрепериха под желязното дърво. Над Реката плъзна рехавя мъгла, която след петнайсетина минути толкова се сгъсти, че не можеха да различават водата, грааловите камъни и високите стени край брега. Половин час по-късно Иеясу нанесе своя удар. Всякакви кораби и лодки, натоварени до пръсване с мъже и оръжия, пристигнаха от отсрещния бряг, където някога властваха индианските племена сак и фокс; от северната част на някогашните земи на улмаките и от територията, в която преди мирно живеяха хотентотите и бушмените. А основната армия навлезе от трите страни, чийто господар сега бе Иеясу.

Той нападна на десет места по крайбрежните стени. Мините ги взривяваха и хората му нахлуваха през проломите. Броят на изстреляните ракети през първите десет минути беше застрашителен. Японецът сигурно отдавна ги бе събирал. Трите амфибии на бранителите тромаво се придвижваха напред, техните парни картечни оръдия пухтяха и бълваха пластмасовите куршуми като градински маркучи. Причиниха тежки загуби, но Иеясу поднесе и друга изненада. Това бяха ракети с дървени бойни глави, съдържащи желиран алкохол (приготвен от сапун и дървесен спирт), които падаха навсякъде около трите бронирани машини, и всяка бе улучена от поне две преки

попадения. Грубо направеният напалм забушува в пламъци по колите и макар че не проникна във вътрешността им, изгори белите дробове на намиращите се в тях хора.

Сам беше разтърсен от тази гледка, ала не чак толкова, че да не каже на Лотар да му напомни за това, когато всичко свърши.

— Трябва да ги правим по-херметични и да им монтираме затворена въздушна система, каквато ни описа Файърбрас — добави американецът.

Джонстън се появи неочаквано, сякаш нощта бе отворила вратата си, а зад него вървеше самият Файърбрас. Изглеждаше изтощен и като че страдаше от болки, но все пак успя да се ухили на Клемънс. Обаче трепереше.

— Казали на Хакинг, че съм го предал — обясни той. — И синьоро повярвал на своя осведомител, който между другото бил нашият достопочтен и винаги надежден крал Джон. Съобщил му, че съм ти разкрил всичко, за да стана шеф на твоите въздушни сили. Хакинг не могъл да си представи, че съм се надлъгвал с тебе просто, за да те подхлъзна. Не бива да го виня много за това. Трябваше да му сигнализирам чрез нашите шпиони с какво се занимавах. Не ме изненадва, че не успях да го разубедея за двойната си игра.

— А ти така ли играеше? — попита Сам.

Файърбрас се усмихна широко.

— Не, макар че доста се блазнах от подобна мисъл. Хм, защо да го предавам, след като Хакинг ми обеща да стана главен пилот, когато завземе кораба? Истината е, че синьоро желаше да повярва на Джон. Илуд не ме харесва, понеже не отговарям на представата му за брат по душа. И според него съм живял прекалено леко. Беше му неприятно, че никога не съм помирисвал гето и съм имал всички преимущества, които са му липсвали.

— Пак можеш да поемеш работата на главен инженер — каза Клемънс. — Ще ти призная, че съм облекчен, защото не се налага да ти предлагам ръководството на въздушните сили. Но и така ще летиш, стига да поискаш.

— Откакто умрях, не съм получавал по-добро предложение — рече Файърбрас. — Ще го приема.

Той се доближи до писателя и прошепна:

— Все едно, щеше да ме вземеш със себе си на какъвто и да е пост. Аз съм един от Дванадесетте!

В главата на Сам сякаш проникна студена игла:

— Етичният? Непознатият?

— Правилно. Той ми каза, че си го нарекъл Тайнствения непознат.

— Значи наистина си предал Илуд Хакинг?

— Току-що произнесената от мен малка реч беше за общо ползване — кимна Файърбрас. — Да, аз предадох Хакинг, щом настояваш да употребим тази дума. Но се смятам за агент на по-висша власт. Нямам намерение да си блъскам главата за изцяло черни или изцяло бели държави по Реката, когато имам възможност да разкрия как и защо ние, човеците, сме били оставени тук. Искам отговори на всичките си въпроси, както е казал някога Карамазов. Цялата чернобяла неразбория изглежда нищожна на тая планета, колкото и да е била значима на Земята. Хакинг трябва да е усетил какво мисля, въпреки че се опитвах да го прикривам.

Сам дълго не можа да се възстанови от шока. А през това време битката бушуваше из равнината и се обръщаше зле за хората на Соул Сити. Макар че един техен воин струваше по три жертви на нашествениците, бившите завоеватели бяха изтласкани назад за половин час. Клемънс реши, че е настъпил моментът да действат, и те се затичаха в тръс към заграждението, където се намираха затворниците от Пароландо. Лотар изстреля две ракети по портата и преди да се разнесе димът, петнадесетте нахлуха през разбитите крила. Сирано и Джонстън Дробчето почти сами свършиха работата по избиването на стражите. Французинът изглеждаше като демон с рапира, подобна на мълния, а Джонстън повали четирима с хвърлени томаховки и други трима — с ножове. Желязната му пета натроши два крака и един гръден кош. Насочиха затворниците към оръжейната, където още имаше запаси от лъкове, стрели и саби.

Сам изпрати няколко мъже на север и на юг, за да минат през стените и да направят опит да се свържат с избягалите там жители на

Пароландо. После поведе отряда обратно към хълмовете. Щяха да разположат лагера си до язовирната стена, докато разберат накъде клони битката. Писателят нямаше и най-смътна идея какво би трябвало да предприемат. Каза на Сирано, че се налага да свири по слух, като потисна напирещата реплика за музикалната му глухота.

Впоследствие Клемънс благодари на Бога, че не се настаниха върху самия бент. Вместо това той седна на някакво хълмче вляво над стената и се взря надолу. Имаше добър изглед към склоновете и равнината, където все още избухваха ракети, но не толкова многобройни като в началото. Звездната светлина блещукаше по водата на голямото езеро зад бетонния вал и сякаш в целия свят бе настъпил покой.

Изведнъж Джонстън скочи и кресна:

— Я вижте там! Ей там, бе! Отгоре на бента!

Три тъмни фигурки изплуваха и се покатериха върху стената. Сам заръча на хората си да се дръпнат зад дебелия ствол на желязното дърво. Джо Милър и Джонстън заловиха враговете, когато те хукнаха стремглаво към брега. Единият от тях се опита да намушка Джо, който го стисна за шията и кръвта шурна от разкъсаните вени и артерии. Другите бяха повалени. Щом дойдоха на себе си, вече нямаше нужда да казват на Сам какво са направили. Досети се, че е станало по заповед на крал Джон.

Земята се разтърси под краката им, листата на желязното дърво затрополяха като чинии в мивка. Бялата стена на язовира литна навън в гигантски облак дим и с грохот, който разпъна тъпанчетата на ушите им. Великанските отломъци от бетон хвърчаха през пушека подобно птици над заводски комин. Въртяха се безспирно и се врязваха в почвата преди прииждащата стихия. Езерото вече не беше мирното и безмълвно блещукащо обещание за един чудесен свят. То сякаш се хвърли напред. Ревът, който бясно заля каньона, прокопан от хората на Сам с цената на толкова пот и време, отново ги оглуши.

Стотици хиляди тонове вода се мятаха сред пръстените стени и откъсваха солидни парчета от тях. Внезапното отдръпване на нивото повлече големи земни маси от бреговете на езерото, така че наблюдателите припряно се покатериха по-нагоре. Високото хиляда фута желязно Дърво се наклони, изведнъж загубило част от основата си. Сякаш падаше много дълго, експлозиите на разкъсващите се

грамадни корени, свистенето на въздуха в листата и увитите по клоните лиани ужасяваха човешките същества. Мислеха, че са достатъчно отдалечени, но макар и колосалният ствол да рухваше в обратната посока, се оказаха застрашени от изригващите му коренища.

Дървото се блъсна с трясък в отсрещната страна, изтръгна надвисналата пръст и продължи надолу в изпразващия се язовир. Напълно се отдели от брега и се плъзна с короната напред по водата, която се въртеше буйно, пое го като клечка за зъби и го отнесе половин миля по каньона, преди то да се заклеци в склоновете му.

Когато налетя в равнината, стихията се издигаше най-малко на стотина фута. Челото ѝ сигурно носеше плетеница от полуизраснали дървета, бамбук, колиби, хора и отломки. Светкавично измина миля и половина, разля се на сред полето и потече досущ като по канали край циклопските стени, изградени по волята на Сам за защита на фабриките и доковете, ала оказали се безполезни при двете нападения.

Всичко се поемаше и отнасяше в Реката. Зидовете се сгърчваха, сякаш бяха построени от бисквити. Гигантският кораб се надигна като играчка, запокитена в океанския прибор. Отплава наклонен, после изчезна в мрак и вълнение. Сам се хвърли на земята и вкопчи пръсти в почвата. Приказният уникат беше погубен! Всичко бе погубено — фабрики, рудници, амфибии, самолети, ковачници, оръжейни. Мечтата му бе съсипана, голямата сияйна скъпоценност на неговата мечта се пръсна.

Тревата се завираше студена и мокра в лицето му. Пръстите му сякаш потънаха в плътта на земята, за да не се освободят никога. Обаче великанската длан на Джо го вдигна и го сложи да седне като кукла. Чудовищното космато тяло на титантропа се притисна в Клемънс, за да го стопли. И грозното лице с надвисналите очни дъги и нелепо дългия нос застана срещу него.

— Вшичко жамина! Ишуше! Каква гледка! Нищо не оштана, Шам!

Равнината беше погребана под завихрени и мятащи се вълни, но след четвърт час водите се оттекоха. Край Пароландо Реката придоби нормалния си вид, ама надолу по течението сигурно бе набъбнала.

Внушителните сгради и корабът заедно със скелето изчезнаха. Също и отдалечените на една миля масивни стени. Тук-там имаше езерца, където преди се намираха рудниците и подземията на

фабриките. Неимоверната тежест на потопа бе засмукала част от равнината при разкопките. Но тревата се коренеше толкова надълбоко, беше толкова жилава и плътно преплетена, че дори остъргването ѝ от стотиците хиляди тонове вода не бе в състояние да я изскубне от почвата. А каменните и пръстените стени по брега бяха пометени подобно купчинки пясък.

Небето избледня, звездният мрак вече клонеше към сиво. Нямаше я огромната флота на нашествениците, запратена някъде далече по Реката или потопена и натрошена. Само парчета или разполовени корпуси се ј носеха с дъното нагоре. Двете армии в равнината и матросите бяха мъртви, смазани от водната тежест, удавени, стрити или изстискани като паста за зъби.

Но Пароландо се простираше на десет мили по Реката, докато езерото в последна сметка се разбушува върху ивица, широка едва две мили. Основните поразии бяха причинени в средата на държавата, където всичко беше отнесено в коридор от половин миля. По краищата му хората се издавиха, а зданията бяха срутени или само наводнени за кратко.

С утрото дойдоха хиляда мъже, преминали през стените на север откъм Земята на Чернски.

Предвождаше ги крал Джон.

Сам събра съмишлениците си в боен строй с Джо Милър в центъра, обаче Джон закуцука напред и вдигна ръка в знак на мирните си намерения. Сам беше принуден да преговаря. Дори след като монархът обясни какво бе направил, той очакваше да бъде убит. Но покъсно осъзна, че Безземни имаше нужда от него, Файърбрас и компания, ако искаше корабът наново да бъде построен. А и сигурно изпитваше извратено удоволствие да остави американеца жив, за да се чуди в коя ли нощ ще усети кинжала.

Както се оказа, не всичко трябваше да започне от нулата. Намериха кораба почти непокътнат, заседнал на хълм оттатък Реката. Отдръпващата се вода го бе положила меко, като котешка лапа. Не беше лесна задача да върнат обратно грамадния корпус, но това им отне значително по-малко време, отколкото да изработят друг.

Джон неведнъж му обясняваше кроежите си, ала хитроумието и двойно кръстосаната двойна игра бяха толкова сложни, че Сам така и не си представи цялата картина. Кралят сключил споразумение да

предаде Сам, като му било съвсем ясно, че Хакинг също ще го предаде. Джон щял да се разочарова, ако черният Илуд не бе се опитал да го намушка в гърба. Би загубил всичката си вяра в човешката природа.

Безземни се договорил с Иеясу, че ще му помогне да нахлуе след нападението на войските от Соул Сити. Японецът харесал идеята Хакинг да бъде отслабен при превземането на Пароландо. В последния момент Джон сключил сделка и с Публий Крас, Тай Фънг и Чернски — те трябвало да му съдействат в прочистването на страната от силите на Иеясу, които щели да бъдат разбити от водата на взривения язовир.

Кралят изпратил трима мъже да разрушат бента, когато най-много нападатели и бранители се събрали между допълнителните стени, послужили като насочващ канал. А още преди това да се случи, той избягал с лодката си, прикрит в мъглата.

— Значи не си бил в двореца, когато започнаха да го обстрелват с оръдието? — попита Сам.

— Не — отвърна Джон с усмивката си на котарак. — Бях на няколко мили северно оттук, на път да се срещна с Иеясу. Самюъл, ти никога не си имал особено добро мнение за мен, но сега би трябвало да коленичиш и от благодарност да ми целунеш ръка. Без мен щеше да загубиш безкрайно много.

— Ако ми беше казал, че Хакинг се готви да нападне, можех наистина да запазя всичко — отговори Сам. — Щяхме да устроим клопка на черното.

Слънцето се показва и огря червеникавата коса на Джон и странните му бледосини очи.

— Е, да, ама Иеясу пак щеше да си остане ужасен проблем. Сега го няма и едва ли нещо ще ни спре да властваме над всички земи, които са ни нужни, с боксита и платината на Соул Сити и иридия и волфрама на Селинуйо. Предполагам, че не възразяваш срещу покоряването на споменатите две държави?

Времето след тези събития беше богато на успехи. Плениха Илуд Хакинг, а Гуенафра оцеля. През битката и двамата били сред силите, изтикани към хълмовете на запад. Синьоро се готвил да поведе атака надолу към полето, когато краят на водната маса залял отряда му. Младата жена за малко не се удавила, но избягала. Потопът запратил Хакинг в ствола на дърво. Счупил си краката и едната ръка, имал и вътрешни кръвоизливи.

Съконсулите припряно се запътиха към вожда на Соул Сити, легнал омаломощен на сянка. Гуенафра се разплака, щом ги видя, прегърна Сам и Лотар. Като че остана в обятията на Сам доста по-дълго, отколкото при другия, но това не беше кой знае каква изненада след бурните ѝ скандали с немеца през последните месеци.

Джон искаше да довърши Хакинг с някои изтънчени мъчения, за предпочитане — незабавно след закуската. Клемънс рязко възрази. Знаеше, че кралят може да направи каквото пожелае, защото хората му значително превъзхождаха по численост неговите. Независимо от това в този миг Сам забрави за всякаква предпазливост. И Джон отстъпи. Нуждаеше се от писателя и вярната му дружина.

— Ти си имаше мечта, белокожи Сам — със слаб глас заговори Хакинг. — Е, имах си и аз. Земя, на която братята и сестрите да безделничат и да задоволяват своите желания. Където всички да сме черни. Ти изобщо не знаеш какво означава това. Никакви бели дяволи, никакви бели погледи. Само черни братя по душа. По-близо до рая не можеш да стигнеш в този адски свят. Нямах да ни се разминат тревогите, защото такова място не съществува, но поне белите хора да не ни безпокоят. Всичко щеше да си е наше. Ама на, не било писано.

— Мечтата ти можеше да се сбъдне — каза Сам. — Да беше почакал. След построяването на кораба щяхме да оставим желязото на всеки, който успее да го изрови. И тогава...

Лицето на Хакинг се разкриви. Пот покри абаносовата му кожа, чертите се стегнаха от болка.

— Човече, ти трябва съвсем да си изкукал! Да не мислиш, че ти вярвах на приказките как си щял да отплаваш в търсене на Великия граал? Бях сигурен, че ще използваш големия кораб, за да покориш нас, черните, и пак да ни оковеш. Подхожда на такъв белоснежко от стария Юг...

Той притвори клепачи. Клемънс рече:

— Грещиш! Ако ме познаваше, ако си беше направил труда да ме опознаеш, вместо да ме напъхваш в твоите шаблони...

Хакинг отново отвори очи.

— Не би излъгал една чернилка и на смъртното легло, а? Чуй ме! Онзи нацист Гьоринг направо ме потресе. Не съм им казал да го изтезават, само да го убият, но нали ти е ясно що за фанатици са арабите. Както и да е, Гьоринг ми изпрати вест. „Поздравявам те и се

прощавам с тебе, братко по душа“ или нещо такова. „Прощавам ти, защото не разбираш какво вършиш“. Ама това не е ли пълна щуротия? Послание на любов от един проклет нацист! Но да знаеш — променил се е! Може пък да е прав. Може всички те от Втората възможност да са прави. Кой да ти каже? Сигурно е тъпо да ни съживят, да ни върнат младостта само за да могат някои да удрят, а други да ги боли. Тъпо е, как мислиш?

Взря се в американеца, после промълви:

— Застреляй ме, става ли? Отърви ме от болките. Наистина се мъча.

Лотар пристъпи до Сам.

— Аз ще го направя с удоволствие след онова, което причини на Гуенафра.

Опря цевта на големия пистолет в главата на Хакинг. Синьоро се ухили болезнено.

— Насилие заради принципа, мамка му! На Земята се заклех да не стигам дотам, обаче тази жена просто събуди дявола у мене! А и какво толкова? Ами всички черни робини, дето ги насилвахте вие, белите, дявол да го вземе?

Сам си тръгна и пистолетът гръмна. Подскочи, но продължи да върви. Лотар стори най-голямото добро на Илуд Хакинг. Утре той щеше да се изправи някъде далече по бреговете на Реката. Може би някой ден отново щяха да се срещнат с Клемънс, който обаче нямаше желание това да стане.

Вмирисаният на барут фон Рихтхофен го настигна.

— Да го бях оставил да се мъчи. Ама е трудно да се откажеш от старите си навици. Исках да го убия и го направих. А онзи черен хитрец все ми се усмихваше. Пръснах му усмивката.

— Не говори повече — отвърна писателят. — Достатъчно ми се гади. Май ще зарежа всичко и ще се захвана със спокойната работа на мисионер. Сами страданията на вярващите във Втората възможност имаха някакъв смисъл до днес.

— Ще ти мине — кимна Лотар и се оказа прав.

Но дотогава трябваше да изтече доста вода. Земята отново заприлича на изровено от снаряди бойно поле, усмърдяна от изпарения и потъмняла от пушечи. Ала големият речен кораб беше готов. Вече нямаше какво да работят по него, оставаше да го изпитат в действие.

Дори последният щрих — името, бе изписан с едри черни букви върху белия корпус. От двете страни, десет фута над ватерлинията, се четеше: НЕ СЕ НАЕМА.

— Какво означава това, Сам? — питаха го мнозина.

— Точно каквото гласи, за разлика от повечето писани или изречени думи — казваше Сам. — Никой не може да наеме кораба. Той е свободен и екипажът му е съставен от хора със свободни души. Никому не принадлежат.

— А защо неговият катер се нарича „Не лепете реклами“?

— Хрумна ми насън — отговаряше американецът. — Някой се опитваше да сложи, афиш на катера и аз му обясних, че това не е търговски съд. „Ти за какъв ме смяташ, за рекламен агент на П. Т. Барнъм ли?“ — казах му.

Имаше и друго в съня, той го сподели само с Джо.

— Но човекът, който лепеше онези крещящи плакати, известяващи за спускането на вода на най-хубавия речен кораб и за най-великото речно шоу, бях аз! Бях и двамата в съня си!

— Шам, туй не го шхващам — измърмори Джо.

Клемънс се отказа да му обяснява.

Двадесет и шестата годишнина от Деня на възкресението беше и денят, в който корабът „Не се наема“ за първи път завъртя гребните си колела. Това стана около час след закуската. Прибраха кабелите и капака, свързани с грааловия камък, после ги пъхнаха през отвор в предната част на десния борд. Взеха всички граали на една миля северно оттук и ги откараха веднага с бронирания парен катер-амфибия „Не лепете реклами“. Приказният кораб, блестящо бял с червени, черни и зелени украшения, излезе от канала и пое по Реката иззад грамадния вълнолом. Той препречваше пътя на течението, за да предотврати завъртането на корпуса на юг и евентуалното му блъсване в пръстения ръб.

Сирените ревяха, железните камбани звъняха, пътниците, облежани на перилата, весело викаха. Хората по бреговете крещяха, водата кипеше под колосалните гребни колела и „Не се наема“ навлезе с величествена грация в Реката.

Цялата дължина на този вълшебен уникат беше четиристотин и четиридесет фута и шест инча. Широчината при предпазните капаци на колелата достигаше деветдесет и три фута. Газенето с пълен товар бе средно към дванадесет фута. Гигантските електромотори, задвижващи колесните оси, даваха мощност от десет хиляди конски сили. От тях отиваше достатъчно и за другите електрически системи на кораба, каквито имаше в изобилие. На теория максималната скорост в неподвижна вода стигаше до четиридесет и пет мили в час. Срещу течението, което се колебаеше около петнадесет мили в час, оставаха тридесет, а по него щяха да бъдат шестдесет.

„Не се наема“ притежаваше четири палуби — така наречената котелна, главната, покритата и палубата за кацане. Рубката стърчеше отпред на покритата палуба, а пък дългият „тексас“, побрал каютите на капитана и главните офицери, се намираше зад нея. Самата рубка бе двуетажна. Изнесоха я пред двата тънки комина, издигащи се на тридесет фута. Файърбрас се опита да възрази срещу тях, защото

димът от големите котли (само за загряване на вода и подаване на пара в картечните оръдия) би могъл да излиза отстрани. Но Сам изсумтя и каза:

— Че какво ме интересува въздушното съпротивление? Искам хубост! И ще я имаме! Кой е чувал за речен кораб без високи, изящни, внушителни комини! Братко, ти душа нямаш ли?

Разполагаха с шестдесет и пет каюти, всички по дванадесет на дванадесет фута, обзаведени със сгъваеми койки, маси и столове. Във всяка каюта осигуриха тоалетна и умивалник с гореща и студена вода, а за всеки шест — баня.

Проектантите бяха предвидили три разкошни салона — един в „тексаса“, един на покритата палуба и един на главната. Там имаше билиарди, ъгълчета за мятане на стрелички, гимнастически уреди, маси за карти, прожекционен екран и сцена за театрални или музикални изпълнения. В салона на главната палуба сложиха подиум за оркестъра.

Горният етаж на рубката бе луксозно мебелиран с резбовани дъбови гарнитури, тапицирани с червена, бяла и черна кожа на речен дракон. Лоцманът седеше в голямо и удобно въртящо се кресло пред контролния пулт — на него бяха монтирани редица малки телевизионни екрани на корабната система, които даваха информация от центъра за управление. Специален микрофон му позволяваше да разговаря с всекиго на кораба. Ръководеше движението с два лоста на преносимо табло, по един за всяко гребно колело. За през нощта имаше пред себе си радарен екран; друг екран му показваше дълбочината, измервана от сонар. На пулта лъщеше и превключвател за автоматично управление, но по правило в рубката винаги трябваше да седи лоцман.

Сам носеше сандали от избелена рибешка кожа, бяла препаска, бяло наметало и бяла капитанска фуражка с пластмасова козирка. На колана, също от избелена кожа, висяха кобур с внушителен четириризаряден „Марк II“ 69-и калибър и калъф с десетинчов нож.

Крачеше напред-назад, от устата му стърчеше зелена пура, а когато не я държаха, ръцете му се изпъваха отстрани. Наблюдаваше лоцмана Робърт Стайлс, поел за първи път управлението. Той беше опитен моряк — хубав младеж, който, макар и да не бе лъжец, обичаше да раздува фактите. Появи се преди около две години и Сам

се зарадва много. Беше един от редките случаи да заплаче по някакъв повод. Познаваше Роб Стайлс от времето, когато и двамата бяха лоцмани по Мисисипи.

Стайлс бе нервен, както се случва всекиму при първия път. Някога това сполетя даже прочутия със стоманените си нерви капитан Айзея Селърс. В управлението на кораба нямаше нищо особено. След усвояването на движенията на двата лоста с него би се справил дори едноок учител от неделно училище, поразен от махмурлук; щеше да успее и шестгодишното му дете. Бутааш напред за по-висока скорост, поставяш в средно положение за спиране на колелата, дърпаш към себе си при заден ход. Завиваш наляво, като леко отклоняваш назад левия лост и тласкаш напред десния. За десен завой — обратното.

Но за постигане на подходяща координация в движенията бе нужна и малко практика.

За щастие воденето на кораб по тази Река не изискваше да се напруга паметта. Нямаше острови и пясъчни наноси, едва ли щяха да срещнат много плаващи дънери. Щом се доближаха прекалено до плитките води, сонарът включваше алармен звънец. Ако през нощта пред тях се изпречеше лодка или друго препятствие, радарът или сонарът щеше да извести за това с мигане на червена светлина.

Сам наблюдаваше Стайлс от половин час, а бреговете оставаха назад. Хилядите хора по тях махаха и викаха радостно. Или ругаеха, защото лотарията ги бе изключила от екипажа. Ала американецът не можеше да чуе ругатните.

Сетне Сам пое управлението и след още половин час попита Джон дали иска и той да пробва. Джон беше облечен изцяло в черно, сякаш твърдо решен да върши обратното на Клемънс. Но взе лостовете и се справи доста добре за един бивш крал, който и пръста си не е мръднал да поработи, а винаги е оставял на своите подвластни да се занимават с управлението.

Продължиха срещу течението край кралството на мъртвия Иеясу, после Сам заповяда да завият за връщане. Роб Стайлс бе схванал тънкостите и завъртя кораба „на петаче“, както се изрази, за да покажел маневреността му. Докато лявото колело се въртеше назад, дясното загребваше с пълни обороти и корабът зави, сякаш вързан за пилон. След това тръгнаха по течението. В една посока с него и вятъра и с включен на максимум ход „Не се наема“ се втурна напред с

шестдесет мили в час. Но не за дълго. Сам накара Стайлс да доближи брега, където сонарът показва един фут разстояние между левия борд и дъното. Даже през пляска на колелата, плискането на водата, сирените и камбаните пак чуваха тълпите. Лицата профучаваха край тях като насън.

Клемънс разтвори предните илюминатори на рубката, та да почувстват вятъра и усилят впечатлението си за скоростта.

„Не се наема“ продължи да се носи с пълна мощност надолу до Селинуйо, после отново обърнаха. Сам почти си пожела да имаше друг кораб, с който да се състезава, ала и без това се чувстваше като попаднал в рая, на единствения метален, задвижван с електричество речен красавец. Е, човек не може да получи всичко, дори и след земния си живот.

По време на връщането спуснаха огромния люк на кърмата и катерът се плъзна през отвора му в Реката. Той се стрелкаше напред-назад с максимална скорост, задминавайки кораба-майка. Парните картечници прорязаха черти по водата, а тридесетте оръдия на „Не се наема“ отговориха в противоположна на катера посока.

Големият триместен моноплан-амфибия също беше изкаран през кърмовия люк, разгънаха и закрепиха крилата на местата им, след това той стартира. Пилотираше го Файърбрас, а пътничките му бяха неговата приятелка и Гуенафра.

След миг парна катапулта, разположена върху „тексаса“, изстреля малкия едноместен изстребител-разузнавач с открита кабина. Лотар фон Рихтхофен издигна самолета, горящият дървесен спирт двигател бръмчеше и скоро машината се скри от погледите им. Немецът се върна, пак я издигна и демонстрира първата въздушна акробатика, която Речният свят видя — поне Сам така мислеше.

Лотар приключи с пикиране, в края на което пусна четири ракети във водата, после откри огън със сдвоеното картечно оръдие. Беше 80-и калибър и стреляше с алуминиеви куршуми в алуминиеви гилзи. На кораба бяха складирани сто хиляди такива патрони. Когато ги свършеха, нямаше как да попълнят запасите.

Пилотът се приземи върху „тексаса“ и спирачните въжета уловиха монтираната на самолета задна кука. И все пак бясно въртящата се перка замръзна само на десет фута от комините. Лотар

отново излетя и отново кацна. После Файърбрас се върна с амфибията, по-късно и той извърши полет с колесния моноплан.

Сам надзърна надолу през предния илюминатор на левия борд и забеляза морските пехотинци, които се упражняваха на широката котелна палуба. Под обедното слънце, нагриващо въздуха приблизително до осемдесет градуса по Фаренхайт, те маршируваха напред и назад, изпълнявайки сложни престроявания под командването на Сирано. Сребристите им, увенчани с плюмажи^[1] шлемове от дуралуминий напомняха за древните римляни. Носеха ризници на сиви и червени ивици, които покриваха бедрата им до половината, а на краката си имаха кожени ботуши. Бяха въоръжени с рапири, дълги ножове и пистолети „Марк II“. Но това бяха всъщност стрелците. Основната група морски пехотинци само наблюдаваха представлението. Техните оръжия бяха лъкове и ракети.

Когато зърна в тълпата медената коса на Гуенафра, американецът се почувства щастлив. После видя до нея тъмната глава на Ливи и вече бе нещастен.

След още шест месеца изпълнен с ревност живот с фон Рихтхофен Гуенафра уважи предложението на Сам и се премести при него. Ала той все така не можеше да погледне Ливи, без да усети болка от загубата.

Ако не бяха тя и присъствието на Джон, щеше да е толкова щастлив, колкото въобще бе възможно. Обаче бившата му съпруга щеше да остане с тях през пътешествието — вероятно поне през следващите четиридесет години. А Джон... е, Джон го караше да се тревожи и се прокрадваше в неговите кошмари.

Кралят с такава охота му позволи да стане капитан и толкова непоколебимо прие поста на първи помощник, че Сам знаеше — не замисля нищо добро. Но кога щеше да избухне Метежът, както той мислено го наричаше? Бе неизбежно Джон да не се опита да завземе цялата власт на речния кораб и всеки умен човек, разбирайки това, би се отървал от него по един или друг начин.

Само че Клемънс страдаше от твърде силни угризения за убийството на Кървавата брадва. Не можеше да извърши още едно убийство, въпреки че Джон няма да умре завинаги. Трупът си оставаше труп, а двойната игра си бе двойна игра.

Важното е кога монархът ще нанесе своя удар. В началото или много по-късно по време на пътешествието, когато успее да приспи подозренията на Сам?

Всъщност ситуацията ставаше непоносима, но беше учудващо колко непоносими неща може да изтърпи човек.

Жълтокос мъж, почти великан, влезе в рубката. Казваше се Огъстъс Струбуел, адютант на Джон, избран от него при престоя му в Селинуйо след нахлуването на Иеясу. Родил се през 1971-ва в Сан Диего, Калифорния, бил обявяван за най-добър играч на сезона по американски футбол, капитан от морската пехота на САЩ, награждаван за храброст при военните действия в Близкия изток и Южна Америка, направил кариера като филмова и телевизионна звезда. Изглеждаше достатъчно приятен човек, само че, подобно на Джон, обичаше да се хвали със завоеванията си сред жените. Писателят не му вярваше. У всеки, който работеше за Джон Безземни, трябваше да има нещо гнило.

Клемънс сви рамене. Засега можеше да се наслаждава на момента. Защо да позволи на каквото и да било да му отнема радостта в най-великия ден от неговия живот?

Наведе се през илюминатора и пак огледа маршируващата група пехотинци и тълпата. Слънцето искреше по вълните, подухваше разхлаждащ бриз. Ако станеше твърде горещо, би могъл да затвори илюминаторите и да включи климатичната инсталация. От високия прът на носа се развяваше флагът на „Не се наема“ — ален феникс върху светлосиньо поле. Фениксът беше символ за възродения живот на човечеството.

Сам помахна на струпаните по брега хора и натисна бутон, чрез който предизвика рева на сирени. Зазвъняха камбани.

Дръпна дима от чудесната пура, изпъчи се и започна да се разхожда насам-натам. Огъстъс Струбуел подаде на Джон чаша, пълна догоре с бърбън, после предложи друга на капитана. Всички в рубката — Стайлс, шестимата останали лоцмани, Джо Милър, фон Рихтхофен, Файърбрас, Публий Крас, Моцарт, Джон Безземни, Струбуел и още трима от адютантите на краля — имаха чаши в ръцете си.

— Вдигам тост, господа — каза Джон на есперанто. — За дългото щастливо пътуване и дано всеки от нас получи онова, което заслужава.

Джо Милър стоеше до Сам и темето му почти докосваше тавана. Той държеше бокал, побиращ половин литър бърбън. Помириса кехлибарената течност с чудовищния си хобот, после я опита с върха на езика.

Клемънс тъкмо щеше да излее на един дъх в гърлото си четирите унции питие, когато видя гримасата върху маймунското лице на титантропа.

— Джо, какво става?

— В тажи течност има нещо!

Сам подуши напитката и не усети друго освен аромата на най-превъзходното кентъкийско уиски.

Ала щом кралят, Огъстъс Струбуел и останалите посегнаха към оръжията си, той плисна чашата си в очите на Джон.

— Това е отрова! — кресна Сам и се хвърли на пода. Джо изрева като внезапно изскочил от клетката лъв и запрати своя бокал в мутрата на Струбуел.

Другите адютанти гръмнаха по веднъж, после втори път. Пистолетите „Марк II“ бяха четиризарядни и запалваха барута с електрическа искра в алуминиевите гилзи. Бяха по-големи и по-тежки дори от „Марк I“, но с тях се стреляше много по-бързо, а пластмасовите куршуми се изтласкваха от кордит^[2].

Рубката се превърна в буря от отекващи, оглушителни гърмежи, вой на рикоширащи шарени парчета, викове и писъци на хора и ревовете на Джо.

Сам се претърколи, пресегна се и включи лоцмана-автомат. Роб Стайлс лежеше на пода с почти откъсната ръка. Пред него умираше един от адютантите на крал Джон. Жълтокосият Огъстъс Струбуел прелетя над Сам, удари се в стъклото и рухна върху писателя. Джон изчезна, хуквайки надолу по стълбата.

Клемънс изпълзя и се озърна. Четирима от лоцманите му бяха мъртви. Всички адютанти — също, с изключение на Струбуел, който беше в безсъзнание. Титантропът бе изпотрошил вратовете или челюстите им. Моцарт клечеше разтреперан в ъгъла. Файърбрас кървеше от множеството ударили го пластмасови отломки, а Лотар — от рана в ръката. Един адютант го поряза с нож, преди Джо да му извие лицето към гърба.

Сам се надигна несигурно и погледна през илюминатора. Наблюдаващата морските пехотинци тълпа се бе пръснала, като остави дузина трупове след себе си. Изглежда, че част от враговете стреляха откъм каютите на главната палуба.

Сирано стоеше до своята бързо топяща се група и крещеше заповеди. После хората на Джон налетяха със стрелба и французинът падна. Ала пак скочи, рапирата му блесна сребристо и веднага почервеня. Противниците се разколебаха и побягнаха, Сирано се втурна в преследване. Сам му викна:

— Глупак такъв! Върни се! — но никой не го чу, разбира се.

Напъваше се да отърси шока от съзнанието си. Джон бе пуснал нещо в чашите им — отрова или приспивателно — и само прачовешки чувствителният нос на Джо Милър ги спаси да не изпият уискито и да се свлекат, за да предоставят на Безземни възможността да превземе рубката без излишни неприятности.

Той надникна през десния илюминатор. Едва на половин миля пред тях се намираще грамадният вълнолом, зад който корабът трябваше да хвърли котва за през нощта. И утре официално щяха да потеглят на дългото пътешествие. „Щяхме да потеглим“ — помисли си Клемънс.

Изключи автоматичния лоцман и хвана лостовете за управление.

— Джо — каза той, — ще насоча кораба право към брега. Може и да заседнем. Извади високоговорителя. Ще съобщя на хората отсреща какво става и ще получим помощ.

Дръпна назад десния лост и бутна напред левия.

— Какво не е наред? — изкрещя.

„Не се наема“ продължаваше устремно по Реката, на разстояние стотина ярда от крайбрежието.

Ръцете му трескаво шареха по контролното табло, но приказният уникат не се отклоняваше.

Гласът на Джон се чу от разговорната система.

— Няма смисъл, Самюъл, Шефе, Капитане, свиньо. Аз командвам кораба. Моят човек, който ще бъде главен инженер, монтира дублираща система за управление... не е важно къде. Изключих твоята и корабът ще продължи натам, накъдето искам аз. Така че не разполагаш с никакво преимущество. Сега моите хора ще нападнат рубката и ще ви заловят. Но предпочитам да има възможно

най-малко щети. Затова, ако просто напуснете без шум, ще ви оставя невредими. Разбира се, стига да можете да преплувате сто ярда.

Сам беснееше, псуваше, блъскаше с юмруци по таблото. Ала вече отминаваха пристана, тълпите там махаха, викаха и недоумяваха защо корабът не спира.

Лотар гледаше през кърмовия илюминатор.

— Опитват се да ни издебнат! — каза той и стреля по мъжа, появил се иззад далечния край на „тексаса“ върху покритата палуба.

— Няма да удържим дълго! — въздъхна Файърбрас.

— Не ни стигат патроните!

Сам погледна през предните илюминатори. Неколцина пасажери изтичаха на котелната палуба и се обърнаха да дадат отпор.

Сред тях беше и бившата му съпруга.

Последва нова атака. Един мъж посегна да прободне Дьо Бержерак, зает да намушва съседния. Ливи се помъчи да избие острието настрана с пистолета си, който сигурно не беше зареден, но сабята се заби в корема ѝ. Тя падна назад, а фаталната сабя още стърчеше от тялото. Убиецът ѝ умря секунда по-късно — рапирата на Сирано го прониза в гърлото.

Клемънс извика:

— Ливи! Ливи! — и изскочи през вратата на рубката, трополейки надолу по стълбата.

Куршумите пищяха край ушите му, пръскаха се по стените и стъпалата. Усети жилване, чу викове зад себе си, обаче не се обърна. Смътно съзнаваше, че Джо Милър и останалите тичаха подир него. Може би в опит да го спасят или защото знаеха, че е дошъл моментът да се измъкнат, след като превъзхождащият враг ги хвана в рубката сякаш в капан.

Навсякъде лежаха трупове и ранени. Хората на Джон не бяха много на брой. Той разчиташе на изненадата и не се провали. Първите залпове бяха избили десетки, а в паниката още десетки загинаха от стрелбата. Голяма част от оцелелите бяха скочили във водата, щом видяха, че няма спасение, няма къде да се скрият и не разполагат с оръжие.

Сега корабът завиваше към брега, гребните колела се въртяха с пълна скорост, перките им плющяха и палубата трепереше. Джон

приближаваше „Не се наема“ към мястото на брега, където го очакваха множество тежко въоръжени мъже и жени.

Това трябваше да са недоволните, разгневени, че лотарията не им даде възможност да се включат в екипажа. Ако се окажеха на борда, те щяха да пометат малцината живи привърженици на Сам.

Писателят бе претичал през покритата палуба, след като мина по стълбата. В лявата си ръка държеше пистолет с останали два патрона, а в дясната — рапира. Не знаеше как са се озовали у него, нито помнеше да ги е измъквал от кобура и ножницата.

Над ръба на палубата се надигна лице. Клемънс гръмна и лицето се дръпна обратно надолу. След миг стъпи там и преди да погледне към стълбата, вече стреляше. Този път пластмасовият куршум не пропусна. От гърдата на мъжа изригна червено, той падна по стъпалата, като повлече още двама със себе си. Но другите на долната палуба вдигнаха своите пистолети и Сам отскочи назад. Залпът не го улучи, ала някои от куршумите се пръснаха и парчетата го жилнаха по краката.

Зад него Джо Милър викаше:

— Шам! Шам! Не ни оштава нищо, ошвен да шкачаме! Те ни обкръжиха!

Долу Сирано продължаваше да размахва рапирата си, удържаше по трима наведнъж и отстъпваше към перилата. В миг острието му прониза нечие гърло, противникът рухна, а французинът се извъртя и плонжира в Реката. Когато се появи на повърхността, заплува бързо, за да избегне дясното гребно колело, пенещо водата около него.

Куршумени откоси удряха стените на каютите до Клемънс и Лотар кресна:

— Скачай, Сам! Скачай!

Обаче още не можеха да скочат. Не биха прелетели дори над главната палуба долу, камо ли пък над котелната.

Джо Милър се затича, вдигнал грамадната си брадва към мъжете, стрелящи иззад каютите на покритата палуба. Куршумите летяха накриво към гиганта, оставяйки тънки димни следи, но той бе твърде далеч и не се тревожеше, че ще се прицелят точно. Разчиташе също на своята вдъхваща ужас външност и пъргавина, за да все паника у враговете, които добре го познаваха.

Другите тичаха след него и стигнаха до капака на едното гребно колело. Беше отдалечен на десет фута от борда. Ако застанеха до перилата и се плъзнаха, можеха да се хванат за големите железни издатини — там бяха закрепени въжетата, с които кранът спускаше капаците при монтажа.

Подхождаха един след друг, куршумите пищяха наоколо. Вкопчваха се в издатините, телата им силно се блъскаха в твърдия метал. Но пропълзяха отгоре, станаха и се хвърлиха. Водата се намираще на тридесет фута под тях. При такава височина и при други обстоятелства Сам би се поколебал. Ала този път скочи решително, падна изправен, стиснал носа си, и ходилата му се забиха във вълните.

Подаде глава навреме, за да види как Джо полита не от капака, ами от главната палуба. Беше се сражавал надолу по стълбата и докато прекосяваше палубата, бе разпръсквал пигмеите пред себе си. Но въпреки всичко по козината му личаха кървави петна. Той се гмурна, а над него гърмяха пистолети и стрели се вливаха във водната повърхност в опасна близост.

Сам също се гмурна, защото няколко от парните картечни оръдия бързо накланяха дула и 80-калибровите им снаряди го търсеха.

Корабът обърна курса си след около две минути. Джон сигурно бе открил, че неговият главен враг е избягал. През това време Клемънс вече беше излязъл на брега и хукнал, но му се струваше, че краката му се огъват под него. Престанаха да ги обстрелват. Вероятно Джон бе променил решението си да го убие. Би искал той да страда, а Сам щеше да страда най-силно, ако все още можеше да наблюдава своето поражение.

Гласът на Джон избумтя от високоговорител:

— Сбогом, глупако Самюъл! Благодаря ти, че построи за мен речния кораб. Аз ще му сменя името с друго, което повече му приляга! Сега тръгвам, за да вкуся от плодовете на твоите усилия! А ти си мисли за мен колкото си щещ! Сбогом!

Усиленият му смях пръскаше ушите на писателя.

Той излезе от колибата, където се криеше, и се покатери върху стената до самата вода. Корабът бе спрял и спуснал въжено мостче, за да се качат изменниците. Под него се чу глас и Сам сведе поглед. Беше Джо, червеникавата му козина бе почерняла от влага, кръвта от раните му започваше да избива отново.

— Лотар, Файърбраш, Ширано и Джоншгън ушпяха — каза той.
— Ти как ши, Шам?

Американецът седна върху плътно набитата пръст.

— Ако от самоубийството щеше да има някаква полза, бих го сторил. Ала този свят е ад, Джо, истински ад. Дори не можеш да извършиш едно прилично самоубийство. На другия ден се събуждаш и ето те отново с проблемите ти, вкопчени в тебе като лепило или пъхнати... е, няма значение къде.

— Шам, шега какво ще правим?

Той дълго не отговаряше. Не можеше да има Ливи, но и Сирано вече я нямаше. Би понесъл мисълта за загубата ѝ, ако не я виждаше.

Срамът от ликуването му за нещастията на французина щеше да дойде по-късно. Не сега. Бе твърде зашеметен. Да се раздели с кораба си беше още по-страшен удар от убийството на Ливи.

След всички години на упорит труд, тъга и предателства, кроежи и болки...

Ох, прекалено тежко бе, за да го понесе.

Джо се натъжи, щом го видя да плаче, но търпеливо изчака, докато сълзите на писателя пресъхнаха. Тогава произнесе:

— Шам, жапочваме ли да штроим нов кораб?

Сам Клемънс се изправи. Електрическите механизми на неговия приказен речен уникат издърпваха мостчето нагоре. Сирените пищяха тържествуващо, дрънчаха камбани. Джон сигурно още се заливаше от смях и вероятно го наблюдаваше с далекоглед.

Самюъл вдигна юмрук с надеждата, че кралят го вижда.

— Все някога ще се добера до тебе, предателю! — гласът му премина във вой. — Ще построя друг кораб и ще те догоня! Не ми пука какви препятствия ще срещна или кой ще ми се изпречи на пътя! Ще те смажа и с новия си кораб ще пръсна откраднатия, за да го махна от Реката! И никой, абсолютно никой — Непознатият, Дяволът или Бог, — колкото и да е силен, няма да ме спре! Някой ден, Джон! Някой хубав ден!

[1] Украшения от пера при някои военни униформи. — Б. ред. ↑

[2] Тоест бездимен барут (англ.), — Б. пр. ↑

КАК ЕДИН ПИСАТЕЛ ОТКРИВА ГЕРОИ

Предлаганите по-долу размисли на ФИЛИП ХОСЕ ФАРМЪР са всъщност откъси от дискусия между него и Брайън Олдис, проведена на 23 март 1990 г. във Форт Лаудердейл, Флорида, по време на XI конференция на Международната асоциация на писателите фантасти. Темата е използването на герои като Тарзан и Франкенщайн в съвременната литература. Застанал пред насъбралите се гости, Филип Хосе се удря с юмруци по гърдите и открива вечерта с вика на Тарзан. От публиката се чува тих женски глас: „Аз, Джейн“... След коментар на Олдис, че, от една страна, авторските права върху такива герои отдавна са изтекли, а от друга, книгите му са израз на уважение към майсторите на тези класически образи, Фармър разказва за собствения си творчески път. — Б. пр.

В моя случай авторските права върху оригинала не са изтекли — те все още са в сила за някои творби на Едгар Бъроуз. Аз обаче никога не съм писал произведение, в което героят наистина да се казва Тарзан. Създал съм няколко колажа и пародии и един роман, където се появяват не само Тарзан, но също и Шерлок Холмс, доктор Уотсън и други. Факт е, че съм нарекъл Тарзан „лорд Грейсток“. Това име или заглавие не бе защитено. А в действителност някога е съществувал благороднически род Грейсток. Когато проучвах родословното си дърво, открих съвсем случайно, че съм негов потомък. Така че ШШ кой би имал по-законно основание от мен да пише 283 за Грейсток?

Иначе се чувствам също като Брайън, който е създал книгата си^[1] в знак на уважение към Мери Шели. Когато ми хрумна да издам роман под псевдонима Килгор Траут^[2], бях много впечатлен от Вонегът. Мислех си, че това ще е красив израз на моята почит. Обаче мина цяла година, докато Кърт се съгласи с предложението ми. Тоест, той изобщо не ми отговори, а аз му се обадох. Поспорихме известно време, след което Вонегът рече: „Но, мистър Фармър, някои могат да

го приемат като подигравка.“ „Тъкмо това е идеята ми!“ — отвърнах. Обясних му, че се идентифицирам с Килгор Траут. Че също съм живял години в бедност, че са ме лашкали насам-натам, че не са признавали големия ми талант — последното, разбира се, казах на шега. Наистина се идентифицирам, твърдах аз, с този тъжен, пропаднал писател на научна фантастика. На което Вонегът се сопна: „Аз също.“

В крайна сметка успях да го убедя. „Добре — съгласи се той. — Подпишете «Венера върху половин раковина» като Килгор Траут, но не искам никъде в книгата да се споменава името ми.“ Приех това, тъй като изобщо нямах предвид подобно нещо. Избълвах романа за шест седмици, толкова голямо удоволствие ми достави. Писах го така, както си представях написаното от Килгор Траут, спестявайки си само правописните и граматичните грешки. Ето как започна всичко — като признание на Вонегът. А после дойде лошото. За Килгор Траут започнаха да пристигат писма от хора, които го смятаха за истински писател — цели планини от писма. В някои от тях се казваше, че книгата е най-добрата, която е била създавана някога. В други се твърдеше, че е най-лошата от всички. Докато авторът не искаше да има повече нищо общо с тази история. Първоначално възнамерявах след „Венера върху половин раковина“ да издам още един роман под същия псевдоним. Е, все пак си бях направил шегата и всичко беше наред.

Как започнах да пиша научна фантастика е дълга история. За нея, естествено, трябва да се върна в детството си. В основното училище децата ме наричаха Тарзан, понеже бях страшно запален по него. Играех си на Тарзан, бях прочел всичките книги за своя любимец. Една от причините да се влюбя в Тарзан като в литературен герой (а навярно и в друг аспект) бе, че той олицетворяваше за мен свободата. Не трябваше да ходи на училище, не трябваше да носи дрехи, когато не желае, и никой не бе в състояние да го вкара в магазин за обувки. Вероятно всичко започна именно с моята антипатия към обувните магазини. Всеки път, щом татко искаше да ми купи нови дрехи или обувки, напълно се побърквах от ужас.

По онова време обичах също романите за Оз и често ги препрочитах. От книгите на Конан Дойл харесвам най-вече тия за Шерлок Холмс. Макар да живеех в малък град, имахме много добра библиотека. От литературна гледна точка като дете нищо не ми е липсвало. През 1933 г. се появиха първите списания за Док Севидж и

доста ми повлияха. Героят беше като Тарзан, но с космополитичен и научен образ. Всички тези впечатления се трупаха в мен и още едва осемгодишен вече мечтаех да бъда писател.

Докато наистина стана такъв обаче минаха десетилетия. И произведенията, които тогава написах, не изглеждаха, разбира се, като прочетените на осемгодишна възраст. Запознах се със секса... не чрез книгите, не. Междувременно бях разбрал, че светът е твърде мрачно място, изпълнено с корупция, с лицемерни политици, войни, смърт, болести, бедност и т.н. Но под тая мръсна действителност все още се криеше златният блясък на детството ми, който усещах при четенето на онези книжки. Дори сега тръпки ме побиват, когато си спомня всичко. Чувството ми от онова време никога не ме е напускало. Може дори да се каже, че пиша своите книги, защото детето в мен не е умряло.

[1] Става душ за романа „Освободеният франкенщайн“ (1973). — Б. пр. ↑

[2] Писател фантаст, герой от романа „Закуска за шампиони“ на Кърт Вонегът. — Б. пр. ↑

Издание:

Филип Хосе Фармър. Приказният кораб
Втори роман от епоса за Речния свят
Американска, I издание

Преводач: Владимир Зарков

Редактор: Христо Поцаков

Библиотечно оформление: Пламен Аврамов

Рисунка на първа корица: Момчил Митев

Географска карта: Камо

Компютърна подготовка: ЕГИ

Коректор: Антоанета Петрова

Формат 56×84/16. Печатни коли 18

Издателство „Аргус“, София, 1994

Печат: ДФ „Балкан прес“, 1994

ISBN 954-570-011-4

Съдържание:

Суперкапитан на светове — предговор от Александър
Карапанчев

Приказният кораб

Как един писател открива герои — Филип Х. Фармър за себе си

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.